FASILDAN FASILA

M. Fethullah Gülen

3

FASILDAN FASILA - 3

M. Fethullah Gülen

ISBN
978-975-315-465-9

Yayın Numarası
413

Çağlayan A. Ş.
TS EN ISO 9001:2008
Ser No: 300-01
Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir / İZMİR
Tel: (0232) 274 22 15
Kasım - 2011

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31
Tek-Er İş Merkezi Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Nil Yayınları
Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No:1
Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 522 11 44 Faks: (0216) 522 11 78
www.nil.com.tr

Önsöz

Fasıldan Fasıla, Muhterem Fethullah Gülen Hocaefendi'nin çeşitli vesilelerle yapmış olduğu sohbetlerin derlenmesiyle meydana gelmiş olan kitap serisinin adı. Dar veya geniş çerçevede, belli bir topluluğa karşı ve tabiî ki gerek ülke meseleleri, gerekse sorulan sorular münasebetiyle oluşan gündem doğrultusunda yapılan konuşmaları, verilen cevapları bütün bir topluma, hatta tarihe mâl etmenin lüzumunu bilmem tartışmaya gerek var mı? Tartışmaya gerek görmediğimiz bu hususa bir nebze olsun açıklık kazandıracak olursak:

İslâm dünyasının dün-bugün-yarın çizgisinde yakın tarih ve yakın gelecek itibarıyla içinde bulunduğu ve bulunacağı konumunu tespite çalışan uzmanların görüşlerini maddeler hâlinde şu şekilde özetlemek mümkün olsa gerek:

*1.*Osmanlı Devleti ile zirveye yükseldiği dönem.

*2.*Emperyalizme teslim olduğu dönem.

*3.*Yeniden dirilişe geçtiği dönem.

Uzun tahliller neticesi ulaşılan ve bizim yukarıda ifade ettiğimiz bu tespitin doğru olduğu varsayımından hareketle, gerçekten Asr-ı Saadet bir tarafa, İslâm dünyası belki de bütün zamanlarının en parlak devresini Osmanlı Devleti'yle yaşamıştır. Bu devlet, hâkim olduğu coğrafî alan içinde bütün bir tarihe ve topyekün insanlığa mâl olabilecek ölçüde çok büyük siyasî, idarî, askerî, iktisadî ve kültürel bir miras bırakmıştır. Bu inkârı gayr-ı kabil gerçek bir yana, Avrupa Rönesansı'nda Osmanlı ve Endülüs'ün temsil ettiği İslâm medeniyetinin ve bu arada Haçlı seferlerinde Doğu ile geçilen temasın muharrik bir rol oynadığı da bağımsız ve önyargısız araştırmacılar tarafından kabullenilmektedir.

İslâm dünyasının emperyalizme teslim olduğu dönem ise Osmanlı'nın duraklama devresiyle başlamış, gerileme dönemiyle devam etmiş ve çözülmesiyle nihaî noktaya ulaşmıştır. Bu süreçte uygulanan çeşitli politikalar İslâm dünyasında bilhassa siyasî bölünmüşlüğü hızlandıran bir rol oynamıştır. Siyasî parçalanma, ekonomik geri kalmışlık ve özümüzden yani İslâm'dan uzaklaşma ile at başı gitmiştir. Şimdilerde özellikle İslâm dünyası, bu parçalanmışlığın faturasını acı acı ödemektedir.

Siyasî ve ekonomik alanlarda sürdürülen hâkimiyet, kültürel sahada da çok yönlü olarak devam etmiş, kültürel alandaki hâkimiyet, siyasî ve ekonomik

hâkimiyetin bu topraklarda devamlılığının teminatı olmuştur. Evet, dün okul açma, çocuklarımıza "dadı" gönderme, Batı başkentlerine öğrenci taşıma ve bilhassa istişrak (oryantalizm) faaliyetleriyle yürüyen kültürel hâkimiyet, haberleşme vasıtalarının gelişmesine paralel olarak hız ve şümul kazanmış olup, yayılmasına hâlâ devam etmektedir.

Ama "Her kışın bir baharı, her gecenin bir neharı vardır."[1] Bu gerçeği ifade sadedinde Allah (celle celâluhu): *"O günler ki; Biz onları insanlar arasında döndürür dururuz."*[2] buyurmaktadır. Dün başkalarına bayram idiyse bugün ve yarın da yine onlar bayram, biz ise hep hicran yaşayacak değildik. Artık Müslümanlık ve İslâm dünyası adına –Türk dünyası buna dahil– her tarafta kar çiçeklerinin açtığını, karların eriyip, şelalelerin çağlamaya yüz tuttuğunu, "Günlerin bahara kayıp, zamanın yeniden altın dilimine" yürüdüğünü söyleyebiliriz. İşte bu, İslâm'ın yeniden dirilişe geçtiği dönemin en kuvvetli emareleridir.

Evet, koca bir dünyada gerek siyasî gerek ekonomik gerek ilmî gerek dinî ve gerekse kültürel alanlarda yeniden öz kaynaklara müracaat edilmeye başlandığı ve mâziyle bütünleşme süreci içine girildiği artık bir vâkıadır. Bütün bu gelişmeler elbette kendi kendine olacak değildir. Bunlar değişik usul ve yöntemler çerçevesinde hayatın çeşitli alanlarında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının kadere davetiye çıkarması ve onun önüne "su serpmesiyle" olmaktadır.

Söz buraya gelmişken bu bağın bülbülü, bu bahçenin bağbanı Hazreti Üstad'ın bir tespitini hatırlatmak yerinde olacaktır; Üstad, İkinci Abdülhamit döneminde Şark'ta kurmayı düşündüğü "Medresetü'z-Zehra" için tahsisat alma niyetiyle Van'dan İstanbul'a gider. İstanbul dönüşü onunla sohbet etmek, payitahttan haberler almak için halk Seyda'nın kaldığı medreseye gelir, "Bize ne haber getirdin, İstanbul'da neler oluyor?" diye sorar. Bediüzzaman'ın verdiği cevap çok kısa, çok net ve bir o kadar da şaşırtıcıdır: "Size müjde getirdim. İstanbul'da devlet yeniden imar ve ihyaya çalışılıyor. Fakat fikirler bunu yapamayacak kadar müşevveş (karışık)." Bu cevap karşısında şaşıran halk tekrar sorar: "İyi de müjde bunun neresinde?" Bediüzzaman kendinden emin bir vaziyette. "Müjde milletin devreye girmesinde. Bu ihya hamlesini millet yapacak." Halk yine sorar: "Nasıl olacak?" Bediüzzaman cevap verir:

“Bütünlüğünü bozmayarak, ihlâsla çalışarak. Zaten dine zarar verecek tek şey bizim ihmal ve gafletimizdir. Onu da zaten hükümet yapıyor. Belki onlar eski hâl istiyorlar, hâlbuki eski hâl muhal ya yeni hâl, ya izmihlal.”[3]

Bu tarihî vak’a zaviyesinden günümüzdeki İslâmî gelişmelere bakınca “Demek bunlar yıllar önce Bediüzzaman’ın haber verdiği şeylerin zuhurundan ibaretmiş.” diyoruz. O gün atılan tohumlar, aradan geçen karakışın ardından Rabbimiz’in bir başka bağbanı istihdamı ile artık boy atmış görünüyor.

Evet, Fethullah Gülen Hocaefendi’nin tavsiyeleri istikametinde aynı inanç ve aynı duygu ile hareket eden bir gönüllüler topluluğu ilmî, ekonomik, kültürel alanlarda “önce insan” veya “insana hizmet” ifadesi ile özetlenebilecek hizmet felsefesi içinde, yıllardan beri yılmadan, usanmadan, çizgi değiştirmeden, hiçbir beklenti içine girmeden, her türlü zorluğa göğüs gererek Allah’ın inayet ve izniyle, havl ve kuvvetiyle insanlığın dertlerine derman olma gayretindedir. Hem yurt içi hem de yurt dışında gerçekleştirilen faaliyetler bugün Türkiye’nin olduğu kadar bütün insanlık âleminin ümit ışığıdır. Ve –inşâallah– öyle olmaya da devam edecektir.

İşte fikirleri ile bütün bu gelişmelere öncülük yapan Muhterem Fethullah Gülen Hocaefendi’nin sözleri öncelikle bu işe sahip çıkan, böylesi faaliyetlerin içinde bulunan çok geniş bir kitleyi, sonra da ona güven ya da kuşku ile bakan çevre insanlarını ilgilendirmektedir. Öyleyse, şartların ve imkânların elverişsizliği sebebiyle çok dar bir çerçevede yapılan sohbetlerin, daha doğru bir deyişle Hocaefendi’nin görüş ve düşüncelerinin yazıya geçirilip aktarılması bize göre bir zarurettir. Böylece, bir taraftan onu sevenler, kendi düşüncelerini şekillendirecek veya düşüncelerinin şekillenmesinde yardımcı olacak mesajları alacak, ona şüphe ve kuşku ile bakanlar da, gerek satırlarda, gerekse satır aralarında Hocaefendi’nin gerçek vechesini görme imkânını bulacaklardır.

Bu cümleden olarak, meselâ; ona gönül verenler, Hocaefendi’nin şu görüşlerini mutlaka bilmeli ve ona göre hareket etmelidirler kanaatindeyim:

“... Müezzin, imam, vaiz, müftü vb. değişik dine hizmet ünitelerinin başında bulunan insanlar, temsildeki yerlerine göre evrâd ü ezkârlarını çoğaltmalı ve mutlaka Rabbileri ile olan münasebetlerini kuvvetlendirmeliler. Aksi hâlde bulundukları makamın hakkını eda etmemiş olurlar.”

"… Evet, bizim en parlak, en bereketli yanımız, Allah ile irtibatımızı ifade eden yanımızdır. Daha doğrusu öyle olmalıdır. Ölesiye çalışsak ve bütün cihanlar bizim olsa, şayet O'nun rızası yoksa, yapılanların da hiçbir kıymeti yoktur… Bence, yeryüzünde selden, depremden, yangından daha büyük bir bela varsa, o da insanın kendini gaflete kaptırması ve Rabbisiyle olan münasebeti sezememesidir."

"… İstikameti yakalayabilmenin belki de yegâne yolu, Allah ile irtibattır. Evet, bizim güç kaynağımız, Allah ve O'na olan yakınlığımızdır. Onun için bu hususun hayatımızın hiçbir anında ihmal edilmemesi ve kat'iyen hatırdan çıkarılmaması gerekir."

"… 'Tan yeri süvarileri'nin elmas kalemleri, Mesih nefesleri, alın terleriyle elde edilecek her şey, Allah'tan bilinecek ve nefse pay çıkarma gibi firavunâne işlerden hep Allah'a sığınılacaktır."

"… Gıybet etmek haramdır. Gıybet etmeme de bir meziyettir, iman işidir, yürek işidir… Zira yapılan şu güzel hizmetleri –hafizanallah– yiyip-bitirecek iftirak ve gıybet virüsünden başka bir şey bilmiyorum. Hele gıybet, hele gıybet!."

"… Suizan etmek haram, suizanna vesile olmak da bir yanlışlıktır. Bu açıdan arkadaşlarımız, ehl-i hizmet olan, iman ve Kur'ân'a hizmet davasında farklı metotları benimseyen dostlarımızı mutlaka ziyaret etmeli, yanlış anlama ve anlaşılmalara medar olabilecek hususları anlatarak, onlara günah işleme imkân ve fırsatı vermemelidirler."

"… 'Hizmet ediyor, Allah rızasını kazanmaya, ahlâk-ı âliyeyi ihyaya çalışıyoruz.. ana-babamızın haklarına tam anlamıyla riayet etmesek de olur…' gibi düşüncelerde olanları hatta bu düşüncelerini sesli olarak ifade edenleri affetmek içimden gelmiyor. Bir kere, İslâm için hayatî meselelerle uğraşmak, ana-babayı ihmal etmeyi gerektirmez ki!"

"… Bu iş, gönül enginliği içinde Allah'ı duymuş, böyle bir duymayı irfan hâline getirmiş, irfan duygusunu muhabbetle bezemiş ve muhabbetini aşk u şevk enginliğine ulaştırmış babayiğitlerin kârıdır. Ben bütün dengelere başkaldırarak, başkalarının arkalarından koştuğu şeyleri ayağının ucuyla bir kenara itecek, İnsanlığın İftihar Tablosu'nun beyanı içinde dininden, diyanetinden dolayı kendilerine deli denilecek 5-10 insan istiyorum.[4]

Kendini hiç düşünmeyen, makam, mansıp, şan, şeref, şöhret, para, evlâd ü ıyâl demeyen 5-10 insan. N'olur Allahım! Senin hazinelerin geniştir. İsteyene istediğini ver; bana da bu ölçüde 5-10 insan. N'olur Allahım…"

Ve bu çizgide daha nice mesajlar…

Hocaefendi'ye kuşku ve şüphe ile yaklaşanlar da, şu mesajlara kulak kesilmeliler:

"… Bizler İmam Rabbânî ve Bediüzzaman'ın en büyük makam dedikleri rıza makamına talibiz. Yaptığımız tebliğ ve irşad faaliyetleri ile, Rabbimiz'in bizden razı olacağı hususunda vicdanlarımız iman ve itminan içinde. İşte Cennet'te bile yeni bir ufuk, ulaşılacak yeni bir merhale olan rıza makamına talip olan bizlerin, ne siyasî, ne idarî, ne askerî, ne de daha başka dünyevî şeylere talip olması düşünülemez. Zaten şu anda bizler, zirvede bir azimle, insanların bütününü kucaklayıp herkese hakikî insan olma ufkunu gösteremediğimiz için üzgünüz! Bizler, 'Evlenmeyi düşünmüyor musunuz?' sorusuna, 'Ümmeti Muhammed'in derdi bunu bana unutturdu.' diyen Üstad Bediüzzaman'ın düşünce ufkunu yakalayamadığımız için mahcubuz! Bizler Allah'ın yüce adını dünyanın dört bir yanına götürememiş olmanın hacaletini yaşıyoruz! Onun için bırakın, zirveleri talep etmeyi ve buna benzer düşünceleri!"

"… İnsanların duygu ve düşüncelerini hesaba katmadan, en azından 'insan olmaları' asgarî müştereğinden hareketle, kendi konumlarında kabul edilmeleri şarttır. Bu, aynı zamanda İslâmî bir anlayıştır da. Bu açıdan ben şahsen, insanlığın huzur ve saadeti adına 'toplumsal barış, hoşgörü' vb. kavramların bütün dünyada yaygınlık kazanmasının çok önemli olduğuna inanıyorum."

"… Herkes mü'min kardeşlerine bakış açısını yeniden ayarlamalı ve çevresine hep rahmet ve merhamet nazarıyla bakmalı. Çünkü hadislerde anlatıldığına göre, Allah'ın o engin rahmeti ahirette öyle tecellî edecektir ki, şeytan bile: 'Acaba ben de istifade edebilir miyim?' diye ümide kapılacaktır.[5] Şimdi böyle bir rahmet enginliği karşısında, cimrilik yapma ve o cimriliği temsil etme bize yaraşmaz. Hem bize ne? Mülk O'nun, hazine O'nun, kul O'nun.. öyleyse herkes haddini bilmeli...

Söz buraya gelmişken bir düşüncemi arz ederek bu faslı da kapatmak istiyorum. 70'li yıllardan beri beni ve gönüllüler hareketini yakın plana alan ve

yakaladığı her fırsatı değerlendirerek gammazlayan, hatta devlet ricalini iğfal eden ve bir gazetede sahibi olduğu sütunu çoğunlukla bunlara ayıran bir yazar bir gün "Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah" dese inanın bana, o gün benim için bayram olur. O şahsın bana yıllardan beri durmadan, usanmadan, yılmadan yapıp ettiklerini hiç önemsemeden onu bağrıma basarım. Evet, önemli olan o zatın Allah ile arasındaki düşmanlığı aşabilmesi ve O'na yakın olabilmesidir."

Bu iktibasları yaparken hayatında bir defa olsun Hocaefendi'yi görmemiş, onunla oturup konuşmamış, sayıları binleri aşkın sohbet ve vaaz kasetlerini dinlememiş, hiçbir kitap veya makalesini okumamış ama her fırsatta onun aleyhinde konuşan, yazan, saygı sınırını aşan bir şekilde karikatürlere onu mevzu edinen zatların hâlâ daha bulunduğunu hatırladım ve aklıma ünlü İskoç antropolog Sir James Frazer'in bir soruya verdiği cevap geldi. Frazer, 19. yüzyılın sonlarında yaşamış, ilkel ve vahşi kabilelerin dinî inanç, kabile yapısı, yönetim şekilleri, örf, âdet, gelenek ve görenekleri hakkında kitaplar yazmış ve yazdığı bu kitaplar "Altın Dal" adıyla defalarca basılmış olan bir yazardır. Kendisine sormuşlar: "Yıllardan beri hakkında nice kitaplar yazdığın bu ilkel insanları gördün mü?" Sir James Frazer'in verdiği cevap çok ilginçtir: "Allah göstermesin!." Evet, bir tarafta bu felsefe ile hareket eden insanlar, diğer tarafta *"Onlarda kabahat yok. Biz kendimizi onlara anlatamadık."* diyerek suçu bütün bütün üzerine alan Hocaefendi.

Burada Muhterem A. Turan Alkan'ın "doğru düşüncenin elifbâsı" diyerek sorduğu soruyu bir kere de biz, biraz değiştirerek sormak istiyor ve bunun hakkımız olduğunu düşünüyoruz: "Acaba onlar hakikate gerçekten hiç ihtiyaç duymayan, butlan içinde bir topluluk mu? Veya başka bir ifadeyle, aleyhlerinde tecellî etse bile hakikati bâtıldan, doğruyu yanlıştan tefrik etmeye ne kadar talipler?" Evet, bu soruya verilecek kavlî ve fiilî cevap, bugüne kadar sabırla beklendi ve beklenmeye devam edecek.

Hocaefendi'nin sohbetlerinin bu şekilde derlenmesinin bir diğer ve önemli sebebi de, tarihe doğru malzeme vermektir. Önce peşinen şu gerçek herkes tarafından kabullenilmelidir: Yeniden İslâm'a dönüşün yaşandığı zaman diliminde Türkiye'de bu gelişim ve değişimin öncülerinden olan M. Fethullah Gülen Hocaefendi ve onun yol gösterdiği çizgide hareket eden gönüllüler topluluğu, bugünün ve geleceğin gerek tarihçileri gerekse tarih felsefesi

yazarlarına konu olacaktır.

Daha şimdiden yurt içi ve yurt dışında çeşitli yüksek lisans ve doktora tezlerine konu olmaları, bu hakikatin işaretçileri hükmündedir. Öyleyse yine A. Turan Alkan'ın ifadesiyle, sadece sosyal bilim uzmanlarının değil, herkesin ihtiyaç duyduğu bir hakikat zemini olan tarihe, Hocaefendi, kendi kaleminden çıkan kitaplarla katkıda bulunmalıdır. Aksi takdirde, gerek itikadî gerekse siyasî tarih alanında Türk insanının hiç de yabancısı olmadığı saptırılmış bir tarih zeminine bu gönüllüler topluluğu rahatlıkla çekilebilecektir.

İşte geleceğin dünyasında ya da tarih ve tarih felsefecilerinin elinde gerek Hocaefendi'nin, gerekse ona gönül bağıyla bağlanmış olanların yanlış değerlendirmelere konu olmaması, tarihe tevdi edilecek ilk elden malzemelere ihtiyaç hissettirmektedir. Meseleye bu perspektiften baktığımız zaman bugün bazı gazete ve dergilerde çıkan kısmen tarafgirlikten, kısmen yanlış anlamaktan kaynaklanan haber ve yorumların yanıltıcılığına karşılık, Hocaefendi'ye doğrudan ayna olabilecek bu ve benzeri kitapların önemine kaniyiz.

Hayatın pek çok alanında imandan siyasete, tarihten felsefeye, fıkıhtan siyere uzanan çok geniş bir çerçevede tevcih edilen sorulara Hocaefendi'nin verdiği cevapları önemli kılan diğer bir şey de, üzerinden geçen zamana rağmen bu cevapların hâlâ ter ü taze özelliğini koruyor olmasıdır. Aynı sorular Hocaefendi'ye bugün sorulsa veya "şu sorulara yazılı olarak cevap verir misiniz" denilse; Hocaefendi gibi kendini her gün yenileyen bir insanın çok farklı cevaplar vereceği izahtan vareste. Bununla beraber, bana göre dünya görüşü, hayat felsefesi, düşünce metodolojisi oturmuş bir insan olarak Hocaefendi'nin vereceği cevapların halk ifadesiyle –üç aşağı-beş yukarı– aynı olacağını düşünüyorum. En azından cevapların ana omurgaları değişmeyecektir.

Burada şunu da ilave etmeden geçemeyeceğim; bu istikamet Hocaefendi'nin hem derdine âşık olmasından hem de derdinin dermanını nerede bulacağını bilmesinden ve inanmasından kaynaklanıyor. Siz isterseniz sözün geldiği bu aşamada Leyla-Mecnun aşkını hatırlayarak yıllar boyu Leyla'sını bulmak için çöllerde dolaşan Mecnun misali mi diye bana sorabilirsiniz? Cevabım, mecazî ve hakikî aşk arasındaki farkın gözetilmesi kaydıyla, evet. Çünkü Hocaefendi'deki aşk, samimiyeti de, sadakati de, fedakârlığı da, saygıyı da, ifrat deresindeki muhabbet ve meveddeti de içine alan kutsî bir aşktır. Pekâla

aşık olduğu şey nedir? Derdidir. İnsanlığın derdi, İslâm'ın derdi. Derdi anladık, dermanı nedir? Kur'ân ve Sünnettir. Onların yeterliliğine, derdine derman olacağına aksine ihtimal vermeyecek ölçüde inanmasıdır. İşte derdi ile dermanı ile bu kutsî aşk, Hocaefendi'deki mezkûr istikametin nedenlerinden biri ve belki de en önemlisidir ve ben bu inanca, bu güvence aşk diyorum.

Fasıldan Fasıla 3, altı bölümden oluşmaktadır. Bölüm başlıkları: Ruhî Hayat, İman Esasları Etrafında, Perspektif, Bir Demet Sosyal Mesele, Perspektife Giren Şahıslar ve Müteferrik. Bundan sonra –inşâallah– Hocaefendi'nin tahminleri aşacak boyutta olan konuşmalarını yukarıda ifade etmeye çalıştığımız gerekçelerden hareketle yine aynı isim altında yayınlamaya devam edeceğiz. Zira inanıyoruz ki bu sohbetler Mevlâna'nın *"Her dem yeni şeyler söyleriz, bizden kim usanası."* cümlesi ile ifade ettiği gerçeği yansıtmaktadır.

Bunca yoğun işine rağmen kitabın yayına hazır hâle getirilmesi sürecinde kıymetli vakitlerini ayırarak, kitabı son defa gözden geçirme lütfunda bulunan Muhterem Hocamız'a teşekkür eder ve her dem sağlık, sıhhat, afiyet içerisinde imrâr-ı hayat etmesi ve daha böylesi nice kitaplara imzasını atması arzusunda olduğumuzu arz ederiz. Kitabın sizlerin eline ulaşacağı âna kadar geçirdiği bant çözümü, dizgi, tashih, baskı ve dağıtımında emeği geçen herkese teşekkür etmeyi bir borç biliriz. Gayret bizden, tevfik Allah'tandır.

Ahmet Kurucan
İstanbul

1 Bkz.: Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat* s.76 (İlk Hayatı).

2 Âl-i İmrân sûresi, 3/140.

3 Bediüzzaman, *Münazarat* s.54.

4 Bkz.: Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/68, 71; Abd İbn Humeyd, *el-Müsned* s.289.

5 Bkz.: et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 3/168; ed-Deylemî, *el-Müsned* 4/366.

Birinci Bölüm
Ruhî Hayat

Evrâd ü Ezkâr

Herkesin, konumunun gerektirdiği temsil durumuna göre evrâd ü ezkârı olmalı. Meselâ ben, kendimi beş-on insanın okuduğu evrâd kadar evrâd okumaya mecbur hissetmeliyim. Ve kendi kendime demeliyim ki: "Madem o kadar insan sana teveccüh ediyor, öyleyse o teveccühün hakkını vermeli ve herkesten daha çok Allah ile irtibatını kavî tutarak bir taraftan bu nimete şükretmeli, öte taraftan nimetin devamına talebini böyle dile getirmelisin." Evet, böyle diyor ve bunu da tatbik etmeye çalışıyorum.

Buradan hareketle müezzin, imam, vaiz, müftü vb. değişik dine hizmet ünitelerinin başında bulunan insanlar, temsildeki yerlerine göre evrâd ü ezkârlarını çoğaltmalı ve mutlaka Rabbileri ile olan münasebetlerini kuvvetlendirmeliler. Aksi hâlde bulundukları makamın hakkını eda etmemiş olurlar.

Lütfen, kimse "O kadar yoğun işin arasında vakit bulamıyoruz, gece geç vakitlerde eve yorgun olarak geliyoruz." vs. türünden mazeretler uydurmasın. Böyle uydurma mazeretlerin arkasına sığınanlar, dönüp günlük hayatlarına baksalar bir hiç uğruna ne kıymetli zamanlarını harcadıklarını görüp utanacaklardır. Bunu bir başka zaman ifade ederken "Türk insanı zamanzededir. Bazen bir bardak çay için saatlerini harcar, bazen de en hayatî işleri adına vakit bulamaz." demiştim.

Evet, günlük hayatımızı murakabe ettiğimizde buna bir hayli misal bulabiliriz. Boş ve abes şeylerle zayi ettiğimiz dünya kadar zamanımız olduğunu söylemeye gerek yok... Şimdi bir taraftan böylesine cömertçe harcanan zaman, öte taraftan en hayatî mevzulara vakit bulamama.. bunun telifini yapmada biraz zorlanacağız.

Netice itibarıyla, bir kere daha hatırlatmalıyım ki, mutlaka herkesin evrâd ü ezkâra ayıracağı bir zamanı olmalı ve o, bu konuda hiçbir mazeret ileri sürmemelidir.

Yakîne Ulaşmak İçin

Yakîn, aksine ihtimal verilmeyen sağlam ve kesin bilgi demektir. Bakara sûresinde *"Onlar gayba inanır, namaz kılar, kendilerine verdiğimiz mallardan Allah yolunda infak ederler. Yine onlar, sana indirilene ve senden önce indirilene de iman ederler. Ayrıca ahiret gününe de kesinkes inanırlar."*[1] denilerek, ibadet ü taat, yakîne ulaşmanın yolu olarak gösterilmiştir. Demek ki, amel o menfezleri açacak biricik anahtardır ve onsuz yakîne ulaşmak da çok zordur.

Evet, insan, madde ve mânâdan müteşekkildir. Onun gözleri bu dünyayı görmeye ayarlanmıştır. Ama gözlerini kapattığında, basiret devreye girecek ve bununla suretten mânâya, resimden muhtevaya, şekilden öze yönelebilecektir. Ancak buna ulaşmak için çok iyi inanmak gerekir. Geride bıraktığımız yıllar, pozitivizmin ve rasyonalizmin altın yıllarıydı. Bunun hâlâ daha devam ettiği de söylenebilir. Onun için bazılarımız çok çetin bir imtihan içinde sayılır. Bu imtihanların en birincisi, yakîni elde etme yolunda mâneviyata inanmaktır. Evet, İslâm'ın ruhî hayatı olan tasavvufun vâridâtına inanmayanların, yakîn buudunu yakalamaları zordur.. evet, onların, bu kaynaktan gelen ilhamların bir şemmesini dahi duyamayacakları muhakkaktır. Çünkü ondan istifade bir ölçüde onu kabule vâbestedir.

Mesnevî-i Nuriye'de ifade edildiği gibi, Hak'tan gelen nurların bir kısmı su gibi, bazıları ziya, bazıları da hava gibidir. Bu ilhamlar, herkese kendi derecesine göre inkişaf eder. Bundan nasibi olmayan insanların kalblerinin itminana ermesi mümkün değildir.[2]

Bu itibarla da, kitapların satırları arasında dolaşanları mânâya yönlendirmek icap edecektir. Zannediyorum toplumun yeniden dirilişi de bir anlamda buna bağlı. Ayrıca bu işin genç yaşta yapılması gerekir. Zira ileri yaşlarda öfke, nefret, adavet… insan tabiatının bir parçası hâline gelmekte ve insanın mânâya karşı yönelmesine engel teşkil etmektedir. Tâvus İbn Keysan, Üveysü'l-Karnî… gibi yakîn erleri yetiştirilmek isteniyorsa, yönlendirmenin erken dönemlerde yapılması gerekir.

Makam ve Mevkinin Götürdükleri

Devlet hayatında "olmazsa olmaz" konumunda bulunan müesseseler vardır. Bunlar devlet çarkının işleyişinde hayatî bir önem arz ederler. Tabiî bu makamın insanı gurura, kibire itebilecek duyguları uyandırması da muhtemeldir.

İnsan bu duyguları baskı altına alamaz, aksine onların zuhuruna imkân verirse, önce fert sonra da böylesi fertlerden müteşekkil o müesseselerin devlet ve millet için zararlı olacağı muhakkaktır.

İmam Gazzâlî Hazretleri hayatında üç defa erbaîn yapmış. Birinde, tasavvufî ruh ve mânâya yönelmiş; bu dönemde varlığı ulûm-u zâhirenin çerçevesinin dışında görme ve varlığı farklı yorumlama ufkuna ulaşmış. Bir süre sonra, bir erbaîn daha yapmış. Bunda da esmâya açılmış ve bir öncekine nispetle daha farklı bir müşâhedeye uyanmış. Üçüncü erbaînde, tasavvuf ölçüsünde kendisine tecellî eden şeylerin verâsına ulaşmış. Aslında kim olursa olsun insan bu türlü arayışlar içine girmezse, hep nazarî Müslüman olarak kalır. Böyleleri eşyanın hakikatini tam müşâhede edemedikleri gibi varlığın perde arkasına da muttali olamazlar.

– Siz de erbaîn yaptınız mı?

Ben eğer ona “erbaîn” denecekse, ilk erbaîni cebrî olarak askerde yaptım. Talat Aydemir hâdiselerinde, birlik olarak, bilmeden onun safında yer aldığımız için, silâhlarımızın mekanizmaları alındı ve biz, Mamak’ta –zannediyorum– iki ay kadar hiç dışarı çıkmadan âdeta orada tecrit edildik. Bu tecridden önce gıdama, yiyecek ve içeceğime dikkat etmekle beraber böyle bir tecridde daha fazla dikkat etmek zorunda kaldım. Ben o erbaînde rüya-yakaza arası bazı şeylerin tecellîsine şahit oldum ki onları burada söylemem –zannediyorum– münasip olmaz.

Ancak şu kadar diyebilirim ki, erbaînin cebrîsinde bile eğer perde aralanıp, çeşitli şeyler münkeşif oluyorsa, iradî erbaînlerde Rabbimin neler göstereceğini tahmin etmek zor olmasa gerek.

Son olarak bir şey daha ilave etmek isterim. Madem insan bu yolla eşyanın perde arkasına muttali oluyor. Öyleyse bu kapı ihmal edilmemeli ve onu ardına kadar açmak için mutlaka zorlanmalı. Bu vesile ile Mevlâna’nın anlattığı, Celâleddin Harzemşah’la alâkalı bir kıssa hatırıma geldi. Hazret, her gün kapısına gelip yeri eşeleyen, sonra da çekip giden bir köpek görür. Nihayet bir gün ona sorar: “Sen her gün gelip burayı eşeliyor, sonra da çekip gidiyorsun. Sebep nedir?” Köpek şöyle mukabelede bulunur: “Ben bir gün burada bir kemik bulmuştum.”

Evet, madem Allah (celle celâluhu) bizlere, erbaîn vesilesi ile aklımıza-

hayalimize dahi gelmeyen nimetler lütfediyor, öyleyse o hiç terk edilmemeli...

Büyükleri Kabullenmek

İnsanlar için imtihan vesilesi bir hayli çoktur. Bunlardan biri de İmam Rabbânî, Mevlâna, Bediüzzaman ve emsali şahısları kabullenmektir. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) döneminde, O'nunla birlikte yaşayıp da O'nun büyüklüğünü kabul etmeyen insanlar, kendi içlerinde birtakım saplantıları aşamadıklarından dolayı, –Hâşâ, yüz bin defa hâşâ!– Efendimiz'i yetersiz ve küçük görmüş; "Cenâb-ı Hakk'ın ihsanı yerli yerine verilmedi."[3] gibi bir yoruma girmişlerdir.. girmişler ve imtihanı kaybetmişlerdir. Aslında bu durum, Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) zamanında olduğu gibi, diğer peygamberler ve büyükler için de söz konusudur.

Yalnız burada şöyle bir hususa dikkat etmek gerekir. Başta peygamberler olmak üzere böylesi büyük zatlar, sırf imtihan vesilesi olmak için yaratılmış değillerdir. Burada asıl problem, kaybeden kişilerin kendi içlerinde bir kısım problemlere takılıp kalmalarıdır. Cenâb-ı Hakk'ın ihsanlarının nasıl tecellî edeceğini biz bilemeyiz.. evet, bazen O, kapımızın herhangi bir halâyikini bile tutup başımıza getirebilir.

Yeri gelmişken yıllardan beri zihnimde hep canlılığını koruyan bir hususu لَا فَخْرَ[4] diyerek arz etmek istiyorum: Fakir her zaman, geçmişe sığınıp onun hülyaları ile yaşayıp ve geleceği de onun üzerinde karınca kararınca bir dantelâ gibi örmeyi gaye-i hayal edinmiş biri olarak bir neslin yetişmesi için çok başarılı olmasam da hep çırpınıp durdum. Yıllar ve yıllar hep genç nesiller arasında, selef-i salihîn ölçüsünde geleceği kucaklayacak insanlar aradım durdum. Yer yer bazılarında az bir fevkalâdelik hissedince hemen ona ümit bağladım. Meselâ, İzmir Kemeraltı gibi bir yerde, "Gözüme haram bir şey ilişir." düşüncesiyle kafasını kaldırıp etrafa bakmayan ve haramın arpa boyu kadarından bile ürperen talebelere şahit olduğumda hep ümitlendim ve kendi kendime "Cenâb-ı Hak, bunlardan birisini –şimdilik sana talebelik yapıyor dahi olsa– istihdam eder ve yarın başına getirirse, karşısında oturup elpençe divan durmaya hazır mısın?" deyiverdim. Bu uğurda nefsimin tepkilerini kırmaya çalışıp: "Bunu yapmalısın, yapmak zorundasın." diye zaman zaman kendimi çok ciddî zorladığım oldu. Bu, benim hayatımda bir-iki değil; defaatle olmuştur.

Hâsılı, bugün içinde bulunduğumuz kutlu zeminin bânisi olan zat bile “Biz arkadan gelenlere zemin hazırlıyoruz.”[5] diyerek, bu konuda bizlere önemli bir mesaj vermektedir Evet, egoizm saplantısı içinde boğulup kalmak dünya ve ukbâda bizim kaybımıza sebep olan tehlikelerin başında gelir. Kazanmak istiyorsak bunu mutlak surette aşmanın yollarını aramalı ve bulmalıyız.

Ah Keşke!..

Ah keşke sırtında taşıdığın bir sadak veya o sadakta bir ok olsaydım! Omuzunda taşıdığın ve yer yer gerip okunu yerleştirdiğin yayın ben olsaydım! Veya kaşında bir kutlu tüy, kirpiğinde bir mübarek kıl olabilseydim.. ayağında parmağın, parmağında bir tırnağın olsaydım! Hayır hayır, atının yelesinde bir tutam kıl veya ağzında gem, sırtında eyer olabilseydim.. olduğuma da şükür. Ya karşında olup da Ebû Cehillerin safında bulunsaydım..!

Evet, Allah’a sayısız hamd ü sena olsun. Bizleri O’nun safında yaratmış.. yaratmış ve birçok lütuflarla, ihsanlarla serfiraz kılmış. Ondan sonra da o lütuf ve ihsanları değerlendirme imkânı bahşetmiş. Artık bize, ölesiye bu yolda yürümek düşmüyor mu?

Rabbimizle Münasebet Adına Önemli Bir Ölçü

İnsan, Rabbisiyle münasebeti adına “Ne kaybettiği şeyler karşısında mahzun, ne de kazandığı şeyler karşısında sevinçli?”[6] olmalıdır. Zira bize göre kazanmak da, kaybetmek de bir imtihan vesilesidir. Ayrıca hangisinin öteler ötesinde bizim lehimize ya da aleyhimize olacağını kestiremeyiz. Kim bilir belki de hüzün ve kederli anlarımız, inşirah zamanlarımıza nispeten, bizim ahirette daha çok mükâfat almamıza sebep olacaktır. Onun için yaptığımız her şeyin rıza-yı ilâhîye uygun olup olmadığına bakmak lâzımdır. Bu açıdan bizi ne Fatih Bey’in gönlünü hoş tutmamız, ne de Fatih Sultan Mehmed gibi İstanbul’u fethetmemiz değil, Rabbin rızasına ermemiz, O’nun hoşnutluğunu kazanabilecek ameller yapmamız sevindirmelidir.

Şahsen ben, hemen her gün bu türlü mülâhazalarımı hatırlatma ihtiyacı hissediyorum. Çünkü etrafıma baktığımda görüyorum ki, insanlar başarılardan ya da muvaffakiyet televvünlü hâdiselerden dolayı çok seviniyor, inşirah duyuyor ve memnuniyet gamzeden tavırlar içinde bulunuyorlar. Aslında insan bu türlü şeylere sevinebilir.. sevinebilir ama, bence bu sevincin keyfiyeti

önemlidir.

Meselâ, bu türlü hâdiseler sonunda insan, Cenâb-ı Hakk'a yönelmeli, "Minnet Sana, şükran Sana Allahım." demelidir. Neden? Çünkü o neticeyi yaratan Allah'tır. Kişiyi o yola sevk eden yine Allah'tır. O hâlde?...

Evet, bizim en parlak, en bereketli yanımız, Allah ile irtibatımızı ifade eden yanımızdır. Daha doğrusu öyle olmalıdır. Ölesiye çalışsak ve bütün cihanlar bizim olsa, şayet O'nun rızası yoksa, yapılanların da hiçbir kıymeti yoktur. Yeryüzünde nâm-ı celîl-i Muhammedî'yi, Arş'tan yere sarkmış bir bayrak hâlinde tüllendirsek, dalgalandırsak, O'nun rızası olmadığı müddetçe bunun da bir değeri yoktur. Onun için her zaman esas olan, Rabbimiz'in rızasıdır. Bizim Rabbimiz'den niyazımız, Kur'ân'ın وَرِضْوَانٌ مِنَ اللّٰهِ أَكْبَرُ[7] diye anlattığı, *en büyük makam olan o rıza makamına* bizi eriştirmesidir.

Eskiden kurmalı saatler vardı. –Şimdi elektronikler çıkınca onların pabucu dama gitti.– Sabah-akşam 12 saatte bir kurulmaya ihtiyaç duyulurdu. Ve o saatler, bu iradî kurma ile çalışır giderdi. Şimdi bizim de tıpkı bu saatler gibi, 12 saatte bir mutlaka Rabbimiz'le münasebetimiz adına iradî kurulmalara, iradî ayarlamalara ihtiyacımız var. Aksi hâlde kendimizi gaflete salıyor sayılırız. Bence, yeryüzünde selden, depremden, yangından daha büyük bir bela varsa, o da insanın kendini gaflete kaptırması ve Rabbisiyle olan münasebeti sezememesidir. Yani insanın: "O şu anda bana nasıl bakıyor, benim nasıl olmamı istiyor?" diye düşünememesidir.

Bu itibarla, hesabında bunlar olmayan birisi, Alvar İmamı'nın o enfes beyanıyla "Belâ-yı ekber odur ki özünü gaflete salmış." bir insan hâline gelmiş demektir. Evet, özünü gaflete salan ve gaflete dalan bir kopuktur. Allah Resûlü *"Din nasihattir."*[8] diyor. Bu, yukarıda arz ettiğimiz mânâda sürekli kurma ve kurulma demektir.

Rabbim bizleri rıza-yı ilâhî doğrultusunda daima iyiye, güzele, doğruya kanalize etsin.. yarın huzuruna vardığımızda yüzümüzü kara edecek amelleri işlememize imkân ve fırsat vermesin. Âmin..!

O'nu Gör, O'nu Bil, O'nu Tanı

Ben şahsen, Allah'a karşı vefa hissi, samimiyet ve ihlâsla yapılmayan bir işin semereli olacağına inanmıyorum. Aksine, vefa, samimiyet ve ihlâsla

gerçekleştirilebilecek hayırlı amellerin, dünyadaki ordularla elde edilemeyeceğine bütün ruh u canımla kat'iyen iman ediyorum. Aslında ben, bu ve buna benzer sözleri 15-20 seneden beri, –tabiî.. İmam Gazzâlî'den Bediüzzaman'a pek çok İslâm büyüğü ve İslâm dâhilerini takliden– bu işin hakikatini bütün derinliği ile vicdanımda tam duymadan söylemiş olabilirim ama, şimdilerde bunu vicdanımda daha net, daha açık görüyor ve bu hakikate bundan önceki yıllara nispeten çok daha fazla inanıyorum.

Evet, Allah'a karşı vefa hissinin canlı tutulması ile elde edilecek zaferler, ordularla elde edilebilecek zaferleri –inanın– kat kat aşar. Meselâ, şimdilerde mazhar olduğumuz lütuf ve ihsanların elde edilmesi için Fatih başta, sağ cenahta Ulubatlı Hasan, sol cenahta Hızır Çelebi İstanbul'un fethine yürüyen o büyük fetih ordusu ile dahi elde edilemeyecek kadar zor ve önemli olduğuna inanıyorum. Öyleyse misyonun böylesine öneminden dolayıdır ki, sık sık vicdanlar kontrol edilmeli, Allah ile olan ahd ü peymanlar gözden geçirilmeli, ulûhiyet, mâbudiyet ve abdiyet konuları tekrar tekrar ele alınmalıdır. Eğer biz kul isek –ki kuluz– lütfedilen bütün bu ihsanları, boynumuza geçirilen bir tasma veya ayağımıza geçirilen bir pranga gibi görmeliyiz. Bu ve buna benzer mülâhazalarla biz gerçek ubûdiyeti sergileyebilirsek, bunun karşılığında Rabbim de rahmetini sağanak sağanak üzerimize yağdırmaya devam edecektir.

Evet, Üstad Hazretleri'nin On Yedinci Söz'de dediği gibi "Yalnız Bir'i bil, yalnız Bir'i gör, yalnız Bir'i tanı."[9] düşüncesi bizim bütün davranışlarımızın esası olmalıdır. Yani insanlarla oturup kalkma, onları sevme veya nefret etme... sadece O'ndan ötürü bulunmalıdır. Bu açıdan şimdilerde içte ve dışta çok ses getiren eğitim, kültür faaliyetleri, milletimiz ve hatta topyekün insanlık adına yapılan hizmetler bizim nazarımızda bir hiç olmalıdır. Zaten "O'nu bulan neyi kaybetmiş ve O'nu kaybeden neyi bulmuştur ki?"[10] demiyor mu Ataullah İskenderî. O hâlde boşa olta atmamalı, boşa zıpkın salmamalı. Her şeyde sadece O'nun rızası gözetilerek hareket edilmeli ve Allah'a talip olmanın ötesinde bütün düşüncelere elden geldiğince kapalı kalınmalıdır.

Her zaman çevremizde açılıp kapanan çiçeklere bakıp bayılıyorum ben. Çünkü onlar sürekli güneşi takip ediyorlar. Açılıp kapanmalarını ona göre ayarlıyorlar. İşte onların bu hâlleri, kulluk dersi adına bana çok önemli geliyor. O'nun rızasının olduğu yerlerde var, aksi takdirde yok. Ne kadar güzel! İşte bizim varlığımızın en anlamlı buudu da bu; Rabbimiz'le olan irtibatımızı kavî

tutup gerisine karışmama.

Öte yandan Rabbimiz'in şu icraatına bakın ki, boyumuza-posumuza bakmadan, gerçek kadr ü kıymetimizi nazara almadan tenezzülen konuşmalarını bizim anlayabileceğimiz seviyede yapmış ve yapıyor.. ve yine tenezzülen,

"Sığmam dedi Hak arz u semaya,
Kenzen bilindi dil madeninden."[11]

beytinin ifade ettiği gibi, insan kalbine tecellî dalga boyunda inmiş ve "Gör Beni burada!" demiş. Dolayısıyla insan hüşyar bir anlayış ve idrakle azıcık kendi kalbine dönüverse tasvir, tasavvur ve tahayyüllerin çok çok üstünde, keyfiyetsiz, kemmiyetsiz verâların verâların verâların.... verâsında O'nu ter ü taze bulabilir. Zaten böyle bir bulma da her zaman insanın gayesi olmalıdır.

Orta Yol

Resûl-i Ekrem Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem), ümmetinin tek çizgi üzerinde birleşememesi hususunda ciddî endişeleri vardı.[12] Hatta birleşseler bile, onu korumakta zorlanacakları ve arkasından ihtilaflara, iftiraklara düşecekleri korkusu içindeydi.[13] Bu sebeple O, hemen her mevzuda ümmetinin hepsinin uygulayabileceği ölçüde emirlerini vaz'ediyor ve tabiî kendisi de şahsî hayatında onu en zirvede yaşamaya çalışıyordu. Meselâ, *"el-İtkan"*[14] ve *"Menâhilü'l-irfan"*[15] kitaplarında gördüğümüz kadarıyla Allah Resûlü, Kur'ân-ı Kerim'in kıraatı adına, Cenâb-ı Hakk'a dua dua yalvarıyor ve *"Allahım, ümmetim Kur'ân'ı tek harf üzerinde okuyamayabilir, ziyade et."* diye yalvarıyordu. Ve sonunda "seb'at-i ahruf" yani "yedi kıraat" esası kendisine talim buyuruluyordu.[16]

Yine misvak için, *"Eğer ümmetime zor gelmeyeceğini bilseydim, her namaz öncesinde, misvaklanmalarını emrederdim."*[17], teravih için de aynı düşüncenin ürünü olan beyanlarıyla *"Üzerinize farz kılınır korkusuyla namaza çıkmadım."*[18] buyuruyordu. Hazreti Âişe Validemiz'in beyanlarıyla O, *"İki şey arasında muhayyer bırakıldığında, ümmeti için kolay olanı seçerdi."*

Evet, Efendimiz'in bütün davranışlarını, Hazreti Âişe'nin ifade buyurduğu bu espri içinde ele alıp değerlendirmek mümkündür. Misalleri daha da çoğaltabiliriz. Ancak bu üç misal bile, Allah Resûlü'nün arz etmeye çalıştığımız vasfı adına bir fikir vermiştir zannediyorum.

1 Bakara sûresi, 2/3-4.

2 Bediüzzaman, *Mesnevî-i Nuriye* s.153 (Zühre, Onuncu Nota).

3 Bkz.: Zuhruf sûresi, 43/30-32.

4 "Övünme yok!"

5 Bediüzzaman, *Mektubat* s.417 (Yirmi Sekizinci Mektup, Yedinci Mesele); *Barla Lâhikası* s.10.

6 Bkz.: Bediüzzaman, *Mesnevî-i Nuriye* s.119 (Habbe).

7 Tevbe sûresi, 9/72.

8 Müslim, *îmân* 95; Tirmizî, *birr* 17; Ebû Dâvûd, *edeb* 59.

9 Bediüzzaman, *Sözler* s.231 (On Yedinci Söz, İkinci Makam).

10 eş-Şürnûbî, *Şerhu Hikemi'l-Atâiyye* s.208.

11 el-Cürcânî, *et-Ta'rîfât* s.218; es-Suyûtî, *ed-Düreru'l-müntesira* s.15

12 Bkz.: Tirmizî, *ilim* 16; Ebû Dâvûd, *sünnet* 5; İbn Mâce, *mukaddime* 6.

13 Bkz.: Müslim, *fiten* 20; Tirmizî, *fiten* 14; Nesâî, *kıyâmü'l-leyl* 16.

14 es-Suyûtî, *el-İtkân* 1/105, 130.

15 ez-Zürkânî, *Menâhilü'l-irfân* 1/100.

16 Müslim, *salâtü'l-müsâfirîn* 273; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 5/127, 128.

17 Buhârî, *cuma* 8; Müslim, *taharet* 42.

18 Buhârî, *salâtü't-terâvîh* 1; Müslim, *salâtü'l-müsâfirîn* 177.

İkinci Bölüm
İman Esasları Etrafında

Fıtratın Yönünü Hayra Çevirme

Hazreti Âdem (aleyhisselâm) ile Hazreti Musa (aleyhisselâm) arasında geçen tartışmavârî musahabe ve neticede Allah Resûlü'ne *"Âdem, Musa'ya galebe çaldı!"* hükmü verdirten hakikat çok önemlidir. Konuyla alâkalı hadis-i şerifte Hazreti Musa, Hazreti Âdem'e, Cennet'ten çıkmasına vesile olan günahtan dolayı serzenişte bulunur. Hazreti Âdem (aleyhisselâm) de ona: *"Sen ki Allah'ın risaleti ve kelâmıyla diğer insanların arasından seçtiği bir (peygamber)sin. Allah'ın beni yaratmadan önce hakkımda yazdığı ve takdir buyurduğu bir işten ötürü beni levm mi ediyorsun?"*[1] der.

Burada, insan fıtratına dercedilen, ona günah işletebilecek kin, nefret ve şehvet gibi duygular vurgulanıyor. Bu açıdan insan, kendi mahiyetini bütünüyle idrak etmeli ve Üstad'ın yaklaşımıyla, fıtrata konulan bu duyguların yönünü hayra kanalize etmelidir.[2] Aksi hâlde fıtrat, mahiyetinin –iyi veya kötü– gereğini yerine getirecektir.

Dünya

Allah (celle celâluhu), bütün cazibedar güzellikleriyle dünyayı bize vermiş ve onunla bizi imtihan etmektedir. Bize düşen, onun iyi yanlarını almak ve atılması gereken yanlarını atmaktır. Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin bir meşhergâhı olması yönüyle dünya güzeldir. Bu yönüyle o, Bediüzzaman'ın ifadeleri içinde, "Kitab-ı Kebir-i Kâinat"tır.[3] Bu kitabın alınıp satır satır okunması, mârifet peteğinin de, hüzme hüzme bu kitaptan alınan ballarla doldurulması gerekir.

Dünya, diğer bir yönüyle ahiretin mezraasıdır.[4] İnsan, ötelerde bir şeyler biçmek istiyorsa, bu tarlaya bol bol tohum ekmeli ve bakımını çok iyi yapmalıdır.

Bir diğer yönüyle de dünya, şeytanî ve nefsî hislerin tatmin yeridir. Bu yönüyle menfurdur ve imtihanı kazanmak için terk edilmesi gerekir.[5]

İslâm'ı Doğru Anlama

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de, toplum tabakalarının hemen her

kesiminden İslâm'a olan teveccüh artmaktadır. İslâm'ı seçenler arasında entelektüel mânâda, okumuş aydın kesim ise ilk sırayı almaktadır. Tabiî mesleklerinde zirve sayılan bu insanların birden "Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah" demeleri, çevrede büyük bir yankı uyarıp, İslâm'a katılımları hızlandırmaktadır. Bu aslında, hem onlar adına hem de İslâm adına sevindirici bir husustur.

Ne var ki, bu popüler insanlar bulundukları camia ile münasebetlerini devam ettirip seviyeli bir temsille İslâm'ı anlatma yerine, bazıları itibarıyla, –günümüzde kullanılan tabirle– radikal mânâda bir kısım davranışlara girerek çevrelerinin tepkilerini çekebiliyorlar. Dolayısıyla, dünyaca meşhur olsalar bile bu insanlar, fundamentalist, bağnaz, fanatik gibi yakıştırmalara maruz kalabiliyorlar. Meselâ bunlardan bazıları Efendimiz'in, *"(Bir yerde) beş,*[6] *(başka bir yerde) on şey*[7] *fıtrattandır; bıyığı kesip sakalı uzatmak, koltuk ve etek tıraşı olmak, tırnak kesmek, sünnet olmak vs."*[8] şeklinde bir çizgi üzerinde ifade buyurduğu şeyleri birinci mesele hâline getiriyor ve İslâm'ın "olmazsa olmaz" şartı gibi algılıyorlar. Böylece İslâm'ın özü ve ruhunun kavranmasını zorlaştırıyorlar.

Bu tarz düşünce, kat'iyen zikri geçen şeyleri hafife alma, küçümseme demek değildir. Bunlar ulema ve fukahanın beyanına göre, Peygamber Efendimiz'in âdetlerindendir. Namazdaki kılık-kıyafetle ilgili şeyler bile en katı fıkıh âlimlerine göre o işin âdâbından kabul edilmiştir. Şayet bu insanlar, böyle davranışlarla toplumdan kendilerini tecrit etmeselerdi, etrafındaki kitlelere daha değişik şeyler anlatma imkânını bulup daha müessir olabilirlerdi kanaatindeyim...

Hızır - İlyas

Günümüzde bazıları Hazreti Hızır'ın varlığını kabul etmiyorlar. Buna delil olarak da *"Yüzyıl sonra şu anda yeryüzünde bulunanların hiçbiri olmayacak."*[9] hadisini gösteriyorlar. Hâlbuki Allah Resûlü'nün bu sözlerden muradı, aynı hayat şartlarını paylaşan insanlardır. Yoksa farklı hayat mertebelerinde bulunan varlıklar demek değildir.

Ehlullah, Hazreti Hızır ve Hazreti İlyas'ın varlığını kabul ediyor ve onlarla görüştüklerini belirtiyorlar.[10] İhtimal Hızır ve İlyas (aleyhimesselâm), Cenâb-ı

Hakk'ın "Latîf" isminin tecellîsine mazhar varlıklar olduklarından bu mazhariyetin neticesi olarak bir atmosfer oluşuyor ve seyr ü sülûkta o atmosfere uğrayanlar Hazreti Hızır ile görüşebiliyorlar.[11] Bu açıdan Hazreti Hızır ve Hazreti İlyas, aynı zamanda kâmil mânâda Allah'ın "Hayy" ismine mazhar bulunuyorlar. Ayrıca bunlar kendilerine ait hususiyetleriyle, hayat sıfatlarını bir mânâda "seyr ilallah" ve bir mânâda da "seyr fillâh" ufkunda devam ettiriyorlar.

Ümmîlik ve Hazreti Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem)

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) ümmî idi.[12] O'nun ümmîliği ve okuma yazma bilmemesi bizim başımıza taçtır. O'nun ümmîliğine rağmen, haber vermiş olduğu nice hâdiselerin zamanı geldiğinde âlem-i şehadette zuhuru, herkese "Muhammedün Resûlullah" dedirtir.

Burada delil olarak, Kur'ân âyetlerinin zımnî ve işârî haber verdiği şeyleri de sayabiliriz. Meselâ, şimdilerde âdeta bir ziyaretgâh olan ve ziyaretçi akınına uğrayan İngiltere'deki Firavun'un cesedi bunlardan biri sayılabilir. Kur'ân onun için; *"Bu gün, senin (canından ayırdığımız) bedenini, (denizin dibinden) kurtaracağız ki senden sonra gelenlere ibret olasın. Ama insanlardan çoğu bizim âyetlerimizden gafildirler."*[13] diyor. Şayet bu ceset Firavun'a aitse, bu, Nebiler Serveri'nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) peygamberliğini ispata kâfi gelmez mi?

Ramazan Düşünceleri

Aslında Allah'ın her günü mübarektir. Fakat insanların o mübarek günleri değerlendirmesiyle onlar ayrı bir bereket kazanır ve zamanın birer altın dilimi hâline gelirler. Ancak Ramazan ayı, ekstradan Cenâb-ı Hak tarafından altın hâline getirilmiş bir zaman dilimidir. O, bütünüyle rahmet ve gufran ayıdır.

Ramazan, bütün Müslümanlar için ayrı ve hususî bir önem arz eder. Bundan dolayı her Müslüman Ramazan'ı farklı değerlendirmek ister. Bu vesileyle kimisi Mekke-Medine gibi kutsî mekânlara giderek, kimisi de bulunduğu yerde ibadet ü taatini artırarak ona ayrı bir derinlik katmaya çalışır.. çalışır ve niyetinin hulûsu ölçüsünde Cenâb-ı Hakk'ın lütfuna mazhar olur.

Çocukluk dönemi itibarıyla ben, Ramazan günlerini çok iyi hatırlamıyorum. Ancak, 7-8 yaşlarında idim. Ramazan'ın on dokuzuncu günü, susuzluğa

dayanamayıp başımı bir su çukuruna sokarak, kana kana su içtiğimi hiç unutamam. İftarlar ve sahurlar ayrı bir âlem olarak yaşanır; teravihler, ona yeniden başlamanın hâsıl ettiği bir orijinalite ile gürül gürül eda edilir ve etrafta yankı yapardı. Şimdilerde –bana göre– çok daha engince duyulan o teravihler, o günlerde, muhit hattında duyulabilecek bir teravih neşvesini hissettirirdi. Bütün bu farklı duymalar ve hassaten iftar vakitlerinde çocukların damlar üzerine çıkarak "Ezan, ezan!" diye nida etmeleri, benim ruhumda büyük izler bırakmıştır.

Ramazan, insanın dünyada olduğu hâlde, yılda bir ay müddetince Cennet yamaçlarında seyahat etmesi gibi gelir insana. Her gün cuma yamaçlarına koşup, Cenâb-ı Hakk'ın cemalini müşâhede yarışı gibi, iftar beklentileri de, Cenâb-ı Hakk'ın cemalini müşâhede beklentisi hissini uyarır. Bir ay boyunca sahurlara kalkış, haşr u neşr kalkışı gibi duyulur vicdanlarda. Onun için de Ramazan Bayramları, birer sevinç günleri olmasına rağmen, bütün bu duyuş ve sezişler gidiyor diye o günleri ben, hüzün yumağı hâlinde yaşarım.. ve keşke Ramazan bitmeseydi derim.

Diğer taraftan Ramazan ayı, sadece bir ay gibi kısa bir müddet olmasına rağmen, on bir aylık alışkanlıklarımıza galebe çalar ve onları unutturuverir. "Zamanın en değerli dilimi benim" der ve üzerimizde on bir aydan daha fazla tesir icra eder. Zamana bütünüyle hükmeder. Onun bu kadar kıymet ve değeri, sadece bu aydaki oruç ve teravihlerden gelmemektedir. Aynı zamanda o bir Kur'ân ayıdır ve bu itibarla Ramazan'da Cenâb-ı Hakk'ın farklı bir buudda bize yakınlığı da söz konusudur. O, gecenin belli bir vaktinde yeryüzü semasına iner ve *"Yok mu tevbe eden, tevbesini kabul edeyim! Yok mu bir şey isteyen, istediğini vereyim..."*[14] der; der ve her gecesinde bize –tasavvufî ifadesiyle– bir kurbet yaşatır.

Bütün bu hâller bizim vicdanımızı, latîfe-i rabbâniyemizi, his ve şuurumuzu sarar, onları gerçek müşâhedeye, Rab'le mülâki olmaya hazırlar.

İlâhî Hukuk ve Bir Düstur

Hakikî bir Müslüman, ne zulmeden ne de zulme uğrayandır.[15] İnsanlar arası münasebetlerde bu esas, çok önemli bir düsturdur.

Yine mü'min bir kişi, kendisine yapılan haksızlıklar karşısında her zaman, "Bu kardeşimin bana yaptığı şeyler karşısında, Allah ona azap edebilir; ne

kadar hakkım varsa, hepsi helâl olsun.” duygu ve düşüncesi içinde olmalıdır.

Ayrıca insanlara karşı yapılan zulümlerden, haksızlıklardan dolayı mutlaka helâllik dilenmesi de gerekir. Bu helâlliğin keyfiyeti de, mutlak bir helâllik olmayıp, yapılan şeylerin ayrı ayrı zikredilerek söylenmesi şeklinde olmasıdır.

Ancak kul hakkıyla beraber, Allah hakkı da irtikâp edilmiş, O’na ait hak ve hukuka saygısızlık edilmişse, orada ilâhî hukuk da devreye girer ki, onun “Hakkım helâl olsun” demesi, çok fazla bir şey ifade etmeyebilir.

Meselâ, öğretmenlik olabildiğine sıkıntılı bir meslektir. Şahsen ben, ona katlanmanın çok zor olduğunu bildiğim hâlde, biraz da nostalji olarak o vazifeyi yapmayı çok arzu ederim. Benim için en güzel günler, bir küçük kulübede kalıp talebelerle meşgul olduğum günler olmuştur. Hatta insanlar arasında hep sorulan bir soru vardır: “Tekrar dünyaya gelsen ne yapardın?” Şayet bu soru bana da sorulsa idi; “Bütün sıkıntılarına rağmen öğretmenliği tercih ederim.” derdim. Oysaki her zaman bazı yaramaz öğrenciler vardır. Bir şeyler anlatırsınız, anlamaz.. anlamaması bir yana, bir de moral bozucu davranışlarda bulunur.. derken onun davranışları tahammül sınırlarını aşar ve siz de istemeyerek de olsa bazı müeyyidelere başvurursunuz. Ama sonra vicdanınız çok ciddî rahatsız olur, hakkını helâl ettirme yollarını araştırırsınız. Şahsen ben bütün bunlara karşı –bana düşen yönüyle– hakkımı helâl ediyorum; ancak, Allah’ın hatırına dokunan konularda ise hüküm ilâhî hukuka aittir ve onun hesabını da Allah’a vereceklerdir.

Tevazu ve Kibir

İnsanın, muttasıf olmadığı hâlde “azamet” ve “kibir” gibi vasıflara sahip çıkıp, bunlarla diğer insanlara karşı üstünlük taslaması, onun ruh dünyası adına ciddî bir hastalık emaresidir. Böylesi insanlar, her ne kadar akıllı görünseler de, ben onların psikolojik bir hastalık içinde olduklarına inanıyor ve mutlaka tedavi olmaları gerektiğini düşünüyorum.

İnsan, tevazu ile kibri birbirine karıştırmamalı ve her birini yerli yerine kullanmalıdır. Ancak, bunun tam gerçekleşebilmesi için, –Risale-i Nur’un yaklaşımıyla– insanın her şeyden önce kendi nefsinin bir sinek değerinde olduğunu nefsine kabul ettirmesi gerekir.[16] Aksi hâlde insanın tevazu ufkunu yakalaması imkânsız denecek ölçüde zordur.

Yeri gelmişken tevazu adına bir hususa işaret etmek istiyorum. Halk arasında umumî kabule vâbeste olmuş ve vilâyete ermiş insanlar vardır. Bazı kimselerin o şahısta gördükleri bazı hususiyetleri, bazen ona karşı ifade ettikleri de olur. Bu durumda o şahsın "Hayır, bunlar bende yok. Nerede ben, nerede bu söylediğiniz şeyler!" demesi üç açıdan doğru değildir. Bir; bu ifade o insanları müşâhede ettikleri şeylerde onları tereddüde sevk eder. İki; o insanlara karşı bir saygısızlıktır. Üç; hepsinden önemlisi de Allah'a karşı saygısızlık, hatta küfran-ı nimettir. Şayet Allah, kendi katından göndermiş olduğu bir kısım ışınları, onun üzerinde kırıp, başkalarına yansıtıyorsa, bu yüce ve kutsî iş için kendisini seçen o insanın Rabbi'ne karşı şükran duyguları ile iki büklüm olması gerekmez mi?

Hâsılı, tevazu kavramının yerli yerince oturtulması ve ona göre davranışların ayarlanması gerekir. Aksi takdirde tevazu niyetiyle küfran-ı nimet içine düşmeler bile olabilir.

Havada, Karada ve Denizde Şehitlik

Bir helikopterimizin eğitim uçuşu yaparken düşmesi sırasında biri subay, 4'ü astsubay 5 askerimiz şehit oldu. Eskiden bu milletin tamamı şehadete hazırdı. Bir savaş anında hep birlikte, şehadet mülâhazasıyla seferber olunurdu. Şimdi ise şehitlik daha çok askerlere ve polislere bakıyor.

Kalbinde az bile olsa, iman bulunan her asker veya polis görev başında öldüğü veya öldürüldüğünde şehit olur. Bazı insanlar vardır ki, her zaman şehit olmayı diler ve bunun için de dua eder veya itimat ettikleri kimselerden dua isterler. Bazıları da bunu dilleriyle söylemeseler de, hep bu duygu içinde yaşarlar. Bilhassa birtakım fedakâr ruhlar var ki, bunlar kendilerini vatan, millet ve arkadaşlarına adamışlardır. Hazreti İsmail gibi, Allah için, vatan ve millet için boyunlarını çok rahatça bıçağın altına uzatabilirler. Bunlar أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ[17] 'in kahramanlarıdırlar. Bazı sebeplerle, Allah bunları şehit olarak alır, ülkeyi ve milletimizi daha büyük felâketlerden korur. Evet, onların şehadeti âdeta daha büyük musibetler için bir paratoner vazifesi görür.

Ölen ve ahireti gören hiçbir mü'min dünyaya geri dönmek istemez, şehitler hariç.[18] Evvelâ onlar, ölürken acı duymazlar; belki iğne batışı gibi bir şey hissederler, işte o kadar. Hizmet yolunda trafik kazası geçirip ayağı kırılan,

gözünü hastahanede açan pek çok insan, kaza esnasında hiçbir şey hissetmediklerini söylemişlerdir. Bu onlara Allah'ın bir lütfu. Aynı şeyi hayvanlar âleminde de görürüz. Meselâ kurt, bir ceylanı yakaladığı zaman ceylan şoka girer ve vücudu gelecek acıya karşı adrenalin ve endomorfin salgılar. Böylece, kurt kendisini yerken dahi ceylan hiçbir acı hissetmez. O andaki çırpınışları, kas hareketlerinden ibarettir.

Evet, bütün bunlar Allah'ın merhametindendir. Şehitlikte de aynı şey söz konusudur. Sonra, şehitler öldüklerini bilmezler. Ahirete intikal eder etmez birden ilâhî nimetlerle öylesine sarılırlar ki, kendilerini daha iyi bir hayata geçmiş bilirler.[19] Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), *"Allah yolunda öldürülüp dünyaya dönmeyi, tekrar öldürülüp tekrar dönmeyi, tekrar öldürülüp tekrar dönmeyi... ne kadar çok arzu ederim!"*[20] buyurmuşlardır. Bu mazhariyetler karşısında, şehit olanlara acıyan, esas her şeyi maddeden ibaret gören materyalistlere acısın!

Hadiste, *denizde şehit olana, karada şehit olanın iki katı sevap verileceği*[21] buyrulmuştur. Havada kazaya uğrayıp ölmek ise, kara ve denizdekine nazaran daha ürpertici olarak görüldüğü için, sevabı karadakine nazaran belki 3-4 kat olabilir.

Ayıpları Örtmek

Bir insanın mahrem yanlarını ifşâ etmek, hatalarını fâş etmek asla doğru değildir. Böyle bir şey insan haklarına da, mevcut hukuka da, İslâm fıkhına da aykırıdır. Hata ve günahları fâş etmek değil, örtmek esastır. Hırsızlık yapan bir insan derdest edilip Efendimiz'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) getirilince, O (sallallâhu aleyhi ve sellem), *"Niye getirdiniz bunu?"*[22] demiş; zina itirafıyla kendisine gelene de, *"Dön git ve Allah'a tevbe et!"*[23] buyurmuştur. *Dünyada bir mü'minin ayıbını örtenin Allah da kıyamet günü ayıplarını örter.*[24]

Bir Sadakat Nişanesi

"İnfak", bir sadakat nişanesi olarak; Allah yolunda tasaddukta bulunma ameliyesidir ve hemen her dinde var olan temel bir meseledir. Ancak, günümüzde, diğer meseleler gibi infak meselesi de kendi müessiriyeti, aktivitesi ve hayata geçirilmesi gerektiği ölçüsünde, ne sistemli bir şekilde anlatılabilmiş ne de temsil edilebilmiştir.

Hayatı boyunca bir “İnfak Kahramanı” olarak yaşayan İnsanlığın İftihar Tablosu (sallallâhu aleyhi ve sellem), kendisine peygamberlik geldiğinde, hanımının servetiyle Mekke’nin en zengin kişilerinden biri iken; birkaç sene sonra Mekke’nin en fakirlerinden biri olmuştu. Evet, O bir “İnfak Kahramanı” olarak sahip olduğu her şeyi Allah yolunda harcayıvermişti.

Allah (celle celâluhu) yolunda vermeye (infak) alışan bir insan için, dünyada vermek kadar zevkli bir şey yoktur. Kendisini infakın hazlarına kaptırmış bir insan, aç-susuz ve harçlıksız kalsa da bu kevser kaynağından ayrılmak istemez ve daima etrafında infak edebilecek bir şeyler araştırır durur.

Nebiler Serveri’nin (sallallâhu aleyhi ve sellem) herbiri birer yıldız olan şanlı ashabı her meselede olduğu gibi, infakta da zirveleri tutmuş ve hayatları boyunca da hep öyle yaşamışlardı. Allah’a sonsuz hamd ü senalar olsun ki, aradan bunca zaman geçmiş olmasına rağmen; bugün, Osmanlı ve Selçukluları bile geride bırakacak kadar infakta ileri ve bu yönleriyle sahabenin hemen arkasında yer alacaklarına inandığım pek çok fedakâr insan var. Vermenin, bal-kaymak yemek, şerbet içmek gibi neşeli ve tabiî bir hâl alması, Cenâb-ı Hakk’ın bu insanlara ayrı bir ihsanıdır. Gelecekte de veremediklerinden dolayı ızdırap içinde kıvranan, kıvranıp yemeden-içmeden ve uykudan kesilen nesiller yetişeceğine inancım tamdır.

Ben, aile ve çevre itibarıyla hep cömertlik adına kahramanlıkların sergilendiği bir zeminde yetiştim. Öyle ki, hayatımda âdeta hiç cimri tanımadım. Bir şeyi alıp saklayan insan olmadığım için de, verme deyince tir tir titreyen kimseleri veya mal biriktirip de infak etmeme gibi ruh hâletinin ne olduğunu hiç anlayamadım. Babam ve annem de birer infak kahramanıydı. Babam imam olduğu için, bizim aile oldukça fakir bir aile idi. Ancak infak meselesine gelince, annem babamdan; babam da annemden gizli infakta bulunurlardı. Zannediyorum her ikisi de birbirlerine karşı “Belki bunu götüremez, o yükün altına giremez” diye düşünüyorlardı.

Bir de hem babamı, hem de annemi infakta geçen bir büyükannem vardı ki, doğrusu daha bir menendi yoktu. Şayet evde her gün, birkaç misafir olmazsa, zannımca o müteessir olurdu. Bu cömert kadın, hayvanlardan biriktirdiği o teneke teneke yağı, gelen misafirlere ikram etmekle kısa sürede bitirirdi. Öyle ki o, eve daima bir hoca, meşayihten biri veya sıradan bir misafir gelsin de,

elinde-avucunda ne varsa onlara ikram etsin isterdi. Zannediyorum sadece cömertliği ve gözyaşları bile onun için vesile-i necat olabilir. Öyle ağlar, öyle ağlardı ki, bazen yanında bir kere "Allah" denmesi, onun yirmi dört saat ağlamasına yeterdi. Hatta köylüler bilirler, o vefat ettikten sonra "Köyde ağlayan kalmadı" denmiştir. Onun benim üzerimde bin nâsihten daha etkili olduğunu söyleyebilirim. Ben dört-beş yaşında çocuk iken o, bana annemden daha büyük görünürdü. Onun için benden iki yaş büyük amcamla çok defa kavga ederdik.. ederdik de o, "Benim annem!" deyince ben de "Hayır, benim annem!" diye ona çıkışırdım.

Evet, cömertlik öyle bir haslettir ki, insan fasık dahi olsa, onun vesilesiyle Cennet'e girebilir.[25] Cennet'e girmek için, Cennet yolunda olmak gerekir. İnsanı ona götürecek yollardan biri de cömertlik yoludur.

Lihye-i Şerif ve...

Bilindiği gibi Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) sahabeye, zaman zaman yüzük,[26] cübbe,[27] entari… gibi eşyalarını hediye etmiştir.[28] Ancak bunların miras olarak taksim edilmeyip, daha sonraki dönemde kaybedilmiş olma ihtimali büyüktür. Günümüzde lihye-i şerif ziyaretleri yapılıp, bunlara saygı duyulduğu ve şifa niyetiyle yüze-göze sürüldüğü gibi, o dönemde de sahabe efendilerimiz bunlara saygı duyuyor ve bunların hediye edilmesini kendi adlarına büyük bir mazhariyet olarak kabul ediyorlardı.[29] Onlara bu şekilde bir saygıda mahzur olmamakla beraber, bunu günümüzde bir kısım yerlerde yapıldığı gibi, belli kural ve kaidelere sokarak; meselâ, el pençe divan durarak, şöyle böyle davranarak formülize etmek yanlış ve bid'attır.

İkincisi; ibadet ü taatlerimizde hem şekli, hem de zamanı Allah (celle celâluhu) belirlemiştir. Sahib-i Şeriat'tan bizlere bir şey intikal etmeyen hususlarda, sürekli aynı şeyleri, aynı şekilde yapmak da doğru değildir. Aksine insanların ibadet niyetiyle yapıp ortaya koydukları her şey yukarıda ifade ettiğimiz gibi bid'at olur. Meselâ, bir insan namazda, onun cazibesinden cezbeye gelip birden kendisini yere atabilir. Ancak, böyle bir hâle, namazda huşûun, saygının, derinliğin ifadesi nazarıyla bakılarak, insanın kendisini yerden yere vurması, el kol hareketi yapıp başını sallaması vs. yeni bir şey icat etmek demektir ve hükmen bid'attir.

Üçüncü bir husus ise; Efendimiz'den bize intikal eden şeylere "metrûkât"

deme, yakışıksız bir düşünce olsa gerek. Evet, O bir beşerdir ama beşer gibi değildir.[30] Kendine ait hususiyetleri vardır. Sahabe efendilerimiz, İki Cihan Serveri'nden kendilerine intikal eden her şeyi canları pahasına korur ve onlara karşı saygılı davranırlardı. Öyleyse maddî varlığı olan böylesi şeylerden bahsederken, O'na olan saygı ve sevgimizi de ifade eden tabirleri seçmeliyiz.

Mesihiyet Ruhu

Zamanla bir kurtarıcının gelip, o dinin mensuplarını, bulundukları sıkıntıdan kurtaracağı inancı, bütün dinlerde vardır. Ancak bu inanç, insanların bulundukları ortama göre değişiklik göstermiştir. Meselâ, insanlar sıkıntılı ve ızdıraplı bir ortam içinde iseler, bu inanç daha bir kuvvet kazanmış; refah ve rehavete gömülmüşlerse bu inanç kısmen zayıflamıştır.

Tefsirciler, Kur'ân-ı Kerim'de dört âyetle,[31] Hazreti Mesih'in geleceğine dair işaret çıkarmış;[32] hadisçiler ise, konuyla ilgili yüz kadar hadis –ki bunların kırkı sahih kabul edilmiştir– derlemişlerdir.[33] Bu yönüyle de O'nun yeryüzünü şereflendireceği kesin gibidir. Yalnız Hazreti Mesih mesajının ilkinde, bir yönüyle daha önceki din müntesiplerinin sertliğine çarpıp kırılmış olduğunu düşünecek olursak, tekrar gelmesinin nasıl olacağı hususu izah ister. Bu konuda ihtilaflar ve çeşitli yorumlar vardır. Bu gelişin keyfiyeti hususunda aklı kıstas kabul edemeyeceğimizden, kesin bir şeyin söylenmesi de mümkün değildir. Bediüzzaman gibi bir kısım İslâm âlimleri onun şahsen olabileceği gibi bir "şahs-ı mânevî" şeklinde de olabileceğini söylemişlerdir.[34]

Bu temel bilgiler ışığında Hazreti Mesih ister şahıs, isterse şahs-ı mânevî olarak algılansın, onun yeryüzüne inmesi öncesinde, bize düşen vazifeler vardır. Bu cümleden olarak, ortamın onun temsil ettiği ruh ve mânâya hazır hâle getirilmesi, Mehdiyet, Mesihiyet soluyan insanların yetiştirilmesi, dünya-ukbâ dengelerinin yeniden yerlerine oturtulması sayılabilir.

Bunun gerçekleşmesi için de İslâm'ın tebliğ ve temsilinin çok iyi yapılması gerektiği kanaatindeyim. Tebliğ ve temsil vetiresi kendi orijinini korumakla birlikte, bütün insanlarla dost olmayı sağlamalı diye düşünüyorum. Evet, içtimaî yapı içinde, herkes böyle bir dostluğun örgüsünü örmeye çalışmalıdır. Aksi hâlde asgarî müştereklerde bile mutabakatın söz konusu olmayacağı, olamayacağı izahtan vârestedir.

Bu mevzuda bir şey daha hatırlatmak istiyorum. Sabah namazının sünnetinde okunması mesnun olduğuna dair rivayet olan,[35] "Kâfirûn" ve "İhlâs" sûrelerini okumayı çok severim. Onların ifade ettiği mânâ bize bir ufuk açmaktadır: Şöyle k i *"Sizin dininiz size, benim dinim bana!"*[36] âyeti bana kendi ruhu ile bütünleşmiş, dinamikleri ile gerilmiş bir yayı veya fırlamaya hazır dümdüz ok gibi bir insanı hatırlatır. Kendi güzelliklerini anlatmak için şaha kalkmış bir insanı.. bütün insanlığın gönlünü kazanmayı ulvî bir hedef olarak seçmiş ama bu uğurda başına gelebilecek her türlü tehlikeyi de göğüslemeye hazır bir cengaveri.

Bu düşünceler bana rahmetli Bekir Berk Bey'i de hatırlattı. Ara sıra oturduğu yerden kalkar, sağa-sola dolaşır, yumruğunu sıkar, savurur. Neden böyle yapıyorsun denildiğinde de "Bu adamların yazdıkları şeyler kalbimde yara yapmasın diye fikren reddediyorum." derdi. Evet, insan *"Benim dinim bana"* düşüncesinin esiri olup, onu yaşamayı ve anlatmayı hayatının gayesi edinince, elbette böyle olur.

Hâsılı, günümüz şartlarına muvafık irşad ve tebliğ ruhunun evvelâ bizler tarafından temsil edilmesi şarttır. Nöbeti bizden devralacak olan yeni neslin bu çizgide yetiştirilmesi, üzerimize bir vecibedir. Bunun için de öncelikle bizim bu duygu ve düşüncelerle dopdolu olmamız ve hayatımızı bu çerçeve içinde şekillendirmemiz gerekir.

İlham - Amel İlişkisi

İlhama mazhar olmak, amele bağlıdır. Nazarî ilimlerle ya da yaşantıdan uzak İslâmî bilgilerle, ilhamlar âlemine açılmak mümkün değildir. Kutsî hadiste Allah (celle celâluhu): *"Harama bakmak, şeytanın zehirli oklarından bir oktur. Kim Benden korkarak nazarını başka yere çevirirse, onu kalbde tatlılığı duyulan bir imana çeviririm."*[37] buyurur. Aslında bu bir ilâhî vâridâttır. Fakat hadiste görüldüğü gibi, ilâhî vâridâta mazhar olma, nazarı terk etmeye bağlanmıştır. Bu açıdan denilebilir ki; yapılmaması emredilen şeylere karşı kat'î bir tavır belirleme, ilâhî vâridâta davetiyedir.

Aynı zamanda bu amel, *"Bildiği ile amel edene, Allah, bilmediği şeyleri öğretir."*[38] hakikatini netice verir. Böylece kul, salih bir daire içine girer. Yaptığı her yeni amel, onu ilhamlara açık hâle getirir. İlhamlar da insanı amele

sürükler. Ve karşımıza, kulluğu gerçek buudları ile anlayıp hayatına tatbik eden örnek ve önder şahsiyetler çıkar.

Tarihe bu açıdan baktığınızda, bizim dünyamızda, kitleleri peşlerine takıp sürükleyen insanları hep böyle tarif etmek mümkündür. Hayatlarını tetkik etseniz, halk ya da Hak ile olan münasebetlerini araştırsanız onları hep bu çizgide görürsünüz.

Cedelleşme Üzerine

Cedel, ister bir asla dayansın, isterse dayanmasın, dinimizce hoş karşılanmamıştır.[39] Asla dayanması durumunda, cedelin karşı tarafı ilzam etme maksadına matuf olmaması gerekir. Belki birtakım hakikatlerin ortaya dökülerek, karşıdakilerin bu gerçeklere inanması ve doğru yolu bulmaları hedeflenmelidir.

Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) hayat-ı seniyyelerine baktığımızda, tebliğ ve irşad faaliyetlerinde, –ona da cedel denecekse– cedeli, bu mânâda kullandığını görürüz. Aslında Allah Resûlü, muhatabın durumuna göre yer yer, *"Pekâlâ şöyle olsa ne olur?"* diyerek, insanlarla cedelleşme yerine, alternatifli ve aktif bir düşünce örneği sergilemiş ve muhatabın kafasında hâsıl olacak istifhamlara önceden cevap vererek onu iknaya çalışmıştır.[40]

Oysaki, daha sonraki dönem itibarıyla İslâm tarihine baktığımız zaman Havaric, Mutezile, Mücessime… gibi gruplar, sürekli cedelleşmeye düşmüş ve netice olarak da İslâm bünyesinde kapanması mümkün olmayan ve 14 asırdır bir türlü kapanamayan yaralar açmışlardır. Günümüzde bile, bunların sebep olduğu komplikasyonlar hâlâ devam etmektedir.

Bugün itibarıyla da, gazete ve televizyonlarda münazara adına yapılan şeyler cedel ve cerbezeden başka bir şey değildir. Müspet hareket edilerek karşı tarafa bir şeyler anlatma yerine, çeşitli diyalektiklere girilmekte ve tabiî hiçbir netice de elde edilememektedir. Hâlbuki "Münazarada muhatabın mahcubiyetiyle memnun olan insan insafsızdır."[41] disipliniyle hareket edilebilse, karşı tarafın yanlışını müdafaa etmesine sebebiyet verilmeyecek, eldeki hakikatlerin tesir gücü artacak ve ortaya münazara mevzuu ile ilgili daha güzel şeyler çıkacaktır.

Kitap yazmada da aynı şey düşünülebilir. Yani yazılan kitaplar, broşürler, makaleler başkalarını tenkit eder, karalar mahiyette değil de, arızaları muhtevî ve o mevzudaki İslâmî gerçeklerin anlatılması suretiyle takdim edilmesinin daha yararlı olacağı düşünülmelidir.

“Sulh Hayırdır”

Bediüzzaman Hazretleri’nin “Sair dinlerin sâlikleri fevç fevç İslâmiyet’e dehalet edecektir.”[42] diyerek beyan buyurduğu hakikatin, bizim Kur’ân’ı, Allah Resûlü’nün yolunu esas alarak hayata geçirmemizle mümkün olabileceğine inanıyorum. Bu noktadan en büyük cihadın, nefsimizle olan mücadele olduğu unutulmamalıdır.[43]

Yine Üstad’ın o enfes ifade gücüyle anlattığı, “Medenîlere galebe ikna iledir.”[44] küllî düsturunun ancak akıl ve mantık yoluyla olabileceğini hatırlatırım. Yeryüzünde yegâne güç ve kuvveti de temsil etseniz, akıl, mantık ve muhakemenin her şeyin önünde ve üstünde olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır. Hele günümüzde medenî olduklarını zanneden muhatap kitleye dini anlatabilmenin tek yolu mantık ve muhakeme yolunun seçilmesidir. Hakikî galebe bu temel üzerine kurulacak sevgi, hoşgörü, müsamaha, diyalog yollarının kullanılması sonucu gerçekleşebilir.

Allah’ın emri gereği, Allah’ın dinini insanlara anlatırken, yol mülâhazaları içinde çeşitli vesilelere takılıp kalmamanın, O’nun rızasından başka her şeye karşı kilitli olmanın ve bütün semeratı ahirette bekleme gereğinin hatırlatılmasına gerek olmadığı kanaatindeyim.

Unutmayın Kur’ân’ın[45] وَالصُّلْحُ خَيْرٌ âyeti bu ve benzeri konularda yegâne rehberimiz olmalıdır.

Namaz ve Eda Keyfiyeti

Namaz eda edilirken, mutlaka ta’dil-i erkâna riayet edilmelidir. Bunun için namazda Kur’ân-ı Kerim’i uzunca okuyup kıyamı uzatma, rükû ve secdede uzunca durma gibi hususlar çok önemlidir. Bir yönüyle esas makbul olan bu rükünlerin hakkıyla yerine getirilmesi ve meşakkatlerine katlanılmasıdır. Çünkü bu rükünlere hakkıyla riayet etmek, insana her namazda ayrı ayrı buudlar kazandıracaktır. Bundan dolayıdır ki insan, kıldığı namazlarını bir kere daha

yorumlamalı; kıyam, rükû ve secdeyi derinlemesine bütün benliğinde duymaya çalışmalıdır. Namazı şekil olarak kılmak, şüphesiz önemli bir meseledir ve hiç kimse basite alamaz. Fakat asıl olan onu "hâşiîn"den[46] olarak eda etmeye çalışmaktır.

Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir hadis-i şeriflerinde *"ihsan"* anlatılırken, *"Allah'ı görüyormuşçasına ibadet etmek."* olarak ifade edilmekte ve *"Sen O'nu görmesen de O, seni görüyor ya!"*[47] buyrulmaktadır. Namaz, böylesine engin bir şuurla eda edilmeli, her hâlükârda dikkatli ve huşû içinde kılınmalıdır. Her kılınan namaz, sürekli bir öncesinden farklı bir hava ve farklı bir buudda eda edilmelidir.

Namazın muhtevası, insanların çok engin düşünmelerine vesile olacak kadar geniştir. Namaz kılarken, derinlemesine bir aşk u şevk içinde Allah'ın huzurunda bulunmanın şuurunda olmaktan, onu Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) arkasındaki cemaatten bir fert olarak kıldığını hissetmeye kadar; doğrudan doğruya kendisini meleklerin safları arasında görmekten, bir hamlede bizim ufkumuzu açan, Arş'ın örtüsüne alnını koyuyor gibi onu eda etmeye kadar geniş bir yelpazede namazı duyma şekilleri vardır.

İnsanın buna muvaffak olmasının şart-ı evveli, namazı tıpkı bir miraç veya miracın gölgesi gibi bilmesi ile mümkündür.[48] Zira o, sadece yatıp kalkmaktan ibaret bir hareketler mecmuası değildir. Mü'min için, her namaz bir miraç vesilesidir. Ve mü'mine düşen de her namazda farklı farklı buudlarda bile olsa miracını tamamlamaktır.

Kur'ân - Kışır

Geçenlerde arkadaşlarla bir kitap mütalâa ederken, çok mühim bir zatın Kur'ân'ın kelimelerine "kışır" dediğini hayretle ve biraz da esefle müşâhede ettim. Evet, aslında Kur'ân-ı Kerim'deki elfâz ve kelimât, "kavâlibu'l-meâni" yani ifade edilmek istenen mânâların kalıplarıdır.[49] Bu anlamda ona "kılıf" demede belki mahzur olmayabilir. Ancak şahsen ben, böylesi bir yaklaşımı, o Yüce Kitab'a karşı fevkalâde saygısızca bulurum. Saygısızca bulduğumdan dolayı da, bu tür tabirlerden olabildiğince uzak durmaya çalışırım.

Bu ve buna benzer ince mânâların ancak ilimde rüsuh peyda etmiş, kökleşmiş, derinleşmiş insanların fark edeceğini vurgulayıp geçelim. Farklı bir

kıraate göre *"Onun tevilini, Allah ve ilimde râsih olanlar bilir."*[50] âyetinden hareketle diyorum ki Kur'ân, kendine has muhtevasıyla bir "Ümmü'l-Kitap"tır.[51] Yani Ana Kitap. Bu size ne ifade ediyor ve siz de ondan ne anlıyorsanız, işte öyle anlayın..!

Cimri Zekâtı

Aslında İslâm'da cimri zekâtı diye bir kavram yoktur. Bunu geçmiş yıllarda bir münasebetle ifade etmiştim. Ve bunu ifade ederken de, "Allah'ın sizlerden istediği şeyleri minimum ölçüde olsun verin.. evet, hiç olmazsa bu kadarcık malla olsun Allah yolunda fedakârlıkta bulunun." demek istemiştim.

Bugün de diyorum; bulunduğumuz durum itibarıyla İslâm'a ciddî bir dava şuuru ile uyanan insanlar, kırkta bir zekâtla hiçbir şey yapamayacaklarını bilmeli ve ona göre davranmalıdırlar. İslâm davası bugün bizden çok daha fazla fedakârlıklar beklemektedir. Nitekim –Allah'a binlerce hamd ü sena olsun– bu düşünceye uyanmış nice kutsî dava erleri var ki, işi o ölçüde götürmekteler. Bugün birer ümit kaynağıdır bu insanlar. Evlerinin, arabalarının, fabrikalarının anahtarlarını, tapularını getirip milletimizin ilim, irfan seviyesini yükseltme adına bunları istediğiniz yerde kullanın demektedirler. Bu bana hep Bedir öncesi *"Malımızdan istediğin kadar al, istediğin kadar da bırak, istediğini istediğin yerde kullan!"* diyen Sa'd İbn Muaz'ı hatırlatmaktadır.[52]

Ümit ediyorum, güzel ülkemizde başlayan bu gelişme, insanlık tarihinde ve geleceğin içtimaî coğrafyasında çok büyük bir mânâ ifade edecek ve bu mânâ umumî coğrafya üzerinde müessir olacak, onun bizim adımıza genişlemesinin bir vesilesi hâline gelecektir. Ne var ki, bütün bunlar gördüğümüz gibi cimri zekâtı ile olacak türden şeyler değil.

Rabbim'den niyazım, bizi içten içe çürütmesin. Göz açıp kapayıncaya kadar bizi bizimle ve nefsimizle baş başa bırakmasın. O'nun lütfuyla başlatılan bu vetire sonuna kadar devam etsin!

Her Kavme Peygamber

Kur'ân-ı Kerim: *"Biz peygamber göndermediğimiz kavme azap edecek değiliz."*[53] der. Bir başka yerde de: وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ *"Her bir millet için mutlaka onları (eğri yolun encamından sakındıracak bir)*

korkutucu peygamber bulunmuştur.”[54] buyurmuştur. Bu ikinci âyet-i kerimede dilin hususiyetleri de nazara alınacak olursa, nefy edatı olan إِنْ (in), إِلَّا (illâ) ile tekit görürse, bu üslûp “hasr” ifade eder ki, o da aksine ihtimal vermeyecek bir kesinlikte her ümmete bir peygamberin gönderilmiş olduğu mânâsına gelir. Ayrıca, burada peygambere vasıf olarak müjdeleyici anlamında بَشِيرٌ değil de korkutucu mânâsına نَذِيرٌ denmesi de dikkate değer bir inceliktir.

İmam Rabbânî Hazretleri Mektubat’ında birkaç yerde, Hindistan’a çok peygamber gönderildiğine keşfen şahit olduğunu söyler.[55] Ölümünden bunca yıl geçmiş olmasına rağmen, hâlâ –min indillâh– tasarrufunun devam ettiği kabul edilen ve “Müceddid-i Elf-i Sânî” lakabıyla anılan İmam Rabbânî gibi yüce bir Hak dostunun, ulu orta konuşacağına zannediyorum kimse ihtimal vermez.

Şimdi bir taraftan âyet-i kerimeler, öte taraftan hadis-i şerifler ve velilerin beyanları bu meseleye, aksine ihtimal vermeyecek bir ölçüde kat’iyet kazandırmasına mukabil farklı iddialar bir mantık zaafı olsa gerek.

İşte bu resûl ve nebiler, Üstad Hazretleri’nin yaklaşımı içinde; tevhid, nübüvvet, haşir, adalet ve ubûdiyet gibi temel hususlarda ittifak etmiş, teferruata ait bazı hükümlerde ise, ittifakın yanı sıra, ihtilaf da ettikleri olmuştur.[56] Fakat bunların tespiti bugün imkânsız denecek kadar zordur. Zira İslâm dini haricinde hemen her din, pek çok defa tahrif ve tağyir çarkları arasından geçme tali’sizliğine uğramıştır.

Berzaha Dair

İnsan İslâmî duygu ve düşünce itibarıyla hayatta kaldığı müddetçe canlı olmaya ve canlı kalmaya gayret göstermelidir. Böylece potansiyel olarak gelişmeye müsait ve yaratılıştan getirdiği his, duygu ve latîfelerini inkişaf ettirir; derken gün gelir, gider insanî kemalâta ulaşır. Hatta ölürken dili zikirden ıslak olan insanın ötede de yükselmesini ifade eden hadislerden[57] hareketle denilebilir ki, her yönüyle insanî kemalâta ulaşma gayreti içinde iken ölen bir insan, yücelmesini, yükselmesini berzah âleminde de devam ettirir.

Yalnız yeri gelmişken bir hakikate dikkatinizi çekmek istiyorum. İnsanın berzah hayatının güzel olması ve orada güzel şeylerle karşılaşması ancak burada berzah hayatını güzel görmesi, güzel düşünmesi ve güzel yorumlamasıyla mümkündür. Zira insan berzahta dünyadaki düşüncelerini

yaşar. Bu açıdan dünya hayatında berzah düşünceleri dar ve güdük olanlar, berzah âlemini de öyle görür ve yaşarlar. Demek ki berzah hayatı bir yönüyle insanın şuuraltının temsili gibi oluyor. Yalnız bunu dünyada iken hissetme ve anlatabilme ancak Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve O'nun çizgisinde hayatını sürdüren insanlara hastır. Bu çerçevede Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) berzah tasvirleri ile alâkalı hadislerini okuyanlar, bu gerçeği görebilir veya Üstad Bediüzzaman'ın berzaha ait beyanlarını tetkik ve ta'mik edebilenler aynı şeyleri müşâhede edebilirler.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, insan, fâni olan şu dünya hayatını hizmet adına dolu dolu yaşamalı ki, hem dünyada hem de ukbâda zirveleri tutabilsin.. tutabilsin ve Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) *"Cennet Ali'ye, Ammar'a, Selman'a müştaktır..."*[58] diye beyan buyurdukları, Cennet'e müştak olmak değil Cennet'in kendisine müştak olduğu Alilerin, Selmanların, Ammarların ufkuna ulaşabilsin.

Acz ve Fakr

Üstad Hazretleri'nin beyan ettiği, her insanın vicdanında bulunan nokta-i istinad ve nokta-i istimdadı harekete geçirecek iki önemli faktör vardır. Bunlar acz ve fakrdır.[59] Bence insan, tıpkı bir dedektör gibi acz ve fakr malzemelerini kullanmalı, bunlarla vicdanında meknuz bulunan nokta-i istinad ve istimdadı kullanarak Allah ile vicdanî münasebet yollarını mutlaka araştırmalıdır.

Bu seviyeye ulaşabilen bir insan, hadisin ifadesiyle Allah'ın eliyle tutar, gözüyle görür, kulağıyla işitir, diliyle konuşur.[60] Yani, bir ölçüde sanki rıza makamına ulaşmış bu insanın, ne elinden ne dilinden ne gözünden ne de ayağından Cenâb-ı Hakk'ın vize vermeyeceği, razı olmayacağı bir amelin zuhuru söz konusu değildir.

Keza, bu seviyeye ulaşabilmiş bir insan, okumuş olduğu Kur'ân âyetleri karşısında kendinden geçer, başkalarının göremediği, sezemediği hakikatlere ulaşır ve "Yahu bu insanlar kör mü, sağır mı, hissiz mi? Niye benim gördüğümü görmüyorlar?" demeye başlar.

İşte bu seviyeye gelebilmek için acz ve fakr vesileleri çok önemlidir. Acz u fakr sayesinde, her şeyde ve her yerde insan O'nu arayabilir, maiyyetini duyabilir ve hayatını derince yaşayabilir.

Duaların Hususiyetlerinden

Kur'ân-ı Kerim veya hadis-i şeriflerde zikredilen duaların bizlere bakan iki yönü vardır:

*1.*Bunların inananlara hedef göstermeleri.

*2.*Gösterilen bu hedefe yürümek için tazarru ve niyazın yanında iradeleri devreye sokarak bilfiil çalışmamız. Meselâ; *"Rabbimiz, bizi inkâr edenler için bir imtihan yapma, (bizi onların baskı ve işkencesi altına düşürme) bizi bağışla. Rabbimiz, yegâne galip ve hikmet sahibi ancak Sensin, Sen!"*[61] âyetinde Cenâb-ı Hak, evvelâ bizlere, kâfirlere imtihan vesilesi olmamak hedefini göstermektedir. Bu açıdan inanan insanların her fırsatta hakikî melce ve mence olan Rabbisine bu mânâda sığınması gerekir. Yalnız kavlî olarak yapılacak olan bu dua, fitneye maruz kalmamak için vesilenin sadece bir yanını teşkil eder. Buna iradî olarak, fitne yollarına sapmama gayretini de ilave etmek gerektir.

Öte yandan; fitne, bela ve musibetlere maruz kalmanın, o insanın işlediği günahlarla ciddî bir irtibatı olduğunu da unutmamak icap eder. Onun için âyette *"Bizi fitneye maruz bırakma."* ifadesinden sonra, hemen arkasından *"Allahım, bizi mağfiret et."* denilmektedir. Çünkü yine Kur'ân'ın ifadeleriyle *"İnsana gelen her iyilik Allah'tan, her kötülük de kendi (işlediği günahlar yüzü)ndendir."*[62] Hatta hadislerdeki ifadelerden de anlaşılacağı üzere, mü'minin ayağına bir dikenin batması, bir yerde sıkılıp terlemesi, arabasıyla giderken bir yerde kaza yapması bile, insanın içindeki veya davranışlarındaki bir bozukluktan ya da işlediği bir günahtandır.[63] Bundan dolayı Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) hayatı boyunca büyük-küçük başına gelen her handikap karşısında Allah'a sığınmış ve "Estağfirullah" demiştir.[64]

Bu çerçevede Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) çokça tekrar ettiği اَللّٰهُمَّ يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ *"Ey kalbleri evirip çeviren Allahım! Benim kalbimi dinin üzerine sabit kıl!"*[65] duasını ele alacak olursak; insan bunu bir taraftan kalb ve lisan ile söyleyip "Müsebbibü'l-Esbab" olan Allah'tan kalbin İslâm'da sübutunu istemeli, diğer taraftan da sebepler adına bu mevzuda yapılması gereken şeyleri mutlaka yapmalıdır.

Allah'tan istenilen bu hedefe ulaşabilmek için de erkân-ı imaniye didik didik edilmekle beraber, "âyât-ı tekvîniye" de hallaç edilmelidir. Yine –imana

girmeye mâni ve imandan çıkmaya vesile olduğundan dolayı– kibirden, zulümden yani haddini bilmemezlikten uzak durulmalı ve inhirafa sevk edecek bütün vesilelerden sakınılmalıdır. Daha sonra da fiilen ve iradî olarak tesbite çalışılan imanı sabit kılması için Allah'a dua edilmelidir. Zira insan ne kadar gayret ederse etsin, şayet Allah'ın inayeti yetişmez, o iman denen ilâhî meşaleyi yakmaz ve O, onun sönmemesini temin buyurmazsa iman nuru söner gider…

Hazreti İsa'nın Vefatı

"Allah şöyle demişti: Ey İsa! Şüphesiz sana ölümü verecek, seni nezdime yükseltecek, küfredenlerden seni temize çıkaracak, sana tâbi olanları da kıyamet gününe kadar küfredenlerden üstün kılacak olan Benim. Sonra dönüşünüz yine Bana olacaktır. İşte o zaman, ihtilafa düştüğünüz hususlarda aranızda Ben hükmedeceğim."[66]

Âyette geçen تَوَفَّاءٌ (teveffâ) fiili, "vefat ettirme" ve "hıfz, inayet, kelâet ile eksiksiz ve kusursuz bir biçimde koruma" diye terceme edebileceğimiz iki ayrı mânâya gelir. Yalnız, Hazreti İsa'nın (aleyhisselâm) bahis mevzuu olduğu bu âyet-i kerimede bu fiillerin birinci mânâsı esas alınmalıdır. Zira bir yerde herhangi bir kelimeyi hakikate hamletmek mümkünse, o kelimede mecaza gitme doğru değildir.

Hazreti İsa'nın vefat ettirilmesi, bizim vefat etmemiz gibi olmamıştır. Çünkü o, mazhariyeti itibarıyla çok farklıdır. O, hususî, farklı bir hayat seviyesinin insanıdır. Bu açıdan da onun vefat ettirilmesi farklı olmuştur. Yani Allah önce onu, hainlerin tuzaklarından kurtarmak suretiyle hıfzını, inayetini, kelâetini tam anlamıyla göstermiş ve ardından da bizim mahiyetini pek idrak edemeyeceğimiz bir şekilde onu vefat ettirmiştir. Daha doğrusu Hazreti İsa buud değiştirmiştir.

Bu arada Hazreti İsa'nın farklı bir seviyenin insanı olduğuna delil olarak, Allah Resûlü'nün birçok hadis-i şerifte beyan buyurduğu, onun ahir zamanda dünyaya tekrar gönderilmesini de gösterebiliriz.[67] Bu mevzu her ne kadar bazı ulema tarafından farklı farklı yorumlanmış ise de, allâme Keşmîrî'nin derlediği hadisler –ki 40 tanesi sahih, gerisi hasen ve zayıf olmak üzere yaklaşık 100 hadis– kendi esprisi içinde bu nüzûlü vurgulamaktadır.[68]

Burada şöyle bir yanlış anlamaya da işaret etmek gerekiyor. Bazıları asıl ile

gölgeyi veya küll ile cüz'ü birbirine karıştırıyor. Bu açıdan 14 asırlık İslâm tarihi içinde yüzlerce mesihiyet iddia eden veya etrafları tarafından "Mesih" zannedilen insan çıkmıştır. Buna da yukarıda bahsettiğim yanlış algılamayı sebep olarak gösterebiliriz.

Öte yandan Hazreti Mesih'in, Kur'ân-ı Kerim'de ölüleri ihya ettiğinden bahsediliyor.[69] Öyleyse Mesih, bir yandan "Hayy", diğer taraftan "Muhyi" ismine mazhar demektir. Evet, o, kendi devrinde ölüleri diriltiği, ölümcül hastalıklara şifa dağıttığı gibi,[70] kalbleri de ihya etmekteydi. Öyleyse değişik bir buudda onun nüzûlü böyle de değerlendirilebilir.

Kur'ân'ı Anlamak

Kur'ân'ın, her bir âyetine "necm" denir. Yani, Kur'ân'ın her bir âyeti kendi başına bir yıldız gibidir. Ancak bu yıldızlar arasında öyle kopmaz bağlar vardır ki, Kur'ân onlarla âdeta bölünmez bir bütün hâline gelir. اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ dediğiniz zaman, onu tam mânâsıyla anlamak için, Kur'ân bütünüyle zihinlerde hazır olmalıdır. Ebû Hanife, İmam Şafiî gibi, Kur'ân'ı ve Sünnet-i Seniyye'yi bütünüyle bir arada düşünemediğiniz ve zihninizde tutamadığınız takdirde, hakkında hüküm vereceğiniz meselelerde çok defa yanılırsınız. Evet, verilen hükümler Huda kaynaklı da olabilir, heva kaynaklı da. Hükmün hevâî olmayıp Hudaî olması için Kur'ân'ın ve Sünnet'in çok iyi bilinmesi gerekir.

1 Buhârî, *enbiyâ* 31, *kader* 11, *tevhîd* 37; Müslim, *kader* 13.

2 Bkz.: Bediüzzaman, *Mektubat* s.32 (Dokuzuncu Mektup).

3 Bkz.: Bediüzzaman, *Sözler* s.681 (Otuz İkinci Söz, İkinci Mevkıf, Üçüncü Maksat).

4 Bkz.: el-Gazzâlî, *İhyâu ulûmi'd-dîn* 4/19; es-Sehâvî, *el-Makâsıdü'l-hasene* s.497.

5 Bkz.: Bediüzzaman, *Sözler* s. 681 (Otuz İkinci Söz, İkinci Mevkıf, Üçüncü Maksat).

6 Buhârî, *libâs* 63, *isti'zan* 51; Müslim, *tahâret* 49.

7 Müslim, *tahâret* 56; Tirmizî, *edeb* 14; Ebû Dâvûd, *tahâret* 29.

8 Buhârî, *libâs* 63, *isti'zan* 51; Müslim, *tahâret* 49.

9 Buhârî, *ilm* 41; Müslim, *fezâilü's-sahâbe* 218.

10 Bkz.: İmam Rabbânî, *el-Mektûbât* 1/304 (282. Mektup).

11 Bkz.: Bediüzzaman, *Mektubat* s.1 (Birinci Mektup, Birinci Sual).

12 Bkz.: A'râf sûresi, 7/157.

13 Yunus sûresi, 10/92.

14 Buhârî, *tevhid* 35, *teheccüd* 14; Müslim, *salâtü'l-müsafirin* 166.

15 Bkz.: Tirmizî, *tefsîru sûre* (9) 2; Ebû Dâvûd, *büyû* 5; İbn Mâce, *menâsik* 76.

16 Bediüzzaman, *Sözler* s.328 (Yirmi İkinci Söz, İkinci Makam).

17 *"İkisi de Hakk'a inkıyât edip teslim olunca O, kurban etmek üzere oğlunu yere serdi."* (Sâffât sûresi, 37/103)

18 Bkz.: Buhârî, *cihâd* 21; Müslim, *imâret* 108.

19 Bkz.: Âl-i İmrân sûresi, 3/169.

20 Buhârî, *cihâd* 119; Müslim, *imâret* 103.

21 Bkz.: Ebû Dâvûd, *cihâd* 10.

22 Bkz.: Ebû Dâvûd, *hudûd* 8; Nesâî, *kat'u's-sârık* 3; İbn Mâce, *hudûd* 29; Dârimî, *hudûd* 6.

23 Bkz.: Müslim, *hudûd* 22; Ebû Dâvûd, *hudûd* 24, 25; İbn Mâce, *hudûd* 9.

24 Bkz.: Müslim, *zikir* 38; Tirmizî, *hudûd* 3; Ebû Dâvûd, *edeb* 60; İbn Mâce, *mukaddime* 17.

25 Bkz.: Aliyyülkârî, *el-Esrâru'l-merfûa* s.148; el-Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 1/332.

26 Bkz.: Ebû Ya'lâ, *el-Müsned* 7/445.

27 Bkz.: Buhârî, *ıydeyn* 1, *cihâd* 177; Müslim, *libâs* 6.

28 Bkz.: Buhârî, *cuma* 7, *cihâd* 177; Müslim, *libâs* 6.

29 Bkz.: el-Vâkıdî, *Kitâbü'l-meğâzî* 3/884; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 4/104.

30 Bkz.: Kehf sûresi, 18/110.

31 Bkz.: Âl-i İmrân sûresi, 3/46; Nisâ sûresi, 4/159; Meryem sûresi, 19/33; Zuhruf sûresi, 43/61.

32 Bkz.: el-Keşmirî, *Akîdetü'l-İslâm* s.15.

33 Bkz.: el-Keşmirî, *et-Tasrîh bimâ tevâtera fî nüzûli'l-Mesîh*. Konuyla ilgili hadislerin bir kısmı için bkz.: Buhârî, *enbiyâ* 49; Müslim, *îmân* 244-246.

34 Bediüzzaman, *Mektubat* s.58 (On Beşinci Mektup, Dördüncü Sual).

35 Bkz.: Müslim, *salâtü'l-müsâfirîn* 98; Ebû Dâvûd, *tatavvu* 3; İbn Mâce, *ikâmetü's-salât* 102-103.

36 Kâfirûn sûresi, 109/6.

37 et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 10/173; el-Hâkim, *el-Müstedrek* 4/349.

38 Bkz.: el-Münâvî, *Feyzu'l-kadîr* 4/388.

39 Bkz.: Tirmizî, *birr* 58; Ebû Dâvûd, *sünnet* 4, *edeb* 7, 17; İbn Mâce, *mukaddime* 7.

40 Bkz.: Tirmizî, *daavât* 69; el-Bezzâr, *el-Müsned* 9/53; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 18/174.

41 Bkz.: Bediüzzaman, *Lem'alar* s.198 (Yirminci Lem'a).

42 Bkz.: Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat* s.80 (İlk Hayatı).

43 Bkz.: el-Beyhakî, *ez-Zühd* 1/165; Hatîb el-Bağdâdî, *Târîhu Bağdâd* 13/523.

44 Bkz.: Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat* s.54 (İlk Hayatı).

45 Nisâ sûresi, 4/128.

46 Bkz.: Mü'minûn sûresi, 23/2.

47 Buhârî, *îmân* 37, *tefsîru sûre* (31) 2; Müslim, *îmân* 5, 7.

48 Bkz.: Fahruddîn er-Râzî, *Mefâtîhu'l-ğayb* 1/214; es-Suyûtî, *Şerhu Süneni İbn Mâce* s.313.

49 Bkz.: el-Cürcânî, *Delâilü'l-i'câz* 1/331; el-Münâvî, *Feyzu'l-kadîr* 1/312.

50 Âl-i İmrân sûresi, 3/7.

51 Bkz.: Âl-i İmrân sûresi, 3/7.

52 Bkz.: İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef* 7/353.

53 İsrâ sûresi, 17/15.

54 Fâtır sûresi, 35/24.

55 İmam Rabbânî, *el-Mektûbât* 1/239 (259. Mektup).

56 Bkz.: Bediüzzaman, *Barla Lâhikası* s.309.

57 Bkz.: İbnü'l-Mübârek, *ez-Zühd* s.397; İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef* 6/58, 7/111, 170.

58 Tirmizî, *menâkıb* 33; Ebû Ya'lâ, *el-Müsned* 12/142.

59 Bkz.: Bediüzzaman, *Mektubat* s.475 (Yirmi Dokuzuncu Mektup, Altıncı Risale).

60 Bkz.: Buhârî, *rikak* 38; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 6/256.

61 Mümtahine sûresi, 60/5.

62 Nisâ sûresi, 4/79.

63 Bkz.: Buhârî, *merdâ* 1; Müslim, *birr* 51; Tirmizî, *cenâiz* 1.

64 Bkz.: Buhârî, *daavât* 3; Müslim, *zikir* 41.

65 Tirmizî, *kader* 7, *daavât* 89, 124; İbn Mâce, *duâ* 2.

66 Âl-i İmrân sûresi, 3/55.

67 Bkz.: Buhârî, *enbiyâ* 49; Müslim, *îmân* 242.

68 Bkz.: el-Keşmirî, *et-Tasrîh bimâ tevâtera fî nüzûli'l-Mesîh*. Konuyla ilgili hadislerin bir kısmı için bkz.: Buhârî, *enbiyâ* 49; Müslim, *îmân* 244-246.

69 Bkz.: Âl-i İmrân sûresi, 3/49; Mâide sûresi, 5/110.

70 Bkz.: Âl-i İmrân sûresi, 3/49; Mâide sûresi, 5/110.

Üçüncü Bölüm
Perspektif

Hasret Solukları

Bir ölçüde iman ve Kur'ân'a hizmet yolunda bulunan bahadırların değişik şekilde sıkıntılar çekmesi karşısında, "Benim de her gün doğum sancısı misillü değişik sıkıntılara katlanmam gerek." diye nefsimi ikna etmeye çalışıyorum. Fakat neylersin ki; etten-kemikteniz ve değişik duygularla, düşüncelerle örgülenmiş bir varlığız.

İşte böyle bir mahiyete sahip olması itibarıyla insan, düşmanlardan gelen her türlü eza, cefa ve sıkıntıya katlanıyor da –yakından tanıyanlar buna şahittir– fakat aynı şekilde eza ve cefada bulunan, su diye zehir sunan dostları kabullenmekte oldukça zorlanıyor. Ama buna rağmen, böylesi dostlara eğer hakkım varsa, yerden göğe kadar helâl olsun! Uhrevî hayatlarının, dinlerinin, diyanetlerinin kaybına vesile olabilecek her türlü yanlışlıktan Rabbim onları muhafaza buyursun!. Ayaklarını kaydırmasın… Evet, bana çektirenlere hakkımı helâl ediyorum. "Rabbim onlara da çektirmesin." diyorum. Aksi hâlde elimde olmadan, içten bile intizar etsem, Rabbim'in karşılık vereceğinden korkuyorum. Onun için geçenlerde bana çektiren hem de çok çektiren birine "Rica ederim, bana içten bile olsa intizar ettirmeyin..." derken, birden çocukları gözümün önünde tüllendi, ödüm koptu. Ben, aslında, bir karıncanın helâya düşüp ölmesi karşısında üzüntüsünü aşamayan bir insanım. Kaldı ki canım gibi sevdiğim çocuklar...

Evet, Allah'ın bunca lütfu, ihsanı içinde herkes bir şeylere katlanıyorsa ve çekilen bu sıkıntılar neticesi çeşit çeşit doğumlar oluyorsa, bizim de bunca sıkıntıdan bir hissemiz olması lâzım.. lâzım ama keşke bu dostların eliyle olmasa... Her ne ise.. siz de çok dua edin, Allah kalblerimizi telif buyursun. Kâfirce sıfatların gönlümüzde yer etmesine imkân ve fırsat vermesin. Bize güç-kuvvet lütfedip, Yunusvârî "Dövene elsiz, sövene dilsiz ve elli defa gönlümüzü kırsalar bile gönülsüz" yaşama gücünü ihsan buyursun.

* * *

Allah'a binlerce hamd ve senâ olsun ki, bize, yığınla insana hak ve hakikati anlatma imkânı verdi; verdi ama, ben bu konuda endişelerimi hiç yenemedim.

Yani bunca insana İslâm'ı tebliğ etme fırsatı bize verildiği hâlde, acaba biz bunu iyi değerlendirebildik mi? Mazhar olduğumuz lütuf ve ihsanlara, kendi cinsinden şükürle mukabele edebildik mi? Yoksa nefsânîliğimizi mi yaşadık? "Mütrefîn" gürûhu[1] gibi yaşamaya mı daldık ya da nimetler karşısında mirasyediler gibi mi davrandık? Şan, şeref, şöhret, para, makam sevdasına mı kapıldık? Evet, bunlar benim endişelerim.. ve ben bu endişelerimi öteden beri hiçbir zaman aşamadım.

Düşüncelerim o ki; bizler bu nimetlerin kadr u kıymetini tam anlamıyla bilemedik. Muhatabımız olan muhtaç gönüllere hak ve hakikati bütün netliği ile anlatamadık. Nefsânîliğimizin altında ezilip kaldık ve bundan bir türlü kurtulamadık. Şayet aksi olsaydı; bizleri dinleyen, okuyan binlerce insanın sinesine taht kurabilirdik.. tabiî, Allah ve Resûlü hesabına.

Evet, çile, ızdırap, gözyaşı üzerine kurulmuş din-i mübin-i İslâm'ı taşıma ve gelecek nesillere, hem de en güzel biçimde emanet etme vazifesi, eğer Kur'ân hâdimlerine verilmiş ise, bu vazifeyi, verilen bunca nimetlerden istifade ile tam tekmil yerine getirmek gerekmez mi?

* * *

İstişare, defalarca önemini arz ettiğimiz bir husus. Müslümanların ve hele hele değişik meslek kuruluşlarında kader birliği etmiş insanların münferit hareket etmeleri, son derece sakıncalıdır. Hatta münferit hareket etme isabetli olsa, hayırla neticelense bile, yine de böyle davranmak, o kuruluş ve kuruma zımnî ve kapalı bir ihanettir. Ben, ölçü müyüm-değil miyim bilemem ama, size bir hususu hatırlatmakta yarar görüyorum; devlet büyüklerinden birisi ile konuşmam-görüşmem bahis mevzuu olduğunda, 50 insan ile konuşur ve istişare eder, ashab-ı ilmin, ashab-ı re'yin görüşlerine başvururum.

Evet, istişareden müstağni kalmamız mümkün değildir. Hele millete, insanlığa hizmet düşüncesi içinde istişare ise değerler üstü değerlere sahiptir. Ben 57 yaşındayım.. bu işin içinde hamurum yoğruldu. Bunca tecrübenin ifade ettiği bir mânâ olabilir. Ama buna rağmen ben, her meseleyi kolektif şuur içinde çözmekten yanayım. Üç aklı, bir akıldan daha üstün görenlerden ve arkadaşlarımın çoğunluğunun hissiyatını, hissiyatıma tercih edenlerdenim. Öyleyse gelin; mutlaka istişare mekanizmasını işletelim. Geleceğin büyük problemlerini o çarkın içinde öğütelim ve kat'iyen münferit hareket etmeyelim.

* * *

İman ve Kur'ân hizmeti adına "ümit eşiğini aşarken" belli ölçüde beni rahatsız eden bir husustan bahsedeceğim. "Belli ölçüde" tabirini bilerek kullandım. Zira, içinde bulunduğumuz zaman ve mekân diliminde, Allah'ın bunca lütuf ve ihsanlarını görmezlikten gelmek, O'na karşı bir nankörlüktür ve bir saygısızlıktır. Sizin yaptığınız çalışmaları, fedakârlıkları görmeme demektir. Doğrusu ben, Allah'a ve size karşı böyle bir saygısızlıkta bulunmak istemem. Ama yine de endişelerimi dile getirecek bir kısım kaygılarımdan bahsedeceğim.

Evet, gönül istiyor ki sizler duyguda, düşüncede, anlayışta, inançta ve hizmette daima genç kalasınız.. kalasınız ve taştan su çıkarma seviyenizi daima muhafaza edesiniz ve hiç yaşlanmayasınız. İçimden öyle geçiyor. Çiçekler gibi, solmayan güller gibi daima ama daima genç kalabilseniz.. zira bazı insanlar, yaşlanınca elde ettikleri bilgi ve tecrübeleri ile beraber, bir ölçüde ukalâlıkları da artıyor.. ve ordu bozanlık etmeye başlıyorlar. Şeytan onların içlerine kolayca nüfuz edebiliyor.. edebiliyor da hizmet düşüncesinin dışında değişik beklentiler içine girebiliyorlar. Keşke, evet keşke elimden gelseydi, "kollarımı makas gibi açarak" bu düşüncelere giden yollar önünde dursaydım da geçmek isteyenlere geçit vermeseydim! Ve "Burası çıkmaz sokak!" deseydim..!

N'olur, genç kalın.. çocuklar gibi saf ve temiz kalın. Duyguda, düşüncede, inançta, amelde ve hizmette daima tertemiz olun. Ve devamlı ön saflarda koşun. Tıpkı küheylanlar gibi; hem de çatlayıncaya, kalbiniz duruncaya kadar ve başlangıçtaki hâlinizden hiç taviz vermeden hep koşun!.

Neylersin ki, elden gelmiyor işte. Geçmişte büyük yararlılıkları olanlar, gün geliyor, duyguda, muhakemede, mantıkta hizmet felsefesinde ihtiyarlıyorlar.. ihtiyarlıyorlar ve turnikeye önce girmenin hakkını arıyorlar. Makam sevdasına kapılabiliyor ve çeşitli şeytan tuzağı beklentilerin esiri ve zebunu olabiliyorlar. "Nerede bize saygı?" diyor, hırçınlık yapabiliyorlar.

Elden ne gelir? İnsan bu. Elbette, 70'ine, 80'ine ulaştığı hâlde genç kalanların yanında ihtiyarlayanlar da olacak.. ve tabiî önümüzdeki yıllarda toplum çapında yaşanacak imtihanlarla elenen birçok insan da olacak. Bunların birçoğu safvetini, sadeliğini kaybedecek. Allah ile olan irtibatı önemsemeyecek. Dünyevî hazlar ve zevkler adına kendini salıverecek.. ve

kimileri tamaha, kimileri tenperverliğe, kimileri şöhrete, kimileri riyaya, kimileri haneperestliğe, çoluk çocuk sevdasına, mal-mülk-menal arzusuna kapılacak.. ve pek tabiî ki kimileri de başlangıçtaki inanç, azim ve gayretiyle yoluna devam edecek.

Rabbim, lütfedip başlattığı bu dönemi, bir kısım ihtiyarların (!) zayıf omuzlarına bırakmasın.. ve bu işi, yaşlansa bile genç kalanların omuzlarında bayraklaştırsın!. Bizleri de takılıp yollarda kalanlardan eylemesin!

"Bunları niye söyledin, güllerden bahsetmek varken dikenlere destan tutmanın mânâsı neydi?" diyebilirsiniz. Müsaade edin, bunu ben ledünnî hislerimle baş başa kaldığım zaman kendi murakabe ve muhakemelerim içinde ele alayım…

Yine, "Seni bu denli korkutan nedir? Hem korkmak senin hakkın mı, korkmak gerçekten Allah'a inanan, Allah'a imanda derinleşen ve o has kurbeti paylaşan insanların işi değil mi?" diyebilirsiniz? Haklısınız, ama, müsaade edin de bunları ben, kendi dünyamda düşüneyim. Ve bu düşüncelerimi dile getirmekle sizleri rencide etmeyeyim. Aslında ben, temel düşüncelerim itibarıyla böyle şeylerden hep uzak kalmaya çalıştım, ümit konuştum, ümit yazdım, ümit deyip ağladım, ümit deyip inledim. Ama gel gör ki, bunlar da oluyor. Başınızı ağrıttım. Allah'ın üzerinizde olan lütufları aşkına beni bağışlayın!

* * *

Sancılıyız. Çile ve ızdırap içindeyiz; ama olacak bunlar. Çünkü bir millet doğuyor. Tabiî ki böyle bir doğumun sancısız olması düşünülemez. Nasıl bir anne doğum öncesi çocuğunu dokuz ay karnında taşıyor. –Karında yük taşımak, sırtta yük taşımaktan farksızdır herhâlde. Hatta daha da zordur?– Anne o çocuğun, yiyeceği-içeceği, giyimi-kuşamı, sıcağı-soğuğu vs. her şeyine dikkat etmek zorundadır. Ta ki çocuğuna zarar verilmesin. Yani anne, hayat programını çocuğuna göre yapar, çocuk yörüngeli bir hayat yaşar. Ve doğum mevsimi gelince de sancı üstüne sancı çeker. İşte aynen öyle de şimdilerde bir millet yeniden doğuyor. Elbette ki bunun da kendine göre sancıları olacaktır.

Evet, gerek doğum öncesi ve gerekse doğum esnasında elbette bir kısım çileler, ızdıraplar söz konusu olacaktır ve olmalıdır da. Ancak burada bir hususu hatırlatmak istiyorum: Keşke bu çile ve ızdırapların kaynağı sadece husumet ehli olsaydı!.. Keşke.! Ama gel gör ki aynı yolda yürüdüklerimizden de

bu kervana katılan olunca, diyecek bir şey bulamıyoruz. Diller lâl kesiliyor ve gözyaşı pınarları birden kuruyuveriyor. Ne yapalım şimdi? Bir zamanlar birilerinin dediği gibi "Dost vefadan, düşman cefadan usanmaz." vecizesini "Dost da düşman da cefadan usanmaz." şeklinde mi değiştirelim? Yoksa işi gerçek yörüngesine oturtmak için hep beraber, el birliğiyle seferber olup bir kere daha gayret mi gösterelim.

Karar sizin.!

* * *

Kâfirin kâfirliğini yapmasını hiç yadırgamıyorum da, mü'minin çeşitli sebeplerle, kâfir sıfatlarına takılıp kalmasını hazmedemiyor ve buna bir türlü mânâ veremiyorum. Evet, bir müessese içinde iki insan birbirinin hizmetini engelliyorsa, kâfir olmasalar bile, kâfirlik yapıyorlar demektir. Hırsları, kaprisleri, haset ve kıskançlıkları sebebiyle başkalarına çelme takıyorlarsa kâfirlik yapıyorlar demektir.

Her mü'minin her sıfatı mü'min olmayabilir; tıpkı her kâfirin her sıfatının kâfir olmadığı gibi. Yukarıda zikredildiği şekilde davranan insanlar, üzerlerinde kâfir sıfatı taşıyan mü'minlerdir. Fakat bizim sıfat olarak kâfirliği bırakıp mü'minliğe açılmamız lâzımdır. Zira Allah, insanlara, taşıdıkları sıfat ve o sıfatlara göre yaptıkları amelleri nazara alarak muamelede bulunuyor. Ve bence, üzerinde hassasiyetle durulacak mesele de işte budur!

Tekrar ediyorum; mü'min, kâfir sıfatlarının mağlûbu olmamalıdır. Meselâ, düşünmemek, sistemli çalışmamak, vahdeti zedeleyici davranışlar içine girmek, mü'minlere karşı hazımsızca davranmak, küçük küçük meseleleri öne çıkartıp büyütmek, kavga etmek, dedikodu, gıybet ve suizanlara girmek... Evet, bütün bunların hepsi birer kâfir sıfatıdır. Ve bunca kâfir sıfatını üzerinde taşıyan bir insanın ve böylesi insanları bünyesinde barındıran bir müessesenin muvaffak olması kat'iyen düşünülemez.

Ne kadar arzu ederdim, 24 saat hizmet uğrunda ölesiye çalışan; çalışıp muvaffak olan bir arkadaşın, "Allah bana şunları, şunları yaptırdı. Fakat ben, bu işlerin benden olduğunun bilinmesini istemiyorum. Keşke başka bir arkadaşı vitrine koysanız, ben yine aynı şekilde perde arkasında ölesiye çalışsam; çalışsam ama, tembel oturan miskin bir insan gibi görünsem." demesini. Evet, yıllardan beri günümüz insanından benim beklediğim hep bu oldu. Heyhât!

Bunu bulduğumu söylemede biraz zorlanacağım.

Ne yapacağız o zaman? Gelin mukaddes tanıdığımız değerler üzerine yemin edelim. Dinimiz üzerine.. çoluk çocuğumuz üzerine.. ailelerimiz üzerine yemin edelim.. Rabbimiz'e en yakın olduğumuz dakikalarda.. gecenin sessizliğinde: "Eğer iftiraka sebebiyet verecek davranışlarda bulunursak, hazımsız davranırsak, gıybet yaparsak, suizanna düşersek; çoluk çocuğumuz, mal ve menalimiz şöyle olsun-böyle olsun!.." diyelim ve söz verelim birbirimize.. el sıkışalım ve kenetlenelim birbirimizle.. ücret esnasında Ali Bey, Veli Bey diyerek kendimizi kenara çekelim ama insanlığa hizmet adına gelen tekliflere de "Başüstüne!" deyip hemen o işi yapmaya koyulalım. O zaman, işte bu ruhun karşısında ne kâfirin gücü ne şeytanın plânı ne ifritlerin dehası ne de nefsin vesvese ve desiselerinin tesirinin kalmadığını göreceğiz.. ve işlerin âhenk içinde yürüdüğünü müşâhede edip, aşk u şevkle yeniden kanatlanacağız.

Aslında bugünkü olumsuzluklar devam ettiği müddetçe, bir yere varmak imkânsızdır. Evet, birbiriyle münasebetlerinde düz bir mü'min olmak pâyesine bile eremeyen insanlarla nereye varılır ki? Böyleleri –korkarım– Cennet'i bile kaybederler...

Son sözüm ve duam: Allah kalblerimizi telif buyursun.. îsâr hasletiyle ruhlarımızı coştursun.. bizi kâmil mü'minler seviyesine çıkartsın.. ve Hazreti Muhammed'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) hakikî ümmet olma şerefiyle serfiraz kılsın!

Yol Azığımız

Yeryüzünde İslâm'ın yücelmesi ve yükselmesi, onu temsil edenlerin istikamet üzere yaşamaları ile mümkündür. Onlar ister bu yolla vilâyet makamına ulaşmayı, ister insanları insanlığın semasına yükseltmeyi, ister bu milleti, devletler muvazenesinde muvazene unsuru olabilecek bir konuma getirmeyi düşünsünler, mutlaka istikamet üzere olmaya fevkalâde özen göstermelidirler. Bu aynı zamanda hedefe varmanın da önemli bir vesilesidir.

İstikameti yakalayabilmenin belki de yegâne yolu, Allah ile irtibattır. Evet, bizim güç kaynağımız, Allah ve O'na olan yakınlığımızdır. Onun için bu hususun hayatımızın hiçbir anında ihmal edilmemesi ve kat'iyen hatırdan çıkarılmaması gerekir.

Ayrıca, her gün gönüllerin kendisine daha derin bir muhabbet ve teveccüh

gösterdiği böylesine güzel hizmet anlayışları içine, her zaman hubb-u câh, şöhret arzusu vb. başka başka mülâhazalarla girmek isteyenler olacaktır; bu yol takip edildiği sürece bunlar hasbîlik ve adanmışlık ruhu üzerine kurulu böyle bir hizmet telâkkisi içine girme imkân ve fırsatını bulamayacaklardır. Meselâ siz, ibadet ü taatinizde çok derin olsanız, namazlarınızı uzunca kılsanız, nafile oruçları hiç kaçırmasanız, zannediyorum farklı mülâhazalarla içinize giren insanlar, aranızda uzun zaman barınamayacak, ilk fırsatta sizden ayrılacaklardır. Böylece bir taraftan Allah'la irtibat sağlanırken, öte taraftan da bünye gayet iyi korunmuş olacaktır.

Bakınız, Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), Hazreti Âişe Validemiz'in beyanına göre ayaklarının altı şişinceye kadar ibadette bulunuyordu. Bir gün, "Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışladı. Neden bu kadar kendini ibadet yolunda zorluyorsun?" sorusuna, O, *"Bu lütfu bana bahşeden Allah'a karşı çok şükreden bir kul olmayayım mı?"*[2] karşılığını vermişti. Bûsîrî de buradan hareketle "Ben o Nebiler Sultanı'nın sünnetine muhalefet ettim; zira O, ayaklarının altı şişinceye kadar geceleri hep ibadet ü taatle ihya ederdi."[3] der.

Şimdi sizler istikameti bir kredi kartı gibi kullanarak, bu ülkede ferdî, ailevî ve millî birçok hizmetlerin gerçekleşmesinde öncü rol oynadınız. Daha doğrusu Allah bunları size lütfetti. Öyleyse bu nimetlere karşı, Allah Resûlü gibi şükretmesini de bilmelisiniz!

Öte yandan, istikameti koruyamama, çeşitli falso ve fiyaskoların yaşanmasına sebebiyet vermekte. Böyle bir şeyin hesabını ise Allah mutlaka ahirette soracaktır. Çünkü çok geniş bir kitleyi alâkadar eden, hatta bu milletin kaderini ilgilendiren ve bu yönüyle de âmme hakkı içinde mütalâa edilebilecek olan bir kısım hakların çiğnenmesi kaçınılmaz olacaktır. Onun için A'dan Z'ye insanlığa hizmet davasına gönül verenler, bu hususa mutlaka çok dikkat etmek zorundadır. Ve bu mefkûreye zarar verebilecek en küçük şeylerden bile yılandan, çıyandan kaçar gibi kaçınmalıdırlar.

Genç Nesil

Büyük dava insanlarının, pek çok nesir ve şiirlerini "Genç Nesil" ve "Genç Adam" üzerine örgülediklerini görürüz. Bunun değişik sebepleri vardır. "Genç insanı olmayan bir davanın ayakta durması mümkün değildir." Hazreti Ömer'e

isnat edilen bir sözdür ve bu bence çok önemlidir. Bundan dolayıdır ki, pek çok büyük, rüyalarını görüp hayallerinde tüllendirdikleri geleceği, hep gençlik malzemesi ile örgülemeyi düşlemişlerdir.

Evet, İslâm davasını temsil eden insanların yanında, daima gençlik adına birileri bulunmuştur, Meselâ, Hazreti Musa yanında Yuşa, Ashab-ı Kehf yanında Yemliha, Hazreti Mesih'in yanında ismini bilemediğimiz biri.. ve tabiî Efendimiz'in yanında da Hazreti Ali (radıyallâhu anh). İşte bütün bunlar fütüvvetin temsilcileridirler. Peygamberlerde böyle olduğu gibi, Yakın Çağ tarihi itibarıyla da böyledir. Meselâ, ilk dönem itibarıyla Sokrates'in etrafında gençler vardır. Asrımızda Bediüzzaman'ın etrafında hâlelenen insanlar da gençlerdendir. Hulusi Efendi, Hüsrev Efendi, Hafız Tevfik Efendi… ve daha niceleri onunla tanıştıklarında 25-30 yaşlarında birer gençtirler. Bir ikinci dönem itibarıyla, Bayram Abi, Sungur Abi, Abdullah Yeğinler de kendi dönemlerinin gençleridirler. Ve bu dava, onların omuzlarında temsil edilip bugünlere gelip ulaşmıştır.

Tevfik Fikret, Necip Fazıl, Mehmed Âkif… gibi şairler, bu mevzuda "Şebab" ve "Gençlik" türküleriyle hayallerini süsleyip onu, hep rüyalarının Heraklit'i olarak görmüşlerdir.

Bütün bunlar gösteriyor ki, hemen her dava insanı, bütün sa'y ve gayretini, istikbal vaad eden böyle bir gençlik yetiştirmeye harcayıp, onu âdeta hülyalarının yorumcusu olarak görmüştür.

Kendi Üslûbumuz

Herkes, kendi davranışları, kendi sözleri, kendi tavırları ile kendi karakterini sergiler. Bu açıdan biz, bizi seven-sevmeyen herkese kendimiz gibi davranmak zorundayız. Meselâ, çoğu zaman ben, bize küfreden insanlara bile, "bey", "efendi" tabirlerini kullanarak hitap etmişimdir. Bu, bizim üslûbumuzdur. Bizler üslûbumuzdan taviz vererek, bulunduğumuz konumdan aşağıya inemeyiz. Unutmayalım ki "Gelen konar, göçen gider." fakat, biz üslûp ve duygularımızla kalır ve müessiriyetimizi de devam ettiririz.

Ayrıca ben, bu türlü davranışlarımızın düşmanlık yapanlarda, "Bu adamlar böyle yapmakla, duygu ve düşünce açısından mâşerî vicdanda mâkes buluyorlar. Biz ise, huşunetle davrandığımız müddetçe haksız kabul ediliyoruz." düşüncesini uyaracağını ve tavırlarını değiştirebileceğini tahmin

ediyorum.

İsterseniz bu duruma, gücümüzün yetmediği konularda iftira ve tezvire kilitlenmiş tâli'sizleri teknik nakavt etme nazarıyla bakabilirsiniz.

Fakat beşeriyet icabı, iftira ve tazyiklere belli noktaya kadar sabredip, tahammülün kalmadığı yerde, Allah'a yönelip O'na havale etmek de düşünülebilir. Bu bir bakıma, gizli bir deşarj ve vücudun zehirli şeyleri dışarı atması sayılabilir.

Buna delil olarak Kur'ân-ı Kerim'deki bir kısım sert gibi görünen ifadeleri gösterebiliriz. Yalnız, her zaman olduğu gibi burada da ifrat ve tefritlere düşmemek gerekir. Zira bu ifadeler, ister Yahudi, ister Hristiyan, isterse müşrikler için olsun, uç noktayı temsil edenleredir. Üstad bu ince espriyi bir yerde yakalayarak: "Siz, Yahudiyi Yahudiliğinde, Hristiyanı Hristiyanlığında dost edinmeyin."[4] der. Aksi hâlde hususî ahvâlde, hususî şahısların hayatlarında bir kısım hususiyetlere râci olan ahkâmı, umumî mânâda algılamak, onu şiddet ve hiddet kitabı olarak kabul etmek olur ki, bu da Kur'ân'ın ruhuna muhaliftir. Hâsılı biz kendi üslûbumuzdan asla fedakârlıkta bulunmamalıyız.

Uyum Üzerine

Ancak kolektif şuurla altından kalkılabilecek işlerde her bir ferdin bir uyum kahramanı olması gerektiğine inanıyorum.

Evet, her bir fert, kobralarla anlaşabilecek kadar engin sineli ve onları idareye kararlı olmalıdır. Zaten en iyi arkadaş, en kötü insanlarla iyi geçinendir. Sadece iyi insanlarla iyi geçinmek, iyi insanların şiarı değildir. Bence iyi insan, en kötü insanlarla dahi iyi geçinebilen, atmosferin şihapları bağrında erittiği gibi, huysuzlukları, geçimsizlikleri… sadrında, sinesinde eritebilen ve şeytanla dahi –o kadar küfür ve dalâletine rağmen– bir diyaloğu olabilen insandır.

Fakat bütün gayretlere rağmen, uyum adına ortaya konan performans yeterli olmuyorsa, hâdisenin ânında, problemi çözeceğine inanılan birisine intikal ettirilmesi gereklidir. Ama bu mevzuda hiç mi hiç dedikoduya ve gıybete girilmemelidir.

Kendimizi Anlatma

İster fert isterse külliyen, başkalarının bizim hakkımızda suizanda bulunmalarının doğru olmadığı muhakkak. Bunun dinî tabirle ifadesi "haram". Ancak bizim de, onların hakkımızda suizanda bulunmalarına sebebiyet verebilecek davranışlar veya bulanık tavırlar içinde bulunmamız birer saik sayılabilir. Ben öteden beri hep bu endişeyi taşımışımdır. Yani acaba bizler, kendimizi anlatma ve tanıtma adına bize düşeni yapabildik mi? Şayet yapamadı isek ve hâlen yapamıyorsak başkalarına günah işletiyoruz demektir.

Sahip olduğumuz düşünce ve misyon itibarıyla bize olabildiğine yabancı olan insanların, meselâ bazı gazete yazarlarının –isimleri önemli değil– bizi anlamaları zannediyorum zor olacaktır. Evet, her şeye rağmen bizler, yine de söz ve davranışlarımızla kendimizi anlatmak zorundayız. Ta ki başkalarını günaha sevk etmiş olmayalım.

Övgüde Ölçü ve Bazı Düşünceler

Basında lehimizde ve aleyhimizde çok yazılar çıktı. Bazıları takdirlerini gazete beyanları ile iletirken, bazıları da kin ve nefretlerini konuşturdu veya endişelerini dile getirdiler. Bu arada bazı dost ve arkadaşlar da şahsen benim kendilerinden beklemediğim bir üslûp ile yapılan işleri ve o işleri yapanları değerlendirmelere tâbi tuttular.

Evet, bazı dostlar Allah'ın izniyle gerçekleştirilen bu gönüllüler hareketini takdir ve tebcilde öyle ifadeler kullandılar ki, bundan bazı düşüncelerin bulandığını söyleyebilirim. Meselâ, bütün bu olup bitenleri bazı şahıslara mâl ederek sanki bu ülkede yapılan faaliyetlerin hepsini biz yapıyormuşuz, biz düşünüyormuşuz gibi bir havaya girdiler. İşte bu işlerin arkasındaki "devâsâ kametler" demeye başladılar. Bence bunlar kat'iyen doğru değildir. Çünkü her şeyden evvel bizleri bu işte cebr-i lütfî olarak istihdam eden Hazreti Allah'tır (celle celâluhu). Eğer biz, biz olarak iradelerimizle bu işin içine girseydik, –zannediyorum– muhtemel sıkıntıları nazara alarak daha baştan kaçacak delik arayacaktık.

Evet, dün bu ülkede Allah (celle celâluhu) Bediüzzaman'ı, Süleyman Efendi Hazretleri'ni, Es'ad Efendi, Sami Efendi ve emsali şahısları istihdam ettiği gibi, şimdilerde de başkalarını istihdam ediyor. İstihdam edilenler Allah'a ne kadar şükretseler azdır.

Saniyen; yapılan işlerin bütününü bazı kimselere mâl etmekle, bu eğitim

hareketi içinde bulunan ve bu irfan meşalesi içinde yerini alıp aşkla-şevkle bir yay gibi gerilmiş bulunan, tepeden tırnağa insanlığa hizmet ruh ve mânâsına kilitli, hayat programını ona göre ayarlamış yüzlerce-binlerce arkadaşı görmezlikten gelmiş oluruz ki, bunun da tam bir nankörlük olmasa da körlük olduğunda şüphe yoktur.

Salisen; bu düşünce aynı zamanda bizden önce yaptıkları hizmetlerle efkârı yumuşatan ve zemini, bizim hizmet yapabileceğimiz hâle getiren nice kahraman, nice fedakâr ve nice diğergam insanları da görmezlikten gelmek demektir. Hâlbuki bizden önceki nesillerin hizmetlerinin, bizim hizmetlerin bu seviyeye gelmesindeki yeri kat'iyen inkâr edilmemelidir. Onun için ben yıllardır bu düşünceleri ifade edenlere "Estağfirullah, siz havayı yumuşattınız, insanları bu çizginin kenarına kadar getirdiniz ve artık onlara tek bir adım attırmak yetecekti.. işte bence yapılan da odur. Şimdi, Rabbimiz'in lütfettiği 'ile'l-merkez' bir gayretle sizin hazırladığınız şehrahta bu insanlar, kendilerini birdenbire buluverdiler." demişimdir. Ve bu sözler kat'iyen idare-i kelâm da değil, bir hakikatin ifadesinden ibarettir.

Rabian; yolların ayrımında her şey olabilecekken, Rabbin lütfuyla bir topluluğun sağında, solunda yer almış veya önünde olma imtihanını paylaşan insan veya insanlara, tarih boyunca –büyük büyük veliler dahil– çoklarına nasip olmayan böyle çaplı bir hizmeti yüklemek, evet, o şahıslara karşı zulümdür. O hâlde bizler de değişik değerlendirmelerde bulunurken, o şahıslara götürebileceklerinin çok çok üstünde yük yüklemekten sakınmalıyız.

Hulâsa, hangi meselede olursa olsun, düşüncelerimizi, ifadelerimizi İslâm'ın temel esasları içinde yoğurmak mecburiyetindeyiz. Aksi takdirde farkında olmadan övgü televvünlü kınamalar içine girebiliriz.

Tevhid Ufkuna Ulaşabilmek İçin...

Günümüzde Müslümanlar, hem "tevhidi kazanma" adına pek çok avantajların, hem de "kayma noktaları"nın bulunduğu kaygan bir zeminde hizmetlerini sürdürme durumundalar. Bu dönem, diğer dönemlerde olduğundan fazla "mağrem" ile "mağnem"in atbaşı olduğu bir dönem. İlim ve irfan hizmetleri adına ortaya konan sa'y u gayretler neticesinde meydana gelen duruma baktığımızda görülen o ki, bu işler, ne fertlerin ne de cemaatlerin işi olabilir.!

Evet, bütün işlerin arkasında hakikî müessir ve müsebbibü'l-esbab olan Cenâb-ı Hak vardır. O, hem fertleri hem de cemaatleri bu yolda istihdam etmektedir. Ne var ki bazen, Allah'ın planladığı işlerin tahakkukunda sadece sebeplerden bir sebep sayılan insanlar gaflete düşerek kendilerini fâil gibi görüp, "Biz yaptık, biz ettik." diyebilirler. İşte bu nokta, insan için bir kayma noktasıdır. Hâlbuki kendisini İslâmî hizmetlere adamış hak yolcusu, yaptığı işlerin hepsini Allah'tan bilmeli ve O'na olan hamdini dile getirme adına da her zaman dolu dolu "Her şey Senden Allahım. Sen Ganîsin, Rabbim Sana döndüm yüzüm." diyerek Hakk'a yürümelidir.. yürümelidir ki böyle bir insan için sarp yollar dümdüz, düzlükler de pürüzsüz olur. Ayrıca tevhid ufkunu yakalamaya çalışan bir insan için haddini bilmenin ifadesi sayılan bu sözler, aynı zamanda gerçek bir arınma vesilesi de olabilir.

Ben inanıyorum ki, zulmet üstüne zulmetlerin yaşandığı şu içinde bulunduğumuz asırda, hem Türkiye hem de dünyanın sair yerlerinde aydınlıklar dönemi mutlaka yaşanacaktır. Bu dönemde, "Tan yeri süvarileri"nin elmas kalemleri, Mesih nefesleri, alın terleriyle elde edilecek her şey, Allah'tan bilinecek ve nefse pay çıkarma gibi firavunâne işlerden hep Allah'a sığınılacaktır. Bu mevzuda çocuklar önemli bir örnek teşkil eder. Öyle ki birisi, bir çocuğu korkuttuğu ve onun üzerine gittiği zaman o da hemen kendini bir yakınının kucağına atar ve emniyete kavuşmanın verdiği hazla âdeta itminan soluklar.

İşte bu ölçüde kul da kendini Allah'a salmalıdır ki, kendisine Allah'ın zahîr olduğu bir insan, bütün zehirleri panzehir yapabilir. Dolayısıyla tevhidi yakalamaya çalışan her insanın, her şeyde kendisini Allah'ın büyüklüğüne ulaştıracak hakikatleri araştırması ve O'na götürecek tünelleri bulması gerekir. Kaldı ki insan, her gün yirmi dört saatte, yirmi dört defa tevhid yolunda ayrı ayrı tüneller bulsa ve yaptığı her yeni işteki orijinalitenin müşâhedeleriyle dolup taşsa bile, bunu yeterli bulmamalıdır. Çünkü insan, duygu, düşünce, davranış ve sûrî hedefler itibarıyla her an mevzi değiştirmektedir. Zaten جَدِّدُوا إِيمَانَكُمْ بِلَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ *"İmanınızı 'Lâ ilâhe illallah' ile yenileyiniz."*[5] sözü, sadece kelime-i tevhid ve kelime-i şehadeti söyleyerek iman yenilenmesi mânâsına hamledilmemelidir.

İmanın yenilenmesi için "âyât-ı tekvîniye"nin kanunları hallaç edilmeli ve bu

yolda nihaî hedefe ulaşabilmek için sürekli tüneller aranmalı ve yollara köprüler kurulmalıdır. Evet, kendini bu yola adamış her insan, ibadet ü taatiyle ayrı; evrâd u ezkârıyla ayrı; his ve hülyalarıyla ayrı; mütalâa ve müşâhedeleriyle ayrı vesileler aramalıdır. Müşâhede, sergi ve meşherde; mütalâa ise kitapta olur. Kâinat ise bu iki şeyi ile büyük bir meşher ve kitaptır.

Evet, O'nun bize verdiği her şeyi gerçek değerine ulaştırmak, verilen bu nimetleri yine O'nun yolunda kullanmaya bağlıdır. Çünkü dünyadaki fâni ve çürüyüp kokuşmaya müsait mal, O'nun yolunda infak edilince bekâya mazhar olacağı gibi, cisim itibarıyla yokluğa mahkûm olan insan da, Bâkî-i Hakikî'nin yolunda olabildiği ölçüde fâni âlemin dar kalıplarından sıyrılıp ebediyete namzet olabilir.

İslâm ve Biz

Kâinatın mayası muhabbettir. Huşunet ve hırçınlıkla bir yere varılamayacağı ve varılmadığı ortadadır. Sevgi, saygı ve muhabbetle kime ait olursa olsun, kapıların tokmağına dokunulduğunda, diyalog yollarının açıldığı ve İslâm'ı en güzel şekilde anlatma imkânının doğduğu izahtan vârestedir.

Ayrıca, başkalarını hep hatalı görmek, onları çeşitli bahanelerle sürekli karalamak, nefsimiz adına bir teselli vesilesi sayılsa da bunun İslâmî esaslarla taban tabana çatıştığı da muhakkaktır. Bu durum İslâmî anlayışın değil, kendi kafamızda şekillendirdiğimiz düşüncelerimizin ürünüdür. Yani vaz'-ı ilâhî değil, bir vaz'-ı beşerîdir. Bunun dünya ve ukbâ adına ne bize ne de insanlığa bir şey kazandırmayacağı da açıktır.

Bize düşen bu dini, onun evrensel özelliklerini nazara alarak, evrensel buudlar içinde tebliğ ve temsil edebilmektir.

İlklerle Beraberlik

Günümüzde Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve O'nun şanlı ashabının açtığı yolda ilerleyerek, maddî ve mânevî buudlarıyla irşad ve tebliğ yolunda koşturanlar, bana öyle geliyor ki, ruhen hep o ilklerle beraberler. Yani inançta, amelde, duyguda ve düşüncede onlarla birleşebildikleri ölçüde, sahabe-i kiramın ruhanî maiyyet ve teyidatı altındadırlar. Meselâ, onlar binlerce insanın şehadetiyle bin bir türlü maddî-mânevî sıkıntılara göğüs gererek, dur durak bilmeden bu yolda koşuyorlar.

Öyleyse onlar, Bedir'e, Uhud'a, Huneyn'e iştirak edenlerle aynı çizgide birleşiyorlar demektir. Bu ise, –inanın bana– Hazreti Hamza'nın, Şüheda-yı Uhud'un ruhaniyatı onlarla birliktedir anlamını taşır. Yanlış anlaşılmasın, bu, onlar bizim bulunduğumuz buudda ve bizim anladığımız mânâda bu faaliyetlere iştirak ediyorlar demek değildir. Belki bu, onlar kendi bulundukları buudların şartlarına ve Allah'ın vermiş olduğu izne göre, asırlar sonra da olsa, aynı düşüncenin hizmet gönüllüleri ile bir ve beraberdir mânâsına gelir.

Akıl - Mantık - His Beraberliği

Üstad Hazretleri'nin Mesnevî'de ifade ettikleri gibi, insan nebatiyet, hayvaniyet ve insaniyet mertebelerinde gezinip duran bir varlıktır.[6] Bu insan fıtratının tabiî bir hususiyetidir. İnsanın bunu aşabilmesi ve sürekli en zirve mertebede karardîde olabilmesi oldukça zordur. Evet, insan her zaman tabiatını meydana getiren unsurların hususiyetlerini hisseder ve bu unsurlar onun davranışlarına mutlak mânâda tesir eder. Öyle ki mahiyetinde turab ağır basanlar turabî, hava ağır basanlar havaî, ziya ve su ağır basanlar da ziyaî ve maî olurlar. Yani toprağın, havanın, ışık ve suyun hususiyetlerini hisseder ve ettirirler.

Bizim tabiatımız muhtelit. Onun için de bizde potansiyel olarak her şey ama her şey vardır. Şehvetten hiddete, abdiyetten ubûdiyete kadar.. şayet bunlar, terbiye-i Ahmediye metotları ile terbiye edilebilirse, insanın kemalâtına medar olabilirler. Evet, işte o zaman ateş aynı nur, hava aynı ziya olabilir ve bunlar insanı kemalâta taşıyarak insan-ı kâmil yapabilirler.

Ne var ki, bazen de bu unsurlar, kendi hususiyetleri ile ortaya çıkabilirler. Bu durum bizi kat'iyen ye'se ve ümitsizliğe atmamalı. Zira bu "ilelebet" böyle devam etmez. İnsan, iradesi ile bu zorlu akabeyi de aşabilir.

Kâmil insanlarda hissiyat, kalb, akıl, mantık hep aynı ölçü ve aynı çizgi üzerinde birleşir. Yalnız bunların arasındaki bu ittihadın hakikî mânâda olup olmadığını çok iyi bilemeyeceğim. Evet, hissin kalb, kalbin akıl ve aklın mantık ile hep uyum içinde olduğunu görmek istiyorsanız kâmil insanlara bakmanız kâfidir. Hatta vicdanî tecrübelerle sabittir ki, böyleleri his tufanıyla yaşasa ve hisleri çağlayanlar gibi aksa, yine de akıl, mantık ve kalb dengesini koruyabilirler. Burada nefsin olumsuz müdahaleleri, şeytanın iğvası, şer güçlerin vesveseleri hep marjinal kuvvetler olarak kalır ve büyük ölçüde

mağlûbiyet yaşarlar.

Medya ve Tarafsızlık İlkesi

Medyanın tarafsızlık ilkesine bağlı olarak yayın yapabilmesi bana şu anda çok zor gibi geliyor. Türkiye'de en çok satan birkaç gazetenin, zaman zaman bir araya gelip bir çerçeve anlaşması yapmaları, ardından da hemen bu anlaşmayı tek taraflı bozmaları, bu endişemi teyit ediyor mahiyette görünüyor.

Tarafsızlık ilkesini benimseyebilme ve bunu yayınlara yansıtma önce şahsiyetli bir düşünce, sonra sağlam bir kültür, sorumluluk duygusu ve millî menfaatleri her şeyin üstünde tutabilecek bir anlayış ve inanç ister. Sizlere bu konuda çok acı, acı olduğu kadar da gerçek bir hususu arz etmek istiyorum:

Tarafsızlık ilkesine bağlı olarak yayın yapmada bazen, aynı terbiyeyi almak bile yetmeyebilir; nitekim yetmiyor da. Hâlbuki, İslâmî anlayış ve inanç içinde, "Allah her şeyimize nigehbân" ve "yaptığımız her şeyin hesabını inceden inceye Rabbimiz'e vereceğiz..." gibi esaslar bizim için vazgeçilmeyen dinamiklerden.. ve tabiî Müslüman, hayatını bu esaslara göre düzenlemek zorunda. Ama bütün bunlara rağmen bakıyorsun ki, bir kardeşimiz veya bir grup, aynı kulvarda hizmet etmiyor diye bir başka cemaati karalayabiliyor, yerebiliyor.. ve hatta yerin dibine batırabiliyor. Demek ki bir yerde aynı kaynaktan beslenmek, aynı kıbleye teveccüh etmek bile yetmeyebiliyor.

Evet, bu mesele, olduğundan da fazla tahşidat ister. Nefsimize, hislerimize, beklentilerimize rağmen Kur'ân'ın öngördüğü, Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) emrettiği çizgide hayat sürdürmek ister ki, Âkif'in dediği hakikî kahramanlık da işte budur:

" Şehâmet dini, gayret dini ancak Müslümanlıktır;
Hakikî Müslümanlık en büyük bir kahramanlıktır."

Burada kastedilen hakikî Müslümanlık, muamelede, helâl ve haramda gösterilen Müslümanlıktır. Hep iyilik yapmak, hatta kötülüklere bile iyilikle karşılık vermek.. başına ne gelirse gelsin "of" bile dememek ve gıybetlere girmemek. İşte bence hakikî kahramanlık budur! Evet, bana göre kâmil insan, kendini affetmeye alıştıran insandır. "Falan babanı öldürmüş!" dediklerinde; "Affettim gitti, babam benim bu tavrıma nasıl bakar bilemeyeceğim ama ben bana ait yanıyla affediyor, Allah'a ait yanını da Allah'a havale ediyorum." diyebiliyorsak, kâmil insan seviyesini yakalamışız demektir.

Biz aslında burada medyanın tarafsızlık ilkesini sağlayıp-sağlayamayacağından bahsediyorduk, söz başka mecralara kaydı. Şahsiyeti tam gelişmiş, düşünceleri oturaklaşmış, sağlam bir kültür altyapısı ile donanmış, dünya üzerinde oynanan oyunları bilen ve ülke çıkarlarını her şeyin üstünde tutacak kadar vatanperver ve vatansever insanların varlığı ölçüsünde, zannediyorum medya da tarafsız olabilecektir.

Dostların Cefâsı

Ben şahsen dosttan, kardeşten, taraftardan gelip bana toslayan hâdiseleri bütünüyle unutmak istiyor ve bunu gerçekleştirme gayreti, çabası içinde bulunuyorum. Fakat bazen oluyor ki, yeni oluşan ve gelip hassasiyet duvarlarına çarpan bir hâdise, 25 yıldan beri olan ve hep unuttuğum, unutmaya çalıştığım hâdiseleri bir kere daha hatırlatıyor. Tekrar unutmaya, tekrar affetmeye çabalıyorum. Zannediyorum işin en zor kısmı da işte burası. Tekrar unutmak ve tekrar affetmek. Hâlbuki dua dua Rabbim'e ne kadar yalvarmışımdır "Unuttur bana bu olayları Allahım." diye. Ama demek ki, bir hikmete binaen, belki her unutma ve affetme gayreti, yeni baştan sevap kazanmamıza vesile olduğu için tam unutturulmuyor. Ben başımdan geçen şeylerin dedikodusunu yazsam Meydan Larousse kadar bir ansiklopedi meydana gelir. Fakat bence bunların hiçbir yararı yok. Gıybet kitabı yazmanın kimseye bir şey kazandıracağını zannetmiyorum. Hatta bazen îmalı yollarla ve isim tasrih etmeden bunları konuştuğum da olmuştur. Onlar sonra deşifre edilmiş şekliyle önüme geldiğinde silip atmışımdır.

Tarihi Aydınlatmak İçin...

Bence hâdiseleri, şahıslardan tecrit ederek anlatmalı. Kaldı ki tarihî hâdiseler ayniyet çizgisinde cereyan etmez; öyle olunca da, bu hâdiselerden ders değil ibret alınır. Tarihî hâdiseler misliyet çizgisinde cereyan eder. Bu açıdan da şahıslardan tecrit edilerek kaleme alınmış hatıralar yeterli sayılır ve ibret alınabilir.

İnsanoğlu Âdem'in çocuğu olduğu kadar Hâbil'in, onun olduğu kadar Kâbil'in, Hud'un, Salih'in, Âd'ın ve Semud'un da çocuğudur. Beşerî bir realite olarak bunu kabullenmek çok önemlidir. İnsanoğlunu bu konumu içinde kabullendikten, hatta insanlarla münasebet tecrübelerini de işin içine kattıktan

sonra, onunla ikili ilişkiler içine girebilirsin.. girebilir ve dersin ki bunun –affedersiniz– bir yakışıksız yanı var ve bana tekme sallayabilir, ben de böyle bir şeye maruz kalmamaya dikkat etmeliyim. Aynı zamanda onun bir melek yanı da var, o hâlde onunla yüz yüze münasebetler içinde de bulunabilirim.

Böyle olunca, insan insanlardan gelebilecek her türlü menfi ve müspet davranışa hazır olur. Kur'ân'ın وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ[7] sözüyle ifade ettiği *kinini, nefretini, gayzını yutan* bir sine ile onları karşılar ve tıpkı bir atmosfer gibi, dünyasını karartacak şeyler bile o atmosfere çarptığında, âdeta ışık hüzmeleri hâline gelirler. Nitekim bunları hayat felsefesi hâline getiren insanlara bu tür şeyler çarptığında o üzücü hâdiseler birer ışık hâleleri hâline gelir ve onlara şehrayinler, cümbüşler, fener alayları, donanma geceleri yaşatır.

Bunları söylemek kolay, fakat gerçekleştirebilmek zorlardan zor olsa gerek.

– Müspet hareket dediğiniz bu mu?

Hayır. O biraz daha farklı. Müspet hareket, bazı kesimlerin yaptığı gibi dayatma, karşı koyma, açıktan açığa mücadele etme değil, karşı tarafı hiç rahatsız etmeden; rahatsız edip dünyayı yaşanmaz ve hak adına mücadele verilmez hâle getirmeden din-i mübin-i İslâm uğrunda çalışmak, çabalamak demektir. Aksine herkesi rahatsız eden ve ayaklandıran bir hareket çoklarının başını ağrıtır.

Benim yukarıda arz etmeye çalıştığım husus, biraz da bu yumuşak ve müdebbir insanlarla alâkalı. Şöyle arz edeyim; ben yaklaşık 20 yaşımdan beri bir kısım insanlardan sürekli çekiyorum. Takipler, mahkemeler, hapishaneler, sinip-görünmemeler... vs. Bu süre içinde bunlardan dolayı ağladığımı hiç hatırlamıyorum; ama bazı dostlardan ve iyilik ettiğimiz kimselerin muamelelerinden dolayı çok ağladım. Hatta onlardan ağladığım kadar, Allah rızası için ağlayabilseydim, zannediyorum o gözyaşları milletin Cennet'e gitmesine bile yeterdi.

Her neyse, bunları unutalım. Unutmakla kalmayıp hiçbir şey olmamış gibi bir tavır ve davranış içinde olalım. Eski hatıraları çağrıştıracak hâdiseler zuhur ettiğinde, bir kere daha "Yâ Sabûr!" diyerek, bir "Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh."[8] çekip, Rabb-i Rahimimiz'e ilticada bulunalım.

Şikâyet - 1

Cenâb-ı Hakk'ın bizlere ihsan buyurduğu bunca lütuflar karşısında birlik ve beraberlik içinde bulunmamız şarttır ve elzemdir. Kaldı ki bizim birlik ve beraberliğimiz Allah'ın yeni yeni lütuf ve ihsanlarına sebep olacaktır. Ama ben görüyorum ki bazı arkadaşlarımız birbirleriyle geçinemiyor, uyum içinde hareket edemiyor, suizanlara, gıybetlere, şikâyetlere giriyor. Bu hususta sırasıyla bazı ölçüler vermek istiyorum:

*1.*Başta da beyan ettiğim gibi, her şeye rağmen "Hakk'ın hatırı âlîdir."[9] deyip, dirlik ve düzenimizi bozacak bu kabîl şeylerden olabildiğince kaçınmak. Üstad Hazretleri'nin "Zamanımızda münakaşa eden, haklı dahi olsa haksızdır."[10] veciz beyanını hayat düsturu yapmak.

*2.*Şikâyet mevzuu yapılacak problem hayatî ehemmiyeti olmayıp zamanla aşılabilecek cinsten ise setretmek ve sabretmek.

*3.*Problemi nihâî planda çözüme kavuşturabilecek üst seviyedeki birisine intikal ettirmek. Fakat insan, problemi o zata arz ederken tıpkı bir muhabirin yaptığı gibi, vak'ayı rapor şeklinde anlatmalı. Hem de garazsız ve ivazsız bir şekilde. Gereksiz yere isim tasrih etmemeli, ses tonunu, yüz işmizazlarını değiştirmemeli, "Böyle böyle bir problem oldu. Tedavi etme adına teşebbüslerim oldu. Fakat altından kalkamadım veya olmadı. Çünkü altında kalıp ezileceğim vehmine kapıldım. Onun için meseleyi zat-ı âlînize getirdim." denmelidir.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) döneminde de birçok problem oluyor ve mesele kendisine isim tasrih edilmeden anlatılıyordu. O da minbere çıkıyor, problemi ve ardından çözüm yolunu söyleyerek meseleyi hallediyordu.[11]

İşte biz bu tür nüanslara, tertibe, terkibe tam riayet edemediğimizden dolayı, problemleri götürüp çözümsüzlüğe mahkûm ediyoruz. Meselâ, hiç gereği yok iken tutup, alâkasız şahıslara meselelerimizi anlatıyoruz. Hâlbuki bu tür şeyler yetkili, selahiyetli, nihâî bir zata ve zamanında anlatılmalıdır.

Unutmayalım bizim Kur'ân yolunda olduğuna inandığımız insanlar aleyhinde, yarım kelimelik dahi olsa söz söylemeye hakkımız yoktur. Aksi hâlde Kur'ân'ın haram dediği gıybeti işliyoruz demektir.

Şikâyet - 2

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) *"Ashabımdan hiç kimse diğeri hakkında bana söz taşımasın; zira ben sizin huzurunuza selim bir kalb ile çıkmak istiyorum."*[12] buyuruyor. Buradan hareketle, kalb-i selim ile Rabbisiyle mülâki olmak isteyen herkes, kendisini ilgilendirmeyen mevzuları, başkaları hakkında söylenen sözleri dinlememeye kendisini şartlandırmalıdır. Bu husus bir dava uğrunda kader birliği yapmış arkadaşlar arasında çok daha fazla önem arz etmektedir.

Öte yandan toplum adına yapılan hizmetlerde belli bir sorumluluk altında bulunuyorsak, meydana gelen problemleri dinlemek ve çözmek de bizim vazifemizdir. O açıdan bu iki şeyi birbirine karıştırmamak lâzım.

Bakın Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), kendisine isim tasrih edilmeden söylenen problemleri, verdiği hutbeler, yaptığı konuşmalarla halletmiştir. Meselâ, *"Velâ hakkı, azat edene aittir."*[13] buyurmuş ve Hazreti Âişe Validemiz ile Berîre'nin sahipleri arasındaki velâ problemine son vermiştir. Huneyn Savaşı sonunda, heyecanına hâkim olamayan ensardan bazı gençlerin ganimet taksiminde muhacirînin kayırıldığı şeklindeki düşüncelerini, topluca ensara yapmış olduğu o enfes konuşması ile halletmiştir.[14]

Netice itibarıyla, bizi ilgilendirmeyen hususlarda şikâyet ve gıybet televvünlü konuşmalara karşı kapalı ve kilitli olacak, ilgi alanımız içine giren şeyleri de dinleyecek ve zamanında yapacağımız müdahalelerle o işleri çözüme kavuşturacağız. Kaldı ki başka fertlere zarar verebilecek hususları –tabiî sorumluysak– dinlememek, çözüm bulmamak bizim hakkımız değildir. Orada mesele âmme hukuku –Allah hakkı– içine girer ve bizi aşar. Dolayısıyla bu türlü durumlarda mutlaka meseleyi çözebilecek birisine zamanında intikal ettirmeli veya kendimiz çözebilecek isek, ona hemen çözüm bulmaya çalışmalıyız.

Bu meselenin bir diğer yönü; bazen birileri gelip, şahsımız hakkında başkalarının söylediği ifadeleri aktarıyorlar. "Falan senin hakkında şöyle diyor, böyle düşünüyor, yazıyor vs." Şimdi hiçbirimiz dinin direği değiliz.. ölçü ve kıstas hiç değiliz. Bu açıdan birilerinin aleyhimize olması, aleyhte düşünmesi ve konuşması o insanların kötü olduğuna delâlet etmez. Zira bazı insanlar vardır ki, müraidir. Size iyi görünmek için o tür davranışların içine girerler.

Bazıları da hakperesttir. Size karşı haşin, sert görünür ama doğruyu konuşur, doğruyu anlatır.

Şimdi bizler şahsımızla alâkalı meselelerden dolayı her konuşulanı dinlemeye kalkarsak, inanın bana gıybet çarkı dönmeye başlar. Hâlbuki gıybet etmek haramdır. Gıybet etmeme de bir meziyettir, iman işidir, yürek işidir. Yiğitliğin emaresidir. Onun için yanımızda gıybet edilmeye başlandığı an bu yiğitliği göstermek zorundayız. "Dinlemiyorum böyle şeyleri, kalkın, defolun gidin yanımdan." demeliyiz. Bunu yapacak cesaretimiz yoksa, bari kendimiz kalkıp gitmeli ve o şeytan meclisini terk etmeliyiz.

Bu hususta bir de konum meselesi var. Meselâ benim konumum. Bazen oluyor ki bana intikal eden hâdiseler karşısında kendimi şikâyet bürosu şefi gibi görüyorum. Gelen-giden belki günde 100 adam problemini anlatıyor ve ardından "Çöz bunu!" diyor. Problemleri çözme neyse ama onların intikalinde gıybetlere girme yok mu, işte onlar beni mahv u perişan ediyor. İmanlı sinelerde, imanlı dillerde bu kâfir sıfatını görmeye hiç tahammül edemiyorum.

Ben sizlerden tekrar rica edeyim. Allah aşkına bu türlü davranışları hayatımızdan silip atalım. Zira yapılan şu güzel hizmetleri –hafizanallah– yiyip-bitirecek iftirak ve gıybet virüsünden başka bir şey bilmiyorum. Hele gıybet, hele gıybet!. Meselâ, İslâm'a hizmet yolunda öyle insanlar tanıyorum ki, zinaya karşı olabildiğine kapalı, yediği, içtiği, giydiği şeylerde harama kilitli, namazları çok mükemmel, fakat gel gör ki gıybetin merkezinde. Hâlbuki gıybet de en azından zina ölçüsünde haram. Onun için tekrar rica ediyorum birilerini çekiştiren, her fırsatta gıybet eden insanlara karşı ortaklaşa tavır alalım. Konuşmayalım, konuşturmayalım o insanları. Bulunduğumuz ortamları iftirak ve gıybete nâmüsait hâle getirelim. İçtimaî hayatımızı perişan eden bu iki virüsten, yılandan, çıyandan kaçar gibi kaçalım.

Metot Farklılığı

Daha önceden çeşitli vesilelerle söyledim. Yine söylüyorum; suizan etmek haram, suizanna vesile olmak da bir yanlışlıktır. Bu açıdan arkadaşlarımız, ehl-i hizmet olan, iman ve Kur'ân'a hizmet davasında farklı metotları benimseyen dostlarımızı mutlaka ziyaret etmeli, yanlış anlama ve anlaşılmalara medar olabilecek hususları anlatarak, onlara günah işleme imkân ve fırsatı vermemelidirler.

Zira herkes kendi mesleğinin, meşrebinin muhabbeti ile yaşayabilir.. yaşamalıdır da. Evet, herkes kendi istidat ve kabiliyetleri doğrultusunda, düşüncelerine uygun gelen yeri bulmuş ve o kulvarda hizmetine devam ediyor, devam etmeli de. Meşrebinin muhabbeti ile yaşamalı, başka meşreplere dil uzatmamalı. "Hasen"i bulduktan sonra "ahsen"in münakaşasını yapmamalı. Yani Hüseyin'i bulduktan sonra Hasan'ın peşine düşmemeli. Zira Hasan da mutlaka Hüseyin'in bulunduğu yerdedir.

Ayrıca, herkesle diyaloğa açıldığımız şu dönemde, sayılamayacak kadar çok fasl-ı müşterekleri olan Müslümanların, meşrep farklılığından dolayı birbirlerini çekiştirmelerini, iftirak içinde olmalarını izah etmek çok zor olsa gerek!.

Dava Genç İnsanlar İster

Ben yıllardan beri bu davaya sahip çıkacak insanların gençlerden teşekkül etmesi için Rabbim'e dua dua yalvardım, yakardım ve hâlen yalvarmaya devam ediyorum. Çünkü, Hazreti Ömer'e isnat edilen bir söze göre "Genç insanı olmayan bir davanın ayakta durması mümkün değildir." Sakın ola ki bu düşüncenin mefhum-u muhalifini ele alarak "İhtiyarların bu davada işi yok." gibi bir anlayışa kapılmayın. Ben böyle bir saygısızlığı irtikâp etmekten Allah'a sığınırım. Fakat şu da unutulmamalıdır ki, yaşlanmış, iki büklüm olmuş insanlarla böylesi uzun bir yola çıkılmaz. Bu dava başım, gözüm, dişim demeyecek, evlâd ü iyâl, şan, şeref, şöhret, makam, mansıp peşinde koşmayacak genç, dinamik insanlar ister. Gençlik heyecanını, dinamizmini davası uğrunda kullanacak insanlar. Fakat bütün bunlar şart-ı âdidir, esbab-ı âdidir. Yani Allah sizlere takdir buyurmuş olduğu lütuf ve ihsanları sunarken, bu gençleri vesile olarak kullanır. Onun için hepimiz ve hepiniz Cenâb-ı Hakk'a yönelerek davayı omuzlayacak ve sonuna kadar götürecek genç insanları ihsan buyurmasını istemeli ve dua dua yalvarmalıyız.

Ayrıca kavlen duanın yanında duygu ve düşünce planında da bu düşünceyi diri ve canlı tutmanın yani beklentiler içinde bulunmanın Allah katında çok müessir bir dua olduğuna inanıyorum. Yatarken-kalkarken, yerken-içerken hatta rüya ve hülyalarımıza varıncaya kadar "Allahım, gençler, genç dava adamları..." diye düşünmek bence çok önemlidir.

Öte yandan; insanlık bir değişim ve dönüşüm yaşama aşamasına girdi. İşte

bütün insanlığın beklediği bu dönüşüm ve değişimi gençler gerçekleştirecektir. Onun için şimdiye kadar çok defalar dediğimiz gibi *"Genç adam, kalk bu badirenin bahadırı ol!"* diyecek ve gençlere misyonlarını hatırlatmaya devam edeceğiz.

Evet, Üstad Hazretleri davayı sahiplenen bunca genci bir arada görmediği hâlde, o fecrin emarelerinin göründüğünü söyler.[15] Zaten fecir, fecr-i kâzip bile olsa, o, fecr-i sâdıkın en sâdık emaresidir. İşte Bediüzzaman da o sâdık emareyi görmüş ve onun muştusunu bizlere sunmuştur. O Büyük Çilekeş, etrafında 20 adam olduğu dönemde "Kardeşlerim, küfrün ve ilhadın bel kemiği kırılmıştır."[16] der. Tiflis'te medresesinin temellerini atma hülyası, Van'da Medresetü'z-Zehra düşüncesi, "Ümitvar olunuz! Şu istikbal inkılâbâtı içinde en yüksek ve gür sadâ İslâm'ın sadâsı olacaktır."[17] demesi ve bu çizgideki beyanları üst üste getirilecek olduğunda, o Büyük Üstad'ın bugünleri çok öncelerden gördüğü ve kanaviçesini sabır tığıyla ördüğü görülecektir.

Evet, nice aydınlık ruh, dinimizin îlâsı, milletimizin yücelmesi yolunda büyük sorumluluklar altına girmişlerdir. Hazreti Ömer gibi adaletin, gücün, istikametin remzi, Hazreti Hamza gibi şecaat ve cesaretin önderi, Hazreti Eyyub misali sabrın kahramanı olan gençler artık şahlanmış bulunmaktadır.

İşte tam bu aşamada diyorum ki: Ey Hamzalar, Ömerler, Aliler "Lebbeyk!" deyin, bu kutsî hamulenin altına girin. Girin bu sorumluluk altına ve zinhar âhesterevlik etmeyin.. elinizi çabuk tutun.. önünüze çıkan altın gibi fırsatları kaçırmayın.. değerlendirin bütün bunları.. ve kurtarın çağınızı, çağınızın insanlarını. Çağı yakalamak diyorlar! Haydi canım, sizin hülyalarınız, idealleriniz yanında ne değeri var ki bu düşüncenin. Siz, bırakın çağı yakalamayı, yapacağınız hizmetlerle çağınızı aşmaya namzetsiniz. Siz bu çağın Heraklitleri, Apollolarısınız. Estağfirullah.. düşünülen şeylerin hayata taşınması yanında ne Heraklit'in, ne de Apollo'nun lafı olur.

Hâsılı; bu gençler topluluğunun, bu aydınlık ruhların yapacağı daha çok şeyler var. Yeter ki Rabbim muhalif bir rüzgâr estirmesin ve bizleri hizlan, hüsran ve haybet içinde bırakmasın. Âmin!

Spor ve Diyalog Süreci

Dünyada, iletişim ağlarının genişlemesiyle beraber, demokrasi, barış, diyalog, hoşgörü ve müsamaha kavramlarının da yayılıp benimsendiği bir

gerçektir. Bu kavramların daha da yaygınlaşması ve bütün insanların bundan nasiplerini almaları için, fert ve toplum olarak herkese görev düşmektedir.

Burada topluma müessir olabilecek önemli güç kaynakları ve iletişim vasıtalarından biri de hiç şüphesiz spordur. Sporla ilgili şeyler, dünyanın bir ucundan diğer ucuna hemen bir anda intikal edebilmektedir. Ülkemizin bekası ve yarını adına mutlaka lüzumuna inandığımız diyalog ve müsamaha düşüncesi diğer vasıtaların yanında bu yolla da herkese duyurulabilir.

Meselâ, futbolda sahada geçirilecek 90 dakikalık süre çok iyi değerlendirilebilir, oyun içinde gerekli performans gösterilip, tribünlerdeki seyircilere zevkli dakikalar yaşatılabilir ve kimsenin itiraz edemeyeceği, insanlık çapında bir kısım faziletler rahatlıkla sahada sergilenebilir. Evet, 90 dakikanın bu şekilde değerlendirilmesi çok önemlidir. Ancak ondan daha önemli bir husus var ki o da, eskiden olduğu gibi, yenilen ve yenen tarafların bir araya gelmeleri, birbirleriyle sarılıp, el sıkışmaları ve etraflarına centilmenlik yağdırmalarıdır. Onların bu şekildeki hareketleri, tribünlerdeki insanlara da yansıyacaktır. Bu, yer yer sandalyeleri ateşe veren, birbirlerine sövüp-sayan, zaman zaman kanlı-bıçaklı birbirine giren ve sporu bu şekilde duygudan, düşünceden tecrit edilmiş bir meslek olarak görmek, göstermek isteyenlere de önemli bir ders olacaktır. Taraftarlar da kavga ve döğüş yerine, karşılıklı sevgiyle el sıkışıp, stadyumdan öyle ayrılacaklardır. Bütün bunlar küçük görülse de, bununla kin, nefret kırılıp, hiç olmazsa belli ölçüde nötr edilir ki dünyanın da buna çok ihtiyacı vardır.

İçte ve dışta bir kesim, belki dünyada diyalog ve beşerî münasebetlerin bu ölçüde temsilini istemeyeceklerdir. Bunun için de temkinli davranma mecburiyetindeyiz. Öyleyse bu iş temkinle götürülmeli ve temkin öncelikli yaşamalıdır. Yapılan her işte içten içe derince, çok akıllı, çok sağlam olmalı ve samimî hareket edilmelidir. Bunun bir metot olarak, meslekten mesleğe değişeceği de hatırdan uzak tutulmamalıdır. Bir imam camide, –eğer matlubsa– avazı çıktığı kadar bağırabilir, her şeyi açık konuşabilir, açık söyleyebilir. Ama bir sinema ve tiyatro sanatçısı, bir fikir kitabı yazarı öyle davranamaz. O, sunacağı mesajların, açık müdafaasını yapmak yerine, çok küçük bir mesele hâlinde, rollerinin ya da sayfalarının arasına sıkıştırıp sunmak zorundadır.

Bunun böyle yapılmasında maslahat vardır. Yoksa o mesajların çarpıcılığı

ve tesiri kırılır, müessir olunamaz. Sporda da aynı şey geçerlidir. Meselâ atılan bir gol sonunda, "Bunu imanımla yaptım, Allah'ın izniyle böyle oldu." gibi sözler, bazı insanları hezeyana, tuğyana sevk edebilir. Bunun gibi, bazılarını rahatsız edecek hâl ve davranışlardan sakınmakta maslahat olsa gerek.

Bizler bu ilkelere ters hareket eder ve kendi ufkuna göre diyaloğa açık olan insanlara yaklaşamazsak, dinin ruhuna aykırı hareket etmiş oluruz. Çeşitli vesilelerle sevgisini, saygısını ifade etmek için el uzatan insanlara, aynıyla mukabele etmezsek, –hafizanallah– sevimsiz hâle geliriz. Hatta bir kısım sürpriz olumsuzluklara sebebiyet vermiş oluruz. Hulâsa olarak diyebiliriz ki, spor gibi önemli bir faktörün, mutlaka çok iyi değerlendirilmesi gerekir.

Hoşgörü

Hoşgörü bizim dünyamızın yamaçlarının gülüdür, çiçeğidir. Biz onu asırlarca hep birlikte, el ele gönül gönüle vererek temsil etmişiz. Ve inşâallah kökünde böylesine bir hoşgörüyü barındıran bu millet ağacının, yeniden hayat bulması sonucunda onu bir meyve hâlinde dışarıya çıkartacak ve hoşgörüyü bir kez daha tam anlamıyla temsil edecektir. Evet, Ahmet Yesevîler, Yunus Emreler, Mevlânalar, Hacı Bektaşlar bu düşüncenin zirvelerinde dolaşan, bizim dünyamızın insanlarıdır.

Milletimizin hoşgörüye bu denli açık olmasında, dinî prensiplerimizin rolü çok büyüktür. Hatta denilebilir ki hoşgörü, kaynağını dinimizden almaktadır. Zira o, aşk, şevk, sevgi platformunda gelişir. Bu platformu çok çeşitli denemeleri ile hazırlayan ise, dindir. Bakın Nebiler Serveri'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem)! O'nun bir adı "Habib"dir.[18] Habib, seven ve sevilen demektir. Bir dinin peygamberine bu ismin veya sıfatın verilmesinin altındaki espri kavranabilse, buna verilen ehemmiyet kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

Evet, O, değil insanlara, hayvanlara bile fevkalâde hassas bir şekilde davranmış, onlara verilen en küçük rahatsızlık karşısında ciddî olarak rencide olmuş ve bu konuda etrafındakileri uyarmıştır.[19] Hayvanlara karşı tavrı bu olan Allah Resûlü'nün insanlara karşı davranışı bundan daha ötedir. O, namazda, Rabbisinin huzurunda dururken, bir çocuk ağlaması işitse, o çocuğun annesinin hafakanlarını kalbinde duyar ve namazı acele olarak kılardı.[20] O'na, "Hibbu'r-Rasûl" yani Peygamber'in sevdiği, sevgilisi unvanını alan Üsame İbn Zeyd'in,[21] bir savaşta samimî olmadığı inancıyla karşı taraftan "Lâ ilâhe

illallah” diyen birisini öldürdüğü haberi ulaştığında fevkalâde rahatsız olmuş ve Üsame’ye defaatle *“Kalbini yarıp da baktın mı?”* demiştir. Öyle ki Hazreti Üsame, *“Keşke bu zamana kadar Müslüman olmasaydım da Allah Resûlü’nden bu itabı duymasaydım!”*[22] temennisinde bulunmuştur.

Yine O Nebiler Sultanı (sallallâhu aleyhi ve sellem) Medine’yi teşrif ettiklerinde, Medine ahalisi ile yapmış olduğu anlaşmada (Medine Vesikası) diğer din müntesiplerine öylesine haklar tanımıştır ki, onlar günümüzde yürürlükte olan İnsan Hakları Beyannamesi’nde, insanlara tanınan haklardan çok çok ileridedir.[23]

Evet, bizim hoşgörü anlayışımıza kaynaklık eden dinimizdir veya hoşgörü, dinimizin tabiatının gereği ve onun bir derinliğidir. Biz, o dini hayatımıza hayat kıldığımız asırlarca, bu uzun zaman dilimlerinde o hoşgörüyü dünya çapında temsil etmişizdir.

Yalnız tarihin bazı dilimlerinde, günümüzde de kısmen olduğu gibi, bu espriyi kavrayamayan bazı marjinal gruplar veya bazı fertler, bu anlayışa ters hareketlerde bulunmuş olabilir. Onları bu tür davranışlara sevk eden, düşünce kayması olabileceği gibi, dış dünyanın etkileri de olabilir. Evet, eli kanlı, gözü kanlı, dili kanlı, müsamaha, tolerans, hoşgörü nedir bilmeyen bazılarının işleyegeldikleri cinayet, bombalama, yaralama, gasp, soygun vb. hâdiseleri bütün mü’minlere mâl etmek, hatta bunu İslâm’ın temel özelliği olarak göstermek doğru olmasa gerektir.

Netice itibarıyla, bütün olumsuz şartlara rağmen, günümüzde bize düşen şey, hoşgörü anlayışını yeniden öncelikle içimizde yeşertmek, daha sonra da çevremizle olan münasebetleri hep bu çizgide sürdürmektir. Zira bu milletin yeniden dirilişi, husumet düşüncelerinin kökünün kesilmesine ve hoşgörü anlayışının yaygınlaşmasına bağlıdır. Allah’a şükür, bu süreç Türkiye’de başlamıştır. Başladığı gibi daima artan bir hızla devam etmesi, sonra bütün bir dünyaya yayılması en büyük dileğimizdir. Günümüzde insanımızın her şeyden daha çok, her zamankinden daha fazla sevgiye, saygıya, el ele tutuşmaya ihtiyacı vardır. Geleceğin dünyası kinin, nefretin, şiddetin, kavganın, savaşın üzerine değil, sevginin, hoşgörünün, birbirimizi kabullenmenin üzerine bina edilecektir.

Anne - Baba Hakkı ve Hizmet

20. asırda en çok istiskal edilen, hatta hor ve hakir görülen değerlerin başında maalesef ana ve baba gelmektedir. Bu konunun; dinî inançları, içtimaî, iktisadî ve siyasî hayatlarına egemen olan kanunları itibarıyla Batı dünyasında bulunmasına makul izahlar getirebiliriz ama aynı şeylerin İslâm dünyasında olmasını izah etmek oldukça zor ve gariptir. Bir kere Kur'ân, ana-babayı "vâlideyn" diye tesmiye ederek, ikisini bir varlık gibi göstermiş ve onların haklarını Allah ve Resûlü'nün hakları ile aynı çizgide değerlendirmiştir.[24] Ben şahsen, unutulan veya unutturulan bu gerçeğin neslimize tekrar hatırlatılması gerektiğine inanıyorum. Ayrıca bu konuda, eğitim ve öğretim vazifesi gören A'dan Z'ye hemen herkese çok ciddî görevler düştüğü kanaatindeyim.

Doğrusu, günümüzün hizmet erlerinin bile bu mevzuda hataları olabiliyor. Bazen bu hataları görüyor ve hicranla iki büklüm oluyorum. "Hizmet ediyor, Allah rızasını kazanmaya, ahlâk-ı âliyeyi ihyaya çalışıyoruz.. ana-babamızın haklarına tam anlamıyla riayet etmesek de olur…" gibi düşüncelerde olanları hatta bu düşüncelerini sesli olarak ifade edenleri affetmek içimden gelmiyor.

Bir kere, İslâm için hayatî meselelerle uğraşmak, ana-babayı ihmal etmeyi gerektirmez ki! Hele bunu bir kahramanlık emaresi olarak telâkki etmenin affedilir yanı, tarafı yoktur. Aslında çok iyi bir zamanlama ile hizmete devam edilirken, ana-baba ziyaret edilerek, bakımları, görümleri yapılarak onların hakları da gözetilebilir. Bana göre hizmet deyip ana-babalarını ihmal edenler ciddî bir aldanmışlık içinde, hatta yapmış oldukları yanlışlığın farkına varmadıkları veya onu yanlış telâkki etmedikleri için ayrı bir haybet yaşamaktadırlar. Ziya Gökalp'in ifadesiyle "cehalet-i mük'ap" işte buna denir.

Bazılarının ana-babaları, çocuklarının bu türlü hizmetlerde görev almasını istemeyebilir, bunu hazmedemeyebilir ve problem çıkarabilirler. Bu konuda ölçü, Peygamber Efendimiz'in: *"Allah'a isyanın bahis mevzuu olduğu yerde, mahlukata –kim olursa olsun– itaat edilmez."*[25] hadisidir. Yani ana-baba Allah'a ve O'nun emir ve yasaklarına muhalif bir şeyi emretmedikleri müddetçe, onların hak ve hukukuna riayet etmekle mükellefiz.

Arkadaşların Birbirine Saygısı

Arkaşlarımız birbirlerine karşı daima saygı ile dopdolu olmalı ve bunu

hemen her zaman hayatlarına yansıtmalıdırlar. Bana göre onların birbirlerine "ta'n u teşnî"de bulunmaları, hem dünyada hem de ukbâda kaybetmelerine sebep olabilir. Sık sık çevreme sitem ederek bunu hatırlatmaya çalışmışımdır. Şöyle ki, akademik kariyer yapmış, bir yerde dekan veya rektör olmuş bir insana –çocukluk dönemi bilindiği için herhâlde– falan aşağı, filân yukarı denildiğini duyduğumda "Yahu Allah aşkına, içinizde neş'et eden bu insanlar, sizin nazarınızda hiç büyümezler mi?" dediğimi yakınımdakiler çok iyi bilirler. Bizim Erzurumluların enfes bir tabiri vardır bu konuda; "Ev danası öküz olmaz." derler. Konuyla alâkasını irfanınıza havale ediyorum.

Gerçi ana ve babanın bu konuda farklı yaklaşımları olabilir. Zaten vardır da. Oğlu paşa da olsa, yine "Ali gel, Ali kalk!" derler. Yalnız bizim ailede yoktur bu. Anam bana hep "Hacı Efendi" derdi. Kardeşlerim de birbirlerine "Efendi" derler. Yani hep tazim ve saygı ifade eden bir üslûpla konuşurlar.

Bu mevzuda bazıları sayın, bey, efendi vs. samimiyeti bozuyor derler. Hayır, bu bir üslûp meselesidir. Ben hiçbir zaman üslûbumu bozmak istemem. Herkes düşüncelerini kendi beyanları içinde anlatır. Ben ne isem onu ifade ediyorum. Elin-âlemin bu mevzudaki düşünceleri beni alâkadar etmez...

Mazhar Olduğunuz Lütuflar Aşkına..!

Farklı zamanlarda, farklı cemaatlerin huzurunda ifade etmeye çalıştığım ve bana göre önemini hiçbir zaman kaybetmeyen ve kaybetmeyecek olan birkaç meseleyi hatırlayabildiğim şekliyle, hiçbir tasnife tâbi tutmadan arz etmeye çalışacağım.

Dinimizin ve milletimizin yücelmesi adına verilen hizmetlerin tarihi çok eski sayılmaz. Fakat gelinen seviyeye bakıldığında, kat'iyen bu kısa tarihte aşılamayacak mesafelerin aşıldığı görülür. Bir de bu durumu, tarihimizin parlak dönemlerine göre değerlendirecek olursak kıyas kabul etmez bir inkişafın yaşandığı söylenebilir. Zaafımızla yaşanan inkişafı karşılaştırdığımızda da: "Bu, Allah'ın sizlere olan lütfu ve ihsanıdır." demekten kendimizi alamayız. Bu lütuf ve ihsanın farkında ve şuurunda olmak, sonra da buna uygun şükürde bulunmak, bu lütufların devamı adına yapılan ya da yapılması gerekli olan biricik vazife olsa gerek…

Öte yandan, bu önemli ve önemli olduğu kadar da büyük işe sahip çıkan insanlar olarak bizler, hiçbirimiz bizden önce bu işin sahibi olmuş insanlar

kadar, kat'iyen seviyeli değiliz. Meselâ, hiçbirimiz, keşfi-kerameti açık, Çanakkale'den Gelibolu'ya bir sandalla geçen ve orada şehit düşen bir Süleyman Şah değiliz. Veya her namaza duruşunda "Kâbe" önüne gelip temessül eden veya diğer bir ifadeyle Kâbe önüne temessül etmediği müddetçe namaza başlamayan, o dünyanın dört bir yanına ordular sevk edecek kadar akıllı ve başarılı ve nihayet düşmana haddini bildirdiği savaşta şehit düşen Murad Hüdavendigâr hiç değiliz. Hepimiz sıradan, düz insanlarız. Belki de çoklarımız itibarıyla günahlarımız boyumuzu aşkın. Ama, şu Cenâb-ı Hakk'ın lütfuna bakın ki, O, bir zamanlar bu gibi insanlarla temsil edilen davayı bizlerle temsil ettiriyor ve o büyük hizmeti bizlere gördürüyor. İnsan burada Bediüzzaman Hazretleri'nin şu sözünü hatırlamadan edemiyor: "Kardeşlerim! Bu İslâm ve Kur'ân'a hizmet davası, ihsan-ı ilâhî olarak bizlerin omuzuna konulmuş…"[26]

Söz buraya gelmişken şunu da sizlere hatırlatmadan geçemeyeceğim. Yapılan hizmetler itibarıyla bu seviyeye gelinceye kadar acaba ne kadar sıkıntı çekildi. Kaç fedakâr insan çoluğunu çocuğunu, evini barkını terk etti de, şarkın o namlı, şanlı sultanı Selahaddin Eyyubî gibi ömrünü çadırlarda geçirdi? O büyük Sultan'ın "Allah'ın evi orada Haçlıların elinde iken, Selahaddin nasıl kendine ev edinir?" sözü herkesin malumudur.

Evet, milletimiz içinden de dünyanın dört bir yanına gidenler oldu.. oldu ama, onlar bu milletin hazırlamış olduğu imkânlarla oraya gitti. Ve bunlardan da öte, onlar, me'hazin kutsiyetine dayanarak oralara gittiler ve gittikleri yerlerde hüsnü kabul ile karşılandılar.

Bana göre bu insanlar, İslâm tarihi boyunca, bu yüce dava uğrunda, çile çeken insanların onda biri kadar çile çekmemişlerdir. Allah'ın lütuflarını kendimize mâl ederek caka yapmayalım. Şayet bu hususta ben yanılıyorsam –ki yanılmayı çok isterim– bu uğurda evini barkını satan, hakikî anlamda çile ve ızdırap çeken, işini, imkânlarını terk ederek diyar diyar dolaşan yoktur. Varsa, gelsin onların dertlerini paylaşalım ve ona: "Sattığın eve bedel, al şu evi!" diyelim.

Benim bu sözlerimin sizleri rencide etmeyeceğini umarım. Vak'ayı rapor şeklinde, sizlerden tecrit ve tecerrüt düşüncesi içinde söyledim bütün bunları. Evet bu faslı "El-insaf!.." deyip ve peşi peşine iki nokta koyup geçiyorum.

Yapılan işlerin ruhuyla alâkalı bir diğer hususu hatırlatmakta fayda mülâhaza ediyorum: Dinimize, milletimize hizmet yolunda bulunan fertlerin birbirleriyle uyumlu bir şekilde çalışmaları çok önemlidir. Kur'ân'ın, *"Bazınızı bazınıza fitne kıldık."* veya *"Bazınızı bazınızla imtihan ettik."*[27] iş'âr ve irşadı açısından denebilir ki, biz adavet ehli küfür dünyası ile imtihan olduğumuz gibi, kendi içimizde de imtihan olacağız. Tabiî böyle bir imtihan, bize ayrı bir sevap kazandıracaktır.

Bu noktadan hareketle diyebilirim ki, bana göre ahlâken en mazbut insan, Kur'ân ve Sünnet'in ölçüleri içinde en huysuz insanlarla bile geçinebilen, onlara karşı tavırlarını ayarlayabilen insandır. Daha önceleri aynı şeyi ifade ederken, "En iyi insan, kobralarla bile arkadaşlık yapabilen insandır." demiştim. Rica ederim, Uzakdoğu'daki bir kısım yogiler kobralarla arkadaşlık yapabildikleri hâlde, bize ne oluyor ki biz birbirimizle geçinemiyoruz.! Hem de kutsî bir mefkûre etrafında...

Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ahlâkıyla ahlâklanma mecburiyetinde bulunan biz, falan veya filânla şu ya da bu huyundan dolayı geçinemiyor ve rahatsızlık duyuyorsak, kendi ahlâkımızı vicdan tedavihanelerinde bir kere daha gözden geçirmeliyiz. Ve yine bana göre yüce ve yüksek düşüncelere dilbeste olmuş kimseler, beraber oldukları arkadaşları ile geçinemiyorlarsa, onlar ya akıl hastasıdır ya da kendi ruh adeseleriyle başkalarını mahkûm eden bencillerdir.

O hâlde, gelin Allah aşkına; şu İslâm ve Kur'ân yolunda, hem de her seviyede insana çok ciddî ihtiyaç duyulduğu bir dönemde, aynı çizgiyi paylaştığımız insanların, kusurlarını araştırmayalım.. kimsenin aleyhinde konuşmayalım ve konuşturmayalım. Daha önceleri defaatle ifade edildiği gibi kendi nefsimize karşı bir savcı, başkalarına karşı da bir avukat gibi davranalım... Bu mülâhazadan hareketle hepimiz kendi kendimize: "Sen kendini gaflete salmış hainin tekisin.. günde 7 saat uyumadan evden çıkmayan bir tenperversin.. sen, bedeninin esiri ve cesedinin kulu kölesisin." Evet, böyle demeli ve başkalarını hep melek gibi görmeliyiz. Ve soralım kendimize, acaba o tenkit vesilesi yaptığımız ve gıybetlere girdiğimiz meseleler, Kur'ân ve Sünnet ölçüleri içinde mahzurlu mu?

Size bu konuda, çarpıcı bir misal arz etmek istiyorum; *Devr-i Saadet'te bir*

sahabî, Allah Resûlü'nün huzuruna gelerek, çarşıda gezerken nefsine hâkim olamayıp, bir kadını öptüğünden bahseder.. ve sonra da boynunu büküp hakkında verilecek olan hükmü beklemeye başlar.[28] Evet, bu şey bir günahtır. Elin-âlemin harimine el uzatma, namusuna dokunma, hele hele emniyet temsilcilerinin bunu yapması çok büyük bir günahtır. Ne var ki, vahyin solukları bu günahı bir sürçme şeklinde gösterir ve *"Gündüzün iki ucunda, gecenin de ilk saatlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri (günahları) giderir. Bu, öğüt almak isteyenlere bir hatırlatmadır."*[29] der. Böylesi bir olay karşısında Kur'ân'ın sesi ve onun kabul ettiği ölçü budur.

Şimdi, bu kabîl dinî ölçülere göre, günah-ı sağair dahi sayılmayacak, "Otururken boynunu şöyle eğiyor, ben de fitil oluyorum." vs. diyerek başkaları aleyhinde konuşan kişilerin, şeytanın ölçüsünü kullandıklarında şüphe olmasa gerek. Evet, bu ve benzeri şeyler, İslâmî nasslarda günah sayılan şeyler arasında yok. O hâlde neyin münakaşasını yapıyoruz?

Bakın ben, farklı ruh hâletine sahip birisi olarak, yıllardan beri bazı meselelerde hep kendimi tadil etmeye çalışmışımdır. Meselâ, objektif olmayan hususî anlayışıma göre ben, Allah'a inanmış bir insanın bedenini düşünmesini çok tuhaf karşılıyor, birkaç saat bile olsa, Allah yolunda hizmeti terk etmesini garip buluyor, Hak yolunda hizmet ederken maaş almanın izahını yapamıyor; hatta alınan o parayı zehir gibi görüyor ve bu hususlarda zayıf olan insanlardan din-i mübin-i İslâm'a ne fayda gelir diye düşünüyorum. Ne var ki ben, bu görüşlerimin objektif olmadığını da biliyorum. Buna rağmen şimdi kalksam ve benim görüşlerime uygun hareket etmeyen, benim gibi düşünmeyen insanları ademe mahkûm etsem, herhâlde mahkûm olmadık kimse kalmayacaktır. Bu da benim kendimi yalnızlığa mahkûm etmem anlamına gelir.

Bir de Hazreti Üstad'ın o engin düşüncesine bakın: Hafız Tevfik, herkesin Üstad'dan kaçtığı dönemde ona talebe olup Risaleler'i eliyle istinsah eden şanlı ve devâsâ bir insandır. Nur'un ilk kahramanlarından olan bu zat, ihtimamla fötr giyen birisidir. Aynı zamanda sigara tiryakisidir. Üstad ona, üç-beş sayfa risale yazdıktan sonra dermiş ki, "Tevfik'im, sen kalk biraz dışarıda dolaş."[30] Şimdi soruyorum, kaçımız bu ölçüdeki insanlarla birlikte olmaya katlanabiliyor ve onları rantabl olarak değerlendirebiliyoruz? Yine Üstad kendi aralarında fikir münakaşası yapan talebelerini görünce, her şeyi üzerine alır ve

"Kabahat bende!"[31] dermiş. Evet, onun hayatı hep bu engin müsamaha anlayışı içinde geçmiştir.

Rica ederim, eğer bizler, aynı topraklar üzerinde birlikte yaşadığımız ve asgarî müştereklerde birleştiğimiz mü'min kardeşlerimizle geçinemezsek, yeni yeni açılmaya başladığımız, ayrı dil, ayrı kültür, ayrı mizaç, ayrı anlayışa sahip başka milletlerle nasıl anlaşacak, nasıl geçineceğiz? Bunlarla aramızda nasıl bir vahdet temin edeceğiz? Allah aşkına, aynı kaynaktan beslenen, aynı terbiyeden geçmiş insanlar eğer uzlaşamıyorsa, koskoca bir dünyaya İslâm'ın vahdet mesajını sunan insanlar, bu mevzuda nasıl başarılı olacaklar ki!

Allah kalblerimizi yumuşatsın. Başta kardeşlerimiz olmak üzere herkesi kabullenmeye muvaffak kılsın. Evet, şu ülkede demokratik bir hava sayesinde, herkesi kendi konumu içinde kabul etmeye mecbur ve mükellefiz. Herkesle iyi geçinmesini ve asgarî müştereklerde birleşmesini öğrenmek ve uygulamak zorundayız. Onun için sizlerden tekrar tekrar rica ediyorum; varsa bir meziyetiniz ya da faziletiniz onu mutlaka davranışlarınızla ifade edin. Sertlik ve huşunet göstererek etrafınızdakilerle aranızı açmayın.. ve kapanması mümkün olmayan çukurlar meydana getirmeyin!.

Hele hayatları boyunca ciddî bir vefa ile, başlarını hep hak ve hakikat kapısının eşiğine koymuş ve oradan bir daha da ayrılmamış insanlar hakkında kat'iyen olumsuz konuşmayın.. mizacı, huyu size uymasa da yine konuşmayın! Ayrıca siz ve biz ölçü değiliz ki!.. Ölçü, Allah ve Resûlü'ne sadakat ise, haklarında konuştuğunuz ve bu davada turnikeye sizden senelerce önce girmiş olan insanlar, kim bilir sizden ne kadar ileridedir! Evet, ben, 30-40 yıldır hayat çizgilerinde bir arpa boyu bile inhiraf ettiklerine şahit olmadığım insanlar tanıyorum. Değişik türleriyle hizmet dendiğinde her zaman aynı şevk ve heyecanı duyan öyle kişiler biliyorum ki, eğer Allah nezdinde şehadetim bir kıymet ifade edecekse, Allah huzurunda onlar lehinde her zaman şahitlik yapabilirim.

Bu uzun faslı Allah Resûlü ile Zâhir arasında geçen bir hâdise ile bitirelim. Zâhir yüzü çok güzel olmayan, belki sizin yüzüne bakmak istemeyeceğiniz bir insandır. Fakat o, Allah Resûlü'nün çok sevdiği birisidir. Bir gün Nebiler Serveri, Zâhir'i arkadan yakalar ve gözlerini kapatır. Zâhir, soluklarından Hazreti Peygamber'i tanıyınca kendini iyice salıverir. O esnada Allah Resûlü bir latîfe yapar, *"Bir kölem var. Satın almak isteyen var mı?"* der. Zâhir, *"Yâ*

Resûlallah! Şeklime, şemailime bakınca bana kimse kıymet vermez." der. Buna karşılık Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), *"Sen Allah katında çok şey ifade edersin."*[32] buyurur. Evet, kim bilir bizim arkadaşlarımız içinde de Zâhir gibi, dış görünüşü itibarıyla nâhoş, fakat gelecek nesillerin, adlarını bayraklaştıracakları nice insanlar vardır!.

O hâlde "Her geceyi Kadir, her kişiyi Hızır bil." vecizesinden hareketle, mizaçları bize uymasa da, herkesi kendimizden üstün görmeli, onlarla mutlaka geçinmeli ve kat'iyen aleyhlerinde kelime-i vâhide konuşmamalıyız.

Başlarınızı ağrıtan sözlerime son verirken, çok eski yıllarda belki de aynı duygu ve düşüncelerin beni esir aldığı bir zaman dilimi içinde, önce *"Nerdesin?"*[33] sonra da *"Gel!"*[34] başlıklarını verdiğimiz iki makale kaleme alınmıştı. O makalelelerin tekrar mütalâa ve müzakere edilmesinin faydalı olacağını zannediyorum.

Bir Duanın Bize Bakan Yönü

Hazreti İbrahim, *"Bana, sonra gelecekler içinde iyilikle anılmayı nasip eyle!."*[35] diye dua etmişti. Allah onun bu duasını kabul buyurdu.

On dört asırdan bu yana Müslümanların, günde beş vakit kıldıkları farz veya nafile namazlarında, Efendimiz'e getirmiş oldukları salât ü selâm yanında bir de Hazreti İbrahim, onun aile ve yakınlarına da salât ü selâm getirmeleri, bu duanın kabul edilmiş olmasının en büyük emaresidir.

Buradan hareketle benim şahsî düşüncem, Allah davasına hizmet etme etrafında kenetlenen insanlar, şahısları itibarıyla değil, içinde bulundukları cemaati niyet ederek bu duayı çokça yapmalılar. Bu, riyaya, süm'aya, ucub ve fahre girmeme açısından daha garantili ve daha selâmetli bir yoldur. Aksi hâlde "Yaptığım şu hizmetlerle gelecek nesiller tarafından yâd edileyim, kitaplara mevzu olayım, ansiklopedilere gireyim vs." düşünceleri insana hem dünyada, hem de ukbâda kaybettirebilir.

Sizler halisâne bu milletin imanına –tabiî günümüz şartlarını hesaba katarak– hizmet edin!. Muvaffakiyetin de Allah'tan olduğunu kat'iyen hatırdan çıkarmayın!. Şirke karşı kapılarınızı sımsıkı kapatın! Bunları gerçekleştirebilirseniz, bu millet, siz istemeseniz de sizi birer yâd-ı cemil olarak anacaktır. Allah da dünü-bugünü-yarını bir bütün olarak gördüğü ve

bildiği için, sizin sevaplarınızı amellerinizin cinsine, niyetlerinizin enginliğine göre verecektir. Evet, kat'iyen bundan şüpheniz olmasın. İşte o zaman Hazreti İbrahimvârî, Nemrud'un üzerine gidebilir ve ateşlere korkmadan atılabilirsiniz.

“Ben Yaptım, Ben Ettim...”

Çoğu zaman yaptığımız işlerde, şükrün bereketine mazhar olmak yerine, “Ben yaptım, ben ettim…” gibi kelimelerle şirk kapılarını aralayabiliyoruz. Hâlbuki her insan, “Beni de, davranışlarımı da yaratan Allah'tır.” anlayışından hareketle, kendisine lütfedilen başarıları kendi nefsine mâl etmemelidir.[36] Meselâ, insanın, “Yemek yedim.” demesindeki “yeme” Allah'ın yarattığı bir şeydir. Yani onu ağızda çiğneme-öğütme, sonra mideye gönderme-hazmetme, daha sonra da yararlı kısımlarını alıp, diğerlerini dışarıya atma... gibi işler, bütünüyle iradenin dışında cereyan etmektedir.

İşte insanın buna sahip çıkıp, “Ben yedim.” demesi akıl ve mantıkla izah edilemediği gibi, misalini verdiğimiz veya vermediğimiz bütün mazhariyetlerinde de, kendi dahlinin onda bir bile olmadığını görüp, “Allah'ın izniyle böyle oldu, Allah ihsan etti vs.” diyerek şükür kapısını açık tutması gerekir. Bu düşünce hem nimetlerin sağanak sağanak devam etmesine vesiledir, hem de şirk kapısının kapalı kalmasını sağlar. Böyle düşünüp ve bu düşünce üzerinde hayatı şekillendirme, şükre açık olma demektir.

Fakat insanın bu hakikate uyanması, onu kavrayıp hayatına mal etmesi zaman ister. Onun için insan, iç sezisiyle onu kavrayacağı, vicdanı inkişaf edip, söylediklerinin doğru olduğunu anlayacağı âna kadar, bunu bir prensip olarak kabul edip söylemeli ve bütün güzelliklerde hep O'nu kaynak bilip, O'na yönelmelidir.

Zamanın Değerlendirilmesi

Günümüz insanının meşguliyetinin çokluğu ve maddî mevzuların da gündemi çok işgal etmesi yüzünden, insanın yetişme ve kendi adına derinleşmeye hiç zamanı kalmıyor. Hâlbuki biz, en başta dinî duygu ve düşüncelerimizi hayata geçirme vazifesiyle sorumluyuz.

Evet, bizim asıl vazifemiz, hayatımızı bir dantela gibi dinî duygu, dinî düşünce atkıları üzerinde örmekten ibarettir.. ve bunun haricindeki meselelere de “Olsa da olur, olmasa da olur…” kabîlinden bakmak durumundayız. Bunun

için 24 saatlik günümüzün, 7 günlük haftamızın, 30 günlük ayımızın ve tabiî 365 günlük senemizin hiçbir dilimini zayi etmeden, fevkalâde bir program yapmalı ve o programda vaktimizin önemli bir bölümünü hizmet-i imaniye yolunda sarfetmeye özen göstermeliyiz. Bizi bekleyen ve hayatî ehemmiyeti haiz olan işlerin üzerinde olabildiğince hassasiyetle durmalı ve yumurtaları üzerinde dönüp duran bir kuluçkanın duyarlılığını sergilemeliyiz. Eğer biz bu hassasiyeti gösterebilirsek, meydana gelecek olan yavrular da, bizim onlar üzerinde gösterdiğimiz ihtimamı hissedecek, şaşıracak ve “Neden bu kadar ilgi ve alâka?” diyeceklerdir.

Aslında ben de, yıllardan beri hep bu türlü insanları bekledim, durdum. Onları bir gün mutlaka bulacağım ümidiyle beklemeye de devam edeceğim; zira bu düşüncedeki insanların sahip çıktığı bir mefkûreyi, Allah zayi etmeyecektir. Gerçi, bu türlü insanlar görmedim desem nankörlük etmiş olurum. Gündüzleri okula, akşamları da üç ayrı yerde programa giden çok kıymetli arkadaşları tanıdım. Dört bir yanda, bin bir türlü belanın kol gezdiği namüsait şartlar altında “Her şeye rağmen…” deyip hiç durmadan koşan mânâ erleri müşâhede ettim.

Aslında bugünkü durum da, sebepler planında, işte bu türlü samimî, ihlâslı insanların alın terleri ile gerçekleşti. Ne var ki, olanlar, olması gerekli olan, istenilen ve beklenilen ölçüde değildi. Zannediyorum hepimiz daha büyük fedakârlıklar bekliyorduk. Meselâ, sizlere, arz ettiğim samimiyet, safvet, içtenlik, sıcaklık ve hasbîlikle; hatta başkalarını yaşatma arzusu ve onlara ahireti kazandırma isteğiyle kendilerini helâk edecek babayiğitler beklerdik.. beklemeye devam da edeceğiz. Bu hususta elli defa fecr-i kâzip ile aldansak, elli defa sinek kanatlıları Heraklit diye alkışlasak, elli defa ateş böceklerini yıldız zannetsek.. dahası bütün bunlarda aldandığımızı hissetsek de beklemeye devam edeceğiz.

Dilerim bu sözlerle rencide olmaz ve “Acaba biz, bu hâl ve tavrımızla çevremizi aldatıyor muyuz?” zehabına kapılmazsınız. Evet, biz, mükemmeli ve daha mükemmeli elde etmek için hiç durmadan koşmalı ve asla ye’se düşmemeliyiz. Dünyanın bizim sunacağımız mesajlara çok ihtiyacı var. Bugünkü hâliyle dünya, üzerinde taşıdığı problemlerin ağırlığından ve çokluğundan dolayı kambur ve iki büklümdür. Ara sıra zelzeleler ve fırtınalar diliyle, “Artık ben bu kamburu taşıyamayacağım.” ikazında bulunuyor. O hâlde

gelin dünyanın imdadına koşalım. Sodom ve Gomorelerin tekrar yaşanmasına fırsat vermeyelim. Ve unutmayalım ki, dünya üzerinde bu vazifeyi yapacak ve bu sorumluluğu bihakkın yerine getirecek olan, bizim milletimiz ve bizim insanımızdır.

Fatih Ruh

Bir mânâda Müslüman, fatih ruhla hareket etme mecburiyetinde olan insandır. Hangi devir ve hangi şartlar altında olursa olsun Müslümanın hareket felsefesi budur ve bu olmalıdır. "Mevcut ile iktifa, dûn-himmetliktir."[37] Hele mevcut ile övünme ve gururlanmanın, tebliğ ve temsille müşerref olduğumuz bu dinde asla yeri yoktur.

Evet, onlar bir gün iyilik ve güzellik adına bütün yeryüzünü yemyeşil hâle getirseler bile, vazifemiz bitti deyip, bir kenara çekilmezler.. çekilmez ve ruhlarının ilhamlarını boşaltmak için gezegenlere seyahatler tertip etme yollarını araştırırlar. Daha doğrusu aramalıdırlar, aramak zorundalar. Aksi hâlde içten çürümeler başlar ve bünye kendi rağmına hareket ederek, için için kendini yer ve bitirir. Tarih bunun nice örnekleriyle doludur, ibret ve ders vesikası olarak kütüphanelerimizin tozlu rafları arasında ibret âşıklarını beklemektedir.

Teminat Altında Bulunabilmek İçin

Bediüzzaman Hazretleri bir yerde, iman yolunda hizmet edenlerin teminat altında olduklarını söyler.[38] Burada hizmet edenlerden maksat, kendilerinden bekleneni yerine getirenlerdir. Aslında bu da izafî bir kavramdır. Kimden, nerede, ne, nasıl ve neler beklenmekte? Bütün bu sorulara şahısların hususî durumları ve içinde bulundukları şartlar hesaba katılarak cevap verilebilir.

Bu hususla alâkalı objektif kaideler vaz'etmek mümkün değildir. Ancak, bu işin asgarî şartı, insan duygu ve düşüncesinin hep Allah'a ve Resûlü'ne hizmet etrafında dönüp durmasıdır. Zaten bu genel düşünce korunduktan sonra, onun hayata yansıması gayet kolay olacaktır. Aksi hâlde, yani düşünce kaymalarının içine girildiğinde, teminat altında olmayı beklemek bence hayaldir. Meselâ, insan, "Bir an önce okulumu bitirip evlensem, iş sahibi olsam, hayat düzenimi kursam." düşüncelerinin esiri hâline geldiyse, onun rantabl hizmet etmesi mümkün değildir. Bu evlenme ve iş sahibi olmanın mahzurlu olduğu anlamına

gelmez. Belki yukarıda ifade ettiğimiz gibi bu, bir düşünce kaymasıdır ki, böylelerinin genel hizmet düşüncesini koruyabileceği kanaatinde değilim.

Kaldı ki Bediüzzaman bu değer yargısını, kendisi ile birlikte bu dava uğrunda çile çeken, hapishanelerde yatan, işkence ve eziyetlere maruz kalan arkadaşlar için söylüyor. Onun için, bu bişaretin vaadettiği neticeyi elde etmek isteyenler Allah yolunda hizmet düşüncesini her halükârda korumak zorundadırlar. Bundan sonradır ki, ardından İslâm cevaz verdiği ölçüde –maddî, mânevî istikametlerine halel vermeden– zevk ve lezzet verici şeyler içine girebilirler. Yani, evvelâ onlar, dünya-ahiret dengesini korumalılar ki hem Allah'ın hoşnutluğunu kazansınlar, hem maddî-mânevî musibetleri engelleyici ilâhî şemsiye altına girebilsinler, hem de toplumun beklentilerine cevap verebilsinler.

Bir Rüya ve Hatırlattıkları

Üstad Bediüzzaman Hazretleri'ne saygı ile dopdolu ve hayatta iken kendisini ziyaret eden bahtiyarlardan birisi, bana bir rüyasını anlatmıştı. Bilinmesinde fayda mülâhaza ettiğim için, şimdiye kadar birkaç defa anlatmış olmama rağmen, müsaadenizle bir kere daha anlatmayı düşünüyorum.

Rüyada Anadolu'nun her tarafını bir baştan bir başa seylâplar kaplamış ve âdeta Nuh tufanı gibi, önüne kattığı her şeyi sürükleyip götürüyor. Koca koca binaları, büyük büyük blokları seller, birer kütük gibi sürüklüyor. Ümit adına herkesin sarsıldığı ve yeis girdabı içinde panik yaşadığı bir anda, nereden ve nasıl çıktığı belirsiz şekilde birdenbire Üstad Bediüzzaman beliriverir. Çelik-çavak hareketleri ile Türkiye'nin dört bir bucağında açılmış olan yurtları, okulları, kursları dağdan kaya koparıyor gibi kucaklayıp, selin önüne koyar.. ve bu sayede sel durur; orada bir baraj oluşur ve her taraf eski hâlini alır. Rüyayı tabir etmeme gerek yok zannediyorum. Hıçkıra hıçkıra ağlayarak anlattı o zat bana bu rüyasını.

Evet, Anadolu'da ve hususiyle Güneydoğu'daki azgın bir şekavetin yegâne çaresi eğitim ve kültürdür. Aksi hâlde, bu iki toplumu birbiriyle bütünleştirecek, birleştirecek ortak paydalar bulununcaya, bulunduktan sonra da onların üzerinde anlaşılıncaya kadar problemler devam edeceğe benzer…

Keşke, ekonomi, güvenlik vs. alanında yapılan uygulamalar gibi, gerçek çözüm adına, ortaya konan bu teklifleri de devlet destekleyebilseydi..!

Zannediyorum hem daha kısa zamanda hem de daha kalıcı ve köklü çözüme gidilebilecekti. O günlerin uzak olmaması dileğiyle..

Düşünce, Aksiyonun Bir Buudu mudur?

Düşünce aksiyonun bir buudu olarak kabul edilebileceği gibi, bazı yönleriyle onun önünde de olabilir. Evet, düşünce sessiz bir aksiyondur ve hayata tatbik, amel, hamle mânâsındaki aksiyonun önündedir. Çünkü düşünce, aksiyondan daha derin ve daha engindir.

Değişik platformlarda Müslümanlar, hizmete ait meseleleri oturup konuşuyor ve değişik kararlara varıyorlar. Yani her meseleyi meşveret ediyorlar. Bazıları da okulda, yurtta, evde, çarşıda farklı işlerle de meşgul oluyorlar. Aklınıza gelebilir ki, acaba ikinciler, birincilerin bir adım önünde mi?. Hayır, meşveret, işlerin düşünce planında ele alınması, fizibilitenin yapılması demektir. Bunlar çok önemli şeylerdir ve kat'iyen toy dimağların, tecrübesi ve bilgi birikimi olmayan insanların yapacağı şey değildir. Öyleyse hamle öncesi bu işlerin planlanması, uygulamadan geri olmadığı gibi, ileridir bile denebilir. Hatta, hareket planında bir işi gerçekleştirenlerin yaptıkları şeyler; başyücelerin ortaya koyduğu stratejiler, fizibiliteler, plan ve projeler yanında çok sönük kalabilir. Meselâ, savaş esnasında orgeneraller, korgeneraller çok iyi savaşçı olmalarına rağmen, silâhı eline alıp savaşmazlar. Cephe gerisinde kalıp askerî stratejiler üretirler.. onların verdikleri kararlarla bir savaşın, binlerce askerin hatta bir milletin, bir devletin kaderi belirlenir.

Dolayısıyla, bu komutanlar kadrosunun, yapageldikleri işler hafife alınamaz. Hatta düşman cephenin ilk planda hedefi bu kumandanlardır. Onların yok olması, ordunun yok olması mânâsını taşır ve bu da düşman adına galibiyet demektir. Onun için savaş esnasında komutanlar sıkışırsa, rütbelerini söker, er veya astsubay elbiseleri ile meydana atılırlar. Çünkü onlar ne kadar büyük görünürlerse o kadar boy hedefi sayılırlar.

Netice itibarıyla, yukarıda arz etmeye çalıştığımız gibi düşünce, aksiyonun çok çok önünde ve üstündedir.

Medrese - Tekye - Kışla

Mesleğimizin esasları olması sebebiyle medreseyi, tekyeyi ve kışlayı çok seviyorum. Evet, bunları hem dinî ilimleri hem müspet ilimleri hem de kâinata

ait meseleleri şerh ve izah etmesi yönüyle bir vâhidin iki yüzü gibi görüyorum. İnsanı insanlık semalarına çıkartan ruhu esas alıp, onu geliştiren tekyeyi, mânâsıyla, muhtevasıyla ve bütün derinliğiyle ayrı bir alâka ile karşılıyorum. Kışlayı, disiplini hayatın vazgeçilmez bir buudu olarak ele aldığı, hatta bunu insanın fitratının bir yanı hâline getirdiği için seviyor ve kendime çok yakın hissediyorum.

Sahabe ile Beraber Olabilmek İçin...

Hazreti Osman, Abdurrahman İbn Avf vs. gibi servet sahibi nice zenginler, Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) döneminde rahat ve rehavet içinde yaşayabilirlerdi. Ama yaşayamamışlardı. Evet, onlar kumların üzerinde herkes gibi yatıp kalkmayı, bir kuru ekmekle karın doyurmayı tercih etmiş, *"Dünyadaki hayatınızda bütün güzel şeylerinizi harcadınız."*[39] âyetinin tokadından şiddetle sakınma mülâhazasıyla bunları ahirete bırakmışlardı.

Şimdi, devran döndü, bize geldi. Bütün cazibesi, süsü ve ziyneti ile dünya hayatının bizi çağırıp bağrına bastığı günümüzde, bizlerin "Biz burada doymak için değil, tatmak için varız.. doymayı öbür âleme bırakıyoruz.. İslâm'a omuz verilmesi gerekli dönemde bedenî hazları terke karar vermişiz, kalb ve ruhun derece-i hayatına ulaşmak hedefimizdir..." diyerek, tıpkı Hazreti Osmanların, Abdurrahman İbn Avfların yaşadıkları hayatı her şeye rağmen deyip iradî olarak tercih etmeliyiz.

Aksi hâlde ötede, onlarla beraber bulunmak bir hayli zor olacaktır. Hem, inanç, duygu, düşünce ve fedakârlık çizgisinde sahabe ile buluşmadıktan sonra, onlarla aynı safta haşr u neşr olmak nasıl mümkün olacak ki?..

Sorumluluk Yüklenme

Geçenlerde kendileri ile tefsir, fıkıh, hadis okuduğumuz arkadaşlarla bir araya gelmiştik. İhtimal hepsinin düşüncesi adına bir sözcü ayağa kalktı ve "Üzerimizde o kadar hakkınız var. Size karşı bu hakkımızı nasıl ödeyecek ve sorumluluğumuzu nasıl yerine getireceğiz?" dedi. Cevaben dedim ki: "Hayır! Yüzlerce defa hayır! Kat'iyen benim sizin üzerinizde bir hakkım söz konusu olamaz. Vâkıa, sizin öyle düşünmenizde bir mahzur yoktur ve öyle düşünmekle Allah karşısında hata işlemiş olmazsınız ama ben, böyle bir şeyi değil düşünmek, aklımdan bile geçirsem, en büyük haksızlığı irtikâp etmiş olurum."

Evet, sorumluluğumu yerine getirirken, başkalarına sorumluluk yükleyemem. Herkes ne biliyor ve ne kadar biliyorsa, onu öğretmekle mükelleftir. Aksi hâlde insan, âyet[40] ve hadislerde,[41] "zecr" ifadeleriyle anlatılan hakikatleri ketmetme durumuna düşer ki, Allah böyle bir âkıbetten hepimizi muhafaza buyursun.!

Evet, düşüncelerin tashihi bence çok mühimdir. Zira amelde sırat-ı müstakîme ancak doğru düşünce ile ulaşılabilir.

Taklit ve Şuur

Taklit, her ne kadar iman ve imana müteallik hususlarda bir ölçü kabul edilse de, amel ve muamelâtta aynı şekilde düşünmek zordur. Çünkü amel, hele ibadetlere yansıyan şekliyle bütünüyle şuur demektir.. daha doğrusu öyle olmalıdır. Benim başımdan geçen bir hâdise var ki, bunu zaman zaman hatırladığımda kısmen güler, kısmen içine düştüğümüz şuursuzluktan dolayı ağlarım.

Bir hac esnasında, Kâbe'nin üst katlarında M. Ali Hoca'yla birlikte oturmuş metafta tavaf edenleri seyrediyorduk. Kâbe'nin, zemzem tarafında; Suudluların yaptıkları ahşaptan bir minber bulunuyordu ve üzeri de branda ile kapatılmıştı. Kapalı şeyler mehâbet arzettiğinden midir nedir, M. Ali Hoca'ya "Şimdi şeytan birini yoldan çıkarır da gelir minbere elini sürer ve arkadan gelenler de tıpkı Hacerü'l-Es'ad'a olduğu gibi, onda da bir keramet vardır deyip, ellerini sürmezler mi?" demeye kalmamıştı ki oradan geçen birisi, elini ardından yüzünü minbere sürüvermez mi?. Ve arkadan gelenlerin çokları "Aslı-faslı var mı?" demeden minbere ellerini, yüzlerini sürmeye başladılar. Şimdi güler misin, ağlar mısın? Demek ki insanların ibadet eksenli yanlışlıklara kayması daha çok olabiliyor.

Şimdilerde de bazılarını görüyorum, benim namazda bazen heyecanlarımı tutma gayretime rağmen tutamadığım anlarda yaptığım hareketleri yapıyorlar. Yani, ben içimdeki vesveseleri ve namazın huzuruna muhalif düşünceleri bir kenara atmak için gayriihtiyarî bazı hareketlerde bulunuyorsam takliden bazı arkadaşların da aynı hareketleri yaptıklarını görüyorum. Hâlbuki herkesin şeytanla mücadele şekli farklıdır. Namaz içinde bana gelen vesveseler sana gelmiyor olabilir! Dolayısıyla ben, namazdaki derinliğime göre, başımı değil kendime hâkim olamayıp yumruğumu bile sallayabilirim. Veya hayal hânemin genişliğine göre, şeytanın farklı taarruzlarına karşı farklı farklı şekillerde

mücadele edebilirim.

Şimdi burada esas olan şudur: Biz, namazı *"Beni nasıl namaz kılıyor görüyorsanız öylece kılın."*[42] buyuran Nebiler Serveri'nin vaz'ettiği ölçüler içinde kılmakla mükellefiz. Biz dini ve tüm dinî değerleri kendi orijini ile muhafaza etmeye mecburuz. Bu açıdan arkadaşlarımız çok dikkat etmelidirler. Aksi hâlde, Allah: "Nereden çıktı bu baş sallamalı namaz?" diye sorabilir ve Rabbin huzurunda hacaletten iki büklüm oluruz. Kaldı ki, nice vecd ve mevâcîd insanları var ki, namaz içinde bir pervane gibi dönebilirler. Evet, ben böylelerini gördüm. Namazda kendinden geçmiş, bir meczup Mevlevî gibi dönüyor. Şimdi o dönüyor diye biz de mi döneceğiz? Rica ederim, bu ve buna benzer şeyler iradî ve kastî olmadığında günah sayılmasa da, iradî olduğunda mutlaka mesul oluruz.

Sonuç olarak taklidin her çeşidinden olabildiğince sakınıp, tahkikin zirvelerine çıkma her zaman hayatımızda belirlediğimiz hedef nokta olmalı. Hele bu niyeti bir yapalım, peşinden azim ve kararlılıkla yola düşelim, bakalım "Mevlâ görelim neyler, neylerse güzel eyler."

"Dini İnceleme İhtiyacı Duyuyorum"

Günümüzde Kur'ân'a gönül veren insanlara Allah (celle celâluhu) öyle güzel işler gördürmüştür ki, zannediyorum bu iş takılıp bir yerde kalsa ve daha başka hiçbir şey yapılmasa, bu hayırlı hizmetlerle milyonlarca insan Cennet'e girebilir. Yani Allah o engin lütfu ve merhameti ile, nâm-ı celil-i Muhammedî'nin dünyanın dört bir yanında bayrak açması için gayret gösteren bu arkadaşları bütünüyle Cennet'ine koyabilir...

Buna rağmen, arkadaşlara bakıyorum da, hâlâ hepsi çok heyecanlı, hırslı ve gayretli. Öyle ki, başarı ile neticelenen her hizmet, onlarda daha bir hizmet aşkının canlanmasına vesile oluyor.

Evet, Allah'a hamd ü senalar olsun; onların bu gayretleri neticesinde, bu ülkede çok şeyler aşıldı. Dün husumetten başımızı kaldırıp, etrafımıza bakamıyorduk. A'dan Z'ye sanki herkes bize düşmandı. Şimdi öyle mi ya!. Bu heyet-i âliye âdeta bir cazibe merkezi hâline geldi. Herkes, bizim kendilerine doğru atacağımız bir adımı bekliyor. Bugüne kadar olan yanlış davranışlarından dolayı da özür diliyor. Yaptıkları yeni teşebbüslerde, bizden destek bekliyor. Hatta senelerce dine, imana düşman tavır takınan birisi,

“Bugünlerde dini yeniden inceleme ihtiyacı duyuyorum Hocam’a selâm söyleyin.” diyor.

Evet, bütün bunlar gerçek.. ama, hiç kimse bunlardan kendine bir pay çıkarmasın. Bunlar Rabbimiz’in bize lütuf ve ihsanları. Ve ben, bu lütuflar karşısında sertliğini koruyacak, hakikate karşı mukavemet edecek tek bir gönül düşünemiyorum. Bütün ruh u canımla inanıyorum ki bir gün bütün gönüller durumlarını bir kere daha gözden geçirecek ve gerçeğe yöneleceklerdir. Yeter ki bu işi Mevlânalar gibi, Yunuslar gibi temsil edebilelim.. temsil edip takılıp yolda kalmışlara, rehber olalım.. onların ellerinden tutup kaldıralım ve onlara evc-i kemal-i insaniyete çıkan yolları gösterelim. Eğer biz bunu yapabilir, bu baldan bir kere de onların tatmalarını sağlayabilirsek, göreceksiniz “Parmağım aşkın balına, bandıkça bandım bir su ver.” diyecek ve bu yoldan bir daha da ayrılmayacaklar.

Deli İstiyorum!

Sevgiyi sev, nefretten nefret et. Allah sevgisiyle öyle delir ki onun yanında başka hiçbir cazibe bakışını bulandırmasın, başını döndürmesin ve dengeleri aşacak hâle gel. Hatta dengelere baş kaldır. Bir Mevlâna gibi “insanlık” de, kendini unut. Bir Bediüzzaman gibi “insanlık” de, kendi zevklerinden sarf-ı nazar et![43] Evet, hayatı unut.. evlâd ü ıyâli unut.. kendini aşmışların yolunu tut ve kurtul.

Peygamber Efendimiz’in farklı görünüşüne gelince, onu, Mevlâna’nın yaklaşımıyla ele almak uygun olur zannediyorum; Mevlâna, Şems-i Tebrizî ile karşılaşınca, Şems-i Tebrizî ona sorar: “Bayezid-i Bistâmî mi daha büyüktü, yoksa Allah Resûlü mü?” Hazret cevap verir: “O nasıl söz! Allah’ın Resûlü’nden büyüğü mü olur?” “Ama, nasıl oluyor da Allah’ın Resûlü مَا عَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ يَا مَعْرُوفُ Yani *‘Seni hakkıyla bilemedik ey Mâruf!’*[44] demesine mukabil, Bayezid-i Bistâmî سُبْحَانَكَ مَا أَعْظَمَ شَأْنِي ‘Kendimi tesbih ederim, şânım ne yüce!’[45] diyor.” Mevlâna tebessüm ederek der ki, “İnsanlığın İftihar Tablosu’nun kovası o kadar büyüktü ki, tıpkı ummanlar gibiydi. Mârifet adına ne denli dolarsa dolsun denge bozulmuyor ve taşma olmuyordu. Diğerine gelince, kabı dar olduğundan hemen az bir şeyle taşabiliyordu.”

Evet, İnsanlığın İftihar Tablosu'nun öyle bir kabı vardı ki hangi dünyevî engel önüne çıkarsa çıksın Allah'la münasebeti açısından hiç zaafa düşmeyecek, hiçbir zaaf göstermeyecek ve misyonunu yine hakkıyla eda edecekti.. hem de en büyük insanlar gibi. Estağfirullah, ne büyük insanı; büyük insanlar O'nun kapısında kul bile olamaz.

Ama bize gelince, biz bir kapının kilidini açmakla meşgul olurken, zannediyorum bir başka kilit karşımıza çıksa ne yapacağımızı şaşırır kalırız. Bu konuda aşmışlıkla, aşmamışlık birbirine karıştırılmamalı. Bu iki şeyi birbirine karıştırmak, netice itibarıyla her şeyi karıştırmak demektir.

Evet, Şark'ı bilmez, Garb'ı görmez nâdânların yarım yamalak bilgileriyle böyle bir ruh hâletini anlamak mümkün değildir. Bu iş, gönül enginliği içinde Allah'ı duymuş, böyle bir duymayı irfan hâline getirmiş, irfan duygusunu muhabbetle bezemiş ve muhabbetini aşk u şevk enginliğine ulaştırmış babayiğitlerin kârıdır.

Ben bütün dengelere başkaldırarak, başkalarının arkalarından koştuğu şeyleri ayağının ucuyla bir kenara itecek, İnsanlığın İftihar Tablosu'nun beyanı içinde dininden, diyanetinden dolayı kendilerine deli denilecek 5-10 insan istiyorum. Kendini hiç düşünmeyen, makam, mansıp, şan, şeref, şöhret, para, evlâd ü ıyâl demeyen 5-10 insan. N'olur Allahım! Senin hazinelerin geniştir. İsteyene istediğini ver; bana da bu ölçüde 5-10 insan. N'olur Allahım…

Temkin

Dünya giderek küçülüyor. Moda tabirle globalleşiyor. Telekomünikasyon ve ulaşım vasıtalarının gelişmesi neticesinde bu hâle gelen dünyada, süper güçlerin varlığını her yerde hissettirme, sözünü her mekânda geçirme çaba ve gayreti içinde. Devletlerin idare şeklinden, idarî mekanizmayı ellerinde bulunduracak kadroya varıncaya kadar bu süper güçlerin dünyada karışmadığı ve tabiî ki bu anlamda karıştırmadığı yer yok gibi. Ancak bu arada, Türkiye, Mısır, Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Güney Afrika Cumhuriyeti gibi bazı ülkelerde, ister din eksenli öze dönüş, isterse ırkı merkez kabul eden arayışlar neticesi meydana gelen siyasî veya gayrisiyasî pek çok gruplaşmaların olduğu da bir gerçek. Bu gruplar, tabandan güç ve kuvvet alarak ve onların destekleri ile siyasî, idarî ve kültürel alanlarda birçok organize faaliyetlerde bulunmaları artık malûm-u âlem.

Şimdi, bir vâkıa olarak karşımızda duran bu oluşumlara karşı, süper güçlerin tavrı tamamen menfaat ilişkilerine dayanmakta. Yani bu yeni oluşumlar mevcut hâlleriyle, menfaatlerini zedeliyor ise, insan hakları, demokrasi vs. –ki yıllardan beri pek çoğunun dilinde pelesenk bu kavramları– hiç dinlemeden her çeşit müdahalede bulunabilir. Körfez Savaşı bunun en canlı örneğidir. Fakat bu gelişmeler hangi yol ile olursa olsun, şayet önlenemeyecek seviyede ise, o zaman da bu insanlarla şimdiden münasebet kurmaya başlar ve bir diyalog zemini oluşturur.

Ne yapacağız o zaman? Bence din, vatan, ülkü… deyip ülkelerine hizmet eden ve bunu hayatın her kesimine yayma çabası içinde bulunan bu gruplar, sabır ve güvenle hareket etmeli, yanlış anlamalara meydan verecek şeylerden kaçınmalıdırlar. Böylece bir taraftan bu hayırlı faaliyetlerini hiçbir engel ile karşılaşmadan, daima artan bir hızla devam ettirirler, diğer taraftan da kendilerinden sonra gelecek nesillere iyi bir zemin, müsait bir atmosfer hazırlamış olurlar.

Zevk

Geçenlerde bazı arkadaşlar "Şu içinde yaşadığımız zaman ve mekân diliminde hizmet etmekten çok zevk duyuyoruz." dediler. Bu sözler, bana أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُونَ Yani *"Dünya hayatınızda bütün güzel şeyleri harcadınız, onların zevkini sürdünüz. Bugün ise yeryüzünde haksız yere büyüklük taslamanızdan ve yoldan çıkmanızdan dolayı alçaltıcı bir azap göreceksiniz."*[46] mealiyle vereceğimiz âyeti hatırlattı. Evet, acaba arkadaşların ifade ettiği türden bir zevk duyma, Allah yolunda hizmetten alınacak olan sevabın burada yenip bitirilmesi midir? Dolayısıyla da uhrevî saadet ve uhrevî mutluluğumuz adına aleyhimize olan bir husus mudur? Doğrusu ciddî endişelerim var.

Ayrıca, bugünkü ortamda, milletimize hizmet etmekten daha kolay bir şey de yok diye düşünüyorum. Zira Türkiye'de, Edirne'den Kars'a kadar nereye giderseniz aynı düşünce ve aksiyon çizgisinde birleşen insanlarla, hem de yüzlercesi-binlercesi ile karşılaşmanız mümkündür. Hatta sadece Türkiye'de değil, dünyanın dört bir bucağında böylesi arkadaşlarla her zaman karşılaşabilirsiniz. Ben 50'li yılların sonunda Edirne'de imamlık yaparken,

ziyaretime gelen bir dostumun sözünü hatırlıyorum da ve “Nereden nereye?” diyorum. O arkadaş bana “Günlerdir Trakya’da dolaşıyorum. Bu üç koca vilâyette namazında-niyazında ancak bir-iki genç gördüm.” demişti. Şimdilerde öyle mi ya? Talebesinden esnafına, köylüsünden kentlisine, kadınından erkeğine, işçisinden memuruna, bürokratından parlamenterine varıncaya kadar binlerce insan, hem de İslâm’a gönülden inanmış olgun insan var.

Dolayısıyla böyle bir manzara karşısında coşmayan bir insanın kalbî hayatında bir arıza var demektir. Ama, bu güzel manzaranın oluşumunda bizim rolümüz nedir? Her şeyin Allah’tan olduğuna inanmıyor muyuz yoksa? Böyle bir atmosferde canla başla koşturmaktan zevk alıp, canla-başla koşanlar, –Allah muhafaza etsin!– şartların bütün bütün aleyhimize cereyan edebileceği günlerde aynı aşk ve şevkle hizmete koşmayacak ve aynı zevki duymayacaklar mı acaba.?

Evet, kalb balansının çok iyi ayarlanması lâzım. Zevk almak esas ve hedef değildir, olmamalıdır da. Günümüzün hak erleri ve sahabe vilâyetini temsil eden bu yiğitler, her hâlükârda vefa ve sadakat içinde vazife bildikleri Allah’ı, Peygamber’i anlatmaya, anlattıklarını yaşamaya devam etmeli ve mutlaka kalb balanslarını iyi ayarlamalıdırlar.

Yönetici ve Sorumluluk

Allah Kur’ân’ında يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ *“Her insan topluluğunu imamları ile birlikte çağıracağımız gün...”*[47] buyuruyor. Bu âyet kâmil mânâda peygamberleri anlatmakla beraber, aile reisinden devlet başkanlarına kadar uzayan bir çizgide, hemen her seviyede insana işaret etmektedir. Yani ahirette herkes bölük bölük ve öbek öbek kendi liderlerinin, imamlarının, önderlerinin arkasında, müntesibi bulunduğu peygamberin cemaatine katılacaktır.

Dine hizmet eksenli sivil yapılanmalar için de aynı şey geçerlidir. Bu âyetin işaret ettiği şekilde, herkesin önlerinde yöneticileri ile beraber, Hazreti Muhammed’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ümmetine katılacakları ümit edilir. Zira âyette كُلَّ أُنَاسٍ deniliyor. كُلَّ kelimesi أُنَاسٍ kelimesine muzâf olmuş. Dilin hususiyeti açısından böyle durumlarda, bahsi geçen şeyin en küçük fertleri bile o hükmün içine girer. Öyleyse bu ifade küçük-büyük, kadın-erkek yönetici konumunda bulunan her insanı içine almaktadır.

O hâlde, Allah yolunda hizmet dairesi içinde yer alan hele hele hasbelkader kendisine mesuliyet yüklenen herkes, vazifesine çok dikkat etmeli, toplumunun hukukunu gözetmeli ve muhafaza etmeli ki, yarın Rabbisinin huzurunda kendi hesabını vermekten öte, bir de arkasındakilerin hesabı ile iki büklüm olmasın.!

Sürekli Aksiyon

İman ve Kur'ân'a gönül veren hemen herkes çok iyi bir plan ve programla sürekli çalıştırılmalı ve kat'iyen oturmalarına, oturup nefisleri ile baş başa kalmalarına imkân ve fırsat verilmemelidir. Zira bir yerde oturup tembel tembel düşünenler hep karanlık düşünür, karanlık konuşur, fitne ve fesada açık yaşarlar. Aksiyon içinde düşünenler yani bir yandan canla-başla koşarken, öte yandan yeni yeni projeler üretenler, plan ve programlar yapanlar ise aydınlık düşünür, aydınlık konuşur, silm ve selâmetin, aşk u şevkin temsilcisi olurlar.

Evet, sizler kıyıda-köşede birikmiş paranızı nasıl âtıl bırakmaz, onu değerlendirme cihetine gidersiniz. Öyle de insan enerjisi kullanılmayıp boş ve âtıl kaldığında kendi aleyhine işler. Onun için tıpkı paranız gibi, enerjinizi de değerlendirme yollarını arama mecburiyetindesiniz. Öyle ise inanan insanlar olarak biz âtıl olamaz, tembel tembel ve miskin miskin oturamayız.. oturamayız zira, mü'min olmanın temel özelliği aksiyon öncelikli düşünce insanı olmaktır.

İslâm ve İnanç - Amel Münasebeti

İslâm'ın biri inanç, diğeri de amel olmak üzere iki yanı vardır. Bunlar eskilerin ifadesiyle birbirinin "lâzım-ı gayr-ı mufârıkı" yani ayrılmaz parçalarıdır.

İnanç; dinî literatürdeki ifadesiyle itikat, aksine ihtimal vermeyecek şekilde inanma demektir. Meselâ, Allah, Hazreti Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem), Kur'ân, ahiret vb. inanılması gerekli olan inanç manzumesindeki şeylere, aksine ihtimal vermeyecek şekilde inanma, her mü'mine mükellefiyet olarak yüklenen hususların başında gelir. Bizler böyle bir inanç seviyesine ulaşabilmek için, elimizden gelen her şeyi yaparız; daha doğrusu yapmamız gerekir.

Amele gelince; Kur'ân'ın ifadesiyle "amel-i sâlih" yani eksiksiz, kusursuz, arızasız iş, bu da inancın yanında İslâm'ın ikinci önemli unsurudur. Meselâ, ibadet, bu konuda "olmazsa olmaz" deyimi ile ifade edilebilecek bir yere

sahiptir. Namaz, oruç, hac, zekât gibi yükümlülüklere ibadet, bunları yapmaya ubûdiyet, yapana âbid, ibadet yapılan Zât'a da Mâbud denir ki bu kelimelerin hepsi de aynı kökten gelmektedir.

İbadetler, itikada ait meselelerin bir yönüyle blokajı, bir yönüyle de onları inkişaf ettiren fakülteler gibidir. Zira ibadet olmaz ve günümüzde çok yaygın bir kanaate göre hareket edilerek, din vicdanlara hapsedilirse –hafizenallah– inhiraf edip mahvolma ve tabiî ki bunun neticesi olarak dünya ve ukbâ hayatını kaybetme kaçınılmaz olur. Evet, insanın, değişik kaymalarından korunması ve inancını sağlama bağlaması ancak ibadetle mümkündür. Bu açıdan, rahatlıkla denilebilir ki, bir mü'minin kendi olması ve özüyle bütünleşmesi ancak ibadet ile olabilir. Kant'ın "Allah nazarî akılla değil, amelî akılla bilinir." tespiti de bu hükmü doğrulama istikametinde söylenmiş olduğu kabul edilebilir.

Evet, insan ilmî araştırmalar neticesi Allah'a iman edebilir ama bu nazarî bir imandır. Onun gerçek imana dönüşmesi ve imanla hedeflenen seviyeye yükselmesi, ancak ibadet ü taatle gerçekleşebilir. Bu açıdan denebilir ki, ibadet, tabiatının bir parçası hâline gelmeyen ve onda derinleşemeyen bir insanın kayması ve yoldan çıkması daima melhuzdur. Ve buradan hareketle, "İnanıyorum ama içki de içiyorum veya namaz kılamıyorum..." diyen insanların teminat kordonlarından birinin kopuk olduğunu söyleyebiliriz. Bu kişiler sözlerinde sadık iseler, imanlarını amel ile desteklemeli, yapageldiği ibadetlerle Hak kapısının azat kabul etmez kulları olmalıdır ki, gerçek ve hakikî anlamda iman etmiş olsunlar.

Bu sebeple 20. asrın, 21. asrın münevver gençleri, tamamıyla fiziğe ait dünyalarda bile metafiziğe açılan kapılar aralamalı, nazarîden pratiğe yönelmelidirler. Fizik laboratuvarından metafiziğe yani medreseden tekyeye bir yol vurup gerçeğe ulaşmanın her yolunu mutlaka denemelidirler. Aksi hâlde, Kur'ân'dan ve Resûlullah'tan asırları bulan gurbetimiz devam edeceğe benzer.

İrşad Ruhu

Müslümanlar dünyanın her yanına, Kur'ân'ı, Kur'ân düşüncesini, dinin güzelliklerini taşımaya talip olmalı. Bu yolda biz O'nun kuvvetiyle güçlüyüz. Gına O'ndan ve O'nun gınasıyla zenginiz. Hepimiz boynu tasmalı, O'nun kapı kullarıyız ve öyle kalmaya da kararlıyız. Süleyman Çelebi'nin ifadesiyle "Bir avuç dünya toprağına minnetimiz yok bizim…" ve şair Bâkî'nin ifadesiyle:

“Baş eğmeyiz edâniye dünya-yı dûn için
Allah’adır tevekkülümüz, itimadımız.”

Evet, bu uğurda bin defa ölüp dirilmeye –Allah’ın izniyle– hazırız. Yeter ki O’nun yüce adının ufkumuzda şehbal açmasını gerçekleştirebilelim. Âşıkıyız bu işin. Delisiyiz, mecnunuyuz imana ve Kur’ân’a hizmetin. Üstad’ın yaklaşımları ile, kimilerine mutlak iman,[48] kimilerine iman-ı kâmil,[49] kimilerine ihlâs-ı etem[50] yolunu göstermek ve kimilerine de iman panjurunu aralayacak şekilde bazı şeyler hissettirmek düşüncesindeyiz.[51] İnsanlar için illâ şu seviyede veya bu mertebede olacak şeklinde bir düşüncemiz yok, böyle bir talebimiz de yok. Hırs sayıyoruz bu kabîl düşünceleri. Hatta Allah’ın işine karışmak olarak nitelendiriyoruz. Bir taraftan herkesi kendi konumu içinde kabulleniyor, öte yandan da, ulaştığımız noktayı yeterli görmüyor ve “Daha yok mu Allahım?” diyoruz. Bu uğurda tıpkı Hulefa-i Râşidîn ve Osmanlılar’da olduğu gibi, başkaları ile boğuşmadan, iktidar, idare kavgası verme yerine sinelerimizde, dillerimizde “Lâ ilâhe illallah”, gönüllerimizin ilhamlarını, önümüze çıkan herkesin ruhuna boşaltma çabası içindeyiz. Böyle davranınca, mâşerî vicdanın bizi kabulleneceğini ve Allah’ın bize başarılar ihsan edeceğini ümit ediyoruz.

Hakikaten böyle miyiz? Genel düşüncemiz, tavrımız itibarıyla böyle olduğumuza inanıyoruz. Yalnız imana, Kur’ân’a hizmet yolunda bulunsa da gurur, kibir, mal, para, şöhret gibi boşluklara düşebilecek insanların var olabileceği de kat’iyen hatırdan çıkarılmamalıdır. Hatta böyleleri bazen temsil makamında da olabilir.. olabilir ve çevredeki insanlar, bu kişilere bakarak hakkımızda hüküm kesip biçebilirler. Vâkıa, onların yaptığı haksızlık ve suizandır ama temsil konumunda bulunan kişilerin yaptığına ne demeli!

Rabbim, iç ve dış değişikliklere uğramadan, başlangıçtaki düşünce, duygu, inanç safiyeti içinde hayatımızı hitama erdirmeyi hepimize nasip eylesin.!

Dünya ve Biz

Bizim dünya ile alâkamız, her yerde izzet-i İslâmiye’yi göstermek, temsil etmeye çalıştığımız elmas misali hakikatleri başkalarına da anlatmak, o aydınlık yolu onlara tanıtmak düşüncesine matuftur. İşte, bizim gözümüzün bir kenarıyla bazen dünyaya bir “nigâh-ı âşinâ” kılmamızın hakikî sebeplerinden bazılarıdır bunlar. Evet, biz, bu düşüncelerle Kasas sûresinde ferman edilen

“Dünyadan da nasibini unutma!”[52] beyanıyla tam mutabakat içindeyiz. Zira o âyet-i kerimede Kur’ân, *“Ahiret yurdunu ara!”*[53] derken اِبْتِغَاءٌ (ibtiğâ) fiilini kullanıyor ki, bu *“Bütün benliğinle ahirete yönel ve ahirete ahiret kadar değer ver!”* demektir. Bundan da anlaşıldığı üzere, ahiret için bütün imkânlar seferber edilmeli, *“Dünya için de nasibi unutma!”* esasına bağlı kalınmalıdır.

Siyaset ve Biz

Siyasî konular gibi, birçok insanı cazibesi altına alarak peşinden sürükleyen “geçici meseleler”, çoğu kez temel meselelerin yerine geçerek insanların gözlerini kamaştırabilir. Bu tür meseleler, insanların cismaniyetlerine ve beşerî mantıklarına, İmam Gazzâlî’nin tasnifi içinde “akl-ı meaş”larına[54] baktığından dolayı, onların başlarını döndürüp bakışlarını bulandırabilir. Ancak, hakikat itibarıyla bunların hepsi, gelip geçici şeylerdir. Gelip geçici olduklarından dolayı da, Çağın Büyük Dâhisi’nin ifadesiyle, onların binlercesi ebediyete bakmadığı ve değişmez bir keyfiyete sahip bulunmadığı için, bizim meselelerimizin zerresine mukabil gelemez.[55]

Biz, dünyaya ait bu tür meselelere, Arapça ifadesiyle “inhimak” diyebileceğim ölçüde içine dalmaz; bize ne kadar lâzımsa o kadar alâkadar oluruz. Yani sağ ayağımızı gayet sağlam olarak bize ait hakikatlere basıp, sol ayağımızla yetmiş iki millet içinde dolaşırken siyasetin hakkını da o cümleden olarak yerine getirmeye çalışırız.

Gayb Merakı ve Düşünce Ufkumuz

Öteden beri bana; “2000 yılında ne olacak?” veya “2010’da ne olacak?” vs. gibi sorular çok sorulmuştur. Cevabım hep şu olmuştur: İnşâallah 2000 yılında veya 2010 yılında daha çok insan, imanın yümün ve bereketiyle emniyet ve itminana kavuşacak.. daha çok insan vicdanında Cennet numunesi bir çekirdek taşıdığının şuuruna erecek.. daha çok insan “iki kere iki dört eder” kat’iyetinde Cennet’in varlığına inanacak.. kendilerini Cehennem’e götürecek davranışlardan gerektiğinden daha fazla sakınacak.. ve dünyada bir huzur toplumu, bir fazilet toplumu meydana gelecek...

Ben aslında bu soruların altında yatan gizli niyetleri ve asıl sorulmak istenen şeyleri anlamıyor değilim. Ancak burada anlaşılması gerekli olan başka bir şey var: Bizler yeryüzünde şu anda câri olan idarî, siyasî, askerî, iktisadî, içtimaî,

kültürel… bütün problemlerin temelinde insanın bulunduğuna ve problemlerin menşeinin, kaynağının insan olduğuna inanıyoruz. Bu itibarla da problemlerin çözümünün, ancak insanı ele almakla, hem de tekrar ber tekrar ele almakla mümkün olabileceğine inanıyoruz.

Evet, bu problemler siyaset yoluyla çözümlenebilecek cinsten değildir. Burada siyasetin yerini ve rolünü bütün bütün inkâr etmemekle beraber, onun her şey olmadığının da bilinmesi gerektiğini düşünüyorum. Hele ülkemizde dinî duygu ve düşünce adına kıpırdanış ve canlanışların altında, işgal ettikleri makamları, ya da alışageldikleri hayatı kaybedecekleri endişesini yaşayan insanların bulunduğu ve bunların ellerinin bizim nabızlarımızda olduğu düşünüldüğünde, işin ehemmiyeti daha da belirgin hâle gelir. Evet, onlar imkânâtı vukuat yerine koyup, dindar insanlar hakkında ihtimaller üzerine hükümler kesip biçecek ve ciddî rahatsızlık duyacaklardır ki, bunun aksini de ispat etmemiz mümkün değildir. Çünkü nefy ispat edilemez. Onun için mü'minler, kendilerine, davranışlarına, konuşmalarına çok dikkat etmek zorundalar. Bugün itibarıyla bizi, hatta gelecek nesli bile alâkadar etmeyen meseleleri, değil ağıza almak, belki hiç düşünmemek icap eder.

Kaldı ki bizler İmam Rabbânî[56] ve Bediüzzaman'ın[57] en büyük makam dedikleri rıza makamına talibiz. Yaptığımız tebliğ ve irşad faaliyetleri ile, Rabbimiz'in bizden razı olacağı hususunda vicdanlarımız iman ve itminan içinde. İşte Cennet'te bile yeni bir ufuk, ulaşılacak yeni bir merhale olan rıza makamına talip olan bizlerin, ne siyasî, ne idarî, ne askerî, ne de daha başka dünyevî şeylere talip olması düşünülemez.

Zaten şu anda bizler, zirvede bir azimle, insanların bütününü kucaklayıp herkese hakikî insan olma ufkunu gösteremediğimiz için üzgünüz! Bizler, "Evlenmeyi düşünmüyor musunuz?" sorusuna, "Ümmet-i Muhammed'in derdi bunu bana unutturdu."[58] diyen Üstad Bediüzzaman'ın düşünce ufkunu yakalayamadığımız için mahcubuz! Bizler Allah'ın yüce adını dünyanın dört bir yanına götürememiş olmanın hacaletini yaşıyoruz! Onun için bırakın, zirveleri talep etmeyi ve buna benzer düşünceleri! Siz ve biz yukarıda arzettiğimiz hususları gerçekleştirmeye çalışalım. Bu yolda, cehalete, fakirliğe ve ayrılığa savaş ilan edelim. Bilgiyi ilkokul seviyesinden başlayıp akademik kariyerin en son sınırına kadar her yerde hâkim kılalım. Yapacağımız iktisadî faaliyetlerle

fakirliğimize son verelim. Tefrika illetinin köküne kibrit suyu dökerek, bu milleti oluşturan ayrı ayrı unsurları, kristal avizenin parçalarını bir araya getiriyor gibi getirelim.

Evet, bizim bütün derdimiz, davamız budur. Bunun ötesinde başka şeyler arayanlar bir gün gelecek bu düşüncelerinden dolayı utanacak ve şimdilerde bazılarının dediği gibi "Sizi yanlış tanımışız, özür dileriz." diyecekler.

Yeryüzü Mirasçıları

Yeryüzü mirasçıları, Kur'ân'ın ifadesiyle Allah'ın salih kullarıdır.[59] Bunlar bir taraftan emir ve yasaklar doğrultusunda hayatlarına istikamet verir, diğer taraftan da şeriat-ı kevniyenin prensiplerine uygun olarak hareket ederler.

Yalnız benim âyetin ruhundan anladığım mânâ, yeryüzü mirasçılarının bilmediği, bilemediği yerlerin de mirasçısı olduğudur. Zira âyetin nazil olduğu dönem itibarıyla meseleye bakacak olduğunuzda, o gün İslâm'a sahip çıkanlar belli bir coğrafyada söz sahibiydiler. Bu ortamda Kur'ân'ın *"Yeryüzüne salih kullarım mirasçı olacak."*[60] demesi, yukarıda ifade ettiğim hakikati akla getirir. Demek ki Cenâb-ı Hak, ilmî planda bunu takdir buyurmuştur. Zamanla bu takdir, şehadet âleminde vukua gelmiştir ve gelecektir.

Dünya Tutkusu

Kutsî bir davaya gönül vermiş kimseler, bu dünyada ahireti kazanmak için bulunduklarını kat'iyen hatırlarından çıkarmamalıdırlar. İradeleri, hadisin ifadesiyle "dünya ve mâfîhâ" yani dünya ve dünyanın içindeki her şey, onlara koşa koşa, güle güle gelse bile, bu alperenler rahatlıkla "Git, bana lâzım değilsin!"[61] diyebilmelidirler. Zira, bu insanların şahsî açıdan ahiretlerini kurtarmanın yanında, başkalarına örnek olmaları da bahis mevzuudur ki, bu bence, birincisinden çok daha önemlidir. Bu açıdan bana göre İslâm davasını en önde temsil eden kişilerin, dünya ile ilgileri olmamalı.. ve bunların evleri, barkları bulunmamalı.. ay sonunu zor getirecek derecede maaş ile yaşamalıdırlar. Hazreti Ömer'in hilâfeti döneminde bir valisinin kendi evinin önüne yaptırdığı sundurmalığı yıktırdığını[62] hatırlatıp geçelim.

Uyuşturucu

Türkiye'nin yakın ve uzak planda kendini tehdit eden birçok problemleri var.

Bunlardan birisi ve belki de geleceğimiz adına en önemlisi uyuşturucu problemidir. Türkiye'nin uluslararası uyuşturucu trafiğinde de Asya ve Avrupa'yı bağlayan bir köprü olması bu meseleye ayrı bir ehemmiyet kazandırmaktadır. Ancak bunu değil de, gün geçtikçe yaygınlaşan uyuşturucu kullanımı ve hızla artan uyuşturucu bağımlıları mevzuunda, ilim-irfan ehline, bir şeyler söylemek ve hele hele eğitim müesseselerinde vazifeli bulunan müdür, öğretmen ve öğrencilerine bir hatırlatmada bulunmak istiyorum.

Bir tanıdığımızın çocuğu –şayet söylenenler doğru ise– uyuşturucu yüzünden vefat etti. İnşâallah o yavrucak imanla ahirete gitmiştir. Bence Cenâb-ı Hak belki o yavrucak ile Müslümanlara çok ciddî bir ders vermektedir. Zira millet, insanımızın ilim-irfan seviyesini yükseltme azminde olan eğitim gönüllülerine nihayetsiz güven içinde açılan okullara çocuklarını nice maddî fedakârlıklara katlanarak gönderiyor. Bu okulları cemiyetin içinde bulunduğu o korkunç anafordan kurtarıcı, bir sera gibi görüyor. Öyleyse buraların gerçek anlamda karantina altına alınması ve onların her türlü tehlikeden korunması şarttır. Bunun için de hiçbir fert ihmal edilmeden herkese sahip çıkılmalı, bu ve benzeri hâdiselerin zuhuruna sebebiyet vermemek için elden gelen her türlü gayret gösterilmeli, bu uğurda geceler gündüzlere katılarak çalışılmalıdır. Aksi hâlde hem halkın eğitim faaliyetlerine olan teveccühü kaybedilir, itibar kaybı söz konusu olur, hem de Rabbimiz'in şimdiye kadar olan lütuflarının kesilmesine davetiye çıkartılmış olur. Ve ardından Cenâb-ı Hak –ister şefkat, ister zecr, ne derseniz deyin– öyle bir tokat vurur ki, bunun altından kalkmamız imkânsız hâle gelebilir.

Hâsılı, bu müesseselerde çalışan ilk elden vazifeli öğretmenler, rehberler kendilerine teslim edilen nesle 24 saat içinde 25 saat mesai yaparak sahip çıkmalı, maddî-mânevî gelişmelerine riayet etmelidirler.

İniltiler

Bu günlerde çok yaralıyım. Çocukluğumda çok duyduğum "Bayram gelmiş neyime, anam anam garibem." dilimde vird-i zeban. Âdeta bir çeşit hicran yaşıyor ve hasret solukluyorum. Ne yapayım, benim de kaderim bu! Dine, milletimize hizmet yolunda bulunmanın beni çok çok sevindiren yanları olmuştur; olmuştur ama aynı ölçüde olmasa bile ağlatan yanları, ağlatan hadimleri ve anlayış kıtlığından duyduğum burkuntular da eksik olmamıştır.

Çok defa körkütük sağır firasetlere çarpmış, ters yüz olmuş ve kendi fıtratım rağmına hareket etmek zorunda kalmışımdır.. evet işte bütün bunlar benim hicranımdır. Fakat neylersin ve elden ne gelir? İnanın bana, bazen çözüm bekleyen ama çözmekten âciz kaldığımız problemler karşısında oturup bir çocuk gibi ağladığım oluyor.

Sizlerden ricam, Allah'ın üzerinize sağanak sağanak yağan lütufları aşkına, imana, Kur'ân'a hizmet yolunda bulunuyor olmanın gerekleri rağmına hareket etmeyelim. Vazife şuuru ve sorumluluk duygusu içinde Rabbimiz'in yolunda hizmette bulunup her türlü inhirafa karşı kapalı kalmaya çalışalım.

"Rabbin Kimdir, Peygamberin Kimdir..?"

Bir yolculuk münasebetiyle gittiğim hava alanında, günün ölçüleri içinde giyinmiş orta yaşlı iki kadın, beni tanıdılar. Tazim ve saygılarını öyle bir ifade ettiler ki, görseydiniz siz de şaşırırdınız. Yine bir yolculuk esnasında hosteslerden aynı saygıyı görmüş, onların dua talebi ile karşılaşmıştım. Hatta onların ısrarlı istekleri üzerine, kendilerine Dua Mecmuası'nı imzalayıp hediye etmiştim. Son günlerde bunlar ve bunlara çok benzeyen sayısız hâdiseler var ki, hepsi de milletimizin hoşgörüye ne kadar susamış olduğunu göstermektedir.

Aslında bunları sizlere intikal ettirmekle, bir hususa dikkatlerinizi çekmek istiyorum: Dün bu ülke insanlarının zihinlerinde, hususiyle de misallerde göstermeye çalıştığım kitle arasında, öyle bir Müslüman imajı uyarılmıştı ki, aman Allahım, tavsif etmeye diller varmıyor. Ama şimdi, Allah'ın bir lütfu olarak, o korkutucu imaj neredeyse bütünüyle silindi. Artık şimdilerde elit tabaka, aydın kitle arasında İslâm'ı ve Müslümanları kabullenmeler gayet tabiî kabul edilmekte. Zannediyorum, Türkiye'nin bu seviyeye gelmesinde, bu adanmış ruhların rolü çok büyük olmuştur. Evet, içtimaî hayatın bütün ünitelerinde gerçekleştirdiği faaliyetlerin, giyimden kuşama, ilimden spora varıncaya kadar, onların estirdiği genel havanın, bu neticenin elde edilmesindeki rolü inkâr edilemez. Zira eskiden herkesi kucaklayacağız deniyor ama aksi yapılıyordu. Müsamaha deniliyor, bağnazlıklar gösteriliyordu. Sevgi deniyor, yılan gibi ısırmadan geri kalınmıyordu... Bütün bunlar milletin canına yetiyordu ve tabiî herkes birbirine düşman kesiliyorlardı.

Oysa şimdi millet, daha başka beklentilerin içinde. Onun için adanmış ruhlar, bu beklentileri boşa çıkartmamalıdırlar. Öyle ki millet, gerçekten yaşatma

zevkiyle, yaşamadan vazgeçmeyi; onun neşesini, zevkini, hazzını ve bu mânâda gerçek hayatı onlarda görmeli ve kendinden geçmelidir. Ayrıca yaşatma sevdalısı bu insanlar, bu kabîl bir hayat tarzında, Süleyman Nazif'in ifadesiyle yüz, iki yüz, üç yüz hatta dört yüz sene ısrar etmeli; endişesi olanlar bu süre içinde, nabızları elli defa tutmalı ve her defasında da aynı şeyi almalılar.

Öte yandan, bu mübarek topluluk içinde yer alan her fert, Allah'a inanmış, saf, temiz, dupduru mü'minlerle münasebetlerini de gayet iyi ayarlamalıdırlar. Ayarlama derken "artistlik yapma", "aktörlük tavrı" takınma gibi şeylerden de fevkalâde sakınmalıdırlar. Dinde, gönüllerden gelmeyen şeyleri yapmanın adına, riyakârlık veya münafıklık denir. O bizden, bizim düşünce dünyamızdan fersah fersah uzaktır ve öyle olmalıdır.

Bu konuda bana, başkaları tarafından anlatılan bir vak'ayı arz etmek istiyorum. Çok eski yıllarda birisi gelmiş bana İslâmî cemaatlerden birisini sormuş. Ben de, "Onlar, ufkumuzda yalancı bir şafağın bile olmadığı dönemde, Edirne'den Ardahan'a kadar ülkemizin her tarafını köy-kent demeden dolaşarak kurslarla, yurtlarla, pansiyonlarla donattılar." demişim. Aradan bir-iki ay geçmiş. Bornova'da akşam sohbetleri sırasında yine aynı soruyu sormuşlar, ben yine benzer şeyler söylemişim. Belki aradan birkaç ay geçmiş o zat tekrar gelmiş, yine aynı soruyu sormuş. Ben de ilk söylediğime benzer şeylerle soruya cevap vermişim.

Bu meselenin bir de öteki yüzü var. –Bilmiyorum söylesem mi?– O zat benim, haklarında böyle konuştuğum cemaate gitmiş, dediklerimi aktarmış. İhtimal bu hususta ölçüyü tam anlamıyla kavrayamayan birisi benim için "Aktörlük yapıyor." demiş. İkinci ve üçüncü seferlerde de aynı şekilde cevap alınca "Bir insanın beni tanımadan, nereden geldiğimi bilmeden, farklı zamanlarda ne niyetle sorulduğunu bilmediği bir soruya hep aynı şekilde cevap verebilmesi mümkün değildir ve bu kat'iyen aktörlük olamaz." demiş.

Evet, bizim için temel ölçü, din ve diyanete, hangi yolla olursa olsun hizmet etmektir. Biz az veya çok bu uğurda katkısı bulunan herkesi, ama herkesi alkışlar, başlarımızı ayaklarının altına kaldırım taşı gibi koyabiliriz. Kaldı ki bu ölçüyü biz koymuyoruz ki?.. Allah ve Resûlü bu hususla alâkalı ölçüyü asırlar önce koymuşlar: *"'Lâ ilâhe illallah, Muhammedün Resûlullah' diyen herkes, bizim din kardeşimizdir."*[63] Ayrıca kabirde Münker-Nekir, *"Rabbin*

kimdir, nebin kimdir, dinin nedir?" diye soracak.[64] O sorular arasında falanı filânı kabul etme yoktur. Yani onları kabul etme iman esasları arasında değil. O hâlde ben, ne diye şu ya da bu sebeple beni tasvip etmeyen din kardeşlerime cephe alayım ki?

Hâsılı, herkes mü'min kardeşlerine bakış açısını yeniden ayarlamalı ve çevresine hep rahmet ve merhamet nazarıyla bakmalı. Çünkü hadislerde anlatıldığına göre, *Allah'ın o engin rahmeti ahirette öyle tecellî edecektir ki, şeytan bile: "Acaba ben de istifade edebilir miyim?" diye ümide kapılacaktır.*[65] Şimdi böyle bir rahmet enginliği karşısında, cimrilik yapma ve o cimriliği temsil etme bize yaraşmaz. Hem bize ne? Mülk O'nun, hazine O'nun, kul O'nun.. öyleyse herkes haddini bilmeli...

Söz buraya gelmişken bir düşüncemi arz ederek bu faslı da kapatmak istiyorum. 70'li yıllardan beri beni ve gönüllüler hareketini yakın plana alan ve yakaladığı her fırsatı değerlendirerek gammazlayan, hatta devlet ricalini iğfal eden ve bir gazetede sahibi olduğu sütunu çoğunlukla bunlara ayıran bir yazar bir gün "Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah" dese inanın bana, o gün benim için bayram olur. O şahsın bana yıllardan beri durmadan, usanmadan, yılmadan yapıp ettiklerini hiç önemsemeden onu bağrıma basarım. Evet, önemli olan o zatın Allah ile arasındaki düşmanlığı aşabilmesi ve O'na yakın olabilmesidir.

Tavzih

İnsanî normların çok çok üstünde, peygamberâne aşk, ümit, arzu, azim ve kararlılıkla hayatını sürdüren bir dava insanının hayal dünyasına girebilirseniz giriniz. Şunları göreceksiniz; bu tür insanların ufku çok engindir.. himmetleri çok âlidir.. hedefleri çok yüksektir.. ve bunlar aynı düşünce çizgisi, aynı hayat felsefesini paylaştıkları, arkadaşlarını hep ideallerindeki gibi görmek isterler. Hele kaderin yollarına su serpip kendilerine yakın kıldığı, kurbetin ve vuslatın şarabını her dem içenlerin, bu dünyanın dışına çıkmalarına asla tahammül edemezler.

İşte aşağıdaki sohbet, kurbet ve vuslatın, ülfet ve ünsiyet sebebiyle işe yaramaz hâle geldiği bir zaman dilimi ve o yüce kamete "Bitsin bu hayat ölümün kollarında." temennisi yaptıran bir ruh hâleti içinde ve tamamıyla dar bir daire içinde gerçekleştirilmiştir.

İman Davasına Gönül Vermişlerle Bir Hasbihal

Çok uzak yerlerden geldiniz. Bu kadar uzak mesafelerden benim gibi bir kıtmîri dinlemeye gelmeniz, çektiğiniz onca sıkıntı ve meşakkate değmediği bir gerçek. Bununla beraber, Rabbim niyetlerinizin derinliğine göre muamelede bulunsun..! Aşk u şevk ihsan etsin..! Geliş ve gidişinizi boşa çıkarmasın..!

Yıllardan beri bu türlü teklifler karşısında hep kendimi sorgulamışımdır. “Sen de kimsin, ne oluyorsun, ne anlatacaksın ki bu insanlara faydalı olasın?” İnanın hep böyle düşünmüş, böyle konuşmuşumdur. Ama hüsnüteveccühleri, yapılan onca ısrarı da aşamamış ve kendimi hep bu türlü kalabalıklar karşısında bulmuşumdur.

Bugün değişik bir ruh hâleti içindeyim. Hafakan ve feveranlarımın dorukta olduğu gün bugün. O açıdan, söyleyeceğim sözlerde sizleri rencide edeceğim endişesini taşıyorum. Sonra vicdan azabı çekerim diye de korkuyorum. Hatta bu düşünce ile sizlerin huzuruna çıkmama kararı vermiştim. Son âna kadar da bu kararımda ısrarlı idim. Ancak bazı arkadaşlar gelip ağladı, sızladı ve ne olur dediler... Ben de o kadar uzak mesafelerden gelen bu insanlara karşı ayıp olur, Rabbim sorarsa ne cevap veririm, düşünceleriyle işte huzurlarınızdayım. Evet, daha sonraları, vicdanımın bir yanını hep ısırıp duracağı endişesi ile iki büklüm karşınıza çıkma mecburiyetinde kaldım. Dolayısıyla konuşacağım şeylerde fikir insicamı olmayabilir.. ifadelerde rekakete girebilirim. Rabbinizin sizlere olan nimet ve lütufları aşkına beni bağışlamanızı dilerim. Aklıma gelen şeyleri, simalarınızın bana ilham edeceği hususları herhangi bir tertip ve tasnife tâbi tutmaksızın arz etmeye çalışacağım. Rabbim’in muvaffak kılmasını dilerim!.

Beklentiler ve Ötesi

Bazen çok küçük şeyler, insana çok büyük sevaplar ve hayırlar kazandırabilir. Beklediğiniz, hatta beklemediğiniz neticeleri, onunla bulabilirsiniz. Tıpkı dualarda olduğu gibi.. evet, Kur’ân’ın ifadesiyle مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ *“Ummadığınız yerden”*[66] hadd ü hesaba gelmez nimetlerle karşı karşıya kalabilirsiniz. Meselâ, sizler böyle uzun bir seyahat sonucu, aynı çizgide hizmet ettiğiniz arkadaşları görür ve değişik müesseseleri

ziyaret edersiniz. Bu vesile ile Rabbim imanınızı takviye eder, Kendi yolunda koşma aşk u şevkinizi artırır ve kalblerinizi telif eder. Zaten böyle bir dönemde, bu türlü takviyelere ne kadar ihtiyacımızın olduğu da izahtan vârestedir. İnşâallah Rabbim bu vesile ile bizleri yeniden keyfiyetin enginlikleri arasında dolaşan halis kullar hâline getirir.. getirir de kemmiyet mülâhazasını bırakır bir kere daha rıza-yı ilâhîyi esas maksat yapan insanlar hâline geliriz...

Ayrıca Cenâb-ı Hak, böyle bir araya gelme sayesinde, kendisiyle olan yakınlığımız, münasebetimiz açısından "Ne kazandık, ne kaybettik?" mülâhazalarını içimize yeniden hâkim kılabilir.. ve bizleri, dünyada-ukbâda faydalı olacak düşüncelere, amellere yönlendirebilir. Zira biz biliyor ve inanıyoruz ki, biz ne istersek isteyelim, Rabbim hakkımızda hayırlı olanı nasip edecektir. Meselâ, siz dua dua yalvarır, yakarırsınız; "Bana dünyayı ver Allahım!" dersiniz. Ama istediğiniz mânâda bir dünya sizin hakkınızda hayırlı olmadığı için, Rabbim sizi "kût-u lâ yemût"la yaşatır. Ama öte yanda, berzah hayatınızı Cennet hâline getirir.[67] Dahası, Cennet'te *"gözün görmediği, kulağın işitmediği, beşer kalbine hutur etmeyen nimetlerle"* sizi serfiraz kılar.[68]

Ve yine, "Allahım, salih çocuklar ihsan eyle." der, durmadan yalvarıp, yakarırsınız. Fakat, *"Evlâdınız ve mallarınız sizin için bir imtihan vesilesidir."*[69] âyetinin ifade buyurduğu hakikat açısından, Rabbim –ihtimal– o imtihanı kaybedeceğiniz için ya da bilemediğiniz sair hikmetlerinden dolayı, dünyada çocuk ihsan etmez. Ama ahirette Kur'ân'ın [70]وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ dediği, çevrenizde "lü'lü-mercan" gibi koşuşturup duran, baktıkça içinize inşirah veren çocuklar ihsan edebilir.

İşte bu misallerde olduğu gibi, böylesi seyahatler, harcanan paralar, katlanılan ve katlanılmak zorunda kalınan meşakkatler, sıkıntılar ve tabiî ki beklentiler.. sonra da aranılanı bulamamalar.. "Bunun için mi bunca yolculuk?" demeler. Ama ihtimal, Rabbim beklentilerinizin, arzu ve isteklerinizin çok çok ötesinde aklınıza, hayalinize gelmedik şeyler lütuf ve ihsan ederek sizi bir kısım sürprizlerle mükâfatlandırmıştır.

İlk Günler

İslâm'a hizmet, çok samimî duygularla, çok samimî hislerle başlatılmış bir

hizmettir. Mebdei yani başlangıcı itibarıyla çok hayırlıdır. Yanlış anlaşılmasın, bu tabir, bugünü itibarıyla şerdir ya da hayırsızdır anlamı taşımaz. Belki hâlihazırdaki durumu itibarıyla da iman hizmeti çok hayırları ihtiva etmeye namzet görünmektedir. İnşâallah gelecekte de büyük hayırlar bir bir zuhur eder.

Ne var ki ben, şimdilerin vaadettiklerini çok göremediğimden dolayı, geçmişi nazara verecek ve geçmişin kazandırdıklarını arz etmeye çalışacağım. Aslında bu, insanlığın kaderi ve beşerî bir realitedir. Allah Resûlü'nün hayatını siyer kitaplarında mütalâa edenler, o dönemde de "ilk"in "son"dan hayırlı olduğunu görmüşlerdir. Evet, İnsanlığın İftihar Tablosu'nun etrafında hâlelenen o "ilkler", bazen topraktan çıkan bir deri parçasını yıkayıp, ısıtıp, yiyorlardı. Ağaç yapraklarıyla beslenen insanlar da vardı o gün. Yedikleri bu şeylerden dolayı tıpkı koyunlar gibi tersleyen insanlara rastlamak da mümkündü o devirde.[71] Ve Allah Resûlü işte bu sahabeye diyordu ki: *"Bugün sıkıntılar, meşakkatler, zorluklar içindesiniz; ancak bir gün rahat edeceğiniz günler de gelecek. Fakat şimdilerde siz o günkü durumunuzdan daha hayırlısınız."*[72]

İşte aynen bunun gibi, bizler de, iman hizmetinin başlangıcında hayatlarını tahta bir kulübecikte geçiren ve ömürlerinin sonuna kadar da geçirmeye kararlı insanlar gördük. Günde bir defa kursaklarına sıcak bir çorba girince o günü bayram ilan edenleri müşâhede ettik. Çorbalarına katacak yağı bulamayanları, suyla pirinci kaynatıp çorba diye içenleri.. evet, inanın bana, biz işte böyle kahramanları gördük. Yatacağı döşeği olmayanlara, seyahat tutarı olan parayı hep başkalarından istemek zorunda olanlara, bahçelerde, bahçeler içinde kulübeciklerde ders yapmaya çalışanlara şahit olduk. Onlar hem böylesi mahrumiyet içinde hayatlarını sürdürüyor, hem de çok onurlu yaşıyorlardı. Bu arada hiç hediye kabul etmediklerini de kaydedebiliriz ki, böyle birisinin şahsî küçük bir hediyem için söyledikleri sözler hâlâ kulaklarımda tın tındır. "Yok kardeşim! Biz hediye kabul etmiyoruz. Hediye ile hizmet-i imaniye ve Kur'âniye'yi bulandırmak istemiyoruz." Hele bunların hizmet ederken, maaş, ücret, burs beklemeleri "imkânsız" kelimesinin bile karşılayamayacağı seviyedeydi. Böylesi beklentiler, onların hayatlarından mağrib-maşrık (doğu-batı) kadar uzaktı.

Elbette onların bu ilk dönemi, sizin içinde bulunduğunuz şu dönemden daha hayırlıydı. Hayırlıydı zira o günler bu günleri doğurdu. Şayet o dönemlerde arz

etmeye çalıştığım safvet olmasaydı ve onlar birer reşha gibi Cenâb-ı Hakk'a teveccüh edip onu aksettirmeseler idi, bugünkü yümün ve bereket olmayacaktı. İşte bu açıdan, bugünün nesilleri geleceğin fevvareler hâlinde berekete inkılâp edip çağlamasını istiyorlarsa, aynı safvet, aynı samimiyet, aynı ihlâsı yaşamak mecburiyetindedirler.

Ne Yapmalıyız?

O hâlde bana sorabilirsiniz; "Yeniden dönüp kulübelerde mi yaşayalım, bir öğün ve bir kap yemekle mi iktifa edelim?" Evet, böyle diyebilirsiniz. Ben de buna karşılık derim ki; "Ona ben karar vermeyeceğim. Ona karar verecek olan sizlersiniz. Fakat ben burada bir gerçeğin altını çiziyorum. Önemli bir hususu vurgulayarak onu sizlere anlatmaya çalışıyorum. Büyük doğumların, büyük oluşumların temelinde Asr-ı Saadet'in izdüşümü denilebilecek bir hayat tarzının olduğunu, olması gerektiğini anlatıyorum. Karınlarını dahi doyuracak bir şey bulamayan insanların, sırtlarına geçirecek bir paltosu olmayan kimselerin hâlini arz ediyor ve onların insanlığın kaderi ile nasıl oynadığını ifadeye çalışıyorum. Hiç unutmam, unutamam Hazreti Pîr-i Muğan, Isparta'da iken, Doğu'ya birisini göndermişti. O zat, halkın içinde otururken dizlerindeki yamaları göstermemek için, sırtına aldığı eski pardesünün etekleri ile onları kapamaya çalışıyordu. Onun pantolonu, ceketi böyle ise, yediklerini tahmin edebilirsiniz.

Evet, işte o dönemde etrafa saçılan ışıktan tohumlar, o tohumlar üzerine bina edilen büyük kompleksler ve dünyanın yedi bucağında açılan okullar, yurtlar, pansiyonlar, hep bu "ilkler"in izinden giden insanların gayretleriyle oldu. Onlar bu samimî zeminde, samimiyet soluklaya soluklaya yetişmişlerdi. Hüsrev Efendi, Hulusi Efendi, Mustafa Gül, Tahiri Mutlu, Sadullah Nutku, Bekir Berk, Zübeyir Gündüzalp, Mustafa Sungur, Abdullah Yeğin, Said Özdemir, Hüsnü Bayram, Bayram Yüksel, Ahmet Feyzi, Mehmed Feyzi... gibi kahramanlardan görmüşlerdi her şeyi. Dolayısıyla bu insanlar önlerinde örnek aldıkları kimselere göre şekil alıyor ve onların yaşadıkları hayatı yaşamaya özen gösteriyorlardı.. "Gidin!" denilen yere gidiyor, "Verin!" denilen yerde de veriyorlardı.

Gelelim Günümüze…

Zaman döndü dolaştı bize ve size geldi. Şimdi ibret alacak, ders alacak nesiller bizleri, sizleri takip ediyor. Evet, Kur'ân'ın, *"Peygamber'de sizin için alınacak örnekler vardır."*[73] buyurduğu ve geriden gelenlerin şahsî, ailevî, içtimaî hayat adına onu örnek aldıkları gibi, şimdi yeni yetişen nesillerin de bu hakikatten hareketle, sizleri örnek alacaklarını unutmamak lâzım. Yanlış anlaşılmasın, bunları ifadede tezyif kastı yoktur. Ne var ki bu bir vâkıadır. Arkadan gelenler daima öndeki insanları kollarlar. Yeme, içme, yatma, istiğna... gibi hemen bütün hususlarda öndekilere benzemeye çalışırlar.

Bu noktada sesimi yükseltip en tiz perdeden sizlere şöyle haykırmak geliyor içimden: Eğer bu mevzuda bizler, geçmişten ve daha ötede ashab-ı kiramdan ve günümüzde Hazreti Sahipkıran'ın etrafındaki talebelerinden gerekli dersleri alıp, hayatımıza tatbik edebilseydik, geleceğin çağlayanlarının şelaleler hâlinde İslâm lehine akıp, çağlayıp gideceğine rahatlıkla teminat verebilirdim. Ama eğer durum başka türlü ise, o zaman da kendimizi yeni baştan kontrol etmemiz, murâkabe ve muhasebelerimizi sıklaştırmamız gerektiği kanaatini mutlaka arz etmeliyim.

İstiğnanın Buudu

Evet, o aç, susuz, giysisiz insanlar, açtıkları küçücük evlerde "kira" parasını bile vermekten âciz kişiler; ceketlerini satıp veya hatırlarının geçtiği kimselerden borç alarak oturdukları evin kirasını ödeyen o kahramanlar sayesinde bugünlere geldik. Hatta sizin iyi bildiğiniz birisinin bile, hizmet için aldığı iki yüz lirayı, iki senede ödeyemediği söz konusudur. Nihayet bir gün borç aldığı şahıs, kendisine hatırlatarak; "O parayı risale alıp dağıtmak için almışsınızdır, isterseniz size hakkımı helâl edeyim." der. Kabul etmez. Çok net hatırlamamakla beraber zannediyorum, birisinden borç alarak o borcu öder. Zira o günkü düşünceye göre –ki bugün de hâlâ geçerlidir– "Al şu parayı, evin ihtiyacını karşıla." denmesi, bu insanlara karşı yapılmış en büyük hakaret sayılırdı. Hatta onlara küfür gibi gelirdi bu masumane teklif.

Şimdi bizim, o samimî oluşumu, işin temelindeki insanların safvet ve samimiyetleri ölçüsünde temsil ettiğimizi söylemeye imkân var mı? İhtimal bizim yaptığımız mini bir şablonculuk ve bir taklit. Ama bu ruh hâleti bile, tıpkı büyük deryaların büyük dalgaları gibi mâşerî vicdanlarda mâkes buluyor.

Evet, bugün dünyanın dört bir yanına hicret buudlu bir göç dalgası varsa, işte

bu “ani’l-merkez” güçten kaynaklanmaktadır. Bu gücün arkasında, arpa kadar bir şeyi hediye olarak kabul etmeyen Hazreti Bediüzzaman vardır. Hulusi Efendi, Zübeyir Gündüzalp, Mustafa Sungur, Bayram Yüksel, Abdullah Yeğin ve emsali dava erleri vardır. Hayatlarını Allah Resûlü’nün Suffe Ashabı gibi geçiren ve sahabe safvetinin temsilcileri olan kişiler vardır.

Ve Bugünler…

Ve bugünler.. bugünlerde de Cenâb-ı Hakk’ın lütufları sağanak sağanak başımızdan aşağı yağıyor. Ben hiç mübalağa etmeden, Rabbim’in bu tecellîlerini vicdanımda hissederek ve her kelimenin yerli yerinde kullanılmasına fevkalâde özen göstererek diyorum ki: Rabbimiz’in nimetleri boyumuzu aşkın, liyakat ve istihkakımızın da çok çok üstündedir. Bu kervana katkıda bulunanlara ve bu nimetler döneminin temsilcilerine şahsen ben, her gün kadın-erkek, çoluk-çocuk, genç-ihtiyar, esnaf-memur, tüccar-talebe deyip, hatta toplumun bütün katmanlarını tek tek sayarak dua ediyorum.. dua ediyor ve hiçbir kesimi dışarıda bırakmamaya özen gösteriyorum. Yer yer, zaman zaman, belde belde, ülke ülke, isimler zikrediyor ve şöyle yalvarıyorum Rabbim’e: “Kavlî, fiilî, hâlî iman ve Kur’ân hizmetine destek olanlara, el uzatanlara, maddî imkânlarını seferber edenlere rahmetin, inayetin, bereketin ve hıfzın ile mukabelede bulun Allahım! Lütuflarını onların başlarına sağanak sağanak yağdır. Gönüllerini, verme duygusuyla donat. Sonra bu donatmayı verme şeklinde gerçekleştir...” diyorum.. denmelidir de, zira gelecek, bir yönüyle bu anlayış, bu felsefe ve bu düşünce üzerinde umranlar hâline gelecek ve gelişecektir.

Eğer bizler o ilk dönemin sahabîleri ya da Hazreti Sahipkıran’ın talebeleri gibi samimiyet ve safvet içinde olmazsak, olup da onu koruyamaz ve devam ettiremezsek –ki ben şahsen koruyamadığım endişesi ile iki büklümüm– geleceği kucaklayacağımızdan söz edilemez. Evet, ehl-i dünya insanlar gibi görenek ve tiryakiliklerle israfa açıldığımız, evlerimizi onlar gibi dekore ettiğimiz, günde üç defa önümüze sofralar konduğu sürece; geleceğin umranlarını kurma, bahis mevzuu edilemez.

Öyleyse, hâlihazırdaki tablo, geçmişteki insanların ihlâs, samimiyet ve safvetlerine, Allah’ın bir lütfu şeklinde tecellî ettiği şeklinde kabul edilmelidir. Dilerim bu tecellîler devam etsin.! Etsin ama o biraz da sebepler planında

bizim hâl, tavır ve düşüncelerimize bağlıdır.

Frekans Paylaşımı

Ben dualarımı kesmiş ve ümidimi yitirmiş değilim. Bundan sonra da dua etmeye devam edeceğim. Edeceğim ama, benim kendilerine dua ettiğim şahıslar, kendileri hakkında da en az benim kadar dua etmiyorlarsa, benim duamın ne ehemmiyeti olur ki.? Yani onlar "Allahım, rahat yaşayacağımıza bizi ihlâslıca yaşat!. İmkânlar içinde yüzeceğimize bize hasbîlik lütfeyle.! İnsanların gönüllerini fethetme duygusuyla bizleri donat!" demiyorlarsa, ben dua etsem ne olur, etmesem ne olur!. Veya onlar, benim dediğimin tersini istiyorlarsa, mal-mülk-menal diyorlarsa, daha liseyi bitirmeden, bir an evvel okulu bitirip evlensem diye düşünüyorlarsa, ben onların ihlâs ve samimiyetleri adına dua etsem ne olur, etmesem ne olur!. Yahut benim –yeminle ifade edebilirim– her gün ihmal etmeden kendileri için اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنَا مِنْ عِبَادِكَ الْمُخْلِصِينَ الْمُخْلَصِينَ الْوَرِعِينَ الزَّاهِدِينَ الرَّاضِينَ الْمَرْضِيِّينَ الْمُحِبِّينَ الْمَحْبُوبِينَ الْمُقَرَّبِينَ[74] dememe mukabil, onlar bunu hayatlarında bir kere dahi demiyorlarsa, duygu ve düşünce itibarıyla hep başka başka kurgu ve hayallerle yaşıyorlarsa, "Ah bir cismanî zevk!" deyip, Allah rızası istikametindeki hizmeti tâli bir iş olarak görüyorlarsa ve ancak atmosfer hazır hâle getirildiğinde, altlarına araba, ceplerine telefon konulduğunda koşturuyorlarsa, ben dua etsem ne olur, etmesem ne olur?

Unutmayın!.

Bu mevzuda sizi "Dua etmiyorsunuz" şeklinde itham etmekten Allah'a sığınırım. Ama şunu da unutmayın, şayet siz, geleceğin, bugüne göre, beş-on kat katlanmış şekilde zuhurunu bekliyor ve ilâhî inayet, vekâlet, kefalet, kelâet, sizi sarıp sarmalasın arzusunda iseniz, Asr-ı Saadet dönemine, ya da Hazreti Üstad'ın devrine dönüp bakmak zorundasınız. Yani ilhamı, Kur'ân'ın nüzûl faslından ve Nur'un ilk döneminden almak mecburiyetindesiniz. Evet, bana göre Resûlullah'ın o şanlı ashabının rengine boyanmak gerektir. Hiç olmazsa Barla kahramanları gibi şekillenmek şarttır. Unutmamak gerekir ki, arkadan gelenler de bizlere göre şekillenecektir.

Kur'ân'ın Rolü

Ayrı bir hususa temas etmek istiyorum: Sahabe asrına "Altın Çağ", "Işık Çağ" dedirten Kur'ân'dır. Zamanın bir dönemini altın dilim hâline getiren de Kur'ân'dır ve sahabe dönemine denk Osmanlıların dirilişini sağlayan da yine Kur'ân'dır. Ancak, üç-dört asır var ki, o Kur'ân evlerimizde atlas işlemeli mahfazalar içinde, başımızın ucunda asılı olmasına rağmen, yattığımız odadan, içtimaî, iktisadî ve kültürel hayatımıza kadar geniş bir dairede ona yabancılığımızın yalnızlığını yaşamakta.. ve tabiî hata bizden kaynaklanmakta. Çünkü ondan kâmil-i mükemmel olarak istifade edebilmek, onunla tam konsantrasyona bağlıdır.. evet, o mükemmel vericiye karşı, elde bir almacın olmasına bağlıdır. Onunla frekans paylaşımı şarttır.

Kur'ân böyle olduğu gibi sabah-akşam okuduğunuz eserler de böyledir. İçinizde onun hafızları olabilir. Fakat bütün bu okuyup, ezberledikleriniz, sizde, hayatınızı yeniden gözden geçirme fikrini uyarmıyorsa, siz ondan istifade edememişsiniz demektir. Allah Resûlü'nün beyan buyurduğu gibi: *"İnsanlar öyle bir dönemi idrak edecekler ki, Kur'ân bir vadide, onlar da bir vadide bulunacaklar."*[75] Evet, Kur'ân'ın bize bir şeyler ifade edebilmesi, onu sahabe anlayışı, sahabe felsefesi, idraki ile algılamaya bağlıdır. Nurlar'ın aynı tesiri meydana getirebilmesi de ilk dönemin halis talebeleri ölçüsünde onlara rabt-ı kalb etmeye bağlıdır. Belki de bunlar gerçekleştiğinde bir taraftan kemmiyet daha hızlı artacak ama öte taraftan keyfiyet daha bir derinleşecektir. Böylece, kemmiyet keyfiyetin bir buudu olarak geleceğe yelken açacağız.

Ümitsiz Değilim

Ümitsiz değilim dedim.. evet, hiçbir zaman ümidimi yitirmedim. Bugün de hiçbir şey yitirilmiş ve hiçbir şey bitmiş değildir. Zannediyorum az dişler sıkılsa, mü'minlere eski misyonları tekrar kazandırılabilir. O irşad yuvaları içinde çok az insan kalmasına rağmen, belki yedi yüz, belki yedi bin kişiye muallimlik yapabilir. Yedi bin insan yine o irşad yuvaları sayesinde Kur'ân'ın âşığı, Kur'ân mecnunu hâline gelebilir.. gelebilir ve belli bir kıvama erebilir. Ne var ki, bunun için, o misyonun birileri tarafından yani öndekiler tarafından hassasiyetle kontrol edilmesi lâzım.

Evet, bu konuda olağanüstü bir hassasiyet lâzımdır ki, arkadan gelenler bir boşlukla karşılaşmasın. Aksi hâlde –Allah muhafaza– bir başıbozukluk içine girilmesi muhtemeldir. Zaten öyle bir başıbozukluk arkasında çöküntü getirir ve

o çöküntünün önünü almak da mümkün olmayabilir. İşte Osmanlı, önümüzde örnek!. Son bir-iki asırdır artık padişahlar ve hünkârlar ordularının önünde cephede değillerdir. Hemen hemen hiçbiri, “Beni şehit eyle, Din-i Mübin’i aziz eyle!” diyen Murad Hüdavendigârlar gibi kıvamında değildir. Pekâlâ kötü mü idi bu insanlar? Hayır, kötü değillerdi. En az günümüzün iyileri kadar iyi idiler.. evet, bu, onlar kötüdür mânâsına gelmez. Ne var ki, olmaları gerektiği ölçüde olmadıkları da bir gerçek. İrtidat cereyanına karşı “Hiç kimse gelmese bile ben tek başıma bu mürtetler güruhu ile savaşırım!” diyebilecek kadar iyi değillerdi ve bütün bunlar çöküş dönemi emareleri sayılabilirdi.[76]

Allah Aşkına

O hâlde gelin Allah ve Resûlullah aşkına, bugüne kadar hazırlanan umranlar üzerine birer mirasyedi gibi konan bizler, evet, çok güzel şeyleri ecdadından tevârüs eden bizler, bir çözülüşün, ardından yeni bir çöküşün vesileleri olmayalım. Evlerimiz birer harabeye dönmesin! İlim, irfan yuvaları birer baykuş yuvası olmasın!

Bunlara “Âmin!” demek kolay ama, bu iş samimiyet ve safvet ister. Kendini düşünmeme, yaşama zevkine dilbeste olmama, yaşatma delisi olarak toplumu kucaklama, “Başkaları imanla hayatın enginliklerine ulaşamayacaklarsa, benim yaşamamın bir anlamı yoktur.” mülâhazasına kilitli olmayı ister.

Tekrar Keyfiyet

Evet, Asr-ı Saadet dönemine denk, bir ihlâs dönemi bizde de yaşandı.. yaşandı ama, ben onun şu anda bütün derinliğiyle devam ettirilebildiği kanaatinde değilim. Kafamdan bir türlü keyfiyetin kemmiyet karşısında yenik düştüğünü atamıyorum. Evet, şimdilerde keyfiyetin nakavt olduğunu zannediyorum. Oturup bordrolar üzerinde saatlerce mütalâalarda bulunan insanları görünce, bir türlü bu düşünceden kurtulamıyorum. “Şu kadar isterim” diyenleri gördükçe bir çöküşün başladığı düşüncesinden vâreste olamıyorum. İnsanların konuşmaları karşısında samimiyetlerini muhafaza edemediklerini görüyor ve bu konuda kuşku taşımaktan kendimi alamıyorum. Dolayısıyla da, bir samimiyet, safvet, ihlâs döneminin bitmeye yüz tuttuğu endişesiyle tir tir titriyorum. Ardından da diyorum ki Âkif’ten az değiştirerek:

“Bu anlayış, bu hissiyat, bu samimiyetle hizmet olur derlerse pek yanlış.

Bana bir topluluk göster, ölmüş mâneviyatıyla sağ kalmış!"

Sorun Vicdanlarınıza

Evet, bizler düşmanla yaka-paça olmuş, kim bilir kaç defa ölümle burun buruna gelmiş, öldürücü yaralar almış ve sonunda ganimetten hissesine düşen pay verilirken onu reddedip, "Ben bunun için Müslüman olmadım; Müslüman oldum ki şuradan bir ok yiyip şehit olayım."[77] diyen sahabînin civanmertliğini gösterebiliyor muyuz? "Ben maaş için bu davayı benimsememiştim. Yapmayın Allah aşkına! Bana kastınız, garazınız mı var? Ahirette beklediğim şeyleri dünyada vermek suretiyle beni mahv u perişan mı etmek istiyorsunuz?" diyebiliyor muyuz? Ben böyle desem ve ardından sorsam, "Kaç insan var, bu soru karşısında, 'Ben varım!' diyebilecek?.." Belki hepiniz bu soru karşısında parmak kaldırıp ve "Ben varım!" diyebilirsiniz; ancak ben öyle demeyecek, soruyu soracak, sonra da üç nokta koyarak cevabı vicdanlarınıza havale edeceğim. Var olduğuna, hüşyar olduğuna, imanla meşbu' bulunduğuna inandığım vicdanlarınıza! Ve vicdanlarınızın önemli bir rüknü olan latîfe-i rabbâniyenize! Sizin hakkı görmeye hazır hislerinize! Cennet'i kavrama şuurunuza! Bütün bunları aşmada sizin için önemli bir dinamik olan iradenize!

Evet, sorun vicdanlarınıza! Eğer vicdanlarınızdan cevab-ı savap alıyorsanız, geleceğe ümitle bakabiliriz. Bahtınıza düştüm ne olur; yukarıda arz ettiğim sahabî gibi, eline tutuşturulmak istenen ganimet karşısında "Ben bunun için dava insanı olmamıştım!" diyemez misiniz? Diyebiliyorsanız istikbal vaad ediyorsunuz demektir. Yoksa.. evet, yoksa maalesef bir şey demeyeceğim. Eğer mutlaka bir şey demek icap edecekse, "Kendimizi bir kere daha gözden geçirelim." diyeceğim.

Bu yüce misyonun temsilcileri olup olmadığımızı, dünyevî herhangi bir beklentimiz bulunup bulunmadığını?. Bir zamanlar peygamberler, asfiya ve evliya ile temsil edilen Kur'ân'ın ruhunu etraf-ı âleme tam aksettirip aksettiremediğimizi?.. Bir kere daha gözden geçirelim ve ilim, irfan istikametinde açılmış bütün müesseselerdeki çalışmaları yeniden mercek altına alıp bir kere daha samimiyetimizin derecesini, kontrol edelim.

Başınızı ağrıttığımın farkındayım.. zehir zemberek şeyler söyledim, şuurundayım. Belki bazılarınız içinizden geçiriyordur: Keşke gelmeseydin de bu acı şeyleri söylemeseydin.. haklı olabilirsiniz ama başta söylemiştim, size

karşı mahcup olmamak için geldim. Samimî miyim, değil miyim, bu, ötede belli olacak. Ben kendimi hep Cehennem'in kenarına kadar getirilmiş ve ardından bir tekme yiyip, gayyâya yuvarlanmış birisi gibi görmüşümdür. Evet, yıllardan beri ben kendimi hep bu insan gibi gördüm ve ilâhî inayet imdadıma yetişmezse, kurtulmam mümkün değil düşüncesini taşıdım. Siz kendinize ne nazar ile bakarsanız bakın, o beni hiç alâkadar etmez. Ancak ben burada, muhasebenize, murâkabenize esas teşkil edebilecek şeyleri arz etmeye çalışıyorum.

Kim bilir belki de bir on-yirmi-otuz sene sonra, bazı kesimler itibarıyla menfaat ve çıkar kavgalarının, sen-ben çekişmelerinin, turnikeye önce girmiş olma beklentilerinin meydana getireceği çalkantılar yaşanacaktır. Makam-mansıp, şan-şeref, şöhret arzularının sebebiyet vereceği kavgalar, gürültüler meydana gelecektir. Dilerim bunlardan hiçbiri olmasın; ama yine de bu kabîl şeyler sizlerde gerçekleşir endişesiyle acele ediyor ve şimdiden dünyevî menfaat ve çıkarlar karşısında aldanmamanız için haddimi aşarak tembihte bulunuyorum. Bugün-yarın, öbür gün olabilir endişesiyle yaşıyorum.. yaşıyor ve enkazın altında birlikte kalır, eziliriz kaygısıyla iki büklüm oluyorum. Kehanet değildir bu; toplumun hâlihazırdaki durumunun ve görünümünün ifade ettiği mânâdır, muhtevadır. Şimdi konuştuklarım da, bu görünümün içime akıttığı zehir zemberek düşüncelerdir.

Sözlerimi burada noktalarken, Allah'ın üzerinize olan lütuf ve ihsanları adına beni bağışlamanızı dilerim. Şayet sözlerimle sizleri rencide ettiysem, bunu İslâm'a hizmet hususunda duyduğum duyarlılığa ve aşırı hassasiyete verin ve beni mazur görün!

1 Bkz.: İsrâ sûresi, 17/16; Vâkıa sûresi, 56/45.

2 Buhârî, *teheccüd* 6; Müslim, *sıfâtü'l-münâfikîn* 79-81.

3 el-Bûsîrî, *Dîvânü'l-Bûsîrî* s.239.

4 Bediüzzaman, *Münazarat* s.73.

5 el-Hakîm et-Tirmizî, *Nevâdiru'l-usûl* 2/204. Ayrıca benzer mânâdaki hadisler için bkz.: Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 2/359; Abd İbn Humeyd, *el-Müsned* 1/417.

6 Bediüzzaman, *Mesnevî-i Nûriye* s.128 (Habbe, Zeylü'l-Habbe).

7 Âl-i İmrân sûresi, 3/134.

8 *"Hareket ve güç, ancak yüceler yücesi ve pek büyük olan Cenâb-ı Hakk'ın dilemesi ile olur."* (Bkz.: Buhârî, *meğâzî* 38, *daavât* 51, 68, *kader* 7; Müslim, *zikir* 44-46)

9 Bkz.: Bediüzzaman, *Şuâlar* s.311 (On Üçüncü Şuâ).

10 Bkz.: Bediüzzaman, *Şuâlar* s.311 (On Üçüncü Şuâ).

11 Buhârî, *eymân* 3, *hiyel* 15; Müslim, *imâret* 26, 27, 28, 29.

12 Tirmizî, *menâkıb* 33; Ebû Dâvûd, *edeb* 28; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 1/395.

13 Buhârî, *büyû* 67, *şürût* 17, *mükâteb* 2; Müslim, *ıtk* 5.

14 Bkz.: Buhârî, *menâkıbü'l-ensâr* 1-2, *meğâzî* 56; Müslim, *zekât* 132-140.

15 Bkz.: Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat* s.87 (İlk Hayatı).

16 Bkz.: Necmeddin Şahiner, *Son Şahitler Bediüzzaman'ı Anlatıyor* 3/334.

17 Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat* s.126 (İlk Hayatı).

18 Bkz.: Tirmizî, *menâkıb* 1; Dârimî, *mukaddime* 8.

19 Bkz.: Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/173; Abd İbn Humeyd, *el-Müsned* s.154.

20 Bkz.: Buhârî, *ezân* 65, 163; Ebû Dâvûd, *salât* 122; Nesâî, *imâmet* 35.

21 Bkz.: Buhârî, *enbiyâ* 54, *fezâilü ashâb* 18, *hudûd* 20; Müslim, *hudûd* 8.

22 Buhârî, *meğâzî* 45; Müslim, *îmân* 158-160.

23 Bkz.: Muhammed Hamidullah, *İslâm Peygamberi* 1/118, 170.

24 Bkz.: Nisâ sûresi, 4/36; En'âm sûresi, 6/151; İsrâ sûresi, 17/23.

25 Bkz.: Buhârî, *ahbârü'l-âhâd* 1; Müslim, *imâret* 39

26 Bkz.: Bediüzzaman, *Lem'alar* s.200 (Yirmi Birinci Lem'a).

27 Bkz.: Furkan sûresi, 25/20; En'âm sûresi, 6/165.

28 Buhârî, *mevâkîtü's-salât* 4, *tefsîru sûre* (11) 6; Müslim, *tevbe* 39.

29 Hûd sûresi, 11/114.

30 Necmeddin Şahiner, *Son Şahitler Bediüzzaman'ı Anlatıyor* 3/74.

31 Bkz.: Bediüzzaman, *Şuâlar* s.312 (On Üçüncü Şuâ). s.490 (On Dördüncü Şuâ).

32 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/161; Abdurrezzak, *el-Musannef* 10/455.

33 M. F. Gülen, *Çağ ve Nesil* s.22-26.

34 M. F. Gülen, *Yitirilmiş Cennet'e Doğru* s.84-88.

35 Şuarâ sûresi, 26/84.

36 Bkz.: Sâffât sûresi, 37/96.

37 Bkz.: Bediüzzaman, *Sözler* s.791 (Lemeât).

38 Bkz.: Bediüzzaman, *Şuâlar* s.260 (On Birinci Şuâ), s.679 (Birinci Şuâ); *Kastamonu Lâhikası* s.14-15, 19; *Emirdağ Lâhikası-1* s.159.

39 Ahkaf sûresi, 46/20.

40 Bakara sûresi, 2/159, 174; Âl-i İmrân sûresi, 3/187.

41 Bkz.: Tirmizî, *ilim* 3; Ebû Dâvûd, *ilim* 9; İbn Mâce, *mukaddime* 24.

42 Buhârî, *ezan* 18; Dârimî, *salât* 42; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 5/53.

43 Bkz.: Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat* s.616 (Tahliller).

44 el-Münâvî, *Feyzu'l-kadîr* 2/410; el-Âlûsî, *Rûhu'l-meânî* 4/79, 17/202.

45 Bkz.: el-Gazzâlî, *el-Maksadü'l-esnâ* 1/154; İbnü'l-Cevzî, *Telbîsü iblîs* 1/417.

46 Ahkaf sûresi, 46/20.

47 İsrâ sûresi, 17/71.

48 Bkz.: Bediüzzaman, *Şuâlar* s.191 (Dokuzuncu şuâ), s.440 (On Dördüncü Şuâ).

49 Bkz.: Bediüzzaman, *Kastamonu Lâhikası* s.14; *Emirdağ Lâhikası-1* s.223.

50 Bkz.: Bediüzzaman, *Lem'alar* s.205 (Yirmi Birinci Lem'a, Dördüncü Düstur); *Emirdağ Lâhikası-2* s.181.

51 Bkz.: Bediüzzaman, *Şuâlar* s.287 (On Üçüncü Şuâ), s.328 (On Üçüncü Şuâ).

52 Kasas sûresi, 28/77.

53 Kasas sûresi, 28/77.

54 el-Gazzâlî, *İhyâu ulûmi'd-dîn* 2/60-61.

55 Bkz.: Bediüzzaman, *Sözler* s.681 (Otuz İkinci Söz, İkinci Mevkıf, Üçüncü Maksat).

56 İmam Rabbânî, *el-Mektûbât* 1/50 (36. Mektup), 132 (146. Mektup).

57 Bkz.: Bediüzzaman, *Mektubat* s.253-254 (Yirminci Mektup, Mukaddime), s.317 (Yirmi Üçüncü Mektup, Üçüncü Sual).

58 Bkz.: Bediüzzaman, *Hanımlar Rehberi* s.23-28.

59 Enbiyâ sûresi, 21/105.

60 Enbiyâ sûresi, 21/105.

61 Bkz.: el-Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* 7/343, 345; el-Hâkim, *el-Müstedrek* 4/344.

62 Bkz.: İbn Asâkir, *Târîhu Dimaşk* 55/281.

63 Bkz.: Buhârî, *îmân* 17; Müslim, *îmân* 36.

64 Bkz.: Tirmizî, *tefsîru sûre* (14) 4; Ebû Dâvûd, *sünnet* 13-14; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/295.

65 et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 3/168; ed-Deylemî, *el-Müsned* 4/366.

66 Talâk sûresi, 65/3.

67 Bkz.: Bakara sûresi, 2/216.

68 Bkz.: Buhârî, *bed'ü'l-halk* 8, *tefsîru sûre* (32) 1, *tevhid* 35; Müslim, *îmân* 312, *cennet* 2-5.

69 Enfâl sûresi, 8/28.

70 *"Ebedîliğe ermiş çocuklar."* (Vâkıa sûresi, 56/17; Dehr sûresi, 76/19)

71 Bkz.: Buhârî, *fezâilü ashâb* 15; Müslim, *zühd* 12.

72 Bkz.: Buhârî, *menâkıb* 25, *menâkıbü'l-ensar* 29, *ikrâh* 1; Ebû Dâvûd, *cihad* 97.

73 Ahzâb sûresi, 33/21.

74 "Allahım, bizi muhlis, muhlas, müttaki, vera' sahibi, zâhid, kurbiyete mazhar, Rabbinden hoşnut ve Rabbi kendisinden hoşnut, Seni seven ve nezdinde sevilen, huşû sahibi, mütevazi, Kur'ân ahlâkıyla ahlâklanmış, mukarreb kullarından eyle!.."

75 el-Hakîm et-Tirmizî, *Nevâdiru'l-usûl* 4/98.

76 Bkz.: Buhârî, *zekât* 1, *istitâbe* 3, *i'tisam* 2; Müslim, *îmân* 32.

77 Nesâî, *cenâiz* 61; Abdurrezzak, *el-Musannef* 7/271; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 2/271.

Dördüncü Bölüm
Bir Demet Sosyal Mesele

Spordan Beklenen

Türkiye'de sevip takdir ettiğimiz, eskiden beri de sinelerimizde yer etmiş spor kulüplerimiz vardır. Bu kulüplerin, kendi değerlerimize yönelmemiz ve bunların tekrar kazanılıp, korunması hususunda büyük görevler îfa edecekleri kanaatindeyim. Sporun sadece bir maraton veya rekabet meselesi olarak ele alınıp işlenegeldiği günümüzde, ne acıdır ki, toplumun değişik katmanları arasındaki kinin, nefretin, düşmanlığın yayılmasında sporun ve hassaten futbolun vesile olarak kullanıldığını da esefle müşâhede etmekteyiz. Hâlbuki spor, toplumun değişik tabakaları arasında barış ve kardeşlik havasının estirilmesi yönünde, mühim fonksiyonlar eda edebilirdi. Tabiî ki bu durum, şimdiye kadar sporun, kitleleri yönlendiren bazı çevreler tarafından istismar edildiğini de hatıra getiriyor.

Aydınlık iklimlere doğru yelken açtığımız şu mübarek zaman diliminde, aydın ruhlara ihtiyacımız var. Ruhta aydın olduğu kadar, kafada da aydın olan bu insanlar, çevrelerini bu aydınlığa yönlendirecek ve topluma bir bayram havası estireceklerdir.. ve yine bu insanlar toplumun hemen her kesimine kendilerini yakın hissettiklerinde, onlarla münasebet kuracak ve aralarındaki sertlikleri yumuşatacaklardır. Toplumun birleştirici, uzlaştırıcı, kaynaştırıcı yönlerini nazara verip, onları muhafaza edecek ve toplum çapında meydana gelmesi muhtemel kamplaşmalara, ideolojik çatışmalara fırsat vermeyeceklerdir. İşte sporun böyle önemli bir fonksiyonu eda edebileceğine benim inancım tamdır. Bu yönüyle insanlar arasında kardeşliğin tesis edilmesi hususunda, dinin eda ettiği misyona tam omuz verecektir. O zaman spordan beklenen şey yerine getirilmiş olacaktır.

Hâsılı, tabakat-ı beşer çapında ideolojilerin çatıştığı bir arena hâline gelen dünyamızda, sporun her dalıyla, toplumu uzlaştırmada katalizör vazifesi göreceğine inanıyor ve bunu bekliyoruz.

Spor

Spor, bütün çeşitleriyle centilmenlik yörüngeli olmalıdır. Bu ise duygu ve

düşüncede safvete ermekle çok yakından alâkalıdır. Öyle zannediyorum ki, centilmenlik temel dinamikleriyle ele alınıp, hayata geçirilebilse, aşılamayacak hiçbir şey yoktur. Zaten bir mânâda spor da bu demektir.

Spor, dinin yanı sıra, farklı düşüncede, farklı inançta ve farklı çizgide olan insanları birleştiren, bir araya getiren, yer yer sevindiren, yer yer eğlendiren ve yer yer de ağlatan önemli bir unsurdur. Fakat bunun da kendi çizgisi içinde kalması şarttır. Bu çizginin dışına çıkıldığı zaman –bir ölçüde günümüzde görüldüğü gibi– kinler, nefretler, kavgalar hatta öldürmelere varan taşkınlıklar olabilir. Kanaatime göre bu çizginin bulunmasında en önemli temel dinamik de din ve dinî inançtır.

Bir milletin yeniden dirilmesinde görülen o ki, bir toplum dirilirken toplumun bütün katmanları da ve bütün üniteleri de beraber diriliyor. Tarih de bunun şahididir. Yani sanayi alanında dirilmeden ticarette canlanmaya, kültürel değerlerde kendini bulmadan dine yönelmeye, sporda başarıdan askerî alanda yenilenme ve ilerlemeye kadar bütün ünitelerde aynı anda diriliş bahis mevzuudur.. ve şimdiler itibarıyla güzelim Türkiye buna namzet gibi görünmektedir. Onun için bence, bu milletin her bir ferdi, böyle bir performans ortaya koymalı. Ekonomiden kültüre, spordan idareye varıncaya kadar hemen her sahada bayrağımızı göndere çekme çabası içinde bulunmalıdır.

Aldatılan Kitlenin Uyanması

Türkiye'de –Allah'a binlerce hamd ve sena olsun– halk katmanlarından devlet ricaline varıncaya kadar son yıllarda çok ciddî şekilde mantalite değişikliklerine şahit olmaktayız. Tabiî ki bu, aynı zamanda meydana gelen veya getirilen hâdiselere, onlara bakış açısına ve değerlendirmelere yansımakta. Meselâ, eskiden Türkiye'de iç tehdit unsuru sadece İslâm'a hizmet anlayışı içinde olanlar gösteriliyor, öyle telâkki ediliyor, öyle görülüyor ve öyle inanılıyordu. Şimdilerde ise, safvet ve samimiyet içerisinde İslâm'a hizmet etmeyi düşünenler bir ölçüde iç tehdit unsuru olmaktan çıkarılabiliyor ve yerine, silâhlı eylemlere katılan şer odakları yerleştiriliyor.

Aslında biz, öteden bu yana hiçbir zaman onların zannettiği gibi ne siyasî rejim adına ne de başka bir şey adına tehdit unsuru olmadık. Ne var ki, iç ve dış şer odakları bizi hep öyle gösterdi. Kaleme aldıkları istihbarî raporlarını yalan yanlış bilgilerle doldurarak, vehim ve zanlarını yazarak, karar merciinde

bulunan devlet ricalini hep iğfal etti, hep aldattılar. Onlar bazı gazete köşelerindeki yazarlara, onların hayatları boyunca elde edemeyeceği bilgileri sundular. Ve onlar da köşelerinde veya manşet haberlerde bunları neşrederek kamuoyunu –kendilerine göre– yaşı-kuruyu birbirine karıştırarak dindar insanlar aleyhinde hep kışkırttılar. Veya en azından onları potansiyel suçlu konumuna soktular. Fakat –Allah'a hamdolsun– bu oyunların hiçbiri tutmadı. Şimdi diyalog, müsamaha, tolerans ile farklı düşünce ve inançlara sahip toplumun değişik kesimleri, üzerinde birleştikleri ortak paydalar arayışı ve birbirlerini bulundukları konumda kabul etme çabası içindeler. Yıllardır iğfal edilen kesimlerden bazıları cesurca çıkışlar yapıp "Biz hata etmiş, yanlış düşünmüşüz." diyebiliyorlar.

Bütün bunlara karşılık bizlerin de her zamankinden daha fazla ihtiyat ve itidalle hareket etmemiz gerekmektedir ki, bir yandan haricî düşmanlarımıza karşı bu ittifak ve vifak silâhıyla karşı koyalım, diğer yandan ortamın, herkes için dinî düşünce ve dinî hayatlarını daha rahat yaşayabileceği hâle gelmesini sağlayalım.

Hâdiselerin Tespiti

Çok eski yıllardan beri, tarihe yön verecek, yollara ışık saçacak ve gelecek nesillerin önlerini aydınlatacak şekilde kıvama erilmesi üzerinde ısrarla duruldu. Şimdi buna, ilerleyen teknik ve teknolojinin tüm imkânlarını seferber ederek yeni bir veche verilmesi gerektiğini hatırlatmak icap ediyor. Yani video, kamera, bilgisayar vs. gibi buluşları, bu gayeye matuf kullanmada bir reorganizasyon gerekiyor.

Evet, hususiyle bizim gibi geleceği, geçmiş üzerine bina etme mesuliyetini taşıyan ve mâziyi çok iyi değerlendirerek ondan alacağı derslerle, ibretlerle bugünkü problemlerini halletme mevkiinde bulunan milletler için bu çok önemlidir.

Ayrıca benim çok defa aklımdan geçen bir husus da bugünün hizmet sevdalıları arasında, gelecekte çok ciddî denilebilecek şekilde inhirafların olabileceği endişesidir. Meselâ, falanın oğlu, filânın yakını diye liyakatı olmadığı hâlde, önemli görevlere getirmeler, geçmişte işlenen büyük yanlışlıklardır, gelecekte de işlenebilir. İşlenebilir zira, siz bugünün adanmış ruhlarını ne kadar büyütürseniz büyütünüz, onlar sahabenin büyüklüğüne

erişemez. Oysaki, onlarda bile bu türlü inhirafların olduğu bir gerçektir.

İşte gelecekte, ister bu türlü idareye müteallik hususlarda, isterseniz direkt inanca dayalı mevzularda inhirafın olmaması, bugünlerin iyi kayıt ve tespit edilmesiyle çok yakından alâkalıdır.

İnhiraf, insanın kayması demektir. Bu, hem düşüncede hem inançta ve hem de amelde olabilir. Birisi çıkar Hazreti Ali, Allah'ın oğlu der, bir diğeri de hayır Allah'tır der[1] –nitekim denmiştir de– ve kitleler böylesi sapık düşüncelerin arkasında koşar durur...

Üstü kapalı arz etmeye çalıştığım bu husus şimdiden tahşidatı yapılarak, kayıt altına alınarak tespiti yapılamazsa, yarın çoklarının başını ağrıtır ve yıllardır size güvenen, itimat eden Ehl-i Sünnet akidesine bağlı insanları hayal kırıklığına uğratmış olursunuz. Rabbim böylesi kaymalardan bizleri muhafaza buyursun!

Radikalizm

Radikalizm, köktencilik ve hepten dincilik demek. Bu kelime, mânâ ve muhteva itibarıyla Batı'dan bize geçmiş bir kelimedir ve kat'iyen İslâm'la alâkası yoktur. Bununla beraber radikalizm şayet, dine ait her şeyi hiç taviz vermeden, başkalarının ifrat diyebileceği bir ölçüde yaşamaksa şayet, bu anlamda İbrahim İbn Edhemler, Fudayl İbn İyazlar en ileri radikal sayılırlar. Bu itibarla da, bugün kendilerine radikal diyen veya denilen insanların radikallikle ciddî bir alâkalarının olmadığı söylenebilir.

Evet, kılı kırk yararcasına Müslümanlığı yaşayan, şurada-burada dolaşmayı gözüne haram girer endişesiyle caiz görmeyen, acından ölecek olsa bile, haram veya şüpheli bir yiyeceği ağzına koymamaya çalışan, israfın her çeşidinden uzak duran, elinden-dilinden kimseye zarar gelmeyen yürekten Müslümana radikal denebilir ki, bu anlayıştaki insanlardan zarar geleceğini düşünmek sırf bir vehimdir. Zira, dünyaya karşı meyl ü muhabbet göstermeyen böyleleri, onun cazibedar güzellikleri karşısında da asla pes etmezler. Öteden beri hizmet uğrunda belki de en fazla çile, ızdırap ve acıyı çeken onlar olmasına rağmen, kötülüğün en küçüğünü bile akıllarının köşelerinden geçirmemişlerdir.

Aslında bütün mü'minler benim başımın tacıdır; ancak böyle düşünmeyenlerin, böyle düşünenler ölçüsünde çile ve ızdırap çektiğini söylemek de mümkün değildir. Hatta onlardan bazıları devlet bünyesine

sızdıklarından “Devletin malı deniz...” demiş ve belki yüzlercesi hep böyle bir mülâhaza ile yaşamışlardır.. yaşamış ve ev-bark, araba, yazlık, kışlık sahibi olma yolunda koşmuşlardır.

Kutsîlere gelince onlar, hayatlarını hep طُوبَى لِلْغُرَبَاءِ ufkunda sürdürmeyi tercih etmiş ve fire vermeden, yollara takılmadan seyahatlerini sürdürmüşlerdir.[2] Evet, bir fahr olarak değil ama tahdis-i nimet sadedinde demek isterim ki, âzamî zühd, âzamî takva, âzamî ihlâs, âzamî vilâyet yolunu hep bu arkadaşlar “Yol bu, başka yol yok!” deyip hedeflemiş ve heptenciler gibi yaşamaya çalışmışlardır. Dilerim Rabbim’den bu inayet ü keremini devam ettirsin ve hem kemmî hem keyfî yanımızla bizlere derinlikler lütfeylesin!

Türkiye - İran ve Batı Dünyası ile İlişkiler

Ülkemizin içinde yer aldığı kuşakta şimdilerde istikbal vaadeden iki devlet var: Türkiye ve İran. Bunu çok çok iyi bilen bir kısım Batılılar, bu iki devleti mümkün olduğunca elinde tutmak ve kendi hesabına dengeleri korumak için ciddî bir gayret içindeler. Zira bu iki devletten birinin bu bölgede hâkimiyeti, Batılıların aleyhine dengelerin bozulması anlamına gelir. Bu ise adı geçen dünyanın, başta ekonomi olmak üzere, birçok alanda hem maddî çıkar, hem de itibar-prestij kaybı demektir.

Meselâ, Türkiye kendi iç politikası itibarıyla emniyet ve istikrar vaad ettiği anda güçlenme ve büyüme startına basmış demektir. Bu durumda Türkiye din, dil, tarih, örf-âdet birliği içinde bulunan Orta Asya devletlerini, keyfiyeti ne olursa olsun yanına alabilir. Aynı gelişme ve genişleme süreci Balkanlar için de geçerlidir.

İran’a gelince; İran Şiî bir devlet. Ve bu bölgede yaşayan tüm Şiî nüfusa sözünü geçirebilme konumundadır. Sadece Şiî nüfusa değil, Şiî sempatizanı olan kesimlere de. Meselâ, İran içindeki Türkmenlere ve diğer Şiî sempatizanı Türklere, Araplara veya Azerbaycan içinde gerçekten samimî olarak Şiîliğe inanan Azeri Türklerine veya Irak’ta Kâzımiye, Kerbela gibi şehirlerde yaşayan kimselere.

Öte yandan İran’ın, başta emirlikler olmak üzere, Yemen’e kadar nüfuzunu genişletmesi de söz konusudur. Bu arada İran, Suud-Yemen çekişmesini de kendi lehine değerlendirebilir. Bu tablo karşısında potansiyel olarak büyüme

güç ve kuvvetini veya daha doğru bir ifade ile büyüme dinamiklerini ellerinde bulunduran Türkiye ve İran'a, eğer Batılılar bunları kullanma imkân ve fırsatını verirlerse, neticede bu bölgede –hangisi hâkim olursa olsun– Batılıların aleyhine dengeler bozulur ve onlar bu değişiklikten mutlaka zararlı çıkarlar. İşte bu sebeple bir kısım Batılılar, gerek İran ve Türkiye içinde, gerekse onların nüfuz edebilecekleri ülkeler içinde gaileler çıkartarak veya devletler arası münasebette, ticarî ve sınaî alanda yapılabilecek gelişmeleri engelleyerek ve daha birçok yollarla buna fırsat vermiyor, mevcut istismar düzeninin devamını sağlamaya çalışıyorlar.

Bu merhalede bize düşen vazife, fert, şirket, sivil kuruluşlar... olarak neticede bizi büyüklüğe taşıyabilecek ve bizi yeniden muhteşem bir millet yapabilecek imkân ve fırsatları, hayatın her alanında, hiç vakit geçirmeden değerlendirmek olsa gerek. Her şeyi devletimizden bekleme yanlıştır. Evet, teşebbüs gücümüzü kullanarak mutlaka oralara gitmeli, ticarî, sınaî ve eğitim alanında tarih, dil, din beraberliklerimizi ön plana çıkararak yatırımlar yapmalıyız. Ben şahsen, Mehmed Âkif'in ifadesinde yerini bulan "Hakk'ın vaad ettiği günlerin bugün olmasa da yarın" bu yolla gerçekleşeceğine inanıyorum.

Türkiye'nin Düşmanları ve...

Türkiye, dünya hâkimiyet teorisine göre kara-hava ve deniz sahalarının tam merkez noktasında bulunuyor. Dolayısıyla dünya hâkimiyetini düşünen süper güçlerin böylesi stratejik bir konumda bulunan Türkiye'yi ellerinde bulundurmaları şart. Onun için kadimden bu yana, dünyanın kaderine hâkim güçler, ülkemizi ellerinde bulundurma isteğinden bir an bile vazgeçmemişlerdir.

Bunun yanında, bazı sınır komşularımızı da nazara alacak olursak, değişik şeyleri vesile yaparak bize düşmanlık etmekten geri kalmadıkları söylenebilir.

Bir de bunlara yakın çağ tarihi itibarıyla içimizdeki gafilleri ilave etmemiz gerekir diye düşünüyorum. Yani gövdenin içine giren kurtları, zemzem diye kendilerini takdim eden zehirleri, bu milletin kaderinin tayin edildiği makamları işgal edenleri.. evet, bunları da düşmanlar safında düşünecek olursak, karşımıza korkunç bir husumet çıkar.

Aslında biz bu süreç içine yeni girmiş de değiliz. Bu durum Osmanlı

döneminde de böyleydi. Ancak o devirde, basiretli, firasetli, tecrübeli ve belki her biri kendi alanında dâhi olan devlet adamları ve onların olumlu politikaları sonucu tam 4 asır bu millet zirvede kalabilmişti. Batı'nın "Hasta Adam" yaftasını vurmasından sonra bile 2 asır yaşamış Osmanlı Devleti bir şeyler yapabiliyordu. Şimdilerde tam anlamıyla bir kaht-ı rical yaşandığı için, aynı mukavemeti göstermemiz biraz zor, hatta imkânsız.

Evet, şimdilerde teslimiyetçi politikalar izliyoruz. Kore'ye diyorlar, koşa koşa gidiyoruz. Çekiç Güç diyorlar, kabul ediyoruz. "Somali'ye harekât var." diyorlar, "Âmennâ." diyoruz. "İncirlik Üssü'nü açın, Irak'ı bombalayacağız." diyorlar, "Başüstüne." diyoruz. Petrol boru hattını daha "Kapatın." demeden kapatıyoruz vs. Bütün bunlarda daha başka türlü davranılabilir miydi? O ayrı mesele. O günkü şartlar esas alınarak değerlendirme yapılabilir ve yapılan şeyler kritiğe tâbi tutulabilir. Ama bunlar teslimiyetçi politika uygulamadığımızı göstermez.

İşte bu korkunç husumet karşısında, bizi biz yapan değerlere, hiç olmazsa fert bazında, aile planında, sahip çıkabilsek.. sahip çıkıp düşüncelerimizin, davranışlarımızın yörüngesine basiret ve firaseti oturtabilsek.. evet, ülke çapında bunları gerçekleştirebilirsek, çok şeylerin değişeceğine inanıyorum.

Bazı Müslüman Gruplar Üzerine Tezgâhlanan Oyunlar

İsim tasrih etmeyeceğim ama, şiddeti zuhurundan gizli olan bazı gruplar içinde yer alan ve ülkemizde şov diye nitelendirilebilecek davranışları, yapageldikleri medyatik çıkışları ve verdikleri beyanatlar ile dikkatleri üzerine çekmek isteyen bir kısım insanlar, Anadolu insanını birbirine düşürmek için, muhtemelen içte ve dışta bir kısım güç kaynakları tarafından kurdurulmuş veya suiistimale müsait olduklarından dolayı yine aynı örgütler tarafından Müslümanlık aleyhinde kullanılmak istenmektedirler.

Samimiyetlerine inandığım bazı kimselerin beyanlarına dayanarak söylediğim bu gerçeklerin yalan ya da yanlış olmasını ne kadar arzu ederdim..! Ancak, hâdiselerin diliyle de doğrulanan bu gerçekler, maalesef ülkemiz gündeminde yer alan hususlardan. Evet, istidatlı, kabiliyetli piyonların rehberliği altında, "oltada yem misali" bir kısmı itibarıyla samimî ama safdil inananların, sözünü ettiğimiz türden faaliyetleri, hepimizi endişelendiren ve yüreğimizi ağzımıza getiren cinstendir. Rabbimiz'e sonsuz hamd ü senalar

olsun ki, onların bu tutumları bugüne kadar, ülke insanının vicdanında mâkes bulmadı. Ne medyatik çıkışları, ne meydanlara toplanmaları, ne konferansları, ne de panelleri vs. hüsnükabul görmedi. Hatta diyebilirim, lider konumunda bulunan bazılarının ölümleri bile, en küçük bir mü'minin ölümü kadar ilgi ve alâka uyarmadı bu milletin sinesinde. Yani mâşerî vicdan bütün bütün yadırgadı bunları.

Söz buraya gelmişken Attila İlhan'ın çok hoşuma giden bir tespitini aktarmak istiyorum. Diyor ki, "Tanzimat'tan bu yana Türkiye'de işleri hep aydınlar bozmuş, arkadan halk gelip onu düzeltmiştir." Evet, bütünüyle katıldığımız bir tespit... Demokrat Parti döneminden bugüne gelinceye kadar, ülkemizin yaşadığı siyasî süreci göz önüne getirip de o devirdeki şartları baz alarak hâdiseleri değerlendirebilsek, halk tabakasının o engin firasetiyle verdikleri kararın, Attila İlhan'ın bu tespitini doğruladığı kanaatini biz de paylaşacağız. İsterseniz buna "sevk-i ilâhî" diyebilirsiniz.

"Bu tip gruplar sadece bizim ülkemizde mi?" denecek olursa, elbette hayır. Suriye'den, Mısır'a, oradan Cezayir ve Tunus'a varıncaya kadar birçok İslâm ülkesinde kendi değerlerinin farkına varmış, kültür emperyalizminden kurtulma kıvılcımları çakmaya başlamış ülkelerde de var bu tip gruplar. Suriye'de olsun, Mısır'da olsun veya daha başka yerlerde olsun, Müslümanlar uğradıkları tenkil hareketlerinde hep bu tür grupların şu veya bu şekilde kullanıldıklarını görürüz.

Zannediyorum birtakım güç odakları aynı şeyleri Türkiye'de tezgâhlamak istiyorlar. Bazı küçük grupları meydanlara, sokaklara salarak, diğer bütün Müslümanları sokağa çekmeye çalışıyorlar. Ama Allah'a hamd olsun, o firasetli Müslümanlar şimdiye kadar bu tür oyunlara gelmediler ve inşâallah ileride de gelmeyecekler. Günübirlik hâdiseler içine yine günübirlikçi düşüncelerle girmeyecek, aksine temkin, vakar ve ciddiyeti elden bırakmadan ülkemizin geleceğini karartabilecek böylesi tezgâhları hazırlayanların yüzlerine çalacaklardır.

Boşuna Mesai

Devlet idareciliği velûd dimağ isteyen bir iştir. Ebû Hanife gibi âyet ve hadisleri baz alarak, daha olmamış meseleleri bile kafasında üretecek ve çözüm bulabilecek velûd bir dimağa sahip olma, devlet adamlığının vazgeçilmez şartıdır.

Bu ölçüyle günümüzü ve günümüzün insanlarını değerlendirdiğimizde, bu vasfa sahip kişileri bulmakta biraz zorlanırız. Ne var ki, bu durum bizi, kat'iyen ümitsizliğe sevk etmemelidir. Çünkü bu bir süreç işidir. Toplum, tabiî seyri içinde yol alıp geleceğe doğru ilerlerken, bu seviyeye geldiğinde, böylesi insanlar –Allah'ın izniyle– birden zuhur edecektir. Tarihte hep böyle olmuştur ve zannediyorum bundan sonra da böyle olacaktır. Öyle ise, bu türlü şeylere kafa yormamalı, zihnî ve amelî mesaimizi günümüz şartları içinde bize düşen şeyleri yapmaya yönlendirmeliyiz.

Televizyon Fantezisi

Günümüzde insanlar arasında televizyona çıkma fantezisi başladı. "Falan adam çıktı, ben de çıkayım, bana da bir imkân versinler ben de konuşayım…" düşünceleriyle hareket edilmekte ve bu durum, din adına yapılan tartışmalarda birçok hatanın işlenmesine sebebiyet vermektedir. Bütün bunlar karşısında bazen: "Keşke ilmî münazaranın afeti mevzuu bir kitap hâlinde işlense." diye düşünürüm.

Doğrusu, milyonlarca insan karşısında bu duygularla hareket edip, İslâm'ı müdafaaya kalkışan insanların falsolarını, bilgisizliklerini gördükçe kahrımdan iki büklüm oluyorum. Bazıları dinin ruhundan uzak, kulak tırmalayıcı ifadeleriyle dini sevdirme yerine nefret ettiriyorlar ve dine karşı itimadı sarsıyorlar. Bu itibarla da, günümüz ilâhiyatçılarına büyük bir görev düştüğüne inanıyorum. Tabiî her şeyden evvel, ilâhiyatçıların kendilerini iyi yetiştirmeleri gerektiği kanaatindeyim.

Ardından, bilinen şeylerin hayata taşınması gelir. Bu, halk nazarında onları başka bir biçimde büyültecek ve yapılan tebliğ, irşad faaliyetlerini daha müessir hâle getirecektir. Böylece ilâhiyatçılar deniz üzerinde birer can kurtaran simit vazifesi görecek, çeşitli tehlikeler karşısında kendileri emin olmakla beraber, kendilerine sarılan insanların da batmasını önleyeceklerdir. Ancak bunun, günün imkânlarıyla mücehhez, iyi bir eğitim görmüş ilâhiyatçılarla mümkün olabileceği kanaatindeyim.

Bir Çeşit Muhtıra

Ülkemizde bazen bir kısım sivil toplum örgütleri, çeşit çeşit nam ve unvanlar altında bir araya geliyor ve Cumhurbaşkanlığına, Başbakanlığa, Askeriyeye, bir

anlamda muhtıra nevinden görüş ve düşüncelerini iletiyor, bu tür makamları ideolojileri hesabına kullanmak istiyorlar. Bu kuruluşların, aynı zamanda bünyelerinde barındırdıkları emekli insanlarla onların, daha önce devlet içindeki vazife ve mevkilerine göre daha çok veya daha az cüretkâr olabildikleri de ayrı bir konu.

Aslında bunların kanunlar karşısındaki hukukî konumlarının mutlaka belirlenmesi lâzım. Bunlar, devletin yasama, yürütme ve yargı mevkiinde bulunan kurumlarına bir şeyler emretme veya dikte etme konumunda mı, değil mi? Bunun behemehal belli edilmesi lâzım. Aksi takdirde yarın bir başkaları çıkar, bünyesinde 50-100 kadar vakıf teşkilâtını toplar, kendilerine bir isim koyarak görüş ve düşünceleri doğrultusundan aldıkları kararları aynı kurumlara dikte etmeye başlayabilir. Hatta bunların, tabanda daha çok temsilcileri olduğundan daha müessir de olabilirler. Bunun böyle olmayacağına kimse teminat veremez. Böyle olunca da bir kısım yetki ve salâhiyet kargaşasının yaşanması kaçınılmaz demektir.

Evet, devlet yetkilileri, Türk toplumunun gözlerinin içine baka baka hiç kimsenin, hiçbir kuruluşun –eski görevleri ne olursa olsun– böyle bir saygısızlık yapmalarına izin vermemelidirler. Hür ve demokratik bir ortamda yaşadığımıza inanmak istiyoruz. Demokratik bir ortamda böyle militanca çıkışları anlamada zorluk çekiyoruz. Bunun böyle devam etmesi devlete ve demokrasiye güveni sarsar.

Mûsıkî Üzerine Düşünceler

İster sanat, isterse halk müziği olsun, söylenen şarkı ve türkülerde, mânânın güçlü olmasına dikkat edilmesi çok önemlidir. Dolayısıyla o şarkı veya türkünün icrası ânında bir taraftan his tufanı yaşanırken, diğer taraftan mânânın güçlülüğü, düşündürücülüğü ile insanın bir şeyler duyması, anlaması mümkün olacaktır. Yani mûsıkînin esas unsurları olan ses, enstrüman ve söz (tema) bir bütün hâlinde olunca insan üzerinde tam müessir olsa da, tema-ses-saz bütünlüğü sağlanamadığı takdirde, insan his dünyasında boşluklardan kurtulamaz. Öyle ki bazen birtakım eserlerde söz âhenge, muhteva ritme isyan eder. Hâlbuki, mutlaka âhenk bütünlüğünü sağlayabilecek, muhteva derinliğini aksettirecek sözler bulunmalı ve sözler, sebep-sonuç münasebeti içinde bir tamamiyet arz etmelidir. Bir mısra birinden, bir mısra başkasından alınarak

yapılmış güftelerde ise bunu sağlamak çok zor olsa gerek.

* * *

Mûsıkî de bir yol, bir sanat ve bir ihtiyaçtır. Bediüzzaman Hazretleri bir yerde radyo programları içinde ona, beşte birlik bir yer veriyor.[3] Bunu başka mânâlarının yanı sıra toplumun en az beşte biri dinler şeklinde de anlayabiliriz. Hâlbuki şimdilerde toplumun onda dokuzu müzikle içli-dışlı. Öyleyse ihtiyaç diye nitelendirdiğimiz ve zaten toplumun, içinde sürüklenip gittiği bu saha kendi düşünce çizgimiz içinde ele alınmalı ve kat'iyen ihmal edilmemelidir. Bunun için mesaj yüklü, mânâ yüklü, hisleriyle, düşünceleriyle insanı zenginleştiren eserler bestelenmeli ve yine Üstad'ın mahzursuz dediği, insanı maâliyâta götüren, iştiyakını coşturan eserler meydana getirilmelidir.[4]

Bu konuda ölçü nedir denecek olursa, meselâ, dinlediğiniz bir eser, sizde Kur'ân okuma, Kur'ân dinleme iştiyakını coşturuyor, Allah'a karşı vuslat arzusunu köpürtüyor.. sizi Emrah gibi bağrı yanık hâle getirip secdeye zorluyor, millî, dinî değerlerinize karşı alâkalarınızı kanatlandırıyor.. size kendi romantizminizi fısıldıyor, bunları yaparken de, müstehcenliğe, bâtılı tasvire vs. kapalı kalınabiliyorsa.. evet, işte bu eser gayet güzeldir. Bünyesinde gıybeti barındıran, fuhşu tasvir eden, şehevanî hisleri tahrik eden, insanın yeis yani ümitsizlik duygularını kabartan eserlere gelince, onların caiz olduğunu, olabileceğini söylemek mümkün değildir.

* * *

Bizim bazı şarkı ve türkülerimiz Allah'a iman, ahirete iman, kadere iman ile telif edilemeyecek sözlerle dopdoludur. Meselâ, gelin gencecik yaşında ölmüş, tipide birisi kaybolmuş, kurt dağın başında bir çocuğu öldürmüş vs. Hemen oturup bir destan yazmış ve bir ağıt kesmişizdir. Şimdi eğer, her felâket karşısında, felâket dellallarının yaptığı gibi ağıtlar dizecek olursak Allah'tan şikâyet adına destanlar tanzim etmiş oluruz. Aslında, böyle bir duygunun kaynağı, insanın zayıf yanlarının bulunuşu, Allah'a, ahirete, kadere imanının olmayışıdır. Hâlbuki bu zaaf noktalarının mutlaka imanın unsurları ile yok edilmesi ve çeşitli hâdiseler münasebetiyle de olsa yeniden hortlamaması için devamlı imanın takviye edilmesi ve payandalanması şarttır, elzemdir.

* * *

Kur'ân-ı Kerim okuma meselesini Türkiye'de, Mısır'da, Suud'da veya bir başka yerde daha güzel okunuyor... gibi yaklaşımlarla ele almak doğru değildir. Doğru olan, Kur'ân'ın muhtevasını kavrayabilme ve onu seslendirebilmedir. Zaten Kur'ân bütünüyle müzikaldir. Önemli olan, muhtevadan hareketle ondaki her bir kelimenin istediği seslendirmeyi, konumuna uygun olarak verebilmektir. Meselâ, Kur'ân'da kâfirin konuşması, mağrur, mütekebbir, mütecebbir bir eda ile ve elini kalçasının üzerine koyarak, caka satan bir insan imasıyla verilir. Meselâ, Hazreti Yusuf karşısında konuşan Zeliha. Onun Hazreti Yusuf'a *"Haydi gel!"*[5] deyişini okurken kırıta kırıta, şuh bir edayla konuşan bir kadını görür gibi oluruz. Bu fettan teklife iltifat etmeyip ondan kaçan Hazreti Yusuf ise olabildiğine kararlı, ürperti içinde ve tok sesli birisi olarak karşımıza çıkar. Ve daha yüzlerce misal... İşte âyet-i kerimeleri okurken, sesiyle bu muhtevaları aksettirebilme önemli bir esastır.

Mustafa İsmail dinî hayatı ve yaşantısı itibarıyla çok dikkatli birisi olmayabilir ama, bu mânâda Kur'ân okumada çok başarılı birisiydi. Abdülbâsıt çok güzel okuduğu yerler vardır ama, arz ettiğimiz anlamda Kur'ân okumada nadiren başarılıdır. Mustafa İsmail söylenildiğine göre, Kur'ân okumadan önce, okuyacağı yeri piyano ile notalara vurarak kafasında iyice resmedermiş. Bunun –şer'î yanı mafhuz– mutlaka gerekli olduğuna kâni değilim.

Şimdilerde her yerde bu çerçevede Kur'ân'ın okunduğu söylenemez. Ses ve nağme ile beraber muhtevanın hakkını yemeden, onu olduğu gibi ortaya koyma, maalesef yok denecek kadar az. Hele, ihlâsla onu soluklamak ender-i nadirattan.

* * *

Bugün Türkiye'de, değişik alanlarda kendi çizgimize dönüşün yaşandığı gibi, mûsıkîde de böyle bir dönüşün yaşanması üzerinde mutlaka durulmalıdır. Üzerinde durulmak bir yana, bu mevzuda olabildiğine ısrarlı olunması gerekir. Pop müziğinin gençler arasında çok yaygın olması ve medyanın sürekli ona destek vermesi, stadyumların popla inim inim inlemesi, onun Michael Jackson gibi şarkıcılarla daha büyülü bir hâl alması vs. gibi oldukça yoğun ve organizeli faaliyetler yanında, mûsıkîmize sahip çıkmanın zorluğu meydandadır. Ama bütün bu zorluklara göğüs gererek bu uğurda mutlaka olağanüstü bir gayret gösterilmelidir.

Öyle inanıyorum ki, yakın bir gelecekte bu ülkede, genç-ihtiyar bizim insanımız, mutlaka kendi mûsıkî anlayışımız, mûsıkî zevkimizle bütünleşecek ve kendi mûsıkî deryamız içinde eriyip gidecektir, eriyip gidecektir ama, bizim sistemli gayretlerimizle… İhtimal işte o zaman, ülkemiz bu alandaki işgalden kurtulmuş olacak ve tekrar Itrî, Dede Efendi, Hacı Ârif Bey, Sadettin Kaynak, Münir Nurettin Selçuk gibi dâhi mûsıkîşinaslara kavuşacaktır.

Unutmayalım, bu bir ihtiyaçtır. Ve siz bunu meşrû bir çizgi içinde ele alıp düzenlemez iseniz, millet gider gayrimeşru bir çizgiye kayar.. kayar ve müzik diyerek çılgınlıklara ve hezeyanlara girer. Aslında böyle bir anlayışın psikiyatri açısından tahlilinin yapılması yararlı olur zannediyorum. Zira, böylesi çılgın şeylere müzik deyip, onunla tatmin olan, olabilen veya olduğunu zanneden insanların tavır ve davranışlarını normal kabul etmek oldukça zordur.

Yalnız şimdilerde bu düşünce birdenbire hüsnükabul görmeyebilir. Ama unutmayalım; her yeni düşüncenin topluma mâl edilmesinde böyle bir süreç yaşanmıştır. Dün bu ülkede ilim ve irfan yuvaları açan, ehl-i himmet, ehl-i gayret insanlar, senelerce bir iki insanla teselli olmuşlardır. Kimse yanlarına uğramamış; hiç kimse onları kabullenememiş. Ne var ki onlar, yılmadan, usanmadan doğru bildikleri yoldan ayrılmamışlar; Allah da onlara sadakatlerinin mükâfatını vermiştir. Aynen bunun gibi, mûsıkî adına kendimiz olma yolunda yapacağımız düzenlemeler de birdenbire bir patlamanın, toplumca ona sahip çıkılmasının ve milletçe desteklenmesinin beklenmesi, acelecilik olsa gerek. Evet, bize, doğru bildiğimiz yolda yürümek düşer. Alınmadan, fedakârca doğru bildiğimiz yolda ilerleyerek, yapmamız gerekli olan şeyleri yaparak yürümek.

* * *

Tv ve radyo programlarında bugün dinlenilen, kabul edilen müzik türlerine yer vermede toplumun bütününü objektif olarak düşünme ve değerlendirme mecburiyetindesiniz. Ne tv'leri, ne radyoları bu işten tecrit edemezsiniz. Aksine davranacak olursanız kendinizi toplumdan tecrit etmiş ve sadece sizin gibi düşünen üç-beş insanla baş başa kalmış olursunuz. Onun için toplumun kabul ettiği müzik türlerinden zararsız olan veya daha az zararlı eserleri icra ederek, onların ihtiyacını karşılayacak ve böylece, bu alanda da mesajınızı vermiş olacaksınız. Unutmayalım, bu sahada emin eller toplumun bu ihtiyacını

karşılamazsa, emin olmayan ellerde toplum dejenerasyona uğrar.

Toplumun bütün kesimlerinin veya milletin her ferdinin sizin gibi olmasını bekleyemezsiniz. Kur'ân dinlemekle tatmin olan, ilâhilerle bu ihtiyacını karşılayanlar olduğu gibi, daha farklı mülâhazaları paylaşanlar da vardır. Öyleyse, kendi öz mûsıkîmizle değişik sapıklıklar içinde çırpınan ve tatmin peşinde koşan gençlerimizin imdadına yetişme mecburiyetindeyiz.

Evet, mûsıkî dinleme, şehvet, hırs, nefret, kin vs. gibi insan tabiatında var olan bir şeydir.. ve hilkat itibarıyla da güzeldir. Çirkin olan, insanın zaaflarıyla onları yanlış yere yönlendirmesidir. İradesiyle, kemalâtına medar olabilecek iyi şeyler yapma yerine onlarla kötü şeyler peşinde koşmasıdır.

* * *

Müziğe yakın olan bir dimağ dünyada her şeye yatkın olur. Zira müzik incelik ister, esneklik ister, duyarlılık ve mükemmel bir his yapısı ister. Bu açıdan herkesin yapabileceği bir şey değildir o. Hatta diyebilirim o, heykeltıraşlıktan, ressamlıktan çok çok ileridir. Onun için sanat kabiliyeti olmayan bir insanın müziğe uyum sağlayabilmesi, müzik yapabilmesi âdeta imkânsızdır. Bu tespite bağlı olarak denilebilir ki, kadının fıtraten duyarlı, hassas olması mûsıkî adına bir avantajdır. Belki bu sebeple bayanlarda müzik kabiliyet oranı erkeklerden daha fazladır.

* * *

Klasik Türk sanat mûsıkîsinin insanlara belli bir seviye kazandırdığı çoklarının kabul ettiği gerçeklerdendir. İcra edilen mûsıkînin derinliklerine inebilen, ondaki incelikleri kavrayabilen şahıs, bir müddet sonra belli bir inceliğe ulaşabilir ve üzerindeki bedevîliklerden uzaklaşabilir. Ve bana göre bu ikisi arasında telâzum vardır. Yani mûsıkî inceliği, zerafeti hatta estetiği.. bu hususlar da mûsıkîyi gerektirir. Ruh inceliğinden mahrum kaba hislerin bahsimizden hariç olduğu bilinmelidir. Neticede ruh bütünüyle nezaket, nezahet ve zarafet kesilir. Yalnız bu neticeye ulaşabilmek, ruh-efzâ mûsıkîyle çok uğraşmaya ve hakikî mûsıkîşinaslarla oturup kalkmaya, sözden-sazdan ziyade ruha, mânâya yönelmeye bağlıdır.

Klasik Türk sanat mûsıkîsinin bu ruhu insana kazandırdığı her zaman söylenebilir. Ancak şu da unutulmamalı ki, bu işin kaynağı tekye ve zaviyelerdi. Bu müesseseler gerçek misyonlarından uzaklaşıp, miskinler otağı hâline

gelince, sanat müziği çok önemli bir kaynağını kaybetmiş oldu. Bundan sonra da millet, tekrar bedevîliğe dönerek davul-zurnadan zevk almaya başladı. Bir diğer ifadeyle davul-zurnanın temsil ettiği ruh hâlini yaşayan insanlar etrafı doldurdu. Davul-zurna ile kaba duyguların gürültülü dünyalarını kastediyorum. Şimdilerde de aynı şey söz konusu ama, ben şahsen bütün bütün ümitsiz değilim.

Mûsıkîdeki bu keyfiyet bunalımının, bir gün mutlaka sona ereceğine inanıyorum. Zira sosyolojik ve tarihî bir gerçektir ki, başta İslâm ve daha sonraki dönemlerde Osmanlı olmak üzere, dünyanın kaderinde hâkim olmuş bütün milletler böyle bir bunalımın peşi sıra doğmuştur. Tıpkı karanlığın son perdesinin aydınlığa menfez teşkil etmesi gibi. Meselâ, Osmanlı'nın bidayetinde, herkes muhtaç olduğu ruh ve mânânın Osmanlılar tarafından temsil edildiğini görünce, ona sahip çıkmış ve onun etrafında halkalanmıştır. Böyle bir halkaya katılmayanlar ise, kemmiyetin bunaltıcı atmosferi içinde eriyip gitmişlerdir.

Şu anda, birçok medeniyete beşiklik yapmış Anadolu topraklarında, hızla öze dönüşün yaşandığı yeni bir diriliş döneminde sayılırız. Bu diriliş, toplumun bütün ünitelerinde birlikte yürüyor. Mûsıkînin de bundan nasibini aldığı ve alacağı muhakkaktır. Nitekim sanat müziği alanında yapılan çalışmalar da bunun bir göstergesidir. İnşâallah buna, bugünkünden daha fazla seviye kazandıracağımız günler de gelir ve bizim olan bu mûsikî ile akıl, kalb, ruh geliştirilir.. iç ve dış derinliğine ulaşmış seviyeli insanlar yetiştirilir.. dünya ve ukbâyı denge içinde yürüten alperenler de bu sahanın temsilcisi olur.. ve yeniden Dede Efendiler, Itrîler ufkumuzda arz-ı didar eder. Fakat bu arada yukarıda bir cümle ile temas ettiğim şu husus da kat'iyen unutulmamalıdır. Osmanlı döneminde bunun kaynağı tekye ve zaviyelerdi. Dolayısıyla şimdi de tekye ve zaviyelerin misyonlarını üstlenecek ve mûsıkînin şekillendireceği insanlara kaynaklık edecek kuruluşların olması şarttır. Sadece sokaktaki insanlarla, yukarıda arz etmeye çalıştığımız hususların gerçekleşmeyeceği herhâlde izahtan vârestedir.

Türkiye ve Konumu

Türkiye içte ve dışta meydana getirilen hâdiselerle hep kapalı bir fanus içinde tutulmaya çalışılmaktadır. Buna ilaveten bir kısım devlet ricali misak-ı

millî sınırları ile çizilen dairede kalmayı, çevremizle alâkadar olmama şeklinde yorumluyorlar. Şahsen ben, dünya çapında siyasî bir mülâhaza takip edilmesi gerektiğine inanıyorum. Bunu gerçekleştireceğimiz âna kadar da bu kapalı fanusun içinde kalacağımız kanaatini taşıyorum.

Mühim bir zatın tespitine göre, Mustafa Kemal “Yurtta sulh, cihanda sulh.” sözüyle tamamen içe kapanık bir siyasî anlayış kastetmemiştir. Mustafa Kemal, Mark Artur’un, Türkiye’yi ziyaretinde ona: “Türkiye’nin bu hâliyle ayakta kalabilmesi, başta adalar probleminin çözülmesine, Balkanlar’daki Türk haklarının geri verilmesine ve Musul-Kerkük gibi yerlerin Türkiye’ye iltihak edilmesine bağlı…” olduğunu söylemiştir. O, böylesine önemli bir fikri, daha Japon Savaşı meydana gelmeden önce ifade ettiği hâlde, –maalesef– bu düşünce, sadece askerî arşivlerde saklı kalmış ve rical-i devlet tarafından da kaale alınmamıştır.

Önemli bir konuma sahip olan Türkiye’nin, komşularıyla kat-ı alâka edip, misak-ı millî ile çizilen sınırlar içinde, kendi kabuğuna çekilerek varlığını sürdürebilmesi kat’iyen düşünülemez. Kanaatimce bu konumdaki bir ülkenin, en başta yapması gerekli olan şey; kendi ülke insanını çağıyla hesaplaşmaya hazırlarken, günün müsaade ettiği ölçüde, çevresini bir güven hâlesi hâline getirmektir.

Evet, ülke insanının bu düşünce istikametinde yetiştirilmesi şarttır. Bu gerçekleştiği takdirde şimdi 23 Nisanlarda çocukların birbirlerine salladıkları bayraklar, toplumun tüm katmanlarına yayılır. Böylece hep birlikte, yıllardır aldatılmanın ezikliğini, üzüntüsünü üzerimizden atarak, asırlardan beri kanımızı bir sülük gibi emen ve iflahımızı kesen düşmanlara aynı tavrı sergileriz –inşâallah–.

Şahsen ben özellikle son yıllarda, bazı çevrelerin birtakım eğitim ve kültür faaliyetleriyle dünyaya açılmalarıyla bunu gerçekleştirebileceklerine inanıyorum. Zaten bu faaliyetler, “Türkiye kapalı bir fanus içindeydi, bu tür çalışmalar Türkiye adına iyi oldu…” gibi ifadelerle artık takdir görmektedir.

Ayrıca, Türkiye’nin, bu ülkelerde güçlü lobiler teşkil etmesi de, onun geleceğini –sebepler planında– garanti altına alması açısından çok önemlidir. Günümüzde ücretle çalışan birkaç sûrî kuruluş dışında, Türkiye’yi dünyada destekleyip savunan lobilerin var olduğu söylenemez. Eğer bu ülke, “devlet-i ebet müddet” olma düşüncesinde ise, her yerde gönüllü lobilerinin olması

zarurîdir. Öyle ki, dünya çapında bir ambargo bahis mevzuu edildiği zaman, Asya bütünüyle inlemeli.. bu inleme ta Pasifik'te mâkes bulduğu gibi, Amerika, İngiltere vb. ülkelerde de ses getirmelidir. Gerektiğinde, kendi üslûbumuza uygun bir şekilde sokağa dökülerek mitingler tertip edilmeli, gerektiğinde de o ülkelerin idarî makamları bu lobiler tarafından yönlendirilmelidir.

Ayrıca ben, "İslâm Ortak Pazarı" türünden, şimdilik hayal olan şeyler üzerinde durmanın bir faydası olduğuna inanmıyorum. Aksine bunların, düşmanları teyakkuza geçirme açısından zararı bile olabilir. Bu tip organizelerin ile'l-merkez güç ile zamanla kendi kendine teşekkül edeceği kanaatindeyim. Çünkü bu İslâm ülkeleriyle aramızda tarihî ve dinî bir bağ vardır. Fakat Orta Asya ülkeleri için aynı şey düşünülemez. Batılı bazı devletler, bu ülkeler bağımsızlığına erdiği günden beri, onların içine sızmaya çalışmakta.. çeşitli vesilelerle bu ülkelere girip, kendilerini empoze etmektedirler. Öyleyse bu tarihî fırsatlar mutlaka değerlendirilmelidir. Aksi hâlde, dönüşü zor olan bir sürece girilmiş olacaktır. Bu itibarla da, eğitiminden, ekonomiye, ondan da kültür faaliyetlerine kadar bu ülkelerin gelişmesine öncelik verilmeli ve onlara her zaman arkalarında olduğumuz hissettirilmelidir.

Düşünce ve Şahsiyet Kayması

"Hakkın olacak işler
Boştur gam u teşvişler (telâş)
Ol hikmetini işler
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler.

....

Deme şu, niçin şöyle
Yerincedir o, öyle
Bak sonuna sabreyle
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler.

....

Nâçâr kalacak yerde

Nâgâh açar ol perde
Derman eder ol derde
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler."

İbrahim Hakkı kâinatta cereyan eden her hâdiseye karşı bakış açısını bu ifadelerle dile getirir. Aslında bu *"Sizin kerih gördüğünüz nice şeyler vardır ki, onlar sizin hakkınızda hayırlıdır. Yine sizin hayır zannettiğiniz nice şeyler vardır ki, onlar da şerdir. Allah bilir, siz bilmezsiniz."* [6] âyetinin muhtevasını yansıtmaktadır. Evet, başa gelen nice şeyler var ki, insan bazen onları kabullenmekte zorlanır. Hâlbuki musibet görünümlü ve dış yüzü itibarıyla fevkalâde nâhoş olan bu şeyler, şayet bizim metafizik gerilimimizi artıracaksa; artırıp kendimizi yeniden gözden geçirmemize sebep olacaksa, hatta günahlara karşı yeni bir tavır ayarlaması yapmamızı sağlayacaksa, bütün bunlar bizim için mahz-ı hayır demektir. Aksine bunlar, dünyada kaybetmemizin yanı sıra, ahiret kaybını da netice verecekse, eyvah! İşte o, "hüsran içre hüsran"dır.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) musibet televvünlü işler öncesi ve sonrasında, hep Allah'a teveccüh etmiştir. Meselâ, gökte siyah bir bulut belirince Efendimiz'in –tabiri caizse– beti-benzi atmış ve hemen secdeye kapanmış, kendini duaya salmıştır. Zira bu bulut, daha önceki ümmetlerin helâkına sebebiyet veren bulut gibi olabilir..[7] O'ndan bu dersi alan Hazreti Ebû Bekir, Hazreti Ömer ve Bediüzzaman'a gelinceye kadar niceleri, yüzlerini Rabb-i Ecell-i A'lâ karşısında hep yere koymuş ve "Bizim günahlarımız yüzünden ümmet-i Muhammed'i helâk etme Allahım!" diyerek dua dua yalvarmışlardır. Rica ederim, bu büyük zatlar, kendileri hakkında böyle düşünüyorlarsa, bizim nasıl düşünmemiz lâzım? Oturup durumumuzu bir daha gözden geçirmemiz icap edecek. Her ne ise, onu da sizin irfan dolu düşünce dünyanıza havale ediyorum.

Yalnız burada çok önemli bir hususa işaretle yetineceğim. O büyük zatlar kendi haklarında böyle düşünebilirler ama, biz onlar hakkında böyle düşünemez ve bunun kat'iyen böyle olduğunu ifade edemeyiz. Onların kendilerini bu kabîl sorgulamaları, hâdiselere mukarrabîn perspektifinden bakmaları itibarıyladır.

Evet, Üstad Hazretleri'nin yaklaşımları içinde, bir topluluğun başına gelen

olumsuz şeyler, başta bulunan insanlar yüzündendir. Savaş sonrası galibiyet bütün orduya, ama mağlûbiyet komutanlara mâl edilmelidir.[8]

Hâsılı, düşüncede doğruyu bulma çok önemlidir. Bunu bulma yoluna isterseniz kalb metodolojisi de diyebilirsiniz. Yani bir şeyin doğru veya yanlış olduğuna dair yapılacak değerlendirmelerde ölçü ve kıstasların bulunduğu ve kalbin tatmin olup ya da olmamasını netice veren kalb metodolojisi. İşte bu ölçülerin yerli yerine oturmasına paralel, zamanla o kabîl hâdiseler karşısında, davranışlar da, takınılan tavırlar da düzgün olacak ve şimdilerde hemen her gün etrafımızda görerek eksikliğini daha çok hissettiğimiz düşünce kaymalarından da, bundan kaynaklanan şahsiyet kaymalarından da kurtulacağız inşâallah!

Terörün Kaynağı ve Amacı

Türkiye belli dönemlerde çeşitli güçler tarafından kıskaca alınmış ve düşmanları tarafından kendisine hakk-ı hayat, hakk-ı hürriyet tanınmak istenmeyen bir devlettir. Ne var ki Türkiye, Allah'ın izniyle bu gayeye matuf önüne çıkartılan engelleri teker teker aşarak bugünlere kadar gelmiştir. Türkiye, büyüklüğe sıçrama ve önemli bir konuma yükselme noktasında çok büyük avantajlarla karşı karşıya gelmiş sayılır. Ancak, dünyada güç ve kuvveti elinde bulunduran devletler, Türkiye'nin bu avantajları değerlendirmesini istememekte ve bunun için de içte ve dışta Türkiye'nin başına bin bir türlü gaileler açmaktalar.

Evet, bu gailelerle uğraşan, güven vaad etmeyen, siyasî ve iktisadî alanda çalkantılar yaşayan bir Türkiye, hassaten kendisiyle entegrasyona hazırlanan devletleri tatmin edemeyecek ve Türkiye'nin bu manzarası onların dışa yönelmelerine sebep olacaktır. Hâlbuki böyle bir aşamada, liderlik rolünü üstlenebilecek bir ülkenin, önce kendi içinde, sonra etrafında emniyet ve istikrar unsuru olması gerekir.

İşte bu gerçeği çok iyi bilen Batılı devletler, Cihan Harbi öncesi, Osmanlı Devleti'ne yapılan müşterek taarruzlar gibi, bölgede muvazene unsuru olan devletimizi yıpratma ve bölge devletlerini başka arayışlar içine itmeye yöneltme gayesiyle PKK ve emsali terör örgütleri başta olmak üzere bin bir türlü problemi başımıza musallat etmekteler. Türkiye'nin kendi iç bünyesinde 8-10 senedir terörle uğraşması, ekonomik ve sosyal sıkıntılar, siyasî

istikrarsızlıklar meydana getirmenin yanında, dış dünyada itibar kaybına vesile olmuştur. Ne yazık ki, başta siyasilerimiz olmak üzere, dış politika bürokratları, ilim adamları ve gazeteciler terör hâdisesinin bu boyutuna hiç ehemmiyet vermediler. Bana kalırsa bir ölçüde fark bile edemediler. Hâlbuki bir siyasî liderin ifadeleri içinde, Türkiye tarihte ancak birkaç defa doğabilecek böyle bir "Dünya Devleti" olabilmek fırsatını yakalamıştır. Ve acıdır, içerideki bu terör belası, Türkiye'nin onu değerlendirmesine mâni oldu ve olacak. Ancak o fırsat henüz bütün bütün kaçırılmış sayılmaz. Ne var ki, önce terörün kökünü kazıyabilecek etkin önlemler almak gerekir. Bu da terörün sebeplerini iyi teşhis edebilmekle mümkündür.

Öte yandan, kendi basiret ve firasetsizliğimizi, terörü bütünüyle dış güçlere fatura etmekle kapatmaya çalışmadan vazgeçmeliyiz. Bu konuda tek merkezden senaryolar hazırlanmış olabilir ama, o senaryoları içeride oynayan piyonlar, canlandıran aktörler vardır ve onlar bizim insanımız. Ayrıca bu senaryoların oynanabileceği zemin ve vasatı devlet ve millet olarak yıllar süren ihmalimizle biz hazırladık. Bu açıdan terörü önlemek denilirken, bu hususun da gözardı edilmemesi gerekir.

Yobaz - Gerici

Siyasî, gayrisiyasî bir kısım düşüncelere angaje olmuş insanların evrensel değerleri anlayıp onlara sahip olmaları mümkün değildir. Açık bir zihin, engin bir his ve salim bir mantıktan mahrum olan bu dimağlar, âdeta kapalı kapılar arkasında mahpus ve ışığın zerresinin dahi sızmadığı panjurlarla çepeçevredirler.

Kendi fikrî saplantılarından başka bir şey kabul etmeyip, sadece kendi yaptıklarının doğru olduğunu savunan bu insanlara, birilerinin "yobaz, gerici" diye ifade ettiği tabirler, gerçi uygun düşmektedir! Ama gel gör ki bu tabir, günümüzde mahfil sapmasına uğramış ve başkaları için kullanılmaktadır. Evet, bu tabirle haksız yere Müslümanlar itham edilmektedir. Hâlbuki bunun gerçek muhatabı kat'iyen Müslümanlar değildir.

Hırs, Harîs ve Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem)

Bir âyet-i kerimede Allah Resûlü'nün, âyetin nazil olduğu dönem itibarıyla sahabeye, umumî mânâda da bütün ümmet-i Muhammed'e karşı çok harîs

olduğu belirtilir.[9] Harîs, bir şeyi hırsla isteyen demektir. Hırs ise, herkesin bildiği gibi bir hasaret sebebidir.[10] Dolayısıyla bu küllî kaideyi vaz'eden ve yaşayarak bize gösteren Nebiler Serveri'nin harîs yani hırslı olması, insanı, başlangıcı ve sonucu itibarıyla hasarete götüren şeylerden olmasa gerek.

Evet, onun harîs oluşu, dünyaya ait şeylerde değil, bütünüyle iman ve imana taalluk eden hususlardaydı. Bu zaviyeden meseleye bakılacak olursa; Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) başkalarının imanlarını kurtarma mevzuunda çok harîsti. İmana uyananların, imanda terakki etmeleri hususunda da çok harîsti. Keza onların iman yolundan inhiraf etmemeleri mevzuunda da çok harîsti.. ve bilhassa umumî planda, topyekün insanlığın imandan nasiplerini almaları konusunda olabildiğine harîsti. Harîs adına arz ettiğimiz bu tevcihlerin her birisini Kur'ân'ın âyetleri ile temellendirebiliriz.

Yol Mülâhazalarından Bir Kesit

Bu ülkede şimdiye kadar bazı dindar kişiler, en azından kendileri gibi dinin amelî yanlarını hayatlarına tatbik etmeyen kişileri düşman olarak gördüler. Bazen onlara "karşı cephenin insanı" bazen "fasık", bazen de "kâfir" diyerek, kendilerinden ve tabiî ki temsil ettikleri dinden onları soğuttular. Hâlbuki gerçek böyle değildi. Ne kendilerine kâfir denilenler kâfirdi, ne de Müslümanım diyen insanlar İslâm'ın hakikî temsilcileri. Bence bu mevzuda her iki taraf da yanılıyordu.

Pekâlâ, şimdi ne değişti? Bütün dünyada ciddî planda dine yönelişin yaşandığı, materyalizm, komünizm gibi sistemlerin sarsıldığı, yıkıldığı, metafizik dünyaya ait şimdiye kadar kapalı olan kapıların aralandığı bir zamanda, din adına söylenen her söz ve ortaya atılan her düşünce, değerlerüstü değerlere ulaştı. Sevgi, hoşgörü, müsamaha, diyalog vb. kavramlarla açığa çıkmanız, bunlarla dinin ruhunu ortaya koymanız, belki de yeni baştan, bir zamanlar Mevlâna, Yunus, Hoca Ahmetlerle temsil edilen Muhammedî ruhu terennüm etmeniz, o insanlarda –ki yıllardır kendilerine kâfir, fasık... deniyordu– bir rahatlama meydana getirdi, onların yüreğine su serpti ve etraflarına, "Yahu biz de Müslümanmışız!" dedirtti.

Evet, bu insanlar yıllardan beri, aslında bütün insanlığın dinden beklediği şeylerden mahrum yaşamışlardı. Şimdilerde böylesi düşüncelerin yaygınlaşması sayesinde herkes kendini bir kere daha yeniden hissetti. Demek

ki, biz kendi düşünce dünyamız adına bu kadarcık olsun bir şey verememişiz onlara. Tabiî ki onlar da hep başkalarının tesiri altında kalmış ve bizi, dinimizi sevmemişler. Bana göre böyle küçük gayretlerle düşünceleri ve bir anlamda hayat felsefeleri değişen insanlar, daha büyük gayretler gösterilse sırat-ı müstakîmin ayrılmaz yolcusu olacaklardır.

Öte yandan din-diyanet adına sertlik, huşunet gösteren dindar insanlar varsa, bunların her biri, din adına sahip olduğu düşünceleri bir kez daha gözden geçirme ve kontrol etme mecburiyetindedirler. Onlar şimdiye kadar göstermiş oldukları sertlik ve huşuneti bir kenara itmeliler. Ebû Hanife, İmam Rabbânî, İmam Gazzâlî, Yunus Emre'nin dini kabulleniş ve uygulayışlarını baz alarak, eski düşüncelerini mutlaka sorgulamalılar.

Aksine bu yapılmadığı takdirde bazılarının çeşitli yollarla İslâm'ı hayata hâkim kılma düşünceleri bana göre İslâmî anlayış ve düşünceyi küçültecektir. Oysaki bize düşen İnsanlığın İftihar Tablosu'nun ufkunu yakalamaya çalışmaktır. O'nun ufkunda, yol mülâhazaları içinde en üst seviye de olsa dünyevî makamlara talip olma yoktur. Sadece ve sadece Allah'ın rızasına talip olma vardır.

Müsaadenizle bunu biraz daha açalım: Ben şahsen yolunda bulunduğumuz bunca hizmetler karşılığında kendisini çok sevdiğim ve hayran olduğum Fatih'in İstanbul'u fethetmesini, hatta çağ açıp kapatmasını bana verseler, niye böyle küçük bir şey verdiler diye homurdanırım. Çünkü ben, bundan daha büyük bir şeye; evet Allah'ın rızasına talibim. Burada yanlış anlaşılmalara sebebiyet veririm endişesiyle yani kendisini Fatih'in önüne koyuyor denebilir mülâhazasıyla meseleyi biraz daha tavzih etmek istiyorum. Fatih aslında yaptığı şeylerle büyük olsa da, esas yapmayı planladığı şeylerle büyüklerden büyüktür. İşte o, bu yanıyla Hazreti Peygamber'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) tebciline mazhardır.[11] Yani Fatih, İstanbul'un ötesinde çok daha geniş dünyalara ve merkezlere açılmayı planlıyordu ve işte o, bu hülyaları itibarıyla büyüktü. Aslında onun dünyaya açılması, askerî bir fetih değil, bir insanlık mesajı ve gönülleri Allah'la buluşturma gayretiydi. O zamanın anlayış ve şartları gereği, böyle bir açılmada asker ön planda görünüyordu. Bugün ise, ilim, ikna ve ahlâk ön planda olmak zorundadır. Bana gelince ben de Fatih'in İstanbul'u fethetmesine değil, onun hülyalarına âşığım. Bir televizyon programında dediğim gibi, en yüksek dünyevî makam bile teklif edilse dönüp, "Yahu bu

insanlar niye bana hakaret ediyorlar ki? Neden birkaç basamak aşağı inmemi teklif ediyorlar ki?" derim. Bence, Allah, insanın mahiyetine Cebrail'e ulaşma istidadını koydu ise –ki koymuştur– insan himmetini âlî tutup onu geçmeye çalışmalıdır.

Evet, makam sevdasıyla hareket edenler salim düşünemezler. Orada her zaman farklı entrikalar olur. Sözleriniz yanlış şekillerde yorumlanır... Hâlbuki tarih boyunca statik güçler, daima dinamik güçleri belirleyici ve harekete geçirici olmuşlardır. Gelecekte o anlayış ve o felsefenin çocukları kendi anlayış ve felsefelerini idarî bir sistem hâlinde uygulamaya koyacaklarmış veya koymayacaklarmış, bunlar beni hiç ilgilendirmez. Zannediyorum *Ufuk Turu*'nda belirtmeye çalıştığımız bu ve buna benzer düşünceler çoklarının dikkatini çekmiş olacak ki, İslâm objektivizminin, evrenselliğinin günümüze aksettirilmesi değerlendirmesini yaptılar. Hâlbuki bu evrensellik bize ait değil, o dinimizin enginlik ve derinliğinden kaynaklanmaktadır. Bize de bunu ifade etmek düşmüş, hepsi o kadar. Biz insanlığın hayranlık duyduğu Ahmed ü Mahmud u Muhammed Mustafa'nın kapı kullarıyız.

Şaşırtan Manzaralar

Toplumumuz içinde dinin amelî hükümlerini bilmeyen, yaşamayan bazı insanlar, dine çok samimî ve yürekten inanmışlar.. inanmış ve mensup olduğu camia içinde, o kadarcık bir inançla dahi olsa dinin âdeta sesi soluğu olmuşlar. Son aylarda, toplumumuzun değişik kesimlerine açılma vetiresinde bunları açık-seçik müşâhede ettik. Öyle ki, yıllardan beri bize dinsiz-imansız olarak anlatılan, daha doğrusu öyle lanse edilen bazı sanatçıların dine olan inancını, yürekten bağlılığını görünce –ameli olmasa dahi– şaşkınlık ve hayranlığımı gizleyemediğimi itiraf etmeliyim. Meselâ, 45 dakikalık bir programını milyarlarla ifade edilen rakamlara satan meşhur bir komedi sanatçısı, kalktı medya diliyle "Ben Ramazanda orucumu tutarım." dedi. Bir müzik sanatçısı ise, kendisine "Size Türkiye'nin Yusuf İslâm'ı nazarıyla bakabilir miyiz?" sorusuna "Hayır, bakamazsınız. Çünkü Yusuf İslâm önce Hristiyandı sonra Müslüman oldu. Ben ise zaten Müslümandım." cevabını verdi. Bunlar yüreklerdekini açığa vurma adına ne müthiş soluklardır.

Ayrıca bunlar, sanat, müzik, spor camiasında Rabbimiz'in adını duyuruyorlar. Öteden beri hep arz ederim, eski yıllarda da çok söylemişimdir:

"Allah bana imkân verse de tiyatro sahnelerine çıksam ve bir defa da orada Allah'ın adını haykırıp insem." Fakat şimdi o sahnelerin zirvelerini tutmuş pek çok kimse, Allah, peygamber, din diyor. Bugünleri bizlere gösteren Rabbimiz'e binlerce hamd ü senâ olsun!

Evet, bence toplumun her kesiminde ciddî bir rehabilitasyona ihtiyaç var. Bu vesile ile Yüce Rabbimiz'in adı dilden dile, gönülden gönüle aktarılır. Evet, mühim olan, her insanın istidadı ölçüsünde Rabbisini anlatmasıdır. Rabbim muvaffak eder ya da etmez, o, O'nun bileceği iştir. Biz vazifemizi yapıp, şe'n-i rubûbiyetin gereklerine karışmama kararındayız.

Seviyeli Temsil ve Vaad Ettikleri

Günümüzde ulûhiyet ve nübüvvet gerçeğinin ayrı ayrı düşünülmesi, peygamberlerin, Allah'la insanlar arasında bir hayt-ı vuslat veya bir başka ifadeyle sema ile arzın buluşmasını temin eden kişiler olduğunun bilinmesi, nübüvvet gerçeğini hakikî mânâda idrak edemeyen insanların tekrar salim düşünceye dönmelerine ve hakkı bâtıldan ayırmalarına vesile olabilecektir.

Diğer bir mesele de, bugün hemen bütün dünya ülkelerinde dine karşı bir yumuşama söz konusudur. Bu yumuşama –bana bir zamanlar– bizim Batı üstünlüğü karşısında yediğimiz şokun neticesi olarak, içine girdiğimiz arayışı hatırlatmaktadır. Aslında bu yumuşama süreci; komünizmin, tarihî maddeciliğin, ateizmin.. aklen ve fikren yetmezliğinin hissedilmesiyle başlamıştır.

Şimdi böyle bir yumuşamanın, içinde bulunduğumuz coğrafyada olduğu şekliyle, bütün dünyada olması isteniyorsa, doğusu ve batısıyla insanların bir arayış içine girdikleri şu dönemde Müslümanların, Müslümanlığı temsili meselesini tekrar gözden geçirmeleri gerekecektir. Bu temsilin seviyeli olması nispetinde, Efendimiz'e her yerde; "Hazreti Muhammed" denecek, hatta O'na saygının ifadesi olarak, "sallallâhu aleyhi ve sellem" de eklenecektir. Bundan kimsenin kuşkusu olmasın.

Evet, o zaman yeryüzünde bu kadar çözüm bekleyen meseleler karşısında bu insanlar, "Hele bir de Kur'ân'a bakalım…" diyecek ve onun o engin düsturlarıyla, hayatları arasındaki münasebetleri bir kere daha duyacaklardır. Ancak unutmayalım ki, bütün bunlar, Kur'ân'ı çok iyi temsil eden, Kur'ân'a gönül vermiş, Allah'a kavuşma arzu ve iştiyakı ile dopdolu, davranışlarında

ihlâs ve samimiyet nümâyân olan insanlar tarafından gerçekleştirilecektir.

Aksi hâlde, hâlihazırdaki durumumuz itibarıyla, temsildeki zaafımızla yaşamaya devam edecek ve sadece hayal ve hülyaların peşinden koşmuş olacağız.

İlim Düşüncesi

İlim düşüncesinin gelişmesi ve herkese mâl olabilmesi, ilim sahiplerinin havass-ı hamse-i selime, akl-ı selim ve Batılıların akıl erdiremedikleri haber-i mütevatiri iyi değerlendirmesine bağlıdır. Ayrıca metot, metodoloji, sistem, kararlılık, ısrar ve aşk da meselenin ihmal edilmemesi gereken önemli unsurlarıdır. Evet, ilim düşüncesiyle, ilim aşkı arasında –eski ifadesi ile– telâzum vardır. Yani aşk bahis mevzuu olmazsa, ilim düşüncesi çok ciddî yara alacak ve onunla hedeflenen noktalara ulaşılamayacaktır.

Toplumun her kesiminde hatta her bir ferdinde ilim düşüncesinin yaygınlaştırılması nispetinde o toplum, ilmin zirvelerine ulaşma adına daha şanslı hâle gelir. İstidatlı, metodolojiye açık, sistemli çalışabilen, mesaisini iyi tanzim eden, müşâhedelerini iyi değerlendirebilen, aklını iyi kullanabilen, haber-i mütevatirden çok iyi istifade eden insan sayısının artması ölçüsünde hedefe ulaşma kolaylaşır. Batı Rönesansının arkasında ilmin yaygınlaştırılması meselesi olduğu gözardı edilmemelidir. Öyle ki, sadece üniversitelerde veya devletin tesis ettiği laboratuvarlarda değil, herkes kendi evinde ilim adına bir hedefe ulaşmaya çalışmıştır. Böylece mesele, fantastik ve aristokrat bir meşgale olmaktan çıkmış, halka mâl olmuştur. Evet, bilim tarihi müşâhede edildiği zaman görülür ki, Batı'nın hemen her ülkesinde çok iptidaî vasıtalarla bile devamlı araştırma yapılmıştır. Ben, bizim dünyamızda bu hususta henüz ciddî bir düşüncenin geliştirildiği kanaatinde değilim.

Son zamanlarda her ilde bir üniversite açma düşüncesi var ve bu bir nispette gerçekleştirildi. Fakat maalesef üniversite merkezleri dahil ciddî araştırma merkezlerinin olmadığı, hatta üniversitelerde ilim adına şablonculuktan henüz kurtulamadığımız rahatlıkla söylenebilir. Buna göre, bazı mütehassısların da ifade ettiği gibi "Araştırmaya yönelik imkânlar olmayınca eğitim müesseseleri dejenere oluyor, ilim ahlâkı bozuluyor, ilme karşı saygı azalıyor.. neticede seviyesiz insan yetişiyor ve kat'iyen istikbal vaad etmiyor. Bu ise kaynak, zaman, iş gücü israfından ve kendimizi kandırmaktan başka bir şey değildir."

düşüncelerinden hareket edip, eldeki imkânlar ölçüsünde belli merkezlerde içinde çok çaplı ve çok yönlü araştırma merkezleri ihtiva eden üniversiteler açılmalıdır.

Burada dikkat edilmesi gereken ayrı bir husus, herkesin kabiliyetleri, istekleri doğrultusunda çalıştırılması ve yönlendirilmesidir. Kim bilir, kalbinde hadis sevgisi olanlarla azıcık meşgul olunsa, onlara yol ve yöntem öğretilse, belki de onların içinde Buhârîler, Müslimler, Ebû Dâvûdlar çıkacaktır. Bu yönlendirme düşüncesi hayata geçirilmediği takdirde bu istidatların kendiliğinden ortaya çıkmasını beklemek safdilliktir. Evet, herkes kendi istidadına uygun olan dalda başarılı olabilir. Ve bu umumî kaidenin istisnası azdır.

Öte yandan her başarı, çalışan insan için bir primdir. Hatta insanlarda çalışma aşkı olunca dünyevî hiçbir şey kazanmasalar bile hayatlarının sonuna kadar bu yoldan vazgeçmezler. Pasteur, Freud, Einstein, Edison ve daha niceleri hayatlarını daima sıkıntılar içinde geçirmişlerdir ama, ilim aşkı ve ilim zevki onlara bu yolda ilerlemeleri için yetmiştir.

Hâsılı, toplum çapında herkes için bir gaye-i hayal olursa, nefislerin enelere dönmesi ve toplum bazında bir egoizmanın hâkim olması söz konusu olamaz.[12] Aksi hâlde insanlar, o gaye-i hayali bulacakları âna kadar her şeyi benliklerinin etrafında örgüleyecekler ve onlar içinden, Pasteurlar, Edisonlara, Ebû Hanifelere, Birunîlere bedel, sadece kendi nefsini düşünen bir kısım egoistler, kendini beğenmiş hastalar ve dünyanın tamamını verseniz yine tatmin olmayacak ucûbe insanlar çıkacaktır.. ve maalesef bizim toplumumuzun yakın dönem itibarıyla yaşadığı ruh hâleti de budur.

Tabiatı Koruma Bir Vecibedir

İnsanoğlu, mebdei itibarıyla Cennet'te yaratılmış, sonra ilâhî emre uymama (oradaki umumî âhenge de denebilir) sebebiyle Cennet'ten çıkarılmış ve bu yeni âleme gönderilmiştir.[13] Bu itibarla da o, dünyada yaşadığı sürece, hep çıkarılmış olduğu Cennet'i arzu etmiş ve edecektir.

Evet, âyet ve hadislerde bin bir güzelliğiyle tasvir edilen bu yer, sürekli insanların rüyalarına girmiş, hülyalarını süslemiş, destanlarına konu olmuş ve hep ulaşılması gerekli bir hedef gibi resmedilmiştir. O kadar ki bizler çoğu zaman, müşâhede ettiğimiz güzel bir yerin tasavvurlar üstü güzelliğine dikkat

çekmek için, "Cennet gibi" tabirini kullanarak, bu iç tutkumuzu vurgulamaya çalışırız.

Aslında insanoğlunun üzerinde neş'et edip hayata uyandığı yer de, işte böyle "Cennet" gibi bir yerdir. Kim bilir belki de onun izdüşümüdür. Ama ne acıdır ki, bilerek veya bilmeyerek tali'siz bir devreden sonra insanoğlu, içinde yaşadığı bu cenneti kendi elleriyle tahrip etmiş, içinde yaşanılmaz hâle getirmiş ve şimdilerde "Yitirilmiş Cennet" tasvirleri yaparak yeni bir arayışa girmiştir.

Türkiye, içinde bulunduğumuz bu zaman diliminde bahsettiğimiz tali'sizliği yaşamıştır. Bugün sadece Türkiye değil, onunla beraber aynı kaderi paylaşan bütün batı–doğu ülkeleri aynı hicran ve aynı arayış içindeler.

Şimdi de dinî değerlerimiz açısından tabiatın tahribi ya da korunmasına yönelik esaslara bir göz atalım:

Öncelikle Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) dünyayı teşrif buyurduğu mekân, çöllerle kaplı bir alandı. Allah Resûlü çölle çevrili olan bu mekânı dünyevî anlamda bir cennete çevirmek için, Kur'ân'ın işârî ve sarih beyanlarının yanında birçok fiilleri, sözleri ve takrirleriyle ısrarla üzerinde durmuş ve sık sık onu vurgulamıştır. O'nun tabiatı koruma adına göstermiş olduğu bu hassasiyet, bugün ekolojik dengeyi korumak isteyen vakıf, dernek ve kuruluşların hassasiyetinden çok çok ileridedir. Meselâ, Nebiler Serveri, sıtma ve verem hastalıklarının kol gezdiği, belli ölçüde yeşillik olsa da, tam dengenin olmadığı Medine'ye hicret eder etmez, *"Allahım! Hazreti İbrahim, Mekke'yi harem bölge ilan etmişti. Ben de Medine'yi harem bölge ilan ediyorum."*[14] buyurmuştur. Harem'i, bugünün anlayışıyle izah edecek olursak, ona geniş alanlı "millî park" denebilir. Zira Allah Resûlü bunu izah ve şerh eden beyanlarında *"Otları koparılmaz, ağaçları kesilmez, hayvanları öldürülmez."*[15] buyurmuşlardır. Hatta sahabe-i kiramdan bazıları kuyumcu ve demircilerin kullandığı, mezar ve çatılarda da ona ihtiyaç duyulan *"İzhir otu ne olacak?"* diye sorduklarında, Allah Resûlü önce duraklamış, sonra da *"İzhir bu hükümden istisna."*[16] buyurmuşlardır.

Yine Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), Hayber savaşında, daha önceki dönemler itibarıyla Müslümanlara her türlü kötülüğü yapmış olan Yahudilerle muharebe ederken, mancınıklarla kale içini dövmekten başka çarenin kalmadığı bir anda, ağaçların kesilmesi ve kütükler hâlinde kaleye

atılması noktasında yine beklentiye girmiş ve tereddüt geçirmiştir.[17] Aynı endişeyi Nebiler Serveri, ekinlerin yakılması hususunda da göstermiştir.[18] Hâlbuki, bugün galibiyet ya da mağlûbiyetin bahis mevzuu olduğu böyle bir yerde ekinlerin yakılması da, ağaçların kesilmesi de tereddütsüz tecviz ediliyor. Ayrıca hac veya umre için ihrama giren kimselerin, Harem dahilinde hayvan öldürmesi, ağaçları kesmesi, otları koparması yasak edilmiştir.[19] Bu yasak fiillerin İslâm hukukundaki adı cinayettir.[20] Bu cinayetleri işleyen insanlar, mutlaka günahlarının affi için Rabbilerine yalvarıp yakarmak zorundadırlar. Tevbe, bu günahın affedilmesi için asıl şart iken, bundan başka bir de insanın sadaka vermesi dinî bir hükme bağlanmıştır. Sadakanın sınırı ise, fidye miktarından, koyun kurban etmeye ya da telef edilen şeyin kıymetini vermeye kadar geniştir.[21]

Buna göre, eğer Allah Resûlü, o dönemde çölün merkezi olan Yemen'de bulunsaydı, orayı da yeşillendirmek ve Cennet hâline getirmek için gerekli olan her şeyi yapacaktı. İşte şu beyan O'na aittir: *"Kimin elinde bir fide varsa, kıyamet kopacak da olsa, onu dikmeye gücü yeterse mutlak diksin!"*[22]

Bir dönemde bu hususları nazara alan bizim insanımız dünyalarını cennetlere çevirmişti. Hatta İsmail Hâmi Danişmend, biraz mübalağalı da olsa bir eserinde, "Medine'den San'a'ya, oradan Hadramevt'e kadar, seyahat eden bir insan, başına güneş değmeden, gölgelikler arasında seyahat edebiliyordu." der.

Hâsılı, tabiatı koruma, onu muhafaza etme düşüncesinin topluma mâl olması çok önemlidir. Böylece, işe sahip çıkan insanların çokluğu nispetinde, neticeye daha çabuk gidilebilir. Ve kim bilir belki de işte o zaman insanoğlu "Yitirilmiş Cennetlere" tekrar kavuşabilir.

İnhitatımızın Perde Arkası

Bediüzzaman Hazretleri, daha Meşrutiyet yıllarında bu milleti bitiren cehalet, zaruret ve tefrika gibi üç esastan bahseder.[23]

Nizamiyeler'in kurulmasıyla, fünun-u müspete, büyük ölçüde medreselerden kovulmuş, İslâm'ın ruhî hayatı diyebileceğimiz zühd, takva… gibi esaslar da, yine aynı nispette bir kenara itilmiştir. İmam Gazzâlî'nin *İhyâu ulûmi'd-dîn* kitabının baş kısmında ısrarla vurguladığı gibi, sekiz asırlık bir dönem içinde selem, îcar, ticaret… denip, kısır bir döngü içinde bir inhitat dönemi

yaşanmıştır. Bu insanlar, Allah'ın kelâmı olan Kur'ân-ı Kerim'i okuyup, onunla amel etme ne kadar gerekliyse, Allah'ın kendi ilmiyle planlayıp dizayn ettiği kâinat kitabı içinde fizik, kimya, matematiğin de okunup anlaşılmasının o kadar şart ve elzem olduğunu bir türlü anlayamamışlardır.

Yine Bediüzzaman'ın ifadesiyle bunun cezası dünyada görülecektir ve bugün İslâm âleminin maruz kaldığı mahkûmiyetin, mağduriyetin, mazlumiyetin… sebeplerinden biri de işte bu olsa gerek.[24]

Çalışıp gayret etmeksizin "mü'minim" ifadesi bize kurtuluş yolu ya açar ya da açmaz, ama bunun ihsan ve lütuflarda bulunmaya Cenâb-ı Hakk'ı zorlamayacağı muhakkaktır. Evet, O hiçbir şeye mecbur edilemez ve O'na mecburiyet isnat edilemez. Zira O'na hiçbir şey farz ve vacip değildir. Ama kudret ve iradesiyle işlediği şeyler de hikmetten hâli değildir. O, insanları sıfatlarıyla değerlendirir ve insanın iç âlemindeki derinliğe göre muamele eder. Bizler mantık-muhakeme, plan-program, ahlâk-ı İslâmiye vs. sahalarda evc-i kemal-i insaniyete çıkma yolunda değilsek, Allah'ın bir lütuf ve ihsanda bulunmayacağı açıktır. Bizler tembel ve miskin bir hayat sürüyor isek, bizim hakkımızda verilecek karar şimdi olduğu gibi mahrumiyettir, mazlumiyettir, mağduriyettir.

Evet, Cenâb-ı Hak insanları sıfatlarıyla tutup kaldırır, sıfatlarıyla batırır. Eğer kâfir, Cenâb-ı Hakk'ın mükâfatlandıracağı sıfatlarla muttasıfsa, o mükâfatını alacaktır; mü'min de kâfir sıfatıyla muttasıfsa, o da cezasını görecektir. Hâlbuki cehalet, bir kâfir sıfatıdır ve biz bugün, bu öldürücü sıfatın mahkûmuyuz.

İnşâallah, çekilen bu sıkıntılar bizi kendimize getirdiği ân, Kur'ân-ı Kerim'le beraber bu ilimler de mütalâa edilecek ve bu inhitat dönemi sona erecektir.

Eskiden beri söylenegelen "Kırk yamalı hırka, bir lokma ekmek" ifadesini sanki biz kendi varlığımızla bütünleştirmişiz. İsteyen şahsî hayatı adına bir İbrahim İbn Edhem, bir Bişr-i Hâfî gibi müstağni yaşayabilir. Buna kimse bir şey diyemez. Ancak, her fert kendi devletinin zenginliği için, "Ben bu işe dört elle sarılmalıyım." düşüncesiyle, bütün gayretini bu uğurda sergilemek zorundadır. Bu anlayışla çalışıp kendi dünyamızı mamur hâle getirebildiğimiz ölçüde, Efendimiz'in *"Fakirlik nerdeyse küfürdür."*[25] dediği hastalıktan kurtulmuş olacağız.

Çalışıp kazanma keyfiyetine gelince; o, Üstad'ın ifadesiyle, dünyayı kalben terk etmektir, kesben değil.[26] Yani kazanılanla kaybedilen şey arasında fark gözetmeme duygusudur. Ne elden gidene üzülme, ne de ele geçene sevinme.. bu mânâda bir zenginlik önemlidir ve insan için faydalı olan da işte bu zenginliktir.

Bir diğer mesele de, İslâm âlemi bugün çok küçük meselelerden dolayı birbirine düşürülmüştür. İslâm tarihi içinde, İslâm'ın birer zeki evlâdı olan Türkiye, Mısır, Irak halkları çok önemli bir kesit arzederler ve her birinin de kendine has özellikleri vardır. Bu meziyetler etrafında örgülenip, herkes kendi elindeki imkânlarla bir "Büyük imkânlar harmanı" meydana getirme mânâsında örfaneye iştirak etmesi gerekirken, çok küçük şeylerin münakaşası yapılmakta ve bir türlü bu potansiyel güç değerlendirilememektedir. Dahası, muvazene korunarak herkesin yeri belirlenip bir birlik oluşturulamamıştır. Dolayısıyla da karşı taraf rakipsiz bırakıldığından onların yükselmelerine vesile olunmuştur.

Hâlbuki herkes kendi hesabına yapması gerekli olan şeyi yapabilseydi, bu durum diğerlerine büyüme, gelişme, istikbal vaadetme… imkânı vermeyebilirdi. Bütün bunlar muvacehesinde hep karşı tarafi suçlayıp atf-ı cürümde bulunma, safdillikten başka bir şey değildir. Oscar'ın ifadesiyle "El âlemin bize ettiği şey ne kadar büyük olursa olsun, bizim kendimize ettiğimiz hepsinden daha büyüktür." ve biz kendi ihmallerimizin cezasını çekiyoruz.

Asgarî Müşterekler

İnsanların duygu ve düşüncelerine saygılı kalınarak, en azından "insan olmaları" asgarî müştereğinden hareketle, kendi konumlarında kabul edilmeleri şarttır. Bu, aynı zamanda İslâmî bir anlayıştır da. Bu açıdan ben şahsen, insanlığın huzur ve saadeti adına "toplumsal barış, hoşgörü" vb. kavramların bütün dünyada yaygınlık kazanmasının çok önemli olduğuna inanıyorum.

Bu gayeye matuf gerçekleştirilen birtakım ziyaretlerde, hiç de beklenmedik durumlarla karşı karşıya kaldığımız çok olmuştur. Bir kısım insanların "Sadece kelime-i tevhidle kurtuluyor muyuz?" deyip, dinde, kendilerine bir yer bulmuş olmanın sevinciyle rahat bir nefes aldıklarını nasıl bir inşirahla temâşâ ettiğimi tariften âcizim. Bence bu, herkes için şaşırtıcı olduğu kadar düşündürücü bir konudur. Bu insanlar, bir zamanlar, şu "izm"in bu "izm"in… fahrî avukatlığını yapmış ve düşüncelerini o istikamette serdetmiş olabilirler. Gerçi "inkâr-ı

ulûhiyet" ve "dinin bir afyon" gibi görülüp algılanması, küçümsenecek şeyler değildir ama, onların millî meselelerdeki duyarlılığı ve ülkenin sömürülüp geri bırakılması, değişik milletler tarafından sürekli istismar edilmesi mevzuundaki hassasiyetleri çok önemlidir. Şu âna kadar siyasî, iktisadî, kültürel ve hukukî plânda "hür bir millet" olmamız için kavga vermeleri bile asgarî müşterekler adına değerlendirilmesi gereken şeylerdir. Ve zannediyorum, böyle düşünen insanların sayısı hiç de az değildir.

Toplumun entelektüel mânâda, önemli bir kesimi kabul edilebilecek bu insanlar, millet yararına ortaya konan teşebbüslere "Evet!" diyerek, "Eğer bizim de haberimiz olsaydı, biz de bir şeyler yapardık…" şeklindeki yaklaşımları çok olumlu bir gelişmedir. İhtimal, kısa bir süre sonra bunlar, ülke, millet ve insanlığa hizmet adına ortak bir çizgide el ele verecek, "Ol mâhiler ki, derya içredir, fakat deryayı bilmezler." türünden, kendini kervanın içinde gören ve fakat onun kıymet, kutsiyet ve ehemmiyetinden haberi olmayanlara çok şey anlatacaklardır.

Vakıf Düşüncesi

Vakıf; geliri, fakir-fukaraya veya dinî bir müessesenin ikamesine, ihyasına vs. matuf olmak üzere kişinin, şahsî malını mülkiyetinden çıkarmasıdır. Kısaca tarif etmeye çalıştığımız bu mânâdaki vakfın, Devr-i Risalet'te meydana geldiği ve Seyyidina Hazreti Ömer'in de bu düşüncenin bânisi olduğu kabul edilmektedir.[27]

Emevî, Abbasî ve daha sonra gelen İslâm devletleri döneminde vakıf anlayışı, doruk noktaya ulaşmıştır. Osmanlı dönemine gelindiğinde ise, bu mânâda bir vakıf anlayışının güdükleşmiş olmakla beraber vakıf hizmetleri farklı bir çizgide devam etmiştir. Şöyle ki her seviyede talebe okutmak, onların iaşe ve ibatesini sağlamaktan tutun, göçmen kuşları korumaya kadar uzanan çizgide birçok vakıf kurulmuştur. Bu yönüyle Osmanlı Devleti, değişik kültürlerin ortak devleti olduğu gibi, aynı zamanda bir vakıf kültürü devletidir de.

Günümüz Türkiye'sindeki yaygın vakıf anlayışına gelince; bu düşünce âbâ ü ecdattan tevârüs edilen şeyleri yeniden bir kez daha ihya etmeye yöneliktir. Ne var ki, bu bir dönemde inkıtaya uğradı, vakıflarla inşa edilip desteklenen müesseseler satışa sunulup, zaman zaman gayesinin dışında istihdam edildi.

Muvakkaten öyle bir inkıta dönemi yaşanmasına rağmen, milletimizin ruh ve mânâ köküne yerleşmiş olan bu duygunun yeniden hayat bulması ve ülke sathına yayılması şâyân-ı dikkattir. Açılan yüzlerce imam-hatip, Kur'ân kursu, camiler ve bu müesseseleri besleyecek vâridât kaynakları bu düşüncenin tecessüm etmiş şekilleridir. Bunların yanı sıra çağını idrak etmişliğin bir ürünü olarak karşımızda duran okullar, yurtlar, pansiyonlar vardır. Bunlar ruh ve mânâ köküne bağlı, ülkesini hemen her sahada temsil edebilecek seviyede insanların yetiştirilmesi gayesine matuf olarak kurulmuştur. Kuruluş gayesine uygun olarak da hizmet etmektedirler.

Bu açıdan böylesi müesseseleri, "Bu milleti tekrar nasıl ikame eder, yeniden nasıl ihtişamını kazandırıp misyonunu eda ettiririz ve geleceğimizin, aydınlık gençliğin, nesillerin omuzlarında nasıl bayraklaşmasını sağlarız?." düşüncelerinin bir arayış ve ürünü olarak görebiliriz. Onun için de bütün insanların bu kervana katılımını sağlamamız ve böylece insanımızın eğitim-kültür seviyesini yükseltme adına gerekli müesseselere omuz verenlerin çoğalmasını temin etmemiz, bizlerin üzerine düşen bir vecibe ve vazifedir.

Arapça Eğitimi

Cumhuriyetle beraber Arapça eğitimine karşı tavır alınması, o günün aydınının ve devlet yetkililerinin bir yanılgısıdır. Bu kararda o dönem itibarıyla Arapların Devlet-i Âliye'ye karşı tutumu rol oynamış olabilir. Fakat şimdi geçmişe yönelip onu sorgulamanın bir yararı olmadığı kanaatindeyim.

46'lı yıllardan sonra İmam-Hatip Okulları ve İlâhiyat Fakültelerinin açılmasıyla beraber, kendi kültür ve dinamiklerimize dönme süreci de başlamıştır. Bu yıllar, aynı zamanda demokrasi düşüncesinin, zaman zaman hecelendiği bir dönemdir.

Arka arkaya bu okulların açılmaya başlamasıyla beraber müfredat programlarında Arapça esas alınmıştır. Kalifiye eleman azlığı, henüz bir plan ve programın yapılmaması… gibi eksikliklere rağmen Arapça öğreniminin bir ihtiyaç olarak hissedilmesi; bence çok önemlidir. Bütün aksaklıklara rağmen bu gelişmeler, Arapça ile ilgili çalışmalara yeniden hız kazandırmış, Arapça bilen insanların bu okullara intisabını sağlamış ve halkın devlete bakış açısı değişmiştir. Aslında bütün bu gayretler, hem öteden beri bayraktarlığını yaptığımız milletlerle tekrar diyaloğa geçme, hem de dinimizi kendi temel

kaynaklarından öğrenme çabası adına önemli adımlar olarak değerlendirilebilir.

Bu okullarla belli bir mesafe alınmış mıdır, dil, bütün inceliği ile öğrenilmiş midir, bu okullarda okuyan insanlar araştırma yapacak kadar o dile vâkıf mıdır..? Bütün bunların tartışması yapılabilir. Ancak önemli olan asıl mesele, bu dönemden itibaren Arapça üzerinde çalışmaların tekrar yoğunluk kazanmış olmasıdır.

Günümüzde ise bu dil, İmam-Hatip ve İlâhiyatlarda mecburi olmanın yanı sıra, bazı üniversitelerde devlet tarafından ihtiyarî, yani seçmeli dersler arasına sokulmuştur. Bence bu fırsatların değerlendirilip talebelerin mutlaka bu dersi seçmesi sağlanmalıdır. Kanun ve mevzuatın müsait olduğu ölçüde özel kurslar tertip edilmelidir. Bütün bu çalışmalarla pratik mânâda hem “enformasyon dili” hem de kaynak eserlere inebilmek için “yazı dili”nin öğrenilebileceği kanaatindeyim.

Bunların dışında, Arap devletleriyle kültür antlaşması yapıp, ülkelerarası talebe gidiş-gelişinin sağlanması gerekir. Böylece yıllardır ayrı kalınan bu ülkelerle tekrar kaynaşma ve diyalog yolu açılacaktır. Ayrıca ortaklaşa bir bilgi bankası, karşılıklı tercüme büroları kurulmasının, bu diyalog ve kaynaşma yolunu hızlandıracağı kanaatindeyim.

Batı’nın Bitişi

Kanaatimce şu anda, Batı medeniyeti kendi beyni ile yürümüyor. Belki mevcut teknolojinin yeni teknolojiler üretmesiyle varlığını devam ettiriyor. Üretecekleri şeyleri bilgisayarlara bağlamışlar ve basit müdahaleler ile mevcut çarkı çeviriyorlar. Bu itibarla da Batı mantığının bundan sonra insanlığa vereceği ciddî bir şey yoktur. İhtimal bu safhadan sonra bâkir dimağlara sahip insanlar dizgini ellerine alacak ve insanlığı yönlendirecektir. İşte bu mülâhaza ile ben milletimizi bu işe namzet olarak görüyorum. Zaten, Allah da milletimize o zemini hazırlıyor gibi.

Şu anda önümüzde potansiyel bir hazine olan Orta Asya, İslâm dünyası, Afrika ülkeleri var ve insanımız şimdilerde oralarda her şeyi yapabilecek durumda. Elverir ki, bu tarihî fırsatlar zamanında görülsün ve değerlendirilsin. Onun için de politik mülâhazaların dışında, milletini yükseltme düşüncesine kilitlenmiş siyaset adamlarına ve eğitimde, dünden bugüne baskıcı ve

dayatmacı zihniyetlerin zorlaması ile kabul ettirilen tedrisat sistemine yeni bir mânâ ve ruh kazandıracak inkılâpçı ruhlara ihtiyacımız var. Yakın geçmişimiz itibarıyla milletimiz çeşitli dogmaların baskısı altındaydı. Politik arenada yüzen-gezen kimseler, mal-menal, şan, şeref, şöhret peşinde koşarken, hiç mi hiç bu türlü şeyleri düşünmüyor veya düşünemiyorlardı. Bence bizim büyüklüğe sıçramamıza engel olan da işte bu zihniyetti.

Hâlbuki, meselâ eğitim dedik. Ben inanıyorum ki bugünkü müfredat programına göre 8 yaşında ilkokula başlayan bir çocuk, 4-5 senede ilkokul, ortaokul ve liseyi bitirebilir. Evet, kâşif, mucit, dâhi falan değil, vasat seviyede zekâsı olan bir çocuğun, çok iyi bir planlama ile 4-5 senede liseyi bitirebileceğine inanıyorum. Yeter ki, müfredat mükemmel, muallim gayretli ve talebe de aptal olmasın.

Şimdi bu konuda size bir misal vermek istiyorum: İmam Ebû Yusuf, Ebû Hanife'nin talebesi, hocasından sonra Şeyhu'ş-şüyûh (şeyhler şeyhi) olmuş. Onun saf ve vasat seviyede zekâya sahip olduğu kabul edilir. "Bir gün onu denemişler. Ebû Yusuf'un minderinin altına kocaman bir tahta koymuşlar. Hazret gelmiş, minderine oturmuş ve talebelerine dersini verip gitmiş. Aynı kişiler bir başka gün Ebû Hanife'nin diğer talebesi İmam Muhammed'in oturduğu yerin altına ise, birkaç kâğıt katlayarak koymuşlar. Hazret gelip mindere oturduğunda "Allah Allah, bugün tavan mı şu kâğıt kalınlığında aşağı inmiş, yoksa zemin mi yukarı çıkmış!?" deyivermiş. Aradaki bu zekâ ve belki zekâdan kaynaklanan hassasiyet, firaset farkına rağmen, altına konan koca tahtayı fark edemeyen Ebû Yusuf, çalışma, çabalama ve gayretiyle İmam Muhammed'i geçmiş ve hocasının vâris-i hâssı olmuş. Bu bir menkıbe; aslıyla değil, faslıyla ele alınmalıdır.

Evet, cehd ve gayret çok önemlidir. Cehd ve gayretle çok boşluklar doldurulabilir. Bir de bizim eğitim anlayışımız, talebenin himmetinin pervaz ettirilebileceği bir seviyeye getirilebilse, elde edeceğimiz yetişmiş insan adediyle, ülke olarak çok şeyleri aşabileceğimize inanıyorum.

Meselâ, bu konuda Nizamülmülk ile oturan ve 1-2 asır arızasız devam eden eğitim telâkkisi bir model olabilir. Günün şartları içinde asla ve öze dokunmaksızın yapılacak bir kısım küçük değişiklikler, bizlere çok şeyler kazandırabilir.

Hâsılı, Batı dünyası bitti, iflas etti ve her gün biraz daha inkıraza doğru

gidiyor. O giderken, yerine alternatif olarak mutlaka, bütün müesseseleriyle bizim dünyamız ortaya çıkmalıdır. Aksi hâlde, yine belli bir süre birilerinin serap-misal hayallerinin ardından koşmamız ihtimali var...

Gümrük Birliği ve...

Hadisin ifadesiyle tekarüb-ü zaman ve tekarüb-ü mekân'ı bütün hızıyla yaşayan ve böylece gün geçtikçe daha da küçülen dünyamızda, askerî, siyasî, kültürel, ekonomik birliklerin önemi bir kat daha artmıştır.[28] Zannediyorum çok yakın bir gelecekte, Gümrük Birliği, Avrupa Topluluğu… gibi isimler altında daha nice beraberlikler oluşacak.. ve bugün karşılaştığımız şeylerden daha farklı nice şeylerle karşı karşıya geleceğiz. Hatta cebrî entegrasyonlara itileceğiz. Onun için şimdilerde Gümrük Birliği'ne, Avrupa Topluluğu'na girelim mi, girmeyelim mi kısır tartışmalarını yapacağımıza, devlet adamlarımız, entelektüel kadrolarımız, aydın insanlarımız hiç vakit kaybetmeden biraraya gelmeli ve gelecekte bizi bekleyen muhtemel tehlikeler adına alternatif düşünceler üretmeli, plan ve projeler ortaya koymalıdırlar. Aksi hâlde, Batı dünyasının belirlediği gündeme tâbi kalırsak, yarın önümüze hiç istemediğimiz çok farklı durumlar da çıkabilir. Sonra da tıpkı Tanzimat döneminde olduğu gibi "Acaba bu badireden nasıl kurtuluruz?" düşünceleri içinde çırpınmaya başlarız.

Evet, yakın bir gelecekte, küreselleşme sözüyle bile ifade edilemeyecek derecede hızlıca daralan dünyamızda, ekonomik, askerî, idarî gücü ellerinde bulunduran devletler tarafından önümüze çıkartılacak çeşitli gailelerle baş başa kalacağımız kaçınılmazdır. O günler şimdiden görülerek, ülkesini seven herkes, alternatif proje ikamesi için seferber olmalıdır.

Yapılanan Dünyada Yerimiz

Her şeyin, yeniden yapılanma denilerek bir değişim yaşadığı şu günlerde, bizim dünyamız da böyle bir değişim adına yeni bir sürece girmiştir. Bizim bu süreci geriye çevirmemiz ve zamanı geriye işletmemiz mümkün değildir. Bu açıdan zamanı kendi lehimize çevirecek şekilde projeler üretmek ve sonuna kadar bunları takip etmek gerekir.

Evet, şimdilerde Beyaz Saray gibi mekânlarda İslâmiyet'e ve İslâmî duygulara hürmetin ifadesi olarak tertip edilen bayram merasimleri inşâallah

ileride nice yönetim merkezinde tertip edilecektir. Ancak, zamanla bunların merasim olmaktan çıkarılması gerekmektedir. Böyle bir şey ise, Müslümanların daha şimdiden kendi dünyalarının güzelliğini gösteren ruh ve mânâyı dünyanın dört bir yanına taşımalarıyla mümkün olabilecektir.

O hâlde bu gayeye yönelik dünyanın dört bir yanında açılan talim ve terbiye müesseselerine sahip çıkmalı, böyle müesseseler açanlara yardımcı olmalı ve sahip olunan maddî-mânevî her şeyle bu hayırlı hizmetlere katkıda bulunulmalıdır. Bu çığırı açanlardan Allah (celle celâluhu) razı olsun ve bundan sonra bu yolda yürüyeceklere Rabbim inayet buyursun!..

Tünel Faciası

Cenâb-ı Hak abes iş işlemekten münezzeh ve müberradır. Hakîm ismi bunun böyle olmasını iktiza eder. O, insanlara zulmetmekten de münezzeh ve müberradır. Bu da O'nun adlinin iktizasıdır. Bu iki meseleyi doğrudan veya dolaylı olarak anlatan yüzlerce âyet göstermek mümkündür. Kur'ân ve Sünnet kaynaklı akidemizin temel umdesini oluşturan bu inançla, geçen yıllarda hac vazifesini îfa ederken Mina'da tünel sıkışıklığı nedeniyle vefat eden hacılarımızın durumuyla alâkalı olarak şunlar sıralanabilir:

*1.*Öncelikle onların, Allahu a'lem şehit olduklarından ahiret hayatlarına ait bir kayıpları olduğu söylenemez.[29] Onlar hac menasikini ikmal ve itmam adına girdikleri o tünelde şu ya da bu sebeple vefat etmiş, dolayısıyla *"Ameller niyetlere göredir."*[30] fehvâsınca niyetlerinin derinliğine göre bir güzel amelin başarılı kahramanları hâline gelmişlerdir.

*2.*Son yıllarda Suud yetkilileri, hac aylarında yaşanan izdiham sebebiyle hacı sayısı adına İslâm ülkelerine hep "kota" uyguladılar. Türkiye'de hac düzenlemesini yapan yetkililer de verilen sayı miktarınca hacı adayının talebini kabul ettiler. İşte bu yoğun ilgi ve alâka nedeniyle talepleri geri çevrilen istekliler, belki de hac farîzasını îfa ve mukaddes beldeleri görme iştiyakıyla başta Diyanet olmak üzere, Başbakan'a, kadar tüm yetkililerin kapısını aşındırmaya başladılar. Hatta bununla kalmayıp yer yer yürüyüşler tertip edip, sokaklarda hak aradılar. Hatta bu arada bazıları ölçüyü muhafaza edemeyip ilgililere, Müslümana yakışmayacak çirkin sözler sarfetmekten tutun da "kâfir, zalim" demeye varıncaya kadar işi ileriye götürdüler. Hâlbuki İslâm tarihi boyunca her zaman izdiham sebebiyle olmasa bile yol emniyetsizliği veya

başka bir sebeple hacca gidilemediği de çok olmuştur. Bu durum Asr-ı Saadet sonrası da yaşanmış ve İbn Ömer bir keresinde hacca gidememiştir.

İhtimal, Allah (celle celâluhu) bu Tünel Faciası ile orada vefat edenleri şehitlik mertebesine eriştirirken, burada kalıp gidemeyenlere de "İyi ki gitmemişiz; gitseydik, tünelde ölenlerden biri olabilirdik vs." dedirtmiştir. Böylece hâdiselerin diliyle Hakîm isminin gereği olarak onlara, gerekli cevap verilmiştir. Ben şahsen hac kayıt zamanı ve sonrası, onların müftülüklere, Diyanet'e yürümelerini, yürüyüp Müslümanın vakar ve ciddiyetini zedeleyen tavırlar takınmalarını, hele hele onlara "kâfir, zalim" demelerini hiç hazmedememiş ve çok utanmıştım. Şimdi de merak ediyorum, Tünel Faciası'ndan sonra bunlar acaba ne diyor ve şimdilerdeki teessüflerini protestolar zamanında söyledikleri ile nasıl telif ediyorlar. Evet, böyle hâdiseler, Bediüzzaman'ın da bir yerde ifade buyurduğu gibi "Beşer zulmetse de, kader adalet eder."[31] prensibini hatırlatıyor.

Hâsılı, bizler *"Allah bilir, siz bilmezsiniz."*[32] âyetinin ifade ettiği mânâ ve espriye göre davranışlarımızı ayarlamalı ve kat'iyen fevrî hareketlerde bulunmamalıyız. O'ndan gelen her şeyi de iman ve itminan içinde karşılayarak, O'nun hikmetini abesiyetle itham etmemeliyiz. Aksi hâlde yolun sonunda utanan yine bizler oluruz.

1 Bkz.: Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 1/160; el-Bezzâr, *el-Müsned* 3/12; Ebû Ya'lâ, *el-Müsned* 1/406.

2 Bkz.: Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 2/177, 222; İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef* 7/83.

3 Bkz.: Bediüzzaman, *Emirdağ Lâhikası-2* s.59-60.

4 Bkz.: Bediüzzaman, *Emirdağ Lâhikası-2* s.59-60.

5 Bkz.: Yûsuf sûresi, 12/23.

6 Bakara sûresi, 2/216.

7 Bkz.: Müslim, *istiskâ* 14; Ebû Dâvûd, *edeb* 103-104; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 6/66.

8 Bkz.: Bediüzzaman, *Lem'alar* s.167 (On Yedinci Lem'a, On Üçüncü Nota); *Barla Lâhikası* s.12.

9 Bkz.: Tevbe sûresi, 9/128.

10 Bkz.: İbn Kays, *Kıra'd-dayf* 4/301; el-Meydânî, *Mecmeu'l-emsâl* 1/214.

11 Bkz.: Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/335; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 2/38.

12 Bkz.: Bediüzzaman, *Mektubat* s.531 (Hakikat Çekirdekleri).

13 Bkz.: Bakara sûresi, 2/35-36; A'râf sûresi, 7/19-24.

14 Buhârî, *cihâd* 74; Müslim, *hac* 475.

15 Buhârî, *hac* 43, *cezâü's-sayd* 8, 10, *lukata* 6, *cizye* 22; Müslim, *imâret* 85.

16 Buhârî, *cenâiz* 77, *cezâü's-sayd* 9, *lukata* 6, *meğâzî* 53; Müslim, *hac* 445.

17 Bkz.: el-Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve* 4/225-226; el-Halebî, *es-Sîratü'l-Halebiyye* 2/744.

18 eş-Şâfiî, *el-Ümm* 4/287.

19 Buhârî, *hac* 43, *cezâü's-sayd* 8, 10, *lukata* 6, *cizye* 22; Müslim, *imâret* 85.

20 Bkz.: Aliyyülkârî, *Fethu bâbi'l-inâye* 1/688.

21 Bkz.: Aliyyülkârî, *Fethu bâbi'l-inâye* 1/688-725.

22 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/191.

23 Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat* s.61 (İlk Hayatı).

24 Bkz.: Bediüzzaman, *Sözler* s.792-793 (Lemeât); *Mektubat* s.537-538 (Hakikat Çekirdekleri).

25 İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef* 8/692; el-Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* 5/267; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ* 3/53.

26 Bediüzzaman, *Mesnevî-i Nûriye* s.113 (Habbe).

27 Bkz.: Buhârî, *şürût* 19, *vesâyâ* 22, 28, 29; Müslim, *vasiyyet* 15.

28 Bkz.: Buhârî, *istiska* 27, *fiten* 25; Tirmizî, *zühd* 24; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 5/519.

29 Bkz.: İbn Asâkir, *Târîhu Dimaşk* 53/166.

30 Buhârî, *bed'ü'l-vahy* 1, *eymân* 23; Müslim, *imâret* 155.

31 Bediüzzaman, *Emirdağ Lâhikası-2* s.70; *Tarihçe-i Hayat* s.667 (Risale-i Nur).

32 Bakara sûresi, 2/216.

Beşinci Bölüm
Perspektife Giren Şahıslar

Hazreti Ömer (radıyallâhu anh) ve Günümüzün Demokrasi Anlayışı

Hazreti Ömer (radıyallâhu anh) dönemi, fıkhî meselelerin tetkik ve tahkiki açısından daha sonraki devrelere ışık tutan önemli bir devredir. Bu dönemde her ne kadar fıkhî açıdan belirli bir usûl ve prensip olduğu söylenemese de, her şeyin büyük ölçüde bir kısım ana disiplinlere irca edilerek yürütüldüğü de bir gerçektir.

Bunu bir misal ile izah edecek olursak: Onun ashabın ileri gelenleri ile istişarede bulunması, bu suretle ortaya pek farklı görüşlerin çıkması, herkesin kendi görüşünü delillendirerek müdafaa etmesi söylenebilir. Arazi hukukuyla alâkalı, Hazreti Ömer'le Hazreti Bilal arasında görüş ayrılıklarının olduğu ve bunun günlerce tartışıldığı ve neticede, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) Hayber ve Fedek'teki tatbikatı[1] üzerinde mutabakata varıldığı zikredilebilir.[2]

Ancak, bizim burada asıl üzerinde durmak istediğimiz mevzu, böylesine çözümü basit bir konuda bile Hazreti Ömer'in (radıyallâhu anh), meseleyi müzakereye sunması ve çözümü –Resûlullah'ın uygulamasını çok iyi bilmesine rağmen– sahabenin görüşüne arz etmesi ve her zaman müzakereye açık olmasıdır ki, zannediyorum bu, günümüzün demokrasi havarilerini epey şaşırtacaktır.

İmam Tahâvî

İmam Tahâvî, Şafiî çevresinde yetişmiş bir âlimdir. Ancak daha sonra İmam Muhammed ve Ebû Yusuf'un kitaplarını okur ve düşünce çizgisi olarak Ebû Hanife'yi tercih eder.[3] İmam Tahâvî, yaşadığı dönem itibarıyla Asya'da pek tanınmamış ama, Mısır ve Şam gibi önemli merkezlerde tanınmış, sevilmiş ve saygıyla kucaklanmıştır. İmam Tahâvî, şayet hadisin çok iştihar ettiği yerlerde zuhur etseydi, bütün hadis imamlarının hatta İmam Buhârî'nin önünde mütalâa edilebilirdi. Çünkü o, sadece hadis demiyor; uzaktan-yakından bu mübarek kaynakla alâkalı her şeyden bahsediyordu. Sözün çürüğünü, sağlamdan

ayırıyor, hadis hakkında hükümler veriyor ve o sahada bir sarraf gibi rahat hareket edebiliyordu. Hatta ihtilaf ve itilaf mevzuu, ciddî olarak ilk defa onun gibi bir kalem tarafından ele alınıyor, öncekilerin hulâsa-ı efkârı, sonrakilerin de en câmi kaynağı sayılacak eserler meydana getiriliyordu. Ne var ki, bütün bunlara rağmen hâlâ hadisle iştigal edenler arasında dahi, İmam Tahâvî'nin hakkıyla bilindiği kanaatinde değilim.

İrşad ve Bediüzzaman

Bediüzzaman Hazretleri, yaptığı hizmetleri yer yer değişik teşbihlerle ifade etmiştir. Onun hizmetiyle alâkalı çok orijinal bulduğum bir temsili sizlere arzetmek istiyorum.

Eskiden evlerde, hatta saraylarda bile su yoktu. Halk su ihtiyacını sokak başlarında yapılan "Hamidiye çeşmeleri"nden bin bir zorluk içinde ancak karşılayabiliyordu. Bu zorluklar karşısında daha sonraları bütün evlerde kuyu açılması düşünülmüş, Çırağan, Dolmabahçe Sarayları gibi yerlerde dahi bu çözüme başvurularak halkın su sıkıntısı giderilmiştir.

Bunun gibi Üstad da Risale-i Nur vasıtasıyla âdeta yerin altındaki bütün suları teker teker her eve bağlayıp, hem istifadeyi kolaylaştırmış, hem de kesilmez bir kaynak sağlamıştır. Evet, o, modern usûllerle istifade usûlünü getirip, Kur'ânî ruh ve mânânın bütün evlerin içine taşınmasını sağlamıştır. Artık herkes musluğu çevirdiğinde ona ulaşıp, istifade etme imkânına sahiptir.[4]

Bediüzzaman

Merhum Elmalılı, Hazreti Bediüzzaman'dan kat be kat fazla eser veren, Kur'ân'ın bütününü hem de devlet otoritesinin emriyle tefsir eden, mübarek bir zattır. Hatta siyasî ideolojinin oturma aşaması sayılan o günlerde, Kur'ân'ın muamelâta ve ceza hukukuna ait âyetlerinin bile açık açık tefsirini yapmıştır.. yapmıştır ama, buna rağmen onun hayatında, Bediüzzaman misali takipler, işkenceler, sürgünler, mahkemeler olmamıştır.

Evet, Bediüzzaman'ın Barla'da iki talebesi ile kıra çıkması bile problem olurken bu ülkede pek çok kişiye ilişilmemesi şöyle izah edilebilir: Bir kere Hazreti Bediüzzaman'ın hareket felsefesinde, bütün bir topluma yeniden hayat üfleme anlayışı yatmaktaydı. Bu ise, siyasî dengeleri ellerinde bulunduran insanları oldukça rahatsız etmiştir. Ancak bu yersiz vehimler, onu yaptığı güzel

işlerden vazgeçirmemiştir. Atmış olduğu tohumlar yeşermiş, semalara ser çekmiş, olgunlaşmış, meyve vermiş ve şimdi onun bu ihya düşüncesini benimseyenler, Allah rızası istikametinde ve millet yolunda harıl harıl hizmet vermektedirler.

Muhabbet İnsanları

Mevlâna, Yunus, Hoca Yesevî, Bediüzzaman Hazretleri gibi muhabbet insanları, kuvve-i kutsiyeleri ve Allah'la irtibatları bizlerden daha fazla, yanılma payları da daha az olduğu için, çevrelerindeki insanlara sevgi, muhabbet ve hoşgörü hususunda inkârı kabil olmayan gayretleri, müessiriyetleri olmuştur. Ama onları yaşadıkları dönem itibarıyla değerlendirecek olursak, ne Ahmet Yesevî ne Mevlâna ne Osmanlı'nın bidayetinde yaşadığı söylenen Yunus Emre ne de yakın tarih itibarıyla Bediüzzaman, günümüzdeki mü'minlerin başlattığı diyalog ve müsamaha gayretleri neticesi ulaşılan seviyeyi görememişlerdir. Hatta onların her birerleri, insanın onur ve haysiyetine yakışmayacak şekilde muamelelere maruz kalmışlardı. Ahmed Yesevî'yi, altmış yaşından sonraki ömrünü bir çukurda geçirmeye iten sebebin –bu konuda farklı mülâhazalar olsa da– aleyhinde söylenen sözler ve insanlardan gördüğü tazyikler olmadığı ne malum? Mevlâna kendi döneminde tekfir edilmiştir; Yunus Emre, hep meçhul yaşamış ve neredeyse yirminci asırda tanınmış. Evet, kendi döneminde kadri, kıymeti bilinmeyenlerden biri de Yunus'tur.

Ve, Asrın Çilekeşi'nin yaşantısı, o hepimizin malumu!.. "Beni nefsini kurtarmayı düşünen hodgâm biri mi zannediyorlar? Ben, cemiyetin imanını kurtarmak yolunda dünyamı da feda ettim, ahiretimi de. Seksen küsur senelik hayatımda dünya zevki namına bir şey bilmiyorum. Bütün ömrüm harp meydanlarında, esaret zindanlarında, yahut memleket hapishanelerinde, memleket mahkemelerinde geçti. Çekmediğim cefa, görmediğim eza kalmadı. Divan-ı Harplerde bir câni gibi muamele gördüm; bir serseri gibi memleket memleket sürgüne yollandım…"[5] ifadeleriyle anlattığı zehir-zemberek bir hayat yaşamıştır.

Bütün bunlara rağmen onların hiçbiri, kendi dönemlerinde bugünkü diyalog ve hoşgörü temsilcilerinin gördüğü ölçüde bir hüsnükabule mazhar olmamış, mesajları mâşerî vicdanda bugün olduğu ölçüde mâkes bulmamıştır.

Zannediyorum onlar bu asırda bulunup hoşgörü ve diyaloğa bugün gösterilen yönelişi görselerdi: “Nasıl oluyor da siz böyle tabakat-ı beşer çapında diyaloğa muvaffak oluyorsunuz, bu işin sırrı nedir?” diye sorarlardı.

Bu devâsâ kametlerin mazhar olamadıkları bir olgu ve bir mazhariyeti elde tutmak için bu yolda ısrar etmek gerekir. Dün önemli bir zat bana, “Daha düne kadar hak-hukuk mevzuunda hassas olmayan medya, bugün büyük ölçüde bu tavrından vazgeçmiş durumda.” dedi. Aslında bunlar yeryüzüne Cenâb-ı Hakk’ın koyduğu hüsnükabulün bir göstergesidir. Onun için bunu görmezlikten gelmek nankörlük, görüp de şükretmemek inkârın ayrı bir buududur.

Tahiri Mutlu

Hazreti Bediüzzaman’ın anlayışına göre, eğer bir beldede iman dolu bir sîne varsa, orada, bütün gönüllere imanın güzellikleri duyrulabilir. Evet, “Himmetim milletimdir.”[6] diyen insanların yapacağı hizmetler hem Allah’ın hem de Peygamber’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) beklediği hizmetlerdir.

Bu anlayışa göre Allah’a yürekten inanan her bir mü’min gönül, bir beldeye gittiğinde orada tam merci olmalı ve bütün karanlıkları aydınlatacak bir performans sergilemeli.. duygu ve düşünceleri ışığa garkedecek bir misyon ortaya koymalı ve çevresinde hemen yüzler, binler hâlelenmelidir –ve inşâallah öyle olur–. Bu ise ancak, sahabenin ilkleri gibi, davayı hayatının gayesi bilmekle gerçekleşecek bir husustur.

Konuyla alâkalı bir hatıra nakledeyim size: Kitaplar ilk defa baskıya gireceği dönemde Üstad, sağa-sola hem de 50-100 lira gibi küçük bir para bulmak için adam gönderiyor. Tahiri Mutlu –makamı Cennet olsun– bunu duyuyor ve koşa koşa köyüne gidiyor. Köy meydanında bütün mülkünün satılık olduğunu ilan ediyor, arazisinin bir kısmını haraç-mezat satıyor.. satıyor ve parayı sevine sevine getirip Üstadına teslim ediyor.

Sadece o mu? Elbette hayır. Hulusi Efendi, Hüsrev Efendi, Mustafa Gül ve diğerleri hep aynı duygu ve düşünceyi paylaşırlar. Demek ki onlar, öyle samimî ve öyle bir safvet içinde idiler ki, bunu hayatlarının gayesi biliyor ve o uğurda hırz-ı can ediyorlardı. Gün geliyor bu safvet, onları ilklerle buluşturuyor. Biri, geçenin geç saatlerinde teksir makinesinin kolunu çevirirken, حَسْبِي رَبِّي جَلَّ اللّٰهُ مَا فِي قَلْبِي غَيْرُ اللّٰهِ نُورُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ diyor. Tam o

esnada birden kapı açılıyor ve içeriye Raşit Halifeler giriyor, "Devam edin, bizler sizinle beraberiz." diyorlar.

Zaten, İslâmî esaslar çerçevesinde meseleye baktığımızda, dava şuuruna uyanan herkesin böyle davranması gerekmez mi? Meselâ Allah (celle celâluhu) bana: "Ben seni mütedeyyin bir aile ocağında yetiştirmedim mi? Senin gözünü tekyede, medresede dünyaya açmadım mı? O hâlde niye böyle miskin bir hayat yaşıyorsun?" derse ben ne cevap veririm? Hadis-i şerifte Allah Resûlü buyuruyor ki: *"Kul dört şeyin hesabını vermeden kıyamet günü bir adım dahi atamaz; evet, ömrünü nerede geçirdiğinin, ilmiyle ne yaptığının, malını nereden kazanıp nereye harcadığının, vücudunu nerede yıprattığının hesabını."*[7]

Hâsılı, bizlerin, yakın ve uzak çevresinde hâlâ İslâm'ı tanımayan insanlar varsa, durumumuzu yeniden gözden geçirmemiz icap edecektir.

Bediüzzaman ve Post - Modernizm

Her ilmin kendine has bir orijini ve o orijin etrafında örgülediği terminolojisi vardır. O terminolojiye vâkıf olmadan, bahis konusu ilim hakkında fikir mütalâasında bulunmak doğru değildir. Aksi hâlde insan yaptığı tespitlerde bir kısım yanlışlıklara düşebileceği gibi, başkalarını da yanıltabilir. Meselâ, Bediüzzaman'ın Risale-i Nur Külliyatı, kendine has orijini ve o orijini ifade eden terminolojisiyle, hedefleri itibarıyla olmasa da üslûbu itibarıyla nev-i şahsına münhasır koleksiyondur. Öyleyse onunla alâkalı araştırma ve değerlendirme yapmak isteyenlerin öncelikle o terminolojiye vâkıf olmaları şarttır. Ayrıca bunların Külliyat'ın ihtiva ettiği sahaya ait, en azından ansiklopedik ölçüde bir bilgiye sahip olmaları gerekir.

Daha önceki yıllarda Üstad'ın pozitif neticeleri değerlendirmesini esas alarak ona pozitivist diyenler çıkmıştı. Geçenlerde de ona bir kısım eski telâkki ve anlayışlara karşı çıktığı düşüncesinden hareket ederek post-modernist dediler. Bence bu türlü yanlış değerlendirmelerin temelinde, öncelikle o eserlere ait terminolojiyi tam kavrayamama yatmaktadır. İkinci olarak da post-modernizm adına oluşturulmuş bulunan şablondur. Onlar, bu şablona belki de bir tek görüşü itibarıyla uyan herkesi oturtmakta ve Bediüzzaman'a post-modernist sıfatını takmaktadırlar. Hâlbuki eğer post-modernizm, oturmuş bazı şeylere karşı bir başkaldırı ise Üstad bundan fersah fersah uzaktır.

Evet, Üstad, pozitivist olmadığı gibi post-modernist de değildir.

Necip Fazıl'ın Düşünce Ufku ve...

Türkiye'de basın tarihimiz açısından, bazı yazarların hep birbirleriyle kapıştıklarını görürüz. Daha çok uç noktalarda bulunan insanların gerçekleştirdiği ve bazen günlerce, hatta aylarca süren bu kapışmalar, o dönemde o düşüncelerin temsilcileri tarafından ilgiyle takip edilmiştir.

Bu türlü tartışmalar, bazen birbirine yakın insanlar arasında da olmuştur. Meselâ, rahmetli Necip Fazıl ile Peyami Safa veya Nureddin Topçu farklı zamanlarda birbirleriyle kıyasıya tartışmışlardır. Ancak bunlar, netice itibarıyla davaya zarar verme noktasına geldiğinde, kalemlerini kırmasını da bilmişlerdir. Meselâ, bugün bile herkesin gözlerini yaşartan bir hâdise vardır ki unutulmamalıdır. Necip Fazıl'ın Peyami Safa ile devam eden bir tartışmasında "Çevremizde ağzını açmış ve canavarlar gibi bizleri yutmak için bekleyen, bir sürü düşman varken, bizim kendi kendimizle uğraşmamız doğru olamaz." mülâhazasıyla kalemini kırması bir vefa ve firaset örneğidir. Üstad'ın fıtratını bilenler, onun bu davranışının ne denli bir fedakârlık olduğunu takdir edeceklerdir sanırım.

Burada onun hassasiyetiyle alâkalı hoş bir hatıramı da zikretmek isterim. 1965'te Kırklareli'nde bir konferans vermişti. Orada mahallî bir mecmua, bu münasebetle Necip Fazıl aleyhinde çok kötü şeyler yazmıştı. Biz de onu Üstad'a göndererek kendilerini bundan haberdar etmiştik. Bunun akabinde çıkan ilk Büyük Doğu'nun orta sayfalarında kocaman bir çomar, yanında da küçük bir fino bulunan karikatür çizilmiş ve altına da: "Biz böyle kocaman çomarlarla uğraşırken bu fino da nereden çıktı?" diye yazılmıştı.

Hâsılı, basındaki tartışmalar, üslûbumuza aykırı ve fitneyi körüklüyor mahiyette olmamalıdır. Böyle yapılınca hem kitleler aldatılıp, yanlış şeylerle meşgul edilmiş, hem de başkalarına koz verilmiş olur. Hele bu kapışmalar esnasında gıybetlere giriliyor ve bu gıybetler de hasetten kaynaklanıyorsa, hatta olur olmaz itham ve iftiralarda bulunuluyorsa, bunun İslâmî esaslarla telifi mümkün değildir.

Ayrıca, bir de günümüzde üstü kapalı gıybetler var ki, bunlar daha tehlikeli ve başkalarını Müslümanlar hakkında en kötü zanlara ve tahminlere sürükleyecek mahiyette. Evet, bir kısım gizli şeyler dönüyor imajı uyarmak –

aslı olmasa da– inananları töhmet altında bırakır. Böylesi sözler, kocaman bir cemaati ilgilendiriyorsa, o daire-i kutsiye içine giren herkesle helâlleşmek gerekir. Aksi hâlde, böylelerinin Cennet'e girmesi hayal olur.

Halid İbn Velid ve Mute

Bazı siyer yazarları Mute Savaşı'nda Hazreti Halid'in ordusunu geri çekmesini çok değişik değerlendiriyorlar.[8] Kanaatime göre Hazreti Halid, öyle bir ortamda, yapılabileceklerin en güzelini ve en doğrusunu yapmıştır. Zaten Medine'ye dönüşlerinde de, Allah Resûlü'nün hiçbir şey dememesi, hatta yapılan şeyi tahsin buyurması bu kanaatimi pekiştiren en önemli bir unsurdur.[9]

Mute, kuvvetler dengesinin olmadığı, 3.000'e karşılık[10] 200.000 kişilik iki ordunun karşı karşıya geldiği savaştır.[11] Bizans o günlerde dünyanın süper gücü, Müslümanlar ise malum.. ve Medine'de kendilerine henüz yer-yurt edinmeye çalışma konumundadırlar.. sayıları az, imkânları dar, arka çıkanları da yoktur. İşte bu, iman, aşk, şevk, cihad, gazâ, şehadet... gibi duygu ve inançlarla dopdolu üç bin insan, koskoca bir devletle çarpışmaktadır Mute'de.

Mute aynı zamanda, Allah Resûlü'nün canı gibi sevdiği Zeyd İbn Hârise, Cafer İbn Ebî Talib, Abdullah İbn Revâha'nın şehit düştüğü bir ulu meşheddir.[12] Üç kumandanı peşi peşine şehit düşen askerin moral gücünü tasvir etmeme gerek yok sanırım. İşte Hazreti Halid'in kumandayı eline aldığında İslâm ordusunun hâli budur.

Acaba Mute'de ne yapmıştır Hazreti Halid? Üç gün üst üste ordunun değişik kanatlarında yer alan insanları sürekli yer değiştirerek, Bizanslılara, takviye güçler geliyor imajını vermiş ve evvelâ moral olarak onları çökertmiştir.[13] Bu arada cansiperâne savaşmış.. ve farklı rivayetlere göre o gün elinde 7 veya 9 kılıç kırılmıştır.[14] Sonra da askerini usta bir manevra ile geriye çekebilmiştir. İşte Hazreti Halid'in böyle geriye çekilmesi, kısa veya uzun vadeli bir teknik ve taktiktir. Tabir-i diğerle iki adım ileriye atlamak için bir adım geriye çekilmektir ve tam bir aksiyondur.

Kaldı ki İnsanlığın İftihar Tablosu da iradî veya gayriiradî olarak tecellî eden böyle bir geri çekilme taktiğini Huneyn'de uygulamıştır. Yani hafif bir bozgun neticesi geriye çekilen kuvvetlerinin gözü önünde atını düşman ordusu üzerine yöneltip *"Ben peygamberim, bunda yalan yok!"* diyerek askerlerini

derlemiş-toparlamış ve Taif okçularını kıskaca almıştır.[15]

Hendek'te de aynı şey geçerlidir.. evet, o güne kadar Arapların bilmediği bir savaş tekniğinin uygulanması, yani Medine'nin etrafında hendeklerin kazılması bir taktiktir ve kat'iyen bir geri çekilme, ölümden kaçma değildir?[16] Rica ederim, 3.000 inanan insanın 10.000 kişi ile karşılaştığı, dolayısıyla kuvvet dengesinin hiç ama hiç mi hiç bulunmadığı o muharebeden, hem de hiç şehit vermeden, kadınların kılına dahi dokundurulmadan çıkılması bir başarı değil midir?[17] Dolayısıyla Allah Resûlü'nün Huneyn'de Hendek'teki tabyeleri, Hazreti Halid'in Mute'deki taktikleri, pratikte strateji düşüncesine dayalı davranışlardır. Ve bir mânâda aksiyonun ta kendisidir.

1 Bkz.: Ebû Dâvûd, *harâc* 23-24; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 6/102; el-Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* 6/317.

2 Bkz.: Ebû Ubeyd Kasım b. Sellâm, *el-Emvâl* s.73-75.

3 Bkz.: İbn Hallikân, *Vefeyâtü'l-a'yân* 1/71.

4 Bkz.: Bediüzzaman, *Mektubat* s.374 (Yirmi Altıncı Mektup, Dördüncü Mebhas, İkinci Mesele).

5 Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat* s.616 (Tahliller).

6 Bkz.: Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat* s.95 (İlk Hayatı).

7 Tirmizî, *kıyâmet* 1; Dârimî, *mukaddime* 45.

8 Bkz.: İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye* 4/247-250.

9 Bkz.: İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 5/23; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* 2/129.

10 İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 5/22; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* 2/128.

11 İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 5/24; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* 2/129.

12 Buhârî, *fezâilü ashab* 25; *meğâzî* 44; Nesâî, *cenâiz* 27; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 1/204.

13 el-Vâkıdî, *Kitâbü'l-meğâzî* 2/764.

14 Bkz.: Buhârî, *meğâzî* 44; İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef* 4/217.

15 Buhârî, *cihâd* 52, 61, 97, 167, *meğâzî* 54; Müslim, *cihâd* 78-80.

16 Buhârî, *cihâd* 33, *meğâzî* 29; İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 4/173.

17 İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 4/176; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* 2/66; el-Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve* 3/428.

Altıncı Bölüm
Müteferrik

Meczuplar

Halk arasında, "Her yerin bir delisi, bir de velisi vardır." şeklinde bir kanaat mevcuttur. Bunun ne denli doğru olup olmadığını bilemiyoruz ama, tarihe baktığımızda bunun pek çok misalini görebiliyoruz. Meselâ, Hazreti Üftâde'nin yanında meczup bir insan, Ahmet Şâzilî'nin yanında başka bir meczup vardır. Bunlardan başka bir de halk tarafından kabul görüp saygı duyulan Somuncu Baba, Derviş Ali Baba, Ayakkabıcı Baba, Nalbant Ahmet Efendi... gibi insanlar bulunuyor. Bütün bunlar, bulundukları devirde halk üzerinde koruyucu melek olmuş ve âdeta Hızır gibi onların yardımına koşmuşlardır.

Bence bu işin hakikî sırrı; Cenâb-ı Hak, böylesi mukassi görünümlü insanlarda bir vilâyet gerçeğini saklıyor olmasıdır. Mazhar olduğu şeyler kendi müktesebatıymış gibi kibir, benlik ve gururla caka satmak isteyenlere karşı, Allah, vilâyeti ve kâmil mânâda insanlığı bu pejmurde görünümlü insanlara temsil ettiriyor. Onları bu meçhuliyet semeriyle ketmedip, kendi sırr-ı mektumunun menşuru hâline getiriyor ve bunlar vasıtasıyla vâridâtını insanların kalblerine akıtıyor. Bu vesileyle de, türlü türlü davranışlardan doğacak gazabı önlemiş oluyor.

Gurur, kibir, bencillik… gibi şeylerle ince hesapları olmayan bu insanlara toplum içinde daha çok bizim ihtiyacımız vardır kanaatindeyim. Çünkü her ne kadar bu insanlar yer yer Bektaşice tavırlar sergileyip, çeşitli semerler altında görünseler de, daha çok koruyucu bir ruh gibi, topluma gelmesi muhtemel kötülüklere karşı daima bir şemsiye vazifesi görmekteler...

Kuvvet ve Mantık Üzerine

Savaşlarda insan hissiyatı daima mantığın önüne geçiyor. Tabiî neticede de insanî ve evrensel değerler bütünüyle unutulabiliyor. Kalıcı rahatsızlıklara sebebiyet veren ve nesiller boyu o ülkeyi hatta bütün insanlığı tehdit eden hastalıklara vesile olan atom bombaları, nükleer ve kimyasal silâhlar hep böyle bir ruh hâletiyle kullanılır.

Evet, gücü, kuvveti ellerinde bulunduranlar, temsil ettikleri güce, kuvvete güvenerek, her zaman problemleri o yoldan çözmeyi tercih ettiklerinden çok defa mantık ve muhakemeyi kulak ardı edegelmişlerdir. Bence bu durum mükemmel dönemlerde bile en masum kişilerin masum olmayan hatalarıdır. Meselâ, Yavuz Sultan Selim –makamı Cennet olsun– Çaldıran, Mercidabık ve Ridaniye'de haince düşünceleri ezme, yok etme adına elinde bulundurduğu gücü, kuvveti kullanmış; kullanmış ve o problemi mantık ve muhakeme ile halletme cihetini belki de olması gereken seviyede düşünmemiş/düşünememiştir. Fatih'in Belgrad Ormanları'nda içine düştüğü ahvâli de aynı çizgide düşünebiliriz. İşte bütün bu durumlarda, mantık ve muhakemenin kaba kuvvete yenik düştüğü söylenebilir.

Başımı ayaklarının altına kaldırım taşı gibi koyacağım o koca sultanları kritik etmek, benim haddim değildir. Ama objektif bir gerçeğe dikkatlerinizi çekmek istedim. O gerçek; ihkak-ı hak peşinde koşarken, mantık ve muhakemeyi devre dışı bırakmamak gerektiği gerçeğidir...

Kuruluşunda Osmanlı

Osmanlı kuruluş döneminden başlayarak, ta duraklama dönemine gelinceye kadar devlet sistematiği adına dinin genel kurallarına bağlı çok değişik ölçüler vaz'etmiş ve bunlarla bütün bir dünyaya örnek olmuştur. Şimdiki süper güç Amerika'nın belli ölçüde Osmanlı devlet sistemine benzer bir sistemi benimsemesini hayretle müşâhede ediyoruz. Evet, Osmanlı, Selçuklular'dan sonra birbirleriyle çarpışan ve fikir dağınıklığı içinde bulunan beyliklerle hemen hemen hiç mücadeleye girişmemişti. O, kendisini içinde bulduğu veya bulunduğu kargaşa ortamına kaptırmamış, başkasının hesabına kürek çekmemiş ve bütün himmetiyle Batı'ya yönelmişti. Zaten gönül verilip bayraklaştırılmak istenen dava için akl-ı selimin kabul ettiği tek yol da zannediyorum işte bu idi!.

Ayrıca, birbirleri ile boğuşan bu Anadolu beyliklerine "Biz 'Allah Allah' diyen insanlarla savaşmayız." deyip, onlara teminat vermesi de, arkasını sağlama alma açısından çok önemli ve çok akıllıcaydı.

Öte yandan Bediüzzaman Hazretleri'nin ifade ettiği gibi, dahilde olan çarpışmalarda ciddî haksızlıklar meydana gelebilir. Her iki taraftan ölenler Müslümandır; harap olan şehirler, dul kalan kadınlar, öksüz ve yetim çocuklar, ekinler, araziler hepsi ama hepsi bizimdir. Bütün bunların çiğnenmesi ise, hiç

kimsenin tasvip etmeyeceği ölçüde bir zulümdür.[1] İşte Osmanlı, hiçbir zaman bu türlü zulümlere girmemişti...

Ve en önemlisi de Osmanlı, çok kaliteli bir Müslümanlık sergilemişti. O, Allah Resûlü'nün metotlarına hep sadık kalmış; icabında Yahudi ve Hristiyanları bile kendi cephesine çekip, onları istihdam edebilmişti. Evet, daha başlangıçta, Gazi Mihal, Evranos, Zağanos Paşaların gelip Müslüman olmalarının temelinde, Osmanlı'nın adalet, eşitlik, hürriyet gibi kavramları gerçek mânâda temsil etmesi söz konusuydu. Hâlbuki bu kavramlar, o dönemde Bizans İmparatorluğunda, zannediyorum henüz hecelenmiyordu bile.

Hâsılı, Osmanlı'nın torunları olarak onlardan alacağımız çok büyük dersler var. Biz bu derslerden birkaç kesit sunmaya çalıştık.

Perde Önü ve Perde Arkası Gerçekler
Kadir, Kudret ve Bedir

Bedir, Mekke ile Medine arasında bir mevkinin adıdır. Belki de ay oradan çok iyi temâşâ edildiği için, bu yer "Bedir" diye anılmıştır. Bu çerçevede, gökteki Bedir ile gökler ötesinden gelen Kadir birbirine benzeyebilir. Kur'ân-ı Kerim'de, meleklerin yeryüzüne indiği açıkça ifade edilir.[2] Onların, Bedir Savaşı'nda Müslümanları teşcî ve kuvve-i mâneviyelerini artırmak için, başlarında Cebrail (aleyhisselâm) olduğu hâlde indikleri de yine Kur'ân-ı Kerim'de sarahaten zikredilmektedir.[3] Melekler, rantabl çalışırlar; daha doğrusu çalıştırılırlar. Bu itibarla da Kadir Gecesi ile onların Bedir Savaşı'nda inmeleri aynı güne rastlamış olabilir.. evet, bu hususta kesin bir şey söylemek mümkün olmasa da, Bedir Savaşı, Kadir'e tevafuk etmiş olabilir.

Kadir Gecesi'nin geceler içinde ayrı bir yeri olduğu gibi;[4] Bedir Savaşı'nın İslâm tarihinde, Bedir Ashabı'nın sahabe arasında ve Bedir'e iştirak eden meleklerin de bütün melekler arasında hususî bir yeri vardır.[5] O kadar ki, Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) Mekke'nin fethine hazırlanırken, Hâtıb İbn Ebî Beltaa, fetih hazırlığını Mekke'de Kureyş'in ileri gelenlerine bildirmeye teşebbüs eder. Bir kadınla onlara mektup gönderir. Ama Allah, Efendimiz'i bundan haberdar eder. O da gidip mektubu getirmeleri için Hazreti Ali, Hazreti Zübeyir, Hazreti Mikdad'ı gönderir. Derken mektup getirilir. Mektup Hâtıb İbn Ebî Beltaa'dandır. Hâtıb İbn Ebî Beltaa'nın yaptığı, normal

ölçülere göre nifak sayılır. Bu yüzden, Hazreti Ömer (radıyallâhu anh), *"Yâ Resûlallah, bırak şu münafığın kellesini alayım!"* der; ama Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), *"Ne biliyorsun? Belki Cenâb-ı Allah, Bedir Harbi'ne katılmış bulunanlara savaş günü bakıp 'Siz istediğinizi yapınız, Ben sizi affetmişimdir. Cennet size vacip olmuş, siz de Cennet'e girmeye hak kazanmışsınız.' buyurmuştur."*[6] diye cevap verir...

İşte ilâhî kıstaslarla Bedir ve Bedir Ashabı budur! Kadir Gecesi, semavî tâkların kurulduğu, sultanların gelip geçtiği ve meleklerin kutladığı gecedir. Bu gecede melekler ceste ceste inerler. Kadir sûresinde bu iniş anlatılırken, zorluk ifade eden bir fiil sigası (kip) kullanılır: تَنَزَّلُ yani o kadar çok melek, o kadar ciddî bir arzu ile iner ki, hep birlikte bir turnikeden geçiyorlarmış gibi bir sıkışıklık ve zorluk yaşanır. Ve bu iniş şafak atıncaya kadar devam eder.[7]

Ayrıca Kadir; değer, kıymet ve ölçü mânâlarına da gelir. Bu kelimenin kudretle de münasebeti vardır. Allah, nasıl ahirette hikmetinden daha çok kudretiyle muamele eder; öyle de Kadir Gecesi'nde de hikmetten daha çok kudret hâkimdir. O gecenin kadrini bilenlere ilâhî vâridât dolu dolu gelir; hem de ahirette mü'minlere mükâfat verilmesi ölçüsünde gelir. Bunları elde etmek için, Kadr'in kıymetini bilmek, semavî vericilerden yağan vâridâtı alabilmek için Kadir Gecesi'ni bir alıcı gibi kullanabilmeye bağlıdır. Bu gecede insan melekî yanının inkişafıyla, meleklerle şu veya bu şekilde temasa da geçebilir.

Tarihî Tekevvünler

Büyük tarihî tekevvünler birden gerçekleşmez. Onların geliştiği belli bir vetire ve belli süreler vardır. Meselâ, bu büyük oluşumların biriyle alâkalı bazen bir müjdenin verildiğini duyarsınız. Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) gelmeden önce, "570'te bir insan çıkacak ve nuru bütün dünyayı kaplayacak." diye müjdelerin verilmesi gibi.. oysaki 570 olur, 610 olur, hatta 630 olur, henüz beklenildiği ölçüde herhangi bir zuhur ve tecellî söz konusu değildir. Aslında bu zuhur beklenildiği zaman değil, belki daha ileride olacaktır.

Aynı şekilde, 1876'da Şark'ın yalçın kayalıklarından bir ateşpâre zuhur edeceği ve din-i mübin-i İslâm'ı yeniden gönüllerde ihyâ edeceği bazı ehl-i keşif tarafından müjdelenmiştir.[8] Oysaki müjdelenen zat, o tarihte henüz

dünyaya teşrif etmiştir. Misyonunun tamamlanması gelecek yıllarda gerçekleşecektir. Evet, çekirdekte ağaç, damlada derya görülür ve müjdelenir. Ağacın tam büyümesi, deryanın bütünüyle ortaya çıkması ise zamana bağlıdır; belli bir sürenin geçmesine vâbestedir. Öyleyse kuluçka sabrıyla zamanın çıldırtıcılığına karşı beklemek icap eder.

Mekke Fethi ve Dâussıla

Mekke fethinin gerçekleşmesinin temelinde, dâussıla düşüncesinin hâkim olduğunu söylemek fevkalâde yanlıştır. Dâussıla, yıllar önce inançları uğrunda Mekke'den kovulan, ayrılan ya da ayrılmak zorunda bırakılan insanların, tekrar yurtlarına, yuvalarına dönme arzusu ise, Mekke'nin fethini müteakip fatih sahabenin Medine'ye geri dönmesini nasıl izah edeceğiz? Hatta Sa'd İbn Ebî Vakkas ve Sa'd İbn Havle'nin Mekke fethi esnasında hastalanmaları, onlarda Medine'ye dönememe endişesi hâsıl etmişti. Bu yüzden Sa'd İbn Ebî Vakkas'ın çok üzüldüğünü siyer ve megâzî kitapları kaydeder.[9] Sa'd İbn Havle'nin Mekke'de vefat etmesi Allah Resûlü başta olmak üzere, sahabenin onun hakkında üzüntülerine vesile olmuştu. Bunu da yine aynı kaynaklarda görmemiz mümkündür.[10]

Acaba sahabeyi böyle bir düşünceye iten sebep ne idi? Evet, onlara göre hicretin itmam ve ikmali, dava uğruna hicret edilen beldeye bir daha geri dönmemekle kabildi. Ve yine onlara göre, geriye dönmek, dönekliğin ta kendisiydi.

Şimdi bu düşüncelerle hayat çizgilerini belirleyen ve ondan zerre kadar inhiraf etmeyen insanların gerçekleştirdiği Mekke fethine, "Dâussıla yegâne veya hâkim faktördü." demek, insafla bağdaşmayacağı gibi, inandırıcı da olmayacaktır. Evet, bu insanların davalarından başka bir düşünceleri yoktu. Onlara değil Mekke'ye, Çin'e, Maçin'e gidin denilseydi tereddüt etmeden giderlerdi; nitekim gitmişlerdir de.

Kâbe - Ümmü'l-Büyût

Kur'ân, Mekke şehrine "Ümmü'l-Kurâ" yani "Beldelerin, şehirlerin anası"[11] diyor. Buradan hareketle Mekke'de yer alan ve insanlık tarihi kadar eski diyebileceğimiz Kâbe'ye, Ümmü'l-Büyût (Evlerin Anası) denilebilir.

Ev düşüncesi yeryüzünde Hazreti Âdem ile başlamış, onunla doğmuş ve

onunla gelişmiştir. Allah'ın izni ve işaretiyle ilk evi Hazreti Âdem inşa etmiştir. Bu açıdan Kâbe'ye insanlık tarihi kadar eski demeyi uygun gördük.[12]

Öte yandan, Kâbe yeryüzünde Sidre-i Müntehâ'nın izdüşümüdür. Bu itibarla kıyamete kadar bütün evler, evlerin içindeki sakinler ona teveccüh edeceklerdir. Öyleyse Ümmü'l-Büyût'un fethi, bütün evlerin fethi mânâsını taşır. Nasr sûresindeki *"Allah'ın fethi ve yardımı geldiğinde, insanları Allah'ın dinine fevç fevç giriyor görürsün."*[13] âyetine değişik buudları ile, bu hakikate tercüman oluyor gözüyle bakılabilir ve öyle de değerlendirebilirsiniz.

Sokullu ve Sinan

Osmanlı'nın bidayetine baktığımızda Gazi Mihal, Evranos, Zağanos Paşa… gibi yabancı isimlere rastlarız. Bu durum, bir kısım insanlar tarafından tenkit edilse de, cihan devleti yolundaki bir oluşum içinde bu tür yabancıların yer almasında hiçbir beis yoktur.

Daha sonraki dönemlerde de yine Mimar Sinan, Sokullu Paşalar… gibi Türk olmayıp, Osmanlı Devleti'nin siyasî, idarî, askerî ve kültürel hayatında önemli roller üstlenmiş değerli şahsiyetler her zaman var olmuştur. Meselâ bir Sokullu Mehmed Paşa, Kanuni, Sarı Selim gibi padişahlar döneminde sadrazamlık yapmış ve ta Üçüncü Murad zamanında kendi makamında hançerlenerek öldürülmüştür. Osmanlı insanları, devşirme olan bu kimselere, gönlünü o denli açmış, o denli imkân hazırlamış ve öyle bir Müslümanlık sergilemiştir ki, bu müsamahayı gören niceleri "Allah bana nasip eder mi, ben de sinemden bir hançer yiyip de şehit olayım?" mülâhazaları içinde yaşamış ve saf kan bir vatan evlâdı gibi hareket etmiştir. İşte Sokullu da bunlardan biridir. Evet, o, bu düşüncelerle hançerlenip yatarken: "Allah'a hamd olsun, bunu bana nasip etti!" diyebilmiştir.

Yine Osmanlı'nın cami, köprü, çeşme, kervansaray, medrese, bina… hemen bütün mimarî sahalarda, estetik mânâda en üst seviyeye ulaşmasının yanında.. binlerce eseriyle bizlere hâlâ rehberlik yapan ve mimaride ruh dünyamızın eşsiz mümessili Sinan da bunlardan biridir.

Yalnız bazıları, katı ırkçılık mülâhazalarıyla bunları hafife almıştır. Ama böyle bir davranışın iz'ân ve akl-ı selim tarafından hüsnükabul görmeyeceği kanaatindeyim. Aslında bu yanlış mülâhaza yabancıların: "Türklerde nerde estetik anlayışı!. Aslen Rum olan Sinan olmasaydı o eserleri Türkler ortaya

koyamazdı..” gibi düşünmelerine cesaret vermiştir. Şimdi de Yunanlılar, Türkün ince zekâsının bir ürünü olan Karagöz-Hacivat’a sahip çıkmakta ve bunlar bizimdir demektedirler. Oysaki bütün bunlar bizim kültürümüzün birer parçasıdır. Onun için bunlar önce ciddî bir milletin ciddiyet ve vakarı ölçüsünde korunmalı, sonra da bütün imkânlar seferber edilerek cümle âleme anlatılmalıdır.

Düşünce ve İfade Üzerine

Ahmet Hamdi Tanpınar ve Yahya Kemal, eserlerini zevkle okuduğum kişilerdir. Bunlar, kendi devirleri itibarıyla küçültülmüş, ufalanmış Türkiye’yi bir türlü hazmedememişlerdir. Onun için bunlar, teselli olarak geçmişe sığınmış, eserlerinde daima geçmişe olan özlemlerini dile getirmişlerdir. Hâlihazırdaki kaos içinde sıkışmayı hayal dünyalarında genişleterek rahatlamaya çalışmışlardır. Tanpınar’ın “Beş Şehir” kitabına ve “Bursa’da Zaman” şiirine bakıldığında bu ruh haletinin hâkim olduğu görülür.

İnsanlar, hiçbir zaman içinde bulundukları zamandan razı olmamışlardır. Bazıları geçmişe, bazıları da geleceğe kaçmış; böylelikle kendilerini ve hayal dünyalarını tatmine çalışmışlardır. Materyalist ve pozitivistler, geleceği düşünüp geleceğin pembe dünyasının hayaliyle hâli değerlerdirmeye çalışırken, biraz inancı olanlar, hâli geçmişin sağlam temelleri üzerine bina ederek ümitle azmin verdiği enerji ve kuvvetle geleceğin hülyalı maviliğine doğru koşmuşlardır. İşin realitesi ve dengesi de budur. Zira biz, ne geçmişten ne de gelecekten kopuk tek taraflı bir dünya kuramayız. Gelecek çok önemlidir ve bu öneme binaen hâlin değerlendirilmesi ayrı bir önem kazanır. Fakat geçmişi olmayan milletler için bunların ikisinin de önemi kalmaz, söner gider.

Zamanın bereketsizleşmesi, duygu, düşünce ve idealde bereketin kapısını aralamaktadır. Çünkü insanlar, zamanın darlığı nispetinde düşünce ızdırabı çekmekte ve kendilerini zorlamaktadırlar. Bu zorlama ve ideallerdeki şeyleri gerçekleştirme adına çekilen bu ızdıraplar da bir ihtiyaç duası hâline gelmekte ve bu zaruretin verdiği hava, değişik ifade şekillerine vesile olmaktadır. İfadedeki bu değişiklik ve renklilik, edebiyatımız adına ciddî bir zenginliğe ulaşmaktadır. Fakat bu zenginlikten sonra bir unvan dönemi başlamakta ve insanlar yeniden kendilerini rehavete salmaktadırlar. Bu rehavet dönemi, kırk-elli sene hatta Osmanlı’da olduğu gibi daha fazla sürebilmektedir. İnsanların,

zamanın boşluklarına ve eriticiliğine karşı koyup fikrî büzüşmeye maruz kalmamaları için; ruh, beyin ve kabiliyet güçlerinin tamamını o düşünce aralığında sabit tutmaları ve kendilerini rehavete salmamaları gerekir.

Bir diğer önemli husus da insanın durup dururken düşünce insanı olamayacağıdır. Ülke ve milletin problemleri üzerinde sürekli düşünülmesi gerekir ki bu, bir bakıma o işin fiilî duası demektir. Bundan sonra istidadının açık olması ölçüsünde Cenâb-ı Hak ona, değişik problemleri çözme, insanların onun fikirlerinden istifadesi ve onun vesilesiyle insanlara yol gösterme gibi lütuflarda bulunabilir.

İnsanlar, değişik kaynaklardan istifade ederek enfes ve enteresan düşünceler ortaya koysalar bile; düşünce üretmekten uzak tipler, kendilerinden daha çok başkalarının düşüncelerini naklederler. Herkesin ulaşamadığı, kendilerine orijinal gelen fikirlerin nakilciliğini yapan bu insanlar, belki takma kanat kullanarak belirli bir dönem uçabilirler. Fakat bir gün mutlaka külah düşer, kel meydana çıkar. O bakımdan, okuma ciddî bir disiplin işidir ve herkes okurken kendi düşüncesini yakalamaya ve kendi düşünce yapısını kurmaya çalışmalıdır.

Bosna Yararına Maç[14]

Bosna-Hersek Balkanlarda İslâm'ın kaderi adına kanayan bir yaradır. Bu kanayan yarada, kan kaybeden de Türkiye'dir. Türkiye, Bosna vesilesi ile gün geçtikçe kan kaybediyor, itibar kaybediyor. Büyüklüğe sıçrama mevsiminde, kendisinden medet uman devletler ve milletler, bekledikleri performansı göremeyince, ona olan güvenleri sarsılıyor ve başka arayışlar içine giriyorlar. Bu ise Türkiye'nin kazanma kuşağında iken kaybetmesi demektir. Hâlbuki bu altın kuşakta şimdilerde başı sıkışan, derde düşen herkesin, çare diye başvuracağı güçlü bir devlet olmalı ve bu devlet tıpkı Osmanlı döneminde olduğu gibi gürül gürül ses çıkarmalıydı.

Bosna meselesinde, yaklaşık 4 yıldan beri siyasî ve gayrisiyasî birçok insan, değişik platformlarda söylenmesi gerekli olan şeyleri söyledi, yapılması gerekli olan şeyleri yaptılar. Bu aşamada biz de sporun evrensel dilini kullanalım istedik. O dil ile yeni baştan "Bosna'da çocuklar ölmesin, kan dökülmesin, savaş dursun, kadınlar dul kalmasın, çevre tahrip olmasın..." düşünceleri ile böyle bir organizasyon içine girdik. Evet, sporun ruhunda centilmenlik vardır. O insanları birleştirme, aynı duygu ve düşünce çatısı

altında toplamada etkili bir yere sahiptir. Burada bir de dünya çapında söz sahibi sporcular bulunursa, onların dünyaya verecekleri mesajın çok daha anlamlı olacağı herhâlde izahtan varestedir.

Yalnız bu konuda bir temennimi arz etmek istiyorum. Keşke bu organizeyi televizyon, radyo ve bütün gazeteleri ile ortaklaşa olarak Türk medyası düzenleseydi.. ve müşterek bir deklarasyon yayınlayabilseydi. O zaman bunun bütün dünyada meydana getireceği yankının daha fazla olacağı muhakkaktı. Fakat her şey geçmiş değil. Bosna meselesi de bitmiş değil. Çare ve çözüm arayışları da. Onun için inşâallah bu teklifimiz medya idarecileri tarafından hüsnükabul ile karşılanır, bu ve buna benzer düşüncelerle daha çok organizeler yapılır.

– Niçin "Her şey Bosnalı Çocuklar İçin" sloganı kullanıldı?

İstikbal bugünün çocukları ve gençleri üzerinde bayraklaşacaktır. Siz bir milleti yok etmek istiyorsanız önce onların çocuklarını ortadan kaldırmanız gerekecektir. Onun için 4 yıldır çok ciddî bir soykırıma maruz kalan Boşnakları geleceğe taşıyacak olan, yetim ve öksüz kalan bu çocuklardır. Onlara sahip çıkmak Bosna'ya, Bosna'nın geleceğine sahip çıkmak demektir. Zannediyorum bu düşünce ile o slogan seçilmiş.

Öte yandan, orada savaşın devam etmesine rağmen ilkokuldan üniversiteye varıncaya kadar bizim devlet veya sivil toplum örgütleri olarak özel eğitim ve öğretime sahip çıkmamız lâzım diye düşünüyorum. Gidelim oralara, okullar yapalım, eğitim ve öğretime başlayalım, buralara Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin okulları desinler. Sonrasını onlar düşünsün! Şayet oradaki okullarımız isabet alır, yerle bir olursa, biz de koparacağımız vaveylalarla bütün dünyayı ayağa kaldırırız.

Bunu şu ya da bu sebeple gerçekleştiremiyorsak, bari oradan bütün çocukları getirerek eğitim ve öğretimlerini Türkiye'de sürdürelim. Böylece Batı'nın asimilesinden onları koruyalım. Bu vesile ile son olarak bir endişemi sizlere arz edeyim: Nereden biliyorsunuz, bugün Bosna'nın başına gelen felâketin yarın sizin başınıza gelmeyeceğini? Allah fırsat vermesin ama bu ihtimali sakın uzak görmeyin. Kendi menfaat ve hâkimiyetini tabiî olarak korumak isteyen yabancı ve bize düşman olan güçler menfaatlerine halel geldiği anda, bir taraftan Suriye, diğer taraftan Yunanistan ile üzerimize saldırır ve bizim –halk tabiriyle– iki ayağımızı bir kaba sokabilir. O zaman Türkiye'ye sözde sahip

çıkan devletler, aleyhimize döner. Çocuklarımızı dünyanın dört bir tarafına taşıyarak, asimile ederler. Bu millet böyle bir durumu 93 Harbi'nde, Balkanların düşüşünde, Kırım'ın kaybedilişinde hep yaşamıştır. Köklerini unutmuşlardır bizim çocuklar. Türkü, Müslümanı en âdi, en aşağı varlıklar olarak göstermiş ve inandırmışlardır. "Türkiye diye bir devlet yoktur, Batı'nın vesayetinde, esaretinde, güdümünde Türkler vardır." demişlerdir. Hâlbuki her gecenin bir gündüzü, her gündüzün de bir gecesi vardır. Allah'ın günleri insanlar arasında dairevî olarak dönüp-duruyor. Bugün birilerine bayram, yarın da başkalarına. Öyleyse bekleyin ve görün! Bakalım meşîme-i şeb'den neler doğacak!..

Kutsî Mekânlarda Yolculuk

Cenâb-ı Hak hayatımda üç defa hacca gitmeyi nasip etti. –O'na binlerce hamd ve sena olsun!– 68'li yıllarda Diyanet İşleri Başkanlığı, ilk defa görevli olarak hacca üç kişi göndermişti. Eskişehir ve Denizli müftüleriyle beraber bir de fakiri vazifelendirmişlerdi. Biz, oradaki hacıların durumunu tetkik edecek ve yapılacak iyileştirme çalışmalarıyla ilgili rapor hazırlayıp, bu mevzuda yapılacak şeylere ışık tutacaktık.

İkincisinde, kendisine hac farz olduğu hâlde gidemeyen çok yakın bir dostumuzun pederi namına gitmiştim. Aslında bu şekilde bir hacca gitmeyi hiç istemezdim. Çünkü öyle birinin namına yapılacak bir hac, bana çok ağır gelirdi. Ama, oraları özlemiştim. Bu vesileyle de o dostla beraber ikinci kez o kutsî yolculuğa çıktık.

Diğeri ise, medyada aleyhimize şiddetli bir kampanya başlatılmıştı. Buna karşı ruhumda duyup hissettiğim sıkıntılarla, yine özlemini çektiğim o kutsal mekânlara gidip, dua etme ve o arındırma muslukları altında yıkanma ihtiyacını duydum. Cenâb-ı Hak imkân verdi ve 1986'da üçüncü kez yeniden hacca gitmek nasip oldu.

Ne var ki, bu son haccımda, Mekke ve Medine'yi çok sevdiğim hâlde, dine, milletimize hizmet itibarıyla memleketime dönme zorunda olduğum mülâhazasıyla, oradan ayrıldık ama, giriş yapmama tahdit konmuştu. Uçak kapıları bu şekilde yüzümüze kapatılınca, biz de bu zorunluluk karşısında ve biraz da ülkeme olan sevgi ve muhabbetle, kaçak olarak karadan girme yolunu seçtik. Daha sonra da kendim, Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne gidip ifade

verdim.

Bir Anekdot

Tasavvuf kitaplarında yer alan bir menkıbeye göre ehlullahtan biri kılı kırk yararcasına titiz bir hayat yaşamaktadır. Böylesine şuurlu bir hayat yaşayan bu zatın çocuğu ise eline bir çivi alıp, suyun olmadığı bir yerde tulum ile evine su taşıyan halkın arkasından koşarak tuluma bir çivi atıp deler. Fakat millet, efendisinin hatırına çocuğa bir şey diyemez.

Bu hâl, günlerce devam eder. Nihayet bir gün gelir bu durum canlarına tak der. Çünkü suyun zor bulunduğu o çölde kan-ter içinde bir yerden bir yere su taşımaya çalışırlar, fakat çocuk bir türlü fırsat vermemektedir. Sonunda gelip bu Hak dostuna "Efendim, sizin çocuğunuz olduğundan dolayı sizi üzecek ve belki de size karşı ayıp olacak ama, çocuğunuz şöyle şöyle yapıyor." dediklerinde, büyük insan beyninden vurulmuşa döner. Gözlerini kapatır ve "Acaba hayatımda ben buna benzer ne yaptım ki ayniyle döndü ve benim hayatımda bana bir ızdırap olarak yaşattırılıyor?" diye düşünür fakat cevabını bulamaz.

Kendisinden sonra hanımına, "Hele bir de sen düşün!" der. Kadın derin derin düşündükten sonra "Efendi, buldum!" diye cevap verir: "Ben bu çocuğa hamile iken elimde tığla bir şey örüyordum ve bu tığlarla komşunun evine gitmiştim. Rafta bir portakal vardı. Öyle canım çekti ki o tığın ucunu oraya bir-iki batırıp ağzıma götürdüm." deyince, "Tamam hanım!" der. Beraberce abdest alıp kıbleye yönelirler ve Allah'a tevbe ve istiğfarda bulunurlar. Aradan yarım saat geçmeden çocuk kan-ter içinde kendini odaya atar ve "Baba, Allah aşkına beni affet, meğer ben şimdiye kadar ne yapıyormuşum!" der.

Evet, insanın başına bela ve musibet adına ne gelirse gelsin, mutlaka kendisiyle bir irtibatı vardır ve sebebini kendinde aramalıdır. Bu hakikate itiraz, Kur'ân'a itiraz demektir. Çünkü bunu bize Kur'ân *"Sana gelen iyilik, Allah'tandır. Başına gelen kötülük ise nefsindendir."*[15] beyanıyla ifade etmektedir. Dolayısıyla insan her türlü fitne, bela ve musibetten Allah'a sığınmalı fakat dûçâr olduğu hâdiselerin perde arkasında da daima kendini mesul tutmalı ve günahlarından tevbe edip Allah'a yalvarmalıdır.

Okuma ve Okutma Keyfiyeti

Günümüzde yeni yeni okuma ve okutmayla ilgili teknik yöntemler geliştirilmektedir. Bu yöntemlerden –ister nelerin okunup okutulacağı adına, isterse okumanın ve okutmanın keyfiyeti adına olsun– herkesin istifade edip yararlanabileceği düşüncesindeyim.

Eskiden beri devam edegelen metot ve ilim anlayışı ile yetişen insanlar, fünun-u müspete ile dinî ilimler arasındaki irtibatı koruyamayıp, kalb-kafa birliği sağlayamamışlardır. Bu sebeple de medrese ilimleri, tekye ve zaviye ruhundan koparılmıştır. Bu kopukluk bir ölçüde bugün dahi hâlâ devam etmektedir.

Kitap müzakere eden arkadaşların, hayatlarında pozitif ilimlerle beraber dinî ilimlere de yer vermeleri çok önemlidir. Meselâ, imana ait bir eseri okuyan insan, sıkılmamak için hemen arkasından ahlâk-ı âliyeye dair bir esere başlamalıdır. Felsefeyle meşgul olan bir kişi de, arkasından tasavvufla ilgili bir bölüm okumalıdır.. değilse, felsefe denecek, hukuk denecek ama eskiden olduğu gibi ahlâk-ı âliye adına zaaflar yaşanacak; fizik denecek, kimya denecek ama metafizikten, İslâm'ın ruhundan bigâne kalınacaktır. Dolayısıyla da ilim ve İslâm düşüncesi adına hayatta boşluklar yaşanacaktır.

Okuma ve okutma keyfiyeti adına söylenecek diğer bir şey de, eskiden camilerde bir anda 7-8 tane ders halkası olduğu gibi, günümüzde de aynı mekânlar tekrar değerlendirilip, herkesin "telâkki-i bi'l-kabul"üne mazhar olmuş, kitapların müzakere edilmesidir. Bu türde yapılacak bir çalışmayla, vatan sathı bir mektep hâline getirilecek ve bu şekilde okullarımızla beraber, camiler ve kahvehaneler tekrar ilim yuvaları hâline gelebilecektir.

Kıtmîrin İzahı

Müslüman bir ana-babadan dünyaya gelmiş, tekke ve zaviye çevresinde yetişmiş, İslâm'ı duya duya gelişmiş; bütün bunlardan sonra da Cenâb-ı Hak, onu din-i mübin-i İslâm'ı yüceltme adına mübarek bir hizmette istihdamla şereflendirmişse, bu mazhariyetleri tam değerlendiremediğinden ötürü bu insanın kendine yer yer "kıtmîr", "âciz", "fakir" demesinden daha tabiî ne olabilir?

Kıtmîr sözünü siz köpek mânâsında alabilirsiniz. Ancak köpeğin bile kendi adına birçok hususiyetleri olduğundan, ben şahsen kendime öyle demeyi bile bazen çok görmüşümdür. Evet, o, çok duyarlı bir hayvandır. Burnunda, insanda

olanın on katı, koku alma hücresi vardır. Kulaklarındaki hassasiyet de öyle, gözlerindeki de... Meseleye bu zaviyeden bakılacak olursa, kıtmîr iddiası bile, büyük bir iddia sayılır. Gerçi, mahiyet-i insaniye meleklerden daha ulvîdir ama, o biraz da ilk mevhibeleri değerlendirmeye bağlıdır.

Kıtmîrin diğer mânâsı ise; hurma çekirdeğinin üzerindeki zar anlamına gelir ki, temelde bir şeyin önemsizliğini, inceliğini, meselâ hurmaya göre o zarın değersizliğini ifade eder. Böyle olmakla beraber onun da kendine göre bir kıymeti vardır. Vâkıa o şeffaf zar, çekirdeğin içten çürümesine ve kurdun gövdeye işlemesine de mâni olabilir. Bu da onun için büyük bir pâye sayılır. Bu açıdan da bazen kıtmîr demeyi bile kendime çok gördüğüm olmuştur.

Bunlar kişinin Rabbisi ile olan irtibatı, halkla olan münasebeti ve nefsiyle olan cedelleşmesi neticesi kendine lâyık gördüğü ya da –arz ettiğim şekliyle– görmediği vasıflardır. Geçmişte nice İslâm hadimlerinin kendilerine bu tür yakıştırmalarda bulunduğu bir gerçektir. Hazreti Ebû Bekir ve Hazreti Ömer'den alın da merhum Necip Fazıl Bey'e kadar, niceleri kendini yerden yere vurmuşlardır. Necip Fazıl merhum, ciddî bir nefis muhasebesi esnasında: "Eee, bırakın da mü'minlere, tarlaların kuvve-i inbatiyesi için biz de gübre olalım!" demiştir. Onun için biz böyle düşünemeyiz, ona hakaret olur. Ancak onun kendi yaklaşımı içinde, gübre toprağın kuvve-i inbatiyesini artırıyorsa epey bir mânâ ifade eder. Onun diğer bir yaklaşımı da, مَنْ تَوَاضَعَ رَفَعَهُ اللّٰهُ[16] fehvâsınca kendini sonsuzluk kervanının azat kabul etmez kölesi veya bir topal köpeği şeklindeki yaklaşımıdır. Zannediyorum onun, Müslümanların aziz olması yolunda nefsine bu yakıştırmaları reva görmesi, Allah ve insanlar katında onun değerini biraz daha yükseltmiştir.

Dikkat ve Teyakkuz

Yakın geçmişte meydana getirilen Gaziosmanpaşa ve Ümraniye Olayları çok ciddî plânlanmıştı. Fakat o olaylar milletin o enginlerden engin sinesine çarptı ve söndü. Şimdi devletin değişik birimleri bu hâdiseleri bütün yönleriyle yakın takibe aldı. Ve zannediyorum araştırmalar neticesi çok farklı şeylere muttali olacaklar. Dilerim, Türkiye'nin değişik vilâyetlerinde şimdiden tasarlanan o menfur oyunlara muttali olunur ve önlem alınır..!

Bu arada ayrı bir husus; öteden bu yana bu ülke insanını, Atatürkçü olan-olmayan, laik-antilaik, solcu-sağcı, şovenist, Turancı, Müslüman vs. diyerek

bölmeye çalışan güçler, yeni yeni eylem hazırlığı içindeler. Birilerinin ciddî endişeleri içinde onlar, böyle bir parçalanma sürecini tekrar başlatırlarsa, zannediyorum Türkiye işte o zaman gerçekten parçalanacaktır. Onun için mâşeri vicdanın bu ve benzeri oyunlara karşı daima uyanık tutulması lâzımdır.

İtiraf etmeliyim ki, iç ve dış düşmanlarımız, ülkemizi bütün yöreleriyle çok iyi etüt etmişler. Öyle ki bunlar, etnik kökenleri, aşiretleri, aşiretler arasındaki ihtilafları, dillerin yanı sıra lehçe farklılıklarını bile biliyorlar. Onun için bu tür planları, netice alabilecekleri bir kısım zayıf yerlerde tatbike koyuyorlar. Bu sebeple devlet erkânının, kolluk kuvvetlerinin, istihbarat güçlerinin hâssaten bu bölgelerimizde daha dikkatli olmaları gerekmektedir.

Şiir ve Serbest Vezin

Elbette serbest veznin bir sanat yönü var. Zaten nesrin bile sanat yönünün olduğu yerde serbest vezinde olmamasını düşünmek mümkün değildir. Meselâ, serbest vezinle yazılmış öyle şiirler vardır ki bunlar, bir "Sessiz Gemi" ve "Süleymaniye'de Bayram Sabahı" ölçüsünde şiir değerine sahiptirler.

Yalnız şu hususa dikkat etmek lâzım: Bu stilde yazılmış –hem de çok güçlü kalemler tarafından– şiirler de tıpkı Ahmet Haşim'in o güzel şiirlerinde olduğu gibi, bazen her şey sembollerin buğulu âleminde bir sır hâline gelmekte. Zannediyorum, aradan uzun bir zaman geçince, sembollerle dolu olan bu şiirler, şairine bile gösterilse, maksadını anlamak ve anlatmakta zorluk çekecektir. Bu sebeple, şiirin serbest olanında da, olmayanında da arz ettiğim husus kat'iyen kulak ardı edilmemelidir.

Hoşgörü Ödülleri

Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı, hoşgörü ödülleri dağıttı. Bu ödüller, ödül sahipleri ve ödül dağıtım merasimi Türkiye'de büyük çoğunluk tarafından hüsnükabulle karşılansa bile, marjinal bir kesimin konuyla alâkalı hoşnutsuzluğunu da üzülerek müşahede ettik.

Öncelikle, toplumumuzun her zamankinden daha çok hoşgörüye muhtaç olduğu, devlet adamlarından köylerde yaşayan vatandaşlara kadar hemen herkesin kabul ettiği bir gerçektir. Bu açıdan bu sürece katkıda bulunan herkesin bence ödüllendirilmesi gerekir. Bunun İslâmî nasslarla telifi de her zaman mümkündür. Şöyle ki, İslâm'ın temel esaslarından birisi terhip ve

terğiptir. Yani yararlı iş yapanları teşvik, aksini yapanları ise tevbih etme, İslâmî bir kaidedir. Bu çizgide söylenebilecek onlarca âyet, yüzlerce hadis ve hâdise göstermek hiç de zor değildir. Dolayısıyla hayra karşı meylin artmasına, şerre karşı meylin kesilmesine vesile olabilecek böyle bir esasın işletilmesi gayet yerindedir ve böyle bir davranışı tenkit etmenin de mantığı yoktur.

Düşünün ki bazılarının takıldıkları nokta, Yeşilçam'dan bir bayana bu ödülün niye verildiğidir. Rica ederim, geleneksel Türk-aile ahlâkında, kadının kocasına karşı taşıdığı vefa hissi, ailenin devamı için çok önemli bir faktör değil midir? Bahsini ettikleri hanımefendi, bu geleneği devam ettirmiş, hastalanıp yatağa düşen beyinin başında iki sene vefa hissiyle durup beklemiş, onun bakım ve görümünü üstlenmişse, bu, bizim düşünce dünyamıza göre takdir edilmesi gereken bir tavır değil midir? Allahu a'lem, inancı olan bir insanın böyle bir ameli onu Cennet'e götürmeye yetebilir. Dolayısıyla, eşine karşı bu denli sadakat ve vefa ile dopdolu bir hanımefendiye değil bir plaket, dünyalar verilse, bana göre yine de fazla sayılmaz.

Tarih şahittir ki, bu türlü hayırlı faaliyetlere her zaman dil uzatan, engel olmak isteyen pek çok kimse çıkmıştır. Bence bu türlü ârizî çıkışlara, hiç aldırış etmeden doğru bilinen ve toplumun kabulü ile karşılanan bu yolda çalışmalara devam edilmelidir.

Reddiyeler

Bir dönem itibarıyla, İslâm'ı tanıtıcı mahiyette yazılan eserlere baktığımızda, bunların cep ilmihali mahiyetinde, sadece İslâm'ın kural ve kaidelerini içerdiğini görürüz. İslâm düşünce ve felsefesinden uzak; âdeta kuru bilgilerle dolu olan bu eserlerin, İslâm'ı anlatmada yeterli olması herhâlde düşünülemez.

İçte ve dışta bugüne kadar, İslâm'ı eleştiri mahiyetinde çeşitli eserlerin yazıldığı bir gerçektir. Genelde bu eserlerin hemen hepsinde, İslâm'ın getirmiş olduğu kural ve kaideler değerlendirmeye alınarak objektiflikten uzak bir şekilde tenkitler yapılmıştır. Bunlara cevap teşkil edecek olan, İslâm âlimleri tarafından kaleme alınmış eserlere gelince, onlar da büyük çoğunluğu itibarıyla, bu tenkitlere karşı cevap mahiyetinde birer reddiyedir. Oysaki bu eserlerin, küllî mânâda bütün kuşkulara cevap teşkil edebilecek mahiyette olması ve İslâm mantalitesini geniş bir şekilde işlemesi gerekirdi...

Kayıp Eşyalar Karşısında Tavrım

Zaman zaman, eşyalarını kaybedip ve bunun karşısında hiç üzüntü duymayan insanları gördükçe hayret ederdim. Arabası birkaç defa çalındığı hâlde soğukkanlılığını koruyup: "Ne yapalım Allah verdi, Allah aldı. Üzülsem geriye mi gelecek?" diyen, hatta 30-40 milyonluk bir makinenin yere düşüp parçalanması karşısında, "Eskiden bu tür şeylere çok üzülürdüm. Hatta üzüntümden gözlerime uyku dahi girmezdi. Ama baktım ki, bunun hiçbir faydası yok, kendi kendime üzülmemeye karar verdim…" diyen insanlara şahit olmuşumdur.

Aslında bu tür insanlara hep imrenmiş ve "Keşke ben de böyle olabilseydim!" demişimdir. Dostlarımızdan bir tanesi hediye olarak bir kitap imzalayıp kütüphaneme koymuştu. Bir ara kayboldu ve bulamadım. Belki kütüphaneyi beş-altı defa alt-üst ettim. Çıkarıp her gün bir insana bir elbise versem, bir arabam olsa onu hediye etsem hiç üzülmem.. evet, o konuda çok rahatım ve telaşım söz konusu değildir, ancak fiyatı çok daha ucuz bir kitabın kaybolması karşısında öyle muzdarip oldum ki, "Acaba İzmir'e gittiğimde orada mı unuttum?." deyip, sadece o kitap için gidip oraya bakmayı bile düşündüm. Derken bir hafta boyu, yani kitap bulununcaya kadar hep arayış içinde oldum.

Aslında, Allah için vermek, benim için ayrı bir zevk kaynağıdır. Her şeyimi verebilir ve her verişimde de "Sırtımdan bir yük daha eksildi." der, mutluluk duyarım. Ancak fuzulî harcanan beş kuruş için de fevkalâde rahatsız olurum.

Çeşitli vesilelerle burada misafir olarak kalan ve bazen pantolon, ceket, saat… gibi eşyasını unutup giden ve merak da etmeyen insanları görünce hayretten donakalırım. Hele bazıları öyle unutulmayacak şeyler unutuyorlar ki, bunlar karşısında insanın; "Bir gün burada bir adam bulunursa ona da şaşmayın!.." diyesi geliyor...

Hafızanın Korunması

Sokaklar hafızayı öldürüyor. Çocukken çok kuvvetli bir hafızam olduğunu söylerler. Yeterli param olmadığı için çok defa ders kitabı alamazdım. Çoğu zaman ders halkasının ortasına oturmaya çalışır; sıra bana gelinceye kadar yanımdaki arkadaşın kitabından kendi yerimi ezberlemeye çalışırdım.

Erzurum'da 6 ay kadar kaldığım yerin yanında sinema bulunduğunun uzun

zaman farkına varamamıştım. Bir defasında arkadaşlarla sokağa çıkıp dönünce dersimi tam veremedim. Hocam durumu anlamış ve "Ne oldu sana?" diye hayretle sormuştu. Eğer, ruha ters mâlâyâniyâtı düşünmek insanda stres yapıyor ve onu devamlı meşgul ediyorsa günümüzde insan dimağının nasıl hırpalandığını tahmin edebiliriz. Allah, genç nesillerimizi fena duygulardan muhafaza buyursun!

Konferans Hatıraları

1976 yılında seri konferanslara çıkmıştım. Malatya'ya gideceğim zaman, sis yüzünden Ankara'dan uçak kalkmadı. Arkadaşlarla bir taksi tuttuk. Vaktinde yetişip milleti bekletmemek için, şoföre sürekli "Sür!" diyordum. Şehre, ancak gece 11'de varabildik. Ancak, konferansı dinlemek için toplananlar, şehrin dışından itibaren yolun iki yanında toplanmış ve heyecanlarından hiçbir şey kaybetmeden bekliyorlardı. Bitkin olmama rağmen arkadaşlar kollarımdan tutarak kürsüye çıkardılar. Dinleyici gençlerin diriliği ve coşkusu sebebiyle, bir müddet konuşabildim. İşin olumlu yanları Malatyalı gençlere ait olmak üzere çok coşkulu olmuştu.

Evet, ben en diri bir dinleyici kitlesini Malatya'da buldum diyebilirim. Çorum da Malatya'dan geri değildi. Vaazlarda olsun, konferanslarda olsun, bazı arkadaşların ve dinleyicilerin teveccühü, heyecanı ve coşkusu çok defa hatibi konuşmaya sevk eder. Konya'da bir grup, konferansı sabote etmeye çalıştı. Ve orada her şey ciddî bir isteksizlik etrafında örgülendi.

O zaman, durup dinlenme bilmeden şehir şehir dolaşabiliyorduk; şimdi ise artık bu mümkün değil. Demek bir zaman deliliğe ve delilere de ihtiyaç oluyor. Akıllılara ihtiyaç duyulduğu zaman deliler meydandan çekilmeli!..

Derin Çukur

Fazla kilolu arkadaşların zayıflaması gerekiyor. Bazı zayıf arkadaşlarımız da nedense daha çok zayıflıyorlar. Bir zaman, bir arkadaş 50 kilo falan geliyormuş. Kendisine latife yollu, Gümüşhanevî Hazretleri 45 kilo kadarmış deyince, o da: "Ben 5 kilo daha vermem lâzım." cevabını verdi. Ben de İhlâs Risalesi'ndeki ifadeye telmihle ve mecaz olarak, "O zaman senin için derin bir çukura düşme ihtimali var."[17] demiştim.

Hoca Sakıp Efendi

Sakıp Efendi, bir zaman kültür bakanlığı yapmış olan Rıfkı Danışman Beyefendi'nin babasıydı. Büyük bir âlimdi. Kendisinden çok az da olsa ders dinlemiştim. Gençliğim sırasında bir defasında Erzurum'da vaaz vermiş ve bir sinemada oynatılmak üzere afişleri asılmış bulunan "İslâmiyet'in Doğuşu" mu, yoksa "Hazreti Ömer'in Adaleti" mi, bir filmin oynatılmasını, "Eşya misliyle temsil edilir, kimse Hazreti Ömer'i, Hazreti Hatice'yi oynayamaz." diyerek önlemeye çalışmış ve halkı uyarmıştım. Halk da usûlünce o filmin oynatılmasını protesto etmişti. O zaman Sakıp Efendi Erzurum'da müftü idi. Bu hâdise, oldukça canını sıkmıştı. Daha sonra, askerde iken izinli olarak Erzurum'a geldiğimde yine vaaz etmek istedim. Önceki hâdise dolayısıyla Hocamız izin vermek istemedi. Halk, sokağa döküldü ve bunun üzerine müsaade etmek zorunda kaldı. Daha sonraları, hastalanıp yatağa düşünce, "Gidip bir ziyaret etsem, acaba kabul eder mi?" diye haber gönderdim. Kabul buyurmuşlardı. Ziyaretine vardım ve ölüm döşeğindeki o hasta adam beni kapıda karşıladı, boynuma sarıldı.

Evet, o öylesine kâmil bir insandı. Şark'ın daha başka şehirlerinden de âlim, kâmil zatlar çıkmıştır ama, böylesine mübarek insanlar o zaman en çok, Erzurum ve İstanbul gibi yerlerde bulunuyordu.

Hırsızlık ve Bir Hatıra

Geçenlerde bir arkadaş, Avrupa hatıratından bahsederken, bir kadının evine hırsız girip eşyalarını çalmasına tepki olarak "Ah onu elime bir geçirsem, iki elini birden keserim!" dediğini anlattı.

Bu hâdise bana şu hususları çağrıştırdı: İslâm'da hırsıza verilen "el kesme" cezasının çok ağır şartlara bağlandığı fıkıh kitaplarında uzun uzadıya anlatılmaktadır. Öyle ki, 23 yıllık Asr-ı Saadet içinde el kesme vak'ası sadece bir-iki tanedir.[18] Düşünce itibarıyla "İki elini keserim!" deme seviyesine yükselmiş insanlara İslâm'da hırsızlığa verilen cezanın tarihî, fıkhî, içtimaî, psikolojik buudları anlatılabilse, zannediyorum onlar İslâm'ı bir kere daha gözden geçirme ihtiyacı duyacaklardır. Ne var ki, bizim dünyamızda, akademik seviyede bunların ele alınıp anlatıldığı kitaplar yok denecek kadar azdır.

Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı

Böyle bir vakıf, Türkiye'deki kalemşörlerin, isim yapmış müelliflerin bir kısım fasl-ı müşterekler etrafında bir araya getirilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Yapılan toplantılarda bu amaca matuf olarak liberalinden, bir dönemde komünizm vadilerinde insanımıza kurtuluş vesilesi arayan samimî, fakat bir yanlışı başına külah gibi geçirmiş olanlara varıncaya kadar hemen her kesimden insanlar davet edilmiştir.

Bu insanlar, yapılan davetler neticesinde samimî ifadelerini dile getirip, şu âna kadar yapılan diyalog çağrılarının en anlamlısının bu vakfin yaptığı çağrılar olduğunu açıklamışlardır. Bu kuruluşun üyeleri aynı arayış adına bugün de çalışmalarını devam ettirmektedirler. Çeşitli konumdaki insanlar ziyaret edilmekte, bu düşünceye katkıları sağlanmaktadır. Şimdiye kadar bu çağrıya sadece bir-iki insanın hüsnükabul göstermediği düşünülecek olursa, bir bakıma maksat hâsıl olmuş demektir.

Vakfin, bundan sonraki yapacağı işlerde daha büyük hedeflere yöneleceği kanaatindeyim. Meselâ, bunlar arasında, "İslâmî İlimler Araştırma Merkezi" kurulması düşüncesi vardır. Bu şekilde oluşturulacak olan bir bilgi bankasıyla, dünya ile entegrasyona girme, yabancı dillerde yazılan eserleri Memun döneminde olduğu gibi tercüme ettirme gibi faaliyetler vardır.

Bu çalışmalar devam ettirildiği sürece, Türk toplumunun dağınıklıktan ve şimdiye kadar yaşamış olduğu zelillikten kurtulacağı kanaatindeyim.

Tehlikeye Atılmayın

Sizlere bir düşüncemi açmak istiyorum. Şu anda –Allah muhafaza– herhangi bir ülkeyle savaş olsa, çoklarımızın yolda kalacağı ve döküleceği kanaati var bende. Evet, rahat, rehavet içinde yaşamaya alışmış insanlarımızın, çoluk-çocuğunu, evini, işini, eşini terk edemeyeceği endişesini taşıyorum. Eğer öyleyse zaten biz tehlikeli bir zeminde yaşıyoruz demektir. Bir âyet bunu ne güzel dile getirir. *"Allah yolunda infak edin ve kendi elinizle kendinizi tehlikeye atmayın!"*[19] Demek ki Allah yolunda olmayan, O'nun adına infakta bulunmayan, bedenî ve ruhî gücüyle dalâlet ve karanlıklarla yaka-paça olmaya hazır bulunmayan kendini tehlikeye atıyor demektir. Bu âyete sebeb-i nüzûl açısından baktığımızda[20] bu mânâların hepsini geçerli kabul edebiliriz.

Belki ayrı bir husus ama yeri geldiği için söyleyeceğim: âyetlere, sair nasslarla çatışmadığı müddetçe bütün bu mânâları yüklemede de mahzur yoktur.

Zira bazen sebeb-i nüzûl, meselelere ışık tutması bakımından çok önemlidir. Ama onu kapalı bir fanus içine koyup muhtemel mânâlara karşı kilitlerseniz, âyeti dondurmuş olursunuz. Meselâ, bu çizgide, yukarıdaki âyetle, namazlarda ön safı tutma meselesini irtibatlandırabilirsiniz. Yani "Namazlara önce gelmeyip ilk safa geçmemek suretiyle kendinizi helâk etmeyin." Kaldı ki, Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem): *"Erkek saflarının en hayırlısı ön saf, e n şerlisi de arka saftır."*[21] buyurmaktadır. Yalnız buradaki helâk, lügat mânâsı itibarıyla değil de, sevap kazanma açısındandır. Küfür veya nifak bahis mevzuu değildir.

Ekoloji

Avrupa'da kendilerine "Yeşiller" adı veren çevreci bir grup ortaya çıktı. Siyasî parti kurmanın yanı sıra, değişik ad ve unvanlarla organize olarak, bu konuda çalışmalar başlattılar. Hatta bu çalışmalar vesilesiyle, dünyanın kaderine hâkim güçler ile temasa geçip onlarla bütünleştiler.

Bize gelince; bizde Müslümanları bu işe uyarmak bir hayli zor. Bu konuda 5-6 yıllık gayretimiz içinde ciddî bir mesafe alındığı söylenemez. Okullar, yurtlar seviyesinde sahip çıkma olmadı bu işe. Zaten devletin de bu işi ciddî anlamda sahiplendiği söylenemez. Yanan ormanları yeniden ikame için kaç defa müracaat ettiğimiz hâlde, pek çoğunda müspet cevap alamadık.

Evet, çevreye sahip çıkmak, ekolojik dengeyi korumak ve kollamak Müslümanın aslî görevleri arasındadır. İnşâallah, başta arkadaşlarımız bu hakikate uyanır, sonra da bunu dinî, millî, vatanî bir görev telâkki ederek, etraflarına anlatarak yemyeşil ve dengeli bir dünya kurmayı başarırlar.

"Küçük Dünyam"

Bir müessesede itaat şuuru ve disiplin anlayışı esas ama, öte yandan da, sevgi, tevveccüh, gönül kırmama, incitmeme, rencide etmeme de en azından diğerleri kadar önemli. Bazen oluyor ki, hassasiyetimin duvarlarına çarpan bazı hâdiseler beni bayılacak hâle getiriyor. Meselâ, bir yerde konuşma yapmışsınız. Merdivenleri aç-susuz, yorgun-argın yavaş yavaş çıkıyorsunuz. Birisi kesiyor önünüzü "Hocam takkenizi verir misiniz?" diyor. "Bu kadar hâl bilmezliğe pes doğrusu!" diyor ve daha bir hafakanlanıyorsunuz. Kaldı ki bu ve bu kabîl şeylerde liyakat esastır. Aslında, o basit nesne bir değer ifade

ediyorsa, eğer senin ona liyakatın varsa bugün veya yarın çeşitli vesilelerle Allah senin eline ulaştırır onu.

Öte yandan, öyle yerler vardır ki, günde bin bir meselenin konuşulduğu bir arena gibi. Her bir şahıs ise kendi problemini "en önemli" telâkki ederek hemen, evet, hem de hemen arza çalışıyor. Hâlbuki onlar kendilerine göre en müsait anda buraya geliyorlar ve benim müsait olup-olmadığımı hiç mi hiç düşünmüyorlar. Oysaki, inanın bana, beni o kadar çok bağlayan ve bekleyen işler var ki, bazen Rabbim'e "Bir günü niye 24 saat yaptın Allahım, 48 saat yapsan olmaz mıydı?" diyorum.

Tabiî bütün bu sıkıntılar yakın gelecekte zevke inkılâp edecek şeyler ama terbiye, disiplin, mesai tanzimi hatta bedenî ve ruhî rahatsızlıkların da dikkate alınması lâzım. Kimse bu sözlerimden rencide olmamalı. Bir hakikati beyan için şimdilik bu kadar söylüyorum.

Ölüleri Yakma

Geçenlerde ölen birisi, cesedinin yakılmasını vasiyet etmiş; o bu düşüncesiyle âdeta, Hazreti Âdem'den bu yana bütün dinlerin fasl-ı müştereki sayılabilecek olan ölülerin toprağa gömülmesi meselesine karşı çıkmış oluyor. Hâlbuki Kur'ân-ı Kerim'de müşâhede ettiğimiz gibi ilk insanlardan kardeşini öldüren Kabil, bir karganın delâletiyle onu gömüyor ve bu süreci başlatıyor.[22] Dinler arenası olan Hindistan'da, bazı din şeklindeki organizasyonlarda cesetlerin yakılması söz konusu olsa bile, semavî bütün dinlerde ölü gömme bir fasl-ı müşterektir.

Gerçi bir hadis-i şerifte *Allah Resûlü, cesedini yakma tavsiyesi yapan bir zattan bahseder. Bu zat oğullarına, "Cesedimi yakın ve külümü savurun." der, onlar da yakar ve külünü savururlar. Daha sonrasını Allah Resûlü şöyle hikâye eder: "Allah onun zerratını biraraya getirir ve ona, 'neden?' diye sorar. O zat da: 'Günahlarımla huzuruna çıkmak endişe ve korkusundan' der."*[23]

Görüldüğü gibi burada mülâhaza çok farklıdır. Keşke bu mülâhaza bizim de ruhlarımızı sarsa!. Böyle endişeler bizim de davranışlarımızın mihrakı olsa! Fakat bu ve buna benzer mülâhazalar olmadıktan sonra, "telâkki-i bi'l-kabule" mazhar olmuş ve insanlık tarihi boyunca uygulana gelen bir gerçeğe karşı çıkmanın hiçbir mânâsı yoktur.

Cuma Günü ve Şer Güçler

Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) ifadesiyle cuma günü, bizim günümüzdür.[24] Öyle olmasına rağmen, yeryüzünde şer güçlerin, Müslümanlara musallat olduğu günün genellikle hep cuma günü olduğu görülür.

Evet, şeytanlar ve şer güçler, cuma namazlarını ifsat için her türlü hileye başvurur; insanların, cumaya gitmemeleri için, çeşitli yolları dener, onlara engel olmaya çalışırlar. Hatta bazen camiye kadar gitmiş de oturacak bir yer bulamamışsa ona: "Ben bir daha bu camiye gelmem!" dedirtip, camiye, cemaate karşı onda nefret hissi uyarır. Bazen de imam, Kur'ân okurken, "Şunun okuyuşuna bak, bari Kur'ân okumasını bilseydi!", hutbede, "A be birader! Başka bir konu kalmamış mıydı?" şeklinde tenkitler üreterek, camiden çıkıncaya kadar, bin bir türlü fitneyle, ellerinden gelen her şeyi yaparlar.. ve kim bilir, daha nicelerini ne akla-hayale gelmedik şeylerle iğfal ederler.

Biz bu tespitlerimizle, diğer günlerde fitne ve fesat olmaz demek istemiyoruz. Biz cuma gününün ayrı bir hususiyeti olduğunu vurgulamak istiyoruz. Evet, nasıl Arafat'a çıkılan Arefe günü, haccın yümün ve bereketinin toplandığı gündür;[25] aynen öyle de cuma günü de haftanın günleri içinde bir nokta-i beyzâdır. Onun lekelenmesiyle diğer günler de o lekeden nasiplerini alırlar.

Bütün bunlar karşısında insan bir defa "Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh"[26] dese, etrafta fitne ve fesat saçan bu güçler, tepelerine bir balyoz yemiş gibi olur ve kendilerini yerde bulurlar. Ama, şeytan bir taraftan yaptıklarını süslü ve cazip gösterirken, diğer taraftan da bunları gerçekleştirmede çırakları olan insî ve cinnî avenelerini kullanmaktadır. Öyle olunca da insan çok defa aldatıldığının farkına varamamaktadır.

1 Bkz.: Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat* s.689 (Risale-i Nur).

2 Bkz.: Fussilet sûresi, 41/30; Kadir sûresi, 97/4.

3 Bkz.: Âl-i İmrân sûresi, 3/123-126.

4 Bkz.: Kadir sûresi, 97/1-5.

5 Bkz.: Buhârî, *meğâzî* 11; İbn Mâce, *mukaddime* 11; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/465.

6 Buhârî, *cihâd* 141, *meğâzî* 46, *tefsîru sûre* (60) 1, *isti'zân* 23; Müslim, *fezâilü's-sahâbe* 161.

7 Kadir sûresi, 97/1-5.

8 Bkz.: Necmeddin Şahiner, *Üç Feyizli Nur* s.178.

9 Bkz.: Buhârî, *cenâiz* 37; Müslim, *vasiyyet* 5.

10 Bkz.: Buhârî, *cenâiz* 37; Müslim, *vasiyyet* 5.

11 En'âm sûresi, 6/92; Şûrâ sûresi, 42/7.

12 es-Sa'lebî, *el-Keşf ve'l-beyân* 3/115; el-Beğavî, *Meâlimü't-tenzîl* 1/115.

13 Nasr sûresi, 110/1-2.

14 Bu maç 18 Eylül 1995 tarihinde İstanbul Ali Sami Yen Stadı'nda oynanmıştı.

15 Nisâ sûresi, 4/79.

16 Bkz.: Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/76; İbn Hibbân, *es-Sahîh* 12/491.

17 Bediüzzaman, *Lem'alar* s.204 (Yirmi Birinci Lem'a).

18 Bkz.: Buhârî, *enbiyâ* 54, *fezâilü ashâb* 18, *hudûd* 20; Müslim, *hudûd* 8.

19 Bakara sûresi, 2/195.

20 Bkz.: Tirmizî, *tefsîru sûre* (2) 19; Ebû Dâvûd, *cihâd* 22.

21 Müslim, *ezân* 132; Tirmizî, *salât* 52; Ebû Dâvûd, *salât* 97; Nesâî, *imâmet* 32.

22 Bkz.: Mâide sûresi, 5/31.

23 Buhârî, *tevhîd* 35; Müslim, *tevbe* 25, 27.

24 Bkz.: Müslim, *cuma* 22; İbn Mâce, *ikâmetü's-salât* 78; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/90.

25 Bkz.: Tirmizî, *hac* 57; İbn Mâce, *menâsik* 57; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/309.

26 *"Hareket ve güç, ancak yüceler yücesi ve pek büyük olan Cenâb-ı Hakk'ın dilemesi ile olur."* (Bkz.: Buhârî, *meğâzî* 38, *daavât* 51, 68, *kader* 7; Müslim, *zikir* 44-46)